

**SERIES CRITICO-
CHRONOLOGICA
EPISCOPORUM
CREMONENSIVM,
SUB AUSPICIIS...**

Enrico Sanclemente, Ernesta Bisi
Legnani, Sante Legnani

2. 2. 166

3
165

S E R I E S
CRITICO-CHRONOLOGICA
EPISCOPORVM CREMONENSIVM
SVB AVSPICIIIS
PRAESTANTISSIMI ANTISTITIS
HOMOBONI OFFREDI
EX AVTHENTICIS MONVMENTIS
AVCTA ET EMENDATA
SVAEQVE INTEGRITATI
MAXIMA EX PARTE RESTITVTA
AVCTORE
HENRICO SANCLEMENTIO

CREMONÆ
APVD JOSEPHVM FERABOLI
MDCCCKIV.

HOMOBONO OFFREDI
EPISCOPO CREMONENSI
COMITI ET SS. D. N. PPAE
PRAELATO DOMESTICO
AC PONTIFICIO SOLIO ASSISTENTI

QVI
IN AVITO VIRTVTVM SPLENDORE
EXIMII OLIM ANTISTITIS
SPECTATISSIMAE SVAE FAMILIAE
OFFREDI DE OFFREDIS
DVM ILLE SEXCENTESIMO PROPE
ABHINC ANNO HANC IPSAM
CREMONENSEM ECCLESIAM
SANCTISSIME REXIT
PREMENS VESTIGIA
IN SVMMO DICNITATIS GRADV
MIRA AFFABILITATE ANIMI QVE CANDORE
IYSTITIA AC BENEFICENTIA
VNIVERSI CLERI GREGISQVE SVI AMOREM
SIBI CONCILIAT
PIETATE VERO ET ZELO ANIMARVM
QVIBVS PRAECLARIS DOTIBVS

ETIAM ANTE EPISCOPATVM
IN PAROCHIALI OFFICIO
PER PLVRIMOS ANNOS
INTEGRE FIDELITERQVE EXERCENDO
NON SINE MAXIMO FRVCTV
SVO MVNERI CVMVLATE
SATISFECIT
MODO VERO IN ECCLESIAE SVAE
FASTIGIO CONSTITVTVS
PASTORALIS SOLLICITVDINIS ET VIGILANTIAE
CLARIORA QVOQVE PRAEBET EXEMPLA
AD PVRIORES MORES FOVENDOS
ET AD STVDIA VIRO ECCLESIASTICO DIGNA
EXCOLENDAM
AMPLISS. SEMINARIVM
SALVBERRIMIS LEGIBVS COMMVNITVM
IN FLORENTI STATV
CONSERVAT ET PROTEGIT
NVLLAE DEMVM SVNT EPISCOPALIS
MINISTERII SVI PARTES
QVIBVS ILLE OMNI CVRA ET DILIGENTIA
PRO REI STATV ET GRAVITATE
NON CONSVLAT ATQVE PROVIDEAT
HANC AVTEM EPISCOPALIVM VIRTVTVM
LAVDEM SPLENDOREMQUE
MIRIFICE COMPLET ATQVE ILLVSTRAT

11)

1

S E R I E S
CRITICO-CHRONOLOGICA
EPISCOPORVM CREMONENSIVM

1134

SINGVLARIS MVNIFICENTIA
QVA
PRAECLARISSIMVS PRAESVL DOMVM
AD EPISCOPII ET PATRIAE ORNAMENTVM
INGENTI SVO SVMPTV
A FVNDAMENTIS EXTRVENDAM
ET AMPLIFICANDAM ORNANDAMQVE SVSCÉPIT
ET MAIORI IAM EX PARTE PERFECIT
IN QVA PRAECIPVO SIBI DECORI DVXIT
PRAEDECESSORVM SVORVM SERIEM
CVM IMAGINIBVS
EMENDATAM RESTITVTAMQVE EXHIBERE
QVOD OPVS PROPTEREA
EO IVBENTE SVSCEPTVM
AC PRO VIRIBVS ABSOLVTVM
AVCTOR
EIDEM LIBENS MERITO
HONORIS ET OBSEQVII CAVSA
DEDICAT CONSECRATQVE

ii) (3)

HOMOBONUS OFFREDUS EPISCOPUS CREMONÆ.
CREATUS AN. MDCCXCI DIE XXVI SEPT.
ÆTATIS SUÆ XLII.

MONITVM
CANDIDO LECTORI

Nihil opus est præfari, cum hoc breve opusculum per se doceat quid præstiterim in hac texenda Serie chronologica Episcoporum Cremonensium. In ea enim mihi unice injunctum, propositumque fuit, ut initium, exitumque cujusque Episcopi, quorum in tanta saeculorum vetustate, temporumque vicissitudine, superest memoria, quantum fieri possit, diligentius inquirerem, ac definirem. Nam qui me præcesserunt, de laudibus, et splendore Ecclesiæ nostræ, de Templis ex Majorum nostrorum pietate, et munificentia erectis, de sacris Lipsanis, quæ in iisdem asservantur, de Episcopis, qui hanc ipsam Ecclesiam mirifice illustrarunt, de singulis denique partibus, quæ ad ipsorum historiam, eorumque præclara vitæ gesta pertinent, copiose jam a nostris Auðtoribus posteriorum memoriæ commendata habemus. Unum superesse videbatur, ut de eorumdem Antistitum ad Episcopatum ingressu, ac de ipsorum ad Superos transitu aliquid accuratius proferri non omitteretur. Præsertim vero cum ultimis hisce temporibus nostri quidam Scriptores dum Episcoporum Seriem augendam, ornandamque putarunt, eam falsis, et apocryphis monumentis inconsulto con-

taminaverint, ac præclaros etiam viros in errorem pertraxerint. In hisce itaque detergendis nævis labor noster potissimum versabitur, ut sacri Episcoporum, et hujus Ecclesiæ Fasti suæ integritati restituantur.

Duo sunt, quæ innuere non erit abs re. Primo me nihil attulisse, quod certis probationibus, vel authenticis monumentis confirmare non curaverim. Secundo, ubi mihi necesse fuit, quod sæpe accidit, ut a nostris Auðtoribus dissentire debuerim, eorumque opiniones refellere, et emendare, id unice fecisse in veritatis obsequium, quin eorum optimæ famæ, atque existimationi quidquam detractum voluerim. In quo vero ipse erraverim, et a reãta norma deflexerim, si corrigas, atque emendes, rem mihi non ingratam te scito, Candide Leãtor, esse facturum. Gratulor autem ego met mihi, et gaudeo, quod in extrema hac meæ vitæ atate ad patrios lares reversus, in ea scribendi aliquid sese occasio obtulerit, quod, qualecumque illud sit, perenne, et constans amoris mei, gratique animi erga Patriam, civesque meos testimonium exhibere possit.

Atque hæc scribebam anno Aeræ vulgaris MDCCCXIV., ætatis meæ LXXXI. exeuntis, in domo Ghisia, in qua me acceptissimo frui contubernio Cl. Viri doctrina, et virtute Ornatissimi Cæsaris Ghisii Canonici, et Cimeliarchæ Ecclesiæ Cathedralis ultro profiteor, ac præ me fero.

SERIES CRIT. CHRONOLOGICA EPISCOPORVM ECCLESIE CREMONENSIS EX DIPTYCHA RVBEI, JVSSV SPECTATISSIMI ANTISTITIS CÆSARIS SPECIANI EDITA ANNO MDLIX., TVM EX VGHELLIO, ZACHARIA, BONAFOSSÀ IN SVO MS., ALIISQVE CHRONOGRAPHIS NOSTRIS, ADIECTIS NOTIS, ET EMENDATIONIBVS PRO VT RES POSTVLARE VIDEBATVR.

I.

SABINVS circa An. D. LV., a quo traditur nominata Ecclesia S. Savini.

II.

FELIX circa An. Salutis LXXXVI., a quo fertur dicta Ecclesia S. Felicis.

III.

GORGONIVS, a quo locus S. Gorgonii, corrupte modo S. Grigoni.

IV.

MARINVS, a quo Ecclesia S. Marini, quæ adhuc extat.

V.

SIMPLICIANVS, cujus sacra Lypsana in Cathedrali Ecclesia servantur.

VI.

BABYLAS, cujus sacrum corpus in eadem Cathedrali Ecclesia veneratur.

VII.

MATERNVS, quo decedente persecutionem Gentilium diu exarsisse traditur.

VIII.

CASSIANVS, qui post diurnam persecutionis procellam in hac Sede Cremon. successisse fertur.

IX.

SIXTVS, qui verisimiliter loco Suburbano, qui appellatur *Sesto*, nomen dederit.

X.

FLORIANVS, a quo locus S. Floriani nominatus fuisse traditur.

NOTAE

Hosce decem primos, quos potius quam veri nominis Episcopos, Subsidiarios Presbyteros appellaveris, cum cura tamen, et munere Episcopali, in Diptycha Rubei prætermisissos, a cæteris vero fere omnibus Auctoribus nostris, aliisque etiam recensitos hic præmittendos duxi, quod ex antiqua Patriæ traditione, in locis præsertim Suburbanis pro administranda Ecclesia Cremonensi, primis tribus a Christi Domini Nativitate Sæculis suam operam sancte, fideliterque præstiterint.

XI.

STEPHANVS Romanus, qui a S. Silvestro Papa missus fertur anno Dñi CCCXX., vita functus An. CCCXLII.

NOTAE

Primus iste in Diptycha Rubei hisce verbis describitur: *Stephanus Romanus anno CCCXX., quo anno fuit celebratum Concilium Nicaenum, Episcopus missus fuit Cremonam &c.* Cl. Rubeum in ipso limine haesisse, & in eundem errorem cæteros omnes ad Bonafossam usque pertraxisse dissimulare non debeo. Nihil enim magis testatum in Ecclesiæ Fastis, quam quod Nicaenum Concilium habitum fuerit anno Sa-

lutis CCCXXV. Paulino, et Juliano Coss. Cl. vero Bonafossa postremus, non modo non detersit hunc chronologiæ lapsum, sed alium insuper errorem addidit scribens in cit. MS. de Episcop. Cremon. pag. 6., et seq. = *verosimilius sibi videri post Constantini Edictum in Mediolanensi Vrbe vulgatum An. CCCXII., vel CCCXIII. a Silvestro ordinatum fuisse primum Cremonæ Episcopum Stephanum Romanum.* Atqui toto anno CCCXIII. adhuc in vivis erat Melchiades Papa, neque S. Silvester electus fuit, cathedramque Petri ascendit, nisi anno CCCXIV. Quantum ergo mihi caute incedere oporteat in hac texenda Episcoporum serie vides, erudite Lector. Quæ de Stephani electionis anno, ejusque dormitionis tempore afferuntur in Diptycha Rubei, unius ipsius fide, et testimonio nituntur.

XII.

SYRINVS Græcus successor Anno CCCXLII., in annum usque CCCLXXX.

NOTAE

Hæc ex laudata Rubei Diptycha proficiscuntur, a quo unico fonte caeteri omnes hauserunt, quin ullum monumentum afferre potuerint. Obiter hic animadvertam Rubeum falso ibidem asseruisse, Anno CCCXLVII. ab Arianis habitum fuisse Concilium Mediolani. Duplex enim in ea Metropolitana Vrbe habita fuit Synodus. Prima ex Catholicis congregata anno suprascripto CCCXLVII. Altera vero Anno CCCLV. Arianorum, qui damnationem Athanasii cum ea Photini conjunxerant. Vide Crit. Pagii sub utroque anno.

XIII.

AVDERIVS Græcus Episcopus electus dicitur circa Annum CCCLXXX., obiisse An. CCCXCI.

XIV.

CONRADVS Cremonensis electus Anno CCCXCI., vita functus
An. CCCCVII.

XV.

VINCENTIVS Papiensis electus Anno CCCCVII., decessit
An. CCCCXXII.

NOTAE

Caremus pariter de hisce tribus Episcopis omni monumentorum genere, atque unius Blasii Rubei fide niti cogimur. Vincencius, quem sub Num. XV. attulimus, a Cl. Bonafossa de sua sedē deicitur, et post Sysinium recensetur, sed nullo probabili fundamento, ut mox probabimus.

XVI.

S. SYSINIUS, sive SYRINIUS electus Anno CCCCXXII. Ab Arianis palmam martyrii obtinuisse fertur Anno CCCCLII. aut præcedenti in Diptycha.

NOTAE

Quid de anno emortuali S. Sysinii, utrum nempe anno CCCCLII., vel præcedenti statuendus sit, paulo infra dicemus sub Joanne Successore. Censet Cl. Bonafossa ob Arianos repressos, atque initam a Ghotis cum Honorio pacem, Sysinii Episcopatum non ultra annum CCCXV. protrahendum esse. Sed non ita se res habet. Constat enim Arianos diuturnius multo, quam putat egregius Vir, vexasse Catholicas quasque Orbis universi Ecclesias, easque etiam Galliae, et Italiae, ut notat ipse Rubeus, notantque Fasti Ecclesiastici. Illud potius non injuria in dubium revocari posse videtur, quod de Sysinii Martyrio a laudato Rubeo, cæterisque Auctoribus nostris asseritur. Nemo enim ignorat quanta antiquitus una-

quæque peculiaris Ecclesia cura, et diligentia res gestas, et nomina Sanctorum suorum, præsertim vero Martyrum notare, atque in Necrologiis suis, tabulisque Diptychis servare consueverit; cum tamen ipse Rubeus fateri debuerit de Sysinio = *licet nec quo in loco martyrio affectus fuerit, nec ubi reliquæ ejus corporis requiescant temporum injuria perspectum habeamus.* =

XVII.

JOANNES Romanus electus anno CCCCLII. vel præcedenti, decessisse traditur Anno CCCCXCI.

NOTÆ

Equidem si standum sit fidei Ripamontii, qui in Historia Mediolanen. pag. 423. refert acta Synodi Mediolanensis habitæ ab Eusebio Archiep. jussu S. Leonis Papæ I., statuendum foret eandem anno CCCCLI. congregatam fuisse, cui quidem interfuit Joannes Episcopus, ideoque emendandum foret Rubeus, qui subsequentem annum statuit. Sed animadvertendum est Harduinum etiam, Tomo primo Concil. pag. 1780. eam Synodum in an. CCCCLII. rejecisse, quod ignoravit laud. Bonafossa. Idem tamen ea subjungit, quæ merito expendenda. Scribit enim in suo MS. Episcoporum pag. 8. *Cum Episcopi in Conciliis sedere, et iisdem se subscribere solerent semper juxta ordinem temporis, quo erant Episcopatum adepti, Joannis vero subscriptio præcedat subscriptiones quatuor Episcoporum, qui ordine fuerunt ejus Synodi postremi, ex hoc sequi Joannem longe ante assertum a Scriptori- bus nostris annum CCCCLII. hanc Episcopalem Sedem obtinuisse, ideoque verisimile esse electum fuisse anno CCCCLXXX.* Sed ut pateat canonem, quem hoc loco statuit egregius Bo-

nafossa, statuunt alii viri docti, præeunte Baronio adhuc in incerto versari, nec reipsa locum habuisse in Joanne Episcopo, de quo sermo est, hoc loco afferam exemplum, quod ad id quod quærimus definiendum præ cæteris aptissimum iudico. Neque recedam ab Actis ipsius Synodi Mediolanensis. Majorianus Placentinus Episcopus inter Patres ejus Synodi, qui fuere numero septemdecim, sedit loco tertio, ut videri potest apud Ripamontium citat. supra, qui singulorum subscriptiones nobis servavit. Idem porro Majorianus in Catalogo Episcoporum Ecclesiæ Placentinæ apud Vghellium Venetæ editionis Coleti pag. 197., electus scribitur Anno CCCCLI. Igitur in ea Synodo Mediolanensi se subscripsit omnium postremus, quamvis inter tres primos Episcopos locum tertium, sedemque obtinuerit. Non igitur subscriptiones Episcoporum tum factas fuisse concedendum est *juxta ordinem, quo quisque Episcopus electus fuerat*. Sunt autem tredecim ex ipsis, qui Majorianum in subscribendo antecedere, non autem subsequi debuissent ex canone Bonafossæ præjacto.

Animadvertendum tamen, quod Ripamontius in Histor. Mediolanen. pag. 423. referens Acta hujus Synodi loco *Majoriani Episcopi, Florianum* Episcopum refert, qui illi Synodo interfuerit. Verum Coletus cit. superius loco, nempe Tomo II. Vghellii in Episcopis Placentinis pag. 198. in subjecta ad calcem nota affirmat: *errasse Ripamontium, dum scribit Florianum interfuisse Mediolanensi Concilio ab Eusebio habito anno CCCCLI., et revera Epistolæ ejusdem Concilii ad Leonem Papam relatæ ab Harduino Concil. Tomo I. pag. 1780. subscribit non Florianus, sed ejus Successor Majorianus*. Equidem majorem sibi fidem conciliare debent

Epistolæ Synodi ad Leonem Papam scriptæ; sed quo ad quæstionem, de qua agitur, in idem recidit, etiamsi loco Majoriani, Florianum substituamus. Ex actis enim constat B. Florianum Antistitem Placentinum electum fuisse an. CCCCLXIX. Itaque biennium, tantum, vel triennium intercessit ab ejus electione ad Synodum habitam Mediolani, cum autem, ut dictum est, post Sedem tertiam, qua substituatur Florianus, Episcopi XIII. se subscripsisse dicendi sint, intelligi haud posse fatearis oportet, quod singuli post Florianum electi fuerint, ex canone Cl. Bonafossæ.

Omittere non debeo hoc alterum breviter exemplum innuere, quod Joannem nostrum complectitur ex ejusdem Synodi actis. Ad Coelites abeunte S. Agapito Episcopo Novariensi die X. mensis Septembris post annos XXX. a die suæ electionis, quæ facta fuerat anno CCCCLXVII., bini alii Episcopi eidem successere, tum tertio loco *Simplicius* ex Vghellio in Episcopis Novariensibus, atque hic est, qui Synodo Mediolanensi sub Eusebio interfuit. *Simplicius* autem immediate præcedit Joannem nostrum Episcopum Cremonensem in ejus Synodi subscriptionibus loco XII. Ex his itaque sequitur profecto ab obitu S. Agapiti quadriennium, vel quinquennium tantum superesse, ab anno scilicet CCCCLXVII. ad annum memoratæ Synodi Mediolanensis, quo dandus locus duobus Episcopis ante *Simplicium* Novariensem, qui eidem Synodo interfuit, denique Joanni nostro Episcopo Cremonensi, qui *Simplicii* successor extitit. Quomodo igitur, ne plura commemorem admitti potest Joannem nostrum *verisimiliter electum fuisse anno CCCCLXXX.* ex Bonafossæ calculis, quomodo sustineas canonem ipsius Bonafossæ de ordine subscriptionum, qui

servatus fuerit in Synodo, de qua hætenus dictum est? Concludendum itaque, vel Acta apud Vghellium, cæterosque Auctores citatos falsa, & depravata censenda esse, vel Cl. Bonafossæ minime assentiendum. Ac propterea hætenus retinendum esse ordinem trium Episcoporum, Vincentii, S. Synisii, & Joannis, quem Cl. Vir immutandum censuit, neque demum de eorumdem electionis tempore, vel die emortuali ipsorum quidquam hætenus immutandum. Vnice autem, quod fieri oportere puto ob ea, quæ jam probata sunt de errore Ripamontii, quo ad nomen Floriani, quem confirmat Campius scribens Florianum obiisse die primo Januarii anni CCCCLI., ante quam propterea Synodus Mediolanensis haberetur; tum de anno CCCCLII., quo Harduinus, et Rubeus statuunt habitam fuisse Synodum Mediolanensem, in suspenso relinquere, quis ex duobus superscriptis annis sit præferendus. Quod alibi in hoc ipso Libro, non semel fieri debuisse invenies, tum in aliis Exterorum Catalogis ob eorum antiquitatem, ex qua sæpe orta est diversitas opinionum in iis contextendis. Erravit Ripamontius in subscriptione Floriani pro ea Majoriani, non immerito igitur suspicari fas est eundem lapsum esse in designando quoque anno ejus Synodi habitæ anno CCCCLI., loco subsequentis.

Adeodatus quidam nomine a Josepho Bresciano ponitur successor in Episcopatu Cremonensi ex Chinello de Summis, atque ex Historia Pauli Zignanni, quorum MS. jamdiu deperdita fuisse feruntur. Cum autem hujusmodi fontes, Bresciani præsertim, suspectæ fidei merito habeantur, ut infra pluribus in locis constabit, de hoc Adeodato insuper nulla habeatur mentio in Diptycha Rubei, nulla apud Vghellium,

aliosque probatos Auctores, eundem propterea ab hoc Catalogo expungendum censeo, ut factum etiam ab Arisio, et Zacharia. Nec audiendus Cl. Bonafossa, qui ad implendam lacunam, quam ex sua sede, et ordine immerito, ut vidimus, dejectis tribus superioribus Episcopis fecerat, hunc Adeodatam, subdubitanter tamen, admittendum proponit pag. VIII.

XVIII.

EVSTASIVS, vel EVSTACHIUS Græcus Joanni suffectus dicitur anno CCCCXCI., vita functus an. DXIII.

NOTAE

Interfuit iste Concilio Romano habito sub Symmacho Papa anno D., sive ut notat Coletus apud Vghell. anno sequenti DI. Scribit Rubeus in Diptycha Eustasium quartæ, & sextæ Synodo sub Simmacho interfuisse, ejusque rei memoriam repertam fuisse in tribus Manuscriptis antiquissimis. Quod equidem conciliari potest cum duobus annis, de quibus paulo ante dictum est.

XIX.

CRYSOGONVS Sardus anno DXIII. electus. Obiit an. DXXXVII.

NOTAE

Ab eodem in Vrbe institutas fuisse Paræcias narrat Rubeus in sua Diptycha.

XX.

FELIX II. Cremonen. elect. an. DXXXVII., vita functus an. DLXII.

XXI.

CREATIVS Laudensis electus fertur an. DLXIII., vita functus an. DXCIII., vel DXCIV.

XXII.

XYSTVS Mantuanus elect. an. DXCIV., decessit an. DCIX.

XXIII.

DESIDERIVS Mutinensis elect. an. DCIX., obiit an. DCX.

XXIV.

ANSELMVS Cremonensis electus traditur an. DCX., vita functus ann. DCXXXVII.

NOTÆ

Refert Brescianus in MS. Epitaph. lapidem positum in fundamentis Templi S. Luciae, cum illud ædificari cœptum est anno DCXXII. Tum addit in eodem lapide inscriptum legi annum DCXXXIII., diemque XXVIII. Octobris, quo ab Anselmo Episcopo ea Ecclesia benedicta fuit. Vnum hic animadvertam, plura vide sub Num. XXIX. Nulla ratione fieri potuisse, ut sepulto in fundamentis primo lapide ante annum, & aliquot menses, in eodem deinceps inscriberentur notæ temporis, quo eadem Ecclesia benedicta, & consecrata fuerit. Ab eodem Bresciano ex fide Summi, Fabagrossae, et Zignani in libro *Rose, e Viole* pag. 38. subnectitur Anselmo Episcopus *Mauritius Piperarius*, de quo nulla mentio fit in cæteris Catalogis Episcoporum Cremonensium, et merito quidem. Nemo enim, qui in historia Ecclesiastica parumper sit versatus, ignorat, Familiarum cognomina nonnisi circa undecimum sæculum in usum recipi, et adhiberi coepisse. Iste autem Piperarius septimo Ecclesiæ sæculo a Bresciano inter Episcopos Cremonenses recensetur. Expungendus itaque e Catalogo, et nulla merito habenda fides memoratis supra Scriptoribus.

XXV.

EVSEBIUS Placentinus electus fertur an. DCXXXVII., vita functus an. DCLXX.

NOTAE

A Bresciano assertitur in foribus Ecclesiae S. Antonini extitisse lapidem, in quo legebatur Eusebium Episcopum illud aedificasse Templum anno DCLX. Joseph Brescianus vitam cum morte commutavit, ut a nostris Scriptoribus adnotatum lego, die XV. Martii anni MDCLXX. Tam brevi tempore, quod post illius mortem elapsum est nullum, neque in foribus Templi, neque alibi, ejus lapidis vestigium inventum est, atque haec inscriptio, ut superior Anselmi, una fide, et Codice Bresciani nititur. Porro quod lapide isto modo careamus, ut fere de caeteris omnibus antiquis hujus generis monumentis a Josepho Bresciano memoratis dicendum, quanto sit detrimento, quamque justam suspicandi materiam afferat nemo non videt, praesertim cum reliquae inscriptiones in Ecclesia S. Antonini manserint, donec ea publico cultui exposita fuit, quas descriptas apud Vairanum invenies. Adde vero in hac ipsa Inscriptione mentionem fieri de Rodoaldo Rege Longobardorum, quo vivente ea Ecclesia aedificata dicitur. Nemo tamen ex vetustis Scriptoribus, aut Chronicis, Rodoaldi vitam protrahit ad annum DCLX., ut in Inscriptione legitur. Pagius vero in Critica Baronii ad annum DCLIX. Tom. III. pag. 31. ad num. IV. haec habet: *Sigebertus in Chronico Rodoaldi Longobardorum Regis caedem recte retrahit in annum sexcentisimum quinquagesimum primum juxta ea, quae de Rodoaldi Decessoribus diximus.* Ex fide igitur Sigeberti mors Rodoaldi incidit in annum DCLI. annis novem ante positam

inscriptionem, quæ a Bresciano affertur. Quæ ergo fides habenda huic Scriptori, præsertim cum Pagius affirmet recte eadem Rodoaldi in eum annum a Sigeberto constitui? Selige alium annum cum Zacharia. Nemo tamen ponit annum DCLX., nec ipse Zacharias.

XXVI.

BERNARDVS Gallus elect. ante an. DCLXX. Obiit ante annum DCLXXIX.

NOTAE

Hujus Episcopatum Rubeus profert usque in an. DCCIII., verum in subsequenti Desiderii Episcopatu constabit multo ante hoc tempus Bernardum vitam cum morte commutasse, nec annum integrum DCLXXIX. in exercendo pastoralis munere explere potuisse.

XXVII.

DESIDERIVS II. electus ante an. DCLXXIX. vita functus ante an. DCCIII.

NOTAE

Hunc omisit Rubeus in sua Diptycha. Hinc factum, ut plus æquo protraheret obitum Bernardi, qui cum præcesserat. Interfuit Desiderius Mediolanensi Synodo habitæ sub Mansueto Archiepiscopo, an. DCLXXIX. ex Ripamontio lib. IX. Hist. Eccl. Mediolan. pag. 451., ubi etiam narrat: peracta Synodo Mansuetum, et Episcopos ejus Synodi ex condicito Romam mox profectos sententiam suam in Lateranensi conventu aperuisse, eamque in Acta Concilii relatam fuisse. Numerus autem Episcoporum fuit XVI. cum eorum capite Archiepiscopo Mediolanensi, ut idem Ripamontius loco superius citato testatur. Ex his ergo patet error, in quem

lapsus est Rubeus, de quo sub Bernardo diximus. De hujus Episcopi obitu nihil explorati habemus.

XXVIII.

ZENO Parmensis elect. fertur an. DCCIII., obiisse vero anno DCCXXXIII., vel ut placet Cl. Bonafossæ an. DCCXXXIII.

NOTAE

Fuit iste Monachus Ordinis S. Benedicti. Nec ullum extat monumentum, quo certo utrumque extremum demonstrari possit.

XXIX.

S. SYLVINVS Cremonensis electus Episcopus an. DCCXXXIII., vita functus an. DCCLXXVI.

NOTAE

Sub S. SYLVINO Episcopo refert Joseph Brescianus inscriptionem, quam insculptam fuisse affirmat in petra posita in fundamentis turris majoris anno *Domini DCCLXV. regnante Stephano II. Summo Pontifice, & Aistulpho Longobardorum Rege, Indictione VII.* Non ne in hisce notis mendum cubat manifestum, ne dicam Auctoris plagium? Stephanus enim, qui dicitur Papa II., creatus fuit anno DCCLII., vixitque in Pontificatu annos V. Igitur discrimen est annorum octo, ex quo Stephanus II. Pontifex jam obierat. Aistulphum vero Regem istum fulmine interfectum fuisse constat ex *Chronic. Eusebii*, aliorumque anno DCCLVIII. septennio ante positum lapidem in turris fundamento, denique anno DCCLXV. decurrebat indictio III., non VII., ut apud Bresciani lapidem legitur.

Miror autem Cl. Zachariam intactis relictis hujusmodi erroribus scribere potuisse: *Genuinam esse inscriptionem.* Vide

ejus Libr. de Episcop. Cremon. pag. 57., et seq. Equidem animadvertit Cl. Bonafossa MS. sui de Episcop. Cremon. pag. 11. vitiatam esse Bresciani Inscriptionem, eique substituendam alteram ex monumentis Buschetti, apud quem in eodem lapide omittitur Indiçio, nota vero temporis sic exhibetur = Anno DCCLIV. = Sed quæ fides habenda sit Buschetto non est hujus loci inquirere: de ea vero, quam sibi promereri possit Joseph Brescianus, ex hac epigraphe satis liquet. Præterea ex subsequentibus adnotationibus sæpissime constabit, quot errata admiserit Auçtor iste in Epitaphiis describendis, vel potius arbitrato suo supplendis, vel confingendis, quæque in ejus MS. continentur: ita ut nullam merito sibi fidem conciliare queat, quod et Auçtores nostri fateri coaçi sunt, inter quos unum memorare sufficiat Arisium, quem vide Tom. I. pag. 50. ubi ab eo plures invenies repudiatas inscriptiones ab uno illo fonte manantes.

Hoc loco de lapide superius allato animadvertere quoque præstat, credibile haud esse, quod in imis adeo fundamentis, in quibus posita fuisse asseritur petra inscripta, a quopiam deinceps subsecutis temporibus inveniri, aut describi potuerit, præsertim cum Eridanus noster adjacens Vrbi, suis subluvionibus, quo magis profunda prima illa fundamenta invenerint eo magis eadem, positamque primam petram aquis funditus submergere debuerit; ita ut, elapsis aliquot sæculis, nulla spes reliqua futura esset, ut petra, de qua sermo est, ejusque inscriptio in lucem amplius prodiret.

Hujus S. Sylvini Festum quotannis Cremonæ celebrabatur sub die XVI. mensis Februarii, qua ad cœlestem patriam migrasse credebatur. Merito autem dolendum, quod ejus

memoria penitus oblitterata sit, ita ut in Calendariis hujus Ecclesie sæculi XV. nulla amplius mentio fiat. Vide præter Arisium, et alios, Bonafossam in sua MS. serie Episcoporum. Notandus potius videtur annus emortualis S. Sylvini in anno DCCLXXXVI., eo quod ejus Successoris electio eodem anno DCCLXXXVI. statuenda sit.

XXX.

STEPHANVS II. elect. anno^o DCCLXXXVI. vita functus anno DCCCXVI.

STEPHANI II. electio facta fuit ab Hadriano summo Pontifice ad preces Caroli Regis Francorum, qui postea exitit Imperator Roman. a Leone III. coronatus anno DCCC. De eo mentionem habet Sicardus in Chronico. Tomo enim VII. Rerum Italic. Murat. pag. 579. idem Sicardus ita scribit = *Hujus (Caroli Magni) temporibus claruerunt Alcuinus Caroli Capellanus, & Stephanus venerabilis vitæ Cremonæ Episcopus, qui cum Pipino Rege Italiæ transtulit Corpus Sancti Zenonis ad Ecclesiam, quam ædificaverunt, & multis possessionibus dotaverunt.* Veronæ autem hæc gesta fuere. De prima petra posita in fundamentis Templi Divi Jacobi erecti sub anno Domini DCCCI. a Stephano II. Episcopo præsentate Carolo M., ut narrat inscriptio apud Brescianum, fides sit penes eundem ob ea, quæ alibi jam notavimus, præsertim vero ad Num. XXIV., et XXIX. Vide illam apud Zachariam pag. 58. in qua notanda ea verba ET PETRA ISTA IN HOC FVNDAMENTO. Rogare enim licet, quando fieri potuerit, ut erueretur lapis ille, et exscriberetur. Sed ad falsitatem hujus lapidis detegendam alio probationum genere modo utamur, quo sane nihil aptius desiderari potest. Sunt autem Annales Bertiniani,

quibus continentur res gestæ, bella, victoriæ, itinera etc. Caroli Magni Imperatoris. Extant apud Muratorium Tomo II. Rerum Italicarum Scriptores pag. 495., et seq. In iis autem ad annum DCCCI. post narratam incoronationem Caroli M. in Imperatorem, et Augustum a Leone III. Summo Pontifice ipsa sacratissima die Natalis Domini anno præcedenti exeunte DCCC. factam, hæc habentur = *Ipse (Carolus nempe Imperator) post pascha Roma digressus, Spoletium venit. Ibi dum esset II. Kal. Maji hora noctis secunda terremotus maximus factus est, quo tota Italia graviter concussa est. Quo motu tectum Basilicæ Beati Pauli Apostoli magna ex parte cum suis trabibus decidit* = Nihil porro magis testatum in Annalibus tam Ecclesiasticis, quam profanis, quod ingens ille terremotus anno suprascripto DCCCI. contigerit. En porro quæ ab Auðore paulo post narrantur: *sub eodem anno = Imperator de Spoletio Ravennam veniens, aliquot dies ibi moratus Papiam perrexit* = Tum paulo inferius subditur = *Ipse vero Imperator, celebrato die Natalis S. Joannis Baptistæ apud Eporejam, Alpes transgressus, in Galliam reversus est* = Quod autem toto eo anno DCCCI. Imperator Carolus amplius in Italiam non venerit post Natale Festum S. Joannis Baptistæ, accipe quæ sub eodem anno DCCCI. prope finem sequuntur = *Ipsius anni mense Octobrio Isaacus Judæus de Africa cum Elefanto regressus portum Veneris intravit, et quia propter nives Alpes transire non potuit, in Vercellis hyemavit* = Redierat itaque Isaacus ex Africa mense Octobri anni DCCCI. a Rege Persarum, ad quem missus fuerat a Carolo M. Si autem Carolus tunc maneret in Italia, necesse non fuisset Isaaco, ut Vercellis hyemaret. Sed audiamus quæ refert sub

anno mox sequenti DCCCII. = *Ipsius anni mense Julio XIII. Kal. Augusti venit Isaac cum Elefante, et cæteris muneribus, quæ a Rege Persarum missa sunt, et Aquisgrani omnia Imperatori detulit* = Singula vero, quæ de reitu Caroli Imp. in Galliam anno DCCCI. allata sunt, confirmata invenies apud Baronium in Annal., et in Critica Pagii, qui ad Num. VIII. ejus anni insuper hæc addit = *Ante Idus Octobris ad Schaldim pervenit Carolus; illis enim Idibus Elevationi Sancti Salvii prope Valentianas interfuit* = Quid luculentius sane, quidque opportunius utroque hoc textu inveniri poterat ad excludendum prorsus mensem Octobrem, quo Carolus Imperator præsens esse potuerit, quando a Stephano II. Episcopo Cremonensi asseritur posita fuisse in fundamentis petra &c.? Ipsum lapidem hic subjiciamus ex cit. Zacharia p. 58. HOC SACRVM TEMPLVM ERECTVM FVIT AD HONOREM DIVI JACOBI EXPENSIS CAROLI MAGNI IMPERATORIS SVB ANNO DOMINI DCCCI. ET PETRA ISTA IN HOC FVNDAMENTO POSITA FVIT PER MANVM STEPHANI II. EPISCOPI CREMONENSIS EJVSDEM CAROLI PRESENTIA SVB DIE VIII. MENSIS OCTOBRIS INDICT. IX.

De hac inscriptione diligentius mihi inquirendum censeo, ut me ipsum ab omni injusta criminatione, in ipso fere initio defenderem, sitque ea in exemplum plurium similium inscriptionum hujus Catalogi Cremon. Episcop., quas non ita facile approbandas videt eruditus Lector, nisi Monumentorum præsidio fulciantur. Sicardus suam Episcoporum seriem ab hoc Stephano II. auspicatur.

XXXI.

WLPHAREDVS, vel WOLPHOLDVS patria Mutinens. elect.
circa an. DCCCXVI., decessit anno DCCCXVIII.

NOTAE

WLPHAREDVS cum Archiepiscopo Mediolanensi, et aliis
Regni proceribus, Duce Bernardo filio conspirasse traditur
contra Ludovicum Pium Imperatorem ejus patrem, ob eam-
que causam detrusum fuisse in Monasterium, ubi Episcopatu
privatus vivendi finem fecerit an. DCCCXVIII.

XXXII.

ATHO elect. an. DCCCXVIII., vita functus ante an. DCCCXXVII.

NOTAE

ATHONEM narrat Rubeus in suo Catalogo huic Ecclesiae fuisse
suffectum Ludovici Imperat. opera, qui eam propterea am-
plissimis privilegiis decoraverit anno DCCCXXI. Paschali
primo summo Pontifice. Cum vero in administrando hoc
Episcopatu expectationi de se conceptae cumulate satisfacis-
set, diem suum extremum clausisse anno DCCCXLII. Verum
in hoc anno emortuali Athonis designando lapsus est Ru-
beus, ut mox sub sequenti Episcopo constabit.

XXXIII.

SINPERTVS Cremonensis electus ante ann. DCCCXXVII., vita
functus ante annum DCCCXLI.

NOTAE

Scribit Hippolit. Donesmundus in Histor. Eccl. Mantuan. part. 1.
p. 146. anno quarto, & postremo Pontificatus Eugenii II.,
die sexta Junii initium habuisse Synodum indictam Mantuae
ad definiendam causam, quae vertebat inter Patriarchas Gra-
densem, et Aquilejensem, utrum nempe Gradensis in jure

recens acquisito Patriarchatus perseverare deberet; an vero Aquilejensi competeret, eo quod ob diuturna bella, ac devastationes a sua Sede profugus, & absens esse debuerat, ut in antiqua sua jura, et Patriarchatum, abdicante altero, restitueretur, quod etiam decernente Concilio, ex utriusque Patriarchæ Episcopis suffraganeis convocato obtinuit. Fuere omnes num. XXI. primumque locum in eo habuit Archiepiscopus Ravennæ, secundum vero Archiepiscopus Mediolanensis. Sinpertus autem Episcopus Cremonensis sedit loco XII. Addit idem Donesmundus pag. 149. Eugenium Papam paulo post peractum Concilium vitam cum morte commutasse. Ex quibus simul notis, quæ modo, quæque initio allatæ sunt certo sequitur Concilium illud in annum Æræ vulg. DCCCXXVII. incidisse. Quapropter merito emendandus Rubeus, qui in annum usque DCCCXLII. Athonis Episcopatum, ejusque vitam protraxerat, statuendumque Sinpertum ante an. DCCCXXVII. ad Sedem Cremonensem electum fuisse. Emendandus quoque Vghellius, dum affirmat Sinpertum interfuisse Synodo Mantuanæ anno DCCCXXIV., Donesmondum ipsum in testem adducens, qui, ut probavimus paulo ante, eam Synodum triennio post habitam fuisse ostendit. Vide etiam Collectionem novissimam Conciliorum Venetam pag. 494., ubi hæc omnia, quæ hæctenus allata sunt confirmata invenies.

Joseph Brescianus apud Zachariam pag. 59., huic Sinperto alium quemdam Athonem subjungit, qui fuerit Episcopus anno DCCCXXX. Verum cum de eo sileant cæteri omnes probatæ fidei Auctores, qui chronologicam Episcoporum Cremonen. Seriem ediderunt, Athonem hunc II. ab ea expungendum existimo. Accedit etiam alia potior ratio, quæ du-

citur ex Placito Ludovici II. Imp. favore Panchoardi Cremonensis Episcopi anno DCCCXLII. emisso, apud Muratorium Antiquitat. Med. Ævi T. 11. pag. 979. Vide Monum. I. Cum enim illud Placitum complectatur omne tempus, quo utrique Athones, si quidem duo extitissent, Ecclesiæ Cremonensi præesse potuerunt, de uno quidem in eo semel, iterum, et tertio fiat mentio, de altero in eodem Placito altum plane silentium. Revera tamen necesse fuisset, ut unus ab altero distingueretur, ut constaret, de quo nominatim sermo esset. Idque ex facti narratione clarius patebit, quod ita se habuit. Panchoardus Episcopus coram Aldegiso Comite Misso, quam plures oculos testes induxit ad probandum Curtes quasdam a Carolo M. olim Ecclesiæ Cremonensi dono datas fuisse. Nominatim vero eas Curtes *Stephano Cremonen. Ecclesiæ Præsuli concessas, et post Stephanum possessorem fuisse Atonem eo usque dum Rotechild Bajulus Pipini Regis contra legem, & malo ordine Atonem Episcopum disvestivit.* Atque hoc idem a singulis testibus iisdem expressis verbis confirmatur. Rogo itaque cum hi singuli testes, qui anno DCCCXLII. testimonium dixerunt, seque oculos fatentur a Stephani Episcopi tempore, ac propterea ignorare non poterant utrum unus, an duo revera Athones Episcopi Cremonen. extitissent; rogo, inquam, an fieri poterat, ut silentio prætermitteretur innuere de primo ne, an de secundo Athone verba fierent, si duo ejus nominis admittendi forent? Ex his habes, quanti faciendum sit patrocinium Cl. Zachariæ, pag. 60. et Bonafossæ MS. pag. 13. pro tuenda causa Bresciani de duplici Athone admittendo in Sede Episcopali Cremonæ.

Subjungitur apud laud. Zachariam ibid. ex eodem laud. Bresciano inscriptio, in qua mentio fit reædificatæ Ecclesiæ *Gabrielis Archangeli expensis Siniperti de Adobatis civis, & Episcopi Cremonensis Anno Domini DCCCXXIII*. Si genuina esset hæc inscriptio statuendum foret Sinpertum jam ab anno DCCCXXIII. Sedem Cremonensem tenuisse, sed nil fidendum istis mercibus Brescianis. Mitto cæteras exceptiones: quod hujusmodi lapides, inter se plane similes sint phrasi, et stilo, quæ multo posteriorem ætatem redolent. Illud hic animadvertere sufficiat, quod sit Lapis ex eorum genere, qui civium Cremonensium nomen, cognomenque exhibent. Alibi vero jam notavimus: ante sæculum XI. cognomina in inscriptionibus adjici non consuevisse, ut de adulterina Bresciani merce dubitare minime fas sit. Singulare illud accidit, quod nullus horum Lapidum, qui utique ob eorum venerandam antiquitatem diligentius custodiendi, servandique fuissent, modo extet, qui oculis nostris subjici queat, ut saltem de literarum forma, qua scripti fuerant aliquid proferre fas esset.

XXXIV.

PANCHOARDVS electus circa ann. DCCCXLI. vita functus ante ann. DCCCLI.

NOTAE

Fidenter nimis affirmat Cl. Bonafossa MS. sui pag. 13. *Panchoardum jam ab anno DCCCXL. Episcopalem hanc Sedem tenuisse ex Privilegio, eodem anno ipsi, & ejus Ecclesiæ nuncupatæ, S. Mariæ, & S. Stephani a Lothario Imp. concessio. Nam notæ, quæ in fine ejus Privilegii adjiciuntur annum indicant DCCCXLI. Sic enim se habent Lotharii pii Imperatoris*

anno in Italia XXII. in Francia XXI. Ind. IV. Datum Quintiani Villa IV. Idus Martii. Vide Monum. II. An. DCCCXL. decurrebat Indictio III., & Loth. Imp. ann. XXI. Vide Critic. Pagii in Annal. Baronii ad præfatos annos. Etiam Cl. Zacharias pag. 62. citat. Privilegium a Muratorio editum T. II. Antiq. M. Ævi col. 975. in quo Lotharius Panchoardo concedit, ut per solos testes jura suæ Ecclesiæ deperdita recuperare possit, quod inquit Zacharias, *ad annum spectat DCCCXL*. Muratorius circumspectius notat datum *circiter annum DCCCXL*. Sed revera cum Fragmentum hujusmodi careat notis omnibus, quæ ad annum designandum appositæ fuerant, nihil certi ex eo definiiri posse per se patet. Vide Monum. III.

Itaque, quod pro certo statui posse video, illud est, Panchoardum jam ab anno DCCCXLI. Episcopatum Cremonensem obtinuisse. Anno vero sequenti ex Decreto Synodali Angelberti Archiep. Mediolanensis, quod editum vide apud Muratorium Antiq. Med. Ævi Tom. V. pag. 980. interfuisse Panchoardum Synodo Mediolani habitæ pro confirmanda immunitate Monasterii Brixiani &c. In fine vero adjiciuntur hujusmodi notæ: *Anno Dominicæ Incarnat. DCCCXLII. Anno imperii Lotharii vigesimo tertio, Indictione Quinta*. Quæ quidem ea, quæ paulo supra allata sunt mirifice confirmant. Vide Monum. IV. Nulla reperio monumenta, quæ ad posteriorem ætatem spectent, quæque idonea sint ad annum Panchoardi emostualem definiendum. Illud certum est eumdem anno DCCCLI. diem suum extremum jam obiisse, ut mox in subsequenti Episcopo patebit.

XXXV.

BENEDICTVS Cremonensis huic Ecclesiae præerat jam anno DCCCLI. vita functus post ann. DCCCXXCI.

NOTAE

A Ludovico II. Imp. Lotharii Imp. filio confirmationem obtinuit Benedictus omnium privilegiorum ad Ecclesiam suam spectantium. Ex notis autem chronologicis, quæ habentur in fine, patet Placitum illud datum fuisse ann. DCCCLI. Sic enim se habent: *Datum IIII. Idus Januarii, anno Domini Lotharii sereniss. Aug. in Italia XXXII., & Ludovici Magni Imperatoris I. Indiæ. XIV.* Quæ simul notæ omnes ann. superscriptum DCCCLI. designant. Adi Pagium in Crit. Baronii ad eundem annum. Vide Monum. V. Mitto alia duo Diplomata videnda apud Murat., & Zachariam, quæ signant Indiæ. XV. usque etiam in mensem Septembrem, & ann. Ludovici Augusti II., quæ utique signant annum DCCCLII., utroque Auctore teste. Hinc emendandus in primis Rubeus, qui Panchoardi mortem protraxit in ann. usque DCCCLVI., simulque Benedicti successionem in eundem annum. Notandus præterea Vghellius, qui non modo de Panchoardi fine cum Rubeo consentit, sed etiam putavit Privilegium Ludovici II., cujus notas chronol. paulo ante dedimus, ad ann. DCCCLXX. referendum esse. Nec omittendus postremo loco Cl. Bonafossa, qui nescio, qua de causa MS. sui pag. 13. tergo, scribere potuerit: *Benedictum usque ab anno DCCCL. Patriæ suæ Episcopatum fuisse consecutum*, sese referens ad idem Privilegium Ludovici II., quod cæteri Chronologi, præeunte Pagio, & ipso Zacharia consentiente, ad annum sequentem merito assignandum statuunt. Neque ea ratio,

quam subungere videtur iis verbis: *cum eodem anno amplissima privilegia a Ludovico II. retulerit anno ejus imperii primo*, quidquam prodesse potest; annus enim primus imperii Ludovici II. sociandus cum anno Salutis DCCCLI., cujus notæ chronologicæ supra allatæ impugnandæ fuissent a Bonafossa, si quid in rem suam probare voluisset.

Plura alia Privilegia, & Placita obtinuit Benedictus, ex quibus ea seligam, quæ ad ejus Episcopatus diuturnitatem demonstrandam inserviunt. Talia sunt, quæ probant Benedictum interfuisse coronationi Caroli Calvi Papiæ factæ anno DCCCLXXV. de qua Baronius ad ann. DCCCLXXVI., ut etiam notat Coletus. Vide etiam Zachariam pag. 65. Tale et illud ex Chronico Andreæ cujusdam Presbyteri, ex quo constat Benedictum nostrum circa annum DCCCLXXV. cum pluribus aliis Episcopis Mediolanum detulisse corpus Ludovici II. Imperatoris paulo ante vita functi. Vide Tom. I. Antiquit. Murat. col. 50. Alterum vero Privilegium Carlomanni emissum anno DCCCLXXVI., II. Id. Martii Indiæ. XL., probat adhuc inter vivos egisse Benedictum Episcopum; cui a Carlomanno, ejusque Ecclesiæ confirmata fuisse constat omnia bona, & jura ad eandem Ecclesiam spectantia. Vide Tom. VI. Antiq. Italic. col. 363. ubi in fine p. 365. habentur hujusmodi notæ. *Data II. Idus Martii anno Christi propitio II. Domni Carlomanni Regis Italiæ. Indictione XI.* Denique duo alia sunt Diplomata, quæ ad rem nostram maxime faciunt. Primum extat in Lib. Privil. Ecclesiæ Cremonensis pag. 11. n. 8. Initium est hujusmodi = *In Nomine Sanctissimæ & Individuæ Trinitatis Carolus Dei gratia Imperator Augustus: ad preces Benedicti Cremonensis Episcopi,*

& inhaerens privilegiis &c. In fine Data III. Kal. Martii Anno XXXVII. Regni Caroli Imperatoris in Francia, & Imperii ejus I. Actum in S. Sophia juxta Papiam. Vide Mon. VI. Differt ab isto aliud fere simile Privilegium apud Murat. Tomi II. parte altera, pag. 148., ideoque unum cum altero conciliandum. Alterum refert Campus, et ex eo Murat. Annalium Italiae Tom. V. pag. 150. Est Carlomanni, in eoque hujusmodi habentur notæ = Datum Papiæ V. Idus Aprilis Anno Incarnationis Dominicæ DCCCLXXXI. In dictione XIV. Anno Imperii primo = Vide Monum. VII. Cum itaque utrumque Diploma signet annum imperii Carlomanni primum, consequens profecto est unum, & alterum spectare ad annum DCCCLXXXI., ideoque Benedicum Episcopum inter vivos fuisse adhuc anno suprascripto DCCCLXXXI.

Modo mihi necesse est ex impuris fontibus Bresciani Lapidem innuere, quem recitat laud. Zacharias pag. 66., in quo legitur = in Fundamento Templi Divæ Elenæ positam petram, in qua scriptum *Benedictus de Alphenis Cremonensis Episcopus Templum hoc ædifico & dedico &c. Anno Domini DCCCLX.* = Repudiandus sane, vel ex ipso addito cognomine, quin alias falsitatis notas commemorem.

XXXVI.

LANDO Cremonensis hanc Sedem obtinebat jam anno DCCCXXCI., vita functus non ante annum DCCCXX.

NOTAE

In MS. Adonis Martyrologio apud Zachariam, Libri Episcop. pag. 273. hæc vetusto satis charactere sub an. MCXCVI. ad oram adscribuntur de translatione S. Archelai Martyris

Roma Cremonam = *Venerabilis Pater Lando Cremonensis Episcopus (Archelai Corpus) ab Vrbe Roma Cremonam devote portavit annis Domini evolutis DCCCLXXX.*, deinde in subsequentibus temporibus, annis trecentis sexdecim retroactis ab eisdem, *Sicardus Episcopus Cremonensis ejusdem Sancti Archelai Martyris gloriosum corpus Populo Cremonensi ostendit, illud una cum B. Ymerii Confessoris corpore in arca lapidea reponens retro Altare ipsius S. Ymerii situm in Confessione Ecclesie Cremonae, & maximum fuit festum illo die celebratum* = Cum paulo ante probatum sit Benedictum Landonis Decessorem adhuc inter vivos fuisse anno DCCCXXCI., profecto sequitur in errorem abreptum fuisse Anonymum, qui suprascriptam computationem instituit de translatione S. Archelai corporis ab Vrbe Roma ad hanc nostram facta ab Episcopo Landone anno præcedenti DCCCLXXX. Anonymus ille ea scribebat post annos retroactos *trecentos sexdecim*, ut ipse ibidem fatetur, nil mirum propterea, si decipi potuerit. Cum vero Sicardus noster in Chronico col. 617., hæc tamquam testis oculatus affirmet = *Anno Domini MCXCVI. Corpora SS. Martyris Archelai, & Confessoris Hymerii in Arca Lapidea posuimus, Altare XVII. Kal. Julii consecravimus, & Processionem solemniter CXXX. Vexillis Ecclesiasticis facientes &c.* = haud equidem immutari queant oportet, ut emendatio fiat in supradicta Anonymi computatione. Hæc porro emendatio facienda, habita ratione temporis, quo Landonis Deceptor Benedictus in sua Episcopatus statione manebat An. DCCCLXXXI., tum ante ann. DCCCLXXXIII., quo Lando a Carolo Crasso Imp. confirmationem obtinuit privilegiorum omnium suæ Ecclesie, ex Monumento, quod

inferius dabimus. Sic itaque supradicti Anonymi computatio reformanda = *Ven. Pater Lando S. Archelai corpus de Vrbe Roma Cremonam devote portavit annis Domini evolutis DCCCLXXXII.*, deinde in subsequentibus temporibus, annis trecentis quatuordecim retroactis ab eisdem, Sicardus Episcopus Cremonensis ejusdem Sancti Archelai Martyris gloriosum corpus populo Cremonensi ostendit &c. = Hoc pacto in tuto ponitur tempus vitæ, et Episcopatus Benedicti, item initii Episcopatus Landonis, et immota manet summa Annorum MCXCVI., quo anno testis oculatus Sicardus in Chronico se corpora supradicta solemniter condidisse narrat. Annum certum in Benedicto habemus DCCCLXXXI. quo retento anno, substituere oportet de successore Landone annis trecentis quatuordecim, idque faciendum ea de causa, quod ex supra citato ipsius Monumento constet Landonem jam anno DCCCLXXXIII. a Carolo Crasso obtinuisse privilegiorum confirmationem; ipsumq. Landonem primo adiisse, cum esset jam Episcopus Cremonensis *serenitatis nostræ excellentiam*, postquam ab Vrbe Roma reversus Cremonam portaverat corpus S. Archelai &c. Itaque veritati consentaneum est, ut annus primus suscepti a Landone Episcopatus Cremonensis retrahatur in annum antecedentem, nempe DCCCLXXXII. Cum vero ab Anonymo de annis integris fiat computatio, nihil impedit, quod aliqua pars anni primi Episcopatus Landonis, nempe anni DCCCLXXXII. spectare queat ad Benedictum Decessorem, cujus vita proferatur in aliquos, sive plures, sive pauciores menses anni suprascripti DCCCLXXXII. Qui propterea tam fuerit postremus vitæ Benedicti, quam primus Episcopatus Landonis Successoris.

Quibus jam constitutis sequitur profecto emendandos esse quotquot ex nostris Scriptoribus de initio Episcopatus Landonis ab hoc cardine recedunt. Inter eos autem primo numerandus Anonymus in sua computatione, quam supra dedimus, et emendavimus. Rubeus deinde in sua Diptycha, et Vghellius in Italia sacra, qui Landi, sive Landonis suscepti Episcopatus initia cum anno DCCCLXXVI. consocianda censuerunt. Campus vero nimium adhuc in anteriora retrahit Landi Ordinationem in annum nempe DCCCLXV. Mitto reliquos, eosque etiam, qui translationem, de qua sermonem jam fecimus, non suo tempore recensent.

Cl. Zacharias Libri sui de Ep. Cremon. pag. 71. refert Diploma Caroli Imperatoris de Libertate Ecclesiarum, quod refertur etiam in libro Privileg. pag. 12. cujus notæ sunt *Datum est autem die XV. Kal. Mart. Anno Incarn. Dñi DCCCLXXXII. Indiæ. XV. Anno vero Imperii Caroli II. Aëum Ravenna.* Putat autem Cl. Zacharias istud Diploma referendum esse ad Landonem Episcopum. Verum cum omissum fuerit in eo nomen Episcopi, tam *Benedicto*, quam *Landoni* convenire potest. Vel etiam suspicari fas est datum fuisse Sede vacante. In quacumque vero hypothesis mirifice confirmat, quæ hactenus de utroque Episcopo exposita fuere. Aliud potius videndum inferius Berengarii sub hoc ipso *Landone datum XI. Kal. Martii Anno DCCCLXXXII.*

Plura alia Landus Episcopus ab Imperatore, aliisque Principibus sui temporis obtinuit Diplomata, Privilegia, & Placita in beneficium suæ Cremonensis Ecclesiæ ab ipso sui Episcopatus initio, et usque ad vitæ exitum, qui certo statuendus non ante annum Salutis DCCCCX., ut modo mihi demon-

strandum sumo ob dubia, quæ a Cl. Bonafossa deinceps proponi videbimus.

Anno D. DCCCLXXXIII. ut jam supra inuimus, a Carolo Crasso Imp. obtinuit Lando confirmationem privilegiorum omnium, quæ olim Decessoribus suis, suæque Ecclesiæ concessa fuerant. Annus in Diplomate exprimitur, ut supra, additurque *Indictio prima, & annus imperii Caroli tertius*. Vide Mon. VII.

Anno DCCCCII. simile Diploma obtinuit a Ludovico III. Imp. Vide laud. Zachariam pag. 69., & seq. Idem Lando Episcopus coram Ardengo Misso Guidonis Imperatoris probavit suum jus in ripam padi &c. Monumentum autem videndum apud Murator. Antiq. Medii Ævi notas habet *anni primi Domni Cuidonis Imperatoris, in primo mense Junii Indictione Nona, qui characteres signant ann. DCCCXCI. Berengarius Rex anno regni sui propitio XXIII., mense Novembri Indictione XIV.* cum esset in Civitate Cremonæ Privilegia omnia Landoni Decessorum suorum Diplomate suo confirmavit. Vide illud apud Zachariam pag. 73. Porro notæ anni *XXIII. Berengarii Regis, & Indictio XIV. mensis Novembris* signant ann. Salutis DCCCCX. Eoque propterea anno Lando vivus Episcopatu suo præerat.

Denique hic subjiciendum alterum ejusdem Berengarii Regis monumentum, quo clare ostenditur allata hactenus a primo ad postremum Diplomata, & Privilegia ad unum, eundemque Landum, sive Landonem pertinere. Videndum illud apud Murat. Antiquit. Medii Ævi. Tom. II. Col. 5.

In eo autem hæc habentur: *Cum Berengarius gloriosissimus Rex in Domo Episcopii ipsius Cremonensis Ecclesiæ præesset,*

coram Misso Gausone ipsius Berengarii, pluribus præsentibus testibus, Landus Episcopus ejusdem Sedis ostendit præceptum unum, ubi continebatur in eo ab ordine, ut hic subterlegitur = In nomine Sanctæ et Individuæ Trinitatis Carolus divina favente clementia Imperator Augustus. Si petitionibus Sacerdotum justis, & rationabilibus annuimus &c. = Summa autem Privilegii in eo sita erat, quod Episcopus, et Ecclesia Cremonensis exempta esset a censu annuo solvendo pro duabus Curtibus. Datum erat Placitum illud XI. Kalend. Martii Anno Incarnationis Domini DCCCLXXXII. Indiðione XV. Anno vero Imperii Domni Caroli Secundo. Quibus expositis sequitur, quod interrogati fuere ipse Landus Episcopus, et Adelbertus Advocatus: pro quod præceptum ipsum ostendissent. Responsum autem: ne quislibet dicere possit, quod Episcopus aut occulte, aut concludiose habuisset, aut detinisset. Hinc interrogati Judices ex parte Missi Gausonis Berengarii Regis, quid sibi videretur: Lupus Advocatus nomine ipsorum dixit, & professus est. Vere præceptum, quod hic ostendisti, bonum, & verax est. Hisce peractis & manifestatione, ut supra facta, paruit supradictis Auditoribus esse recte, & judicaverunt, ut juxta eorum altercationem pars ipsius Episcopii sint exinde soluti, & indemnes. Et finita est causa. Et hæc notitia pro securitate partis ipsius Episcopii fieri jussimus.

En porro memoratum supra in Landone de eodem Monumentum cum Actis anni DCCCXXCII., quo mirifice confirmatur, quæ ibidem fuisse probata fuerunt de translatione sacri corporis ab Vrbe Roma Cremonam, & de Anonymi errore in computatione de eadem instituta. In fine legitur: Ego

Rotifredus Notarius Domni Regis ex jussione Domni Regis, & ammonitione suprascriptorum Judicum scripsi Anno Regni Domni Berengarii Regis Deo propitio vigesimo tertio, mense Novembris Indiſione Quartadecima. Vide Monum. VII., & VIII. Hæc fusius exſcribere placuit, ne ulla, vel levis dubitatio ſuboriri poſſit de authenticis notis, quibus conſtant præclara hæc Monumenta, eorumque ſingulæ partes. Fit ergo ex iis manifeſtum, quod omnia ſuperius Privilegia, & Diplomata a primo, quod notas exhibet anni Salutis DCCCLXXXIII. ad ultimum iſtud, quod ſignatur cum notis Berengarii Regis anno ſcilicet vigesimo tertio, qui reſpondet an. Salutis DCCCCX. complecti non modo omne tempus unius Episcopi Landi, ſed etiam oſtendere eumdem Episcopum non interrupte in tranquilla poſſeſſione, & exercitio ſui muneris perſeveraſſe uſque ad extremum vitæ ſuæ tempus, nempe ad An. uſque DCCCCX.

Quibus jam conſtitutis ad dubia a Cl. Bonafossa propoſita gradum faciamus. Idem ergo MS. ſui pag. 14. Lando ſive LANDONI Episcopo, de quo hætenus verba fecimus, novum ſubjiciens Episcopum *Leotmannum* nomine hæc ſcribit = *Eugenium de Levvis Cl. Regis Sardinia Antiquarium ſibi nuperime retuliſſe authenticam reperiſſe Pergamenam, in qua Boso Rex Arelatensis ad preces Asmundi Episcopi Oſcelensis, & Leotmanni ejus Fratris Episcopi Cremonensis concedit Episcopo Maurianensi, & Eccleſiæ S. Joannis a Normannis devaſtata Caſtrum, quod juxta fluminis Arki ripam adiacebat, anno regni ejus VIII. qui eſt annus DCCCXXCVII.* = Hoc ipſum Boſonis præceptum ante Bonafossam jam editum invenies apud Martene Vet. Scriptor. & Monum. Tom. I.

pag. 221. His narratis ita subdit = *Porro cum authentica nostra documenta perhibeant Landonem fuisse hoc ipso anno Cremonensem Episcopum* = putat ipse rem conciliari posse statuendo duos Landones, primum scilicet, qui vixerit usque ad annum DCCCXXCVII., cuique successerit dictus Leotmannus, qui ad summum vixerit usque ad annum DCCCII. Nam cum eodem anno extet apud nos Diploma a Ludovico Rege datum Landoni Episcopo, & aliud eidem concessum anno DCCCX. a Rege Berengario, conjicit Landonem secundum Leotmanno successisse anno DCCCII., & in hoc Episcopatu vixisse usque ad annum DCCCX. Hæc Cl. Bonafossa, quæ si ut vera admittenda forent, alterum jam haberemus Landonem Catalogo nostro Episcoporum inserendum. Quod quam falsum sit satis jam paulo supra demonstravimus ex Præcepto, quod ostensum fuit Misso Gausoni Regis Berengarii, ac tempus omne complectitur, ex quo Lando Episcopatum inierat, ad ejus usque postremum vivendi finem. Quapropter optassem, ut Cl. Bonafossa amicus meus optimus dum vixit, accuratiori diligentia operam, studiumque posuisset suum, non modo in perquirendis monumentis, sed præcipue in iisdem ad examen revocandis, quæ suscepto a se labori de Catalogo, et serie Episcoporum Cremonensium postremis curis adornanda inservire, ac subsidio esse potuissent. Eo pacto longe melius & patriæ, & suo honori consulisset. Quosdam jam ipsius nævos supra detergere mihi necesse fuit. Hoc loco triumphum agere potuisset, & de uno tantum Landone Episcopo Cremonensi retinendo amicum suum indubiis monumentis suadere.

Suspiciatur tamen Bonafossa ibidem, quod in magno dissidio,

in quo tum temporis inter se decertabant de Regno Italiae Berengarius Forojulii Dux, & Guido, & Lambertus ejus filius Spoleti Dux, item Arnulphus Germaniæ, & Ludovicus Provinciæ Reges, evenire potuisse, quod Leotmannus ab Anselmo Mediolanensi Archiepiscopo, qui verisimiliter Lamberto favebat, in Episcopum Cremonensem vivente Landone consecrari potuerit. Sed hæc in mera tantum conjectura posita sunt; illudque pro certo statuendum, quoniam Leotmannus iste extraneus plane est, nec unquam in Episcopatu Cremonensi resedit, ut supra demonstratum est, eundem in legitimo Episcoporum Cremon. Catalogo locum habere non posse, ab eoque extorrem prorsus faciendum; ad summum innuere satis erit Leotmannum hunc, vivente, & Ecclesiam suam tranquille administrante Landone haud equidem ex legitimo fonte manasse. De exitu vitæ Landi, sive Landonis modo emendandi pariter Auctores nostri, ut de ejus Episcopatus initio fecimus. Mirari autem subit Rubeum in sua Diptycha scribere potuisse pag. 346. n. 33. Landonem nostrum obiisse anno DCCCLXXXI. Imp. Carolo Crasso III., sic auferens eidem vitæ, & Episcopatus annos fere triginta. Vghellius vero sex tantum annos abstulit scribens pag. 793. de Landulpho Successore, eundem Cathedram Episcopalem Cremon. ascendisse anno DCCCCIV., cum Lando Decessor, ut supra vidimus, Berengarii Diploma obtinuerit signatum ejus regni anno XXIII., qui respondet an. Salutis DCCCCX.

XXXVII.

LANDVLPVVS Landoni successit non ante annum DCCCCX., vita functus circa annum DCCCCXVI.

NOTAE

LANDVLPHVS variam subiit fortunam. Nam, ut paulo ante notavimus, Rubeus in Diptycha eundem in locum demortui Landonis suffectum scribit anno DCCCLXXXI.; Abbas vero Vghellius hanc Episcopalem Sedem ascendisse anno DCCCCIV., quod utrumque falsum esse jam supra satis, superque probatum est. Excidit Vghellio alius notabilior error, ut non immerito a Muratorio animadversum, Antiquit. Medii Ævi T. II. Col. 8. Scilicet ab Hugone, qui anno tantum DCCCCXXVI. Rex Italiæ renuntiatus fuit, Landulphum confirmationem obtinuisse omnium Privilegiorum, quæ ab aliis Principibus suis Decessoribus olim concessa fuerant eodem anno DCCCCIV., quo Episcopatum obtinuerat, annos nempe XXII. antequam Hugo Rex Italiæ inungeretur, tredecim vero post ipsius Landulphi obitum ex ipsius Vghellii computatione, qui ejus mortem signat anno DCCCCXIII. De initio Regni Italiæ Hugonis vid. Pagius in Critica Baronii Tom. III. pag. 820. Recte constituuntur initia Episcopatus Landulphi circa annum DCCCCX., vel sequentem ob ea, quæ jam in Landone demonstrata sunt.

Sed Cl. Zacharias pag. 73., & seq. præmisso Lapide, quod extitisse dicitur in Templo S. Michaelis ex memorato sæpe Bresciani Epitaphiorum MS., in quo legitur *Gualbertum de Mussis* Cremonæ Episcopum ex hoc sæculo migrasse annu a partu Virginis DCCCCXIII., subdit immediate: *Quid igitur? omnino' puto Landulphum hanc expungendum Landonem ad annum DCCCCX., aut etiam ulterius vixisse ajo; tum illi Gualbertum de Mussis successisse, qui quod paucis annis, aut fortasse etiam mensibus Episcopus fuerit, potuit*

a Sicardo prætermitti. *Eo autem defuncto Episcopum Joannem, de quo mox, habuit Cremonensis Ecclesia.* Nunquam putassem Lapidem hunc tam manifestis falsitatis notis infectum, quem nominatim cum aliis pluribus ejusdem generis repudiant etiam Auctores nostri, ut supra notavimus ex Arisio in ejus *Cremona Literata* Tom. I. pag. 51., tanto Viro fucum facere potuisse, ut pro genuino, & authentico admitteretur. Ex quo sequeretur, ut legitimus hujus Patriæ Episcopus Landulphus de Sede deiceretur, ejusque loco nescio quis nomine Gualbertus, cognomine Mussus contra morem ejus ætatis, ut sæpe diximus, substitueretur. Neque moror Josephum Brescianum cum suis Asseclis, Summo, Zignano, Felice Boschetti, & si qui sunt alii, qui in adornandis hujusmodi epitaphiis tam improspere patriæ consuluerunt. Namque hæc plaga viris doctis, & in versandis antiquis monumentis juxta sanioris critices leges exercitatis approbari nequeunt, aut admitti. Modo vero præter allatam exceptionem nominis, & phrasis utique verborum, quæ recentioris ætatem redolet, in eum locum res adducta esset, ut Gualbertus Mussus, qui a nemine ex nostris Chronographis inter Episcopos Cremonenses memoratur, præterquam a Bresciano, ejusque grege, pro legitimo Episcopo habendus foret, Landulphus vero, quem præeunte Diptycha Rubei, a quo etiam citatur Diploma in ejus favorem emissum a Carolo Crasso, cæterique omnes, cum Vghellio agnoscunt, atque admittunt, ut spurius esset rejiciendus. Quid propterea de hac re potius statuendum sit, erudito Lectori decernendum relinquo.

Sed provocare liceat ad ipsum præclarissimum Zachariam, ut eo judice pateat, quid de Bresciani, ejusque gregalium fide,

quidque de ipsorum Lapidum authentia sentiendum sit. Initio libri sui de Episcop. Cremonensibus a pag. 39., ad 43. septem affert Inscriptiones ex codice Bresciani depromptas: *Quum enim, inquit, frustra marmora inquisierim, epigraphas descripsi ex Bresciani MS. libro.* Binas priores modo seponamus, de quinque reliquis, quid sentiat ipse Zacharias breviter exponere præstat. Tertius ex veteri Ecclesia ad Præsepe Lapis hujusmodi affertur = *Quintilius Ala Aemilii fil., qui annos XXV... militavit cum maximo ejus honore, tandem mors rapuit ANNO DOMINI DCLXXIII. &c.* = Quo descripto statim subdit Cl. Vir. *Quid heic annus DOMINI DCLXXIII. Septimo sæculo eum usum obtinuisse vix credam. Stylus ipse Inscriptionis ad veterem consuetudinem efformatus haud satis VII. sæculi barbariem redolet.* Hac loquendi ratione nonne ipse Cl. Zacharias clare ostendit Inscriptionem hanc sibi videri spuriam, falsam, confictamque?

Altera, quæ sequitur sub num. IV. de ALLARIOLO ALA POMPEI F. NOB. MIL. CREMONEN. &c. QVI OBIIT ANN. A PARTV VIRGINIS DCCXII. hac censura notatur ab ipso Zacharia. *Phrasis illa a partu Virginis videtur recentior.* Mitto alias exceptiones, quibus hic Lapis, cum præcedenti subjici potest. Sed una illa Cl. Viri inscriptionem hanc vehementer suspectam declarat.

Tertio loco subjicitur hæc altera

AREALDVS STANGA NOB-CREMON. MILES
BONONIÆ GVBERNATOR TEMPORE AISTVLPHI LON-
GOBARDORVM REGE ELECTVS HIC JACET
OBIIT ANNO SALVTIS HVMANÆ DCCLXXIII.

En porro animadversio, & censura prælariss. Zachariæ, quæ immediate sequitur:

Heic annus Salutis humanæ negocium mihi facessit, ac ferme mihi persuadet istas Inscriptiones (prioribus duabus exceptis) eundem Auſtorem habuisse, qui aliqua periphraſeon supelleſtile ornatus fuerit. Cum res ita se habeat superfluum iudico de reliquis duabus verba facere. Satis enim clare, iudice ipſo Zacharia, patet memoratas quinque Inſcriptiones inter apocryphas, adulterinasque merces amandandas esse.

Modo de duabus a Zacharia exceptis verba faciamus. In prima non concordant phrases *Bon. Memorix, & migrasse de hac luce* cum septimo sæculo ad quod lapidem spectare notatur. Sed eam missam faciamus, & ad alteram tranſeamus, qua nulla aptior inveniri poterat ad hujusmodi Lapidum falsitatem detegendam. Sic in ea legitur, & in Cathedrali fuisse dicitur.

HIC REQVIESCIT IN PACE B. $\overline{\text{M}}$

STEPHANVS QVI

VIXIT IN HOC SECVL. ANN. PL. M.

XXXV. DEPOSITVS SVB DIE

PRIDIE IDVS DECEMBRIS ET

ITERVM $\overline{\text{P}} \overline{\text{C}}$ PAVLINI $\overline{\text{IVN}}$

$\overline{\text{VC}}$ INDICT. PRIMA.

Nihil profecto ineptius, nihilque magis a veritate alienum fingi poterat, quam quod exprimitur notis chronologicis apocryphi hujus monumenti. Imperitus Artifex Officinæ, sive Brescianæ, sive Boschetti, sive alterius cujuslibet, ad exemplum simillium Inscriptionum, quæ in Fastis Consularibus postremo præsertim tempore, quo ipsi finem habuerunt, ubi legitur: *Post Consulatum Belesarii, Post Consulatum Basilii jun.,* idque non uno tantum anno, aut iterum, sed etiam tertio &c.

rem pulchram se facturum putavit ad ornatum sui Lapidis, si Paulini Consulatui præmitteret eas notas ET ITERVM P̄C, non animadvertens quanto id cum detrimento fieret tum Fastorum Consularium, tum etiam annorum Bissextilium. Nam cum Paulinus semel tantum processerit Consul cum Fl. Anic. Justiniano Imp., immediate ante Belesarium, fueritque postremus Consulum Occidentalium, admissis iis notis ET ITERVM P̄C. sequeretur, duos annos, interponendos esse inter Justiniani, & Paulini Consulatam, alterumque Belesarii. Eoque pacto, ut diximus, actum esset de recta chronologia, & ordine tam Fastorum Consularium, quam Bissextilium.

Luculentius ne hisce probationibus constare potest quanto vitio laborent lapides, & epitaphia ex Bresciano fonte profecta, quamque immerito sibi fidem conciliare queant? Verebar squidem initio ne nimis severus videri possem in iudicando, cum superiores lapides, quos hætenus attuleram, censura notandos putaveram. Sed postquam incidi in inscriptiones a Cl. Zacharia initio sui libri præmissas, & in hanc præsertim, quam modo in examen vocavimus, summopere gavisus sum, quod non sine justo fundamento Brescianas allucinationes, ut mitiori verbo utar, digito veluti monstrare, easque detergere non prætermiserim. Ex quo fiet, ut sacra Antistitum Cremensium Series a sordibus repurgata, purior, splendidiorque emergat.

Cl. Zacharias ad Lapidem Paulini jun. adnotationem hanc subdit: *Annus intellige Christianæ Æræ quingentesimum, & tricesimum sextum.* Atque hæc proferri potuere a Cl. Zacharia? Annus iste in omnibus Fastis Consularibus signa-

tur: I. *post Consulatum Belesarii*, quod significat anno præcedenti processisse Consulem Belesarium, hunc vero, quod fuerit sine Consulibus, subsequi primum illum, atque in fastis signare annum Salutis quingentesimum trigesimum sextum, ut superior Consulatus ordinarius Belesarii, signat annum Salutis præcedentem quingentesimum trigesimum quintum. Vide Pagium, vide Panvinium, & Almeloventium, cæterosque Fastorum Conditores.

Quod vero ad Paulinum jun. spectat, qui fuit, ut diximus, Occidentalium Consulum ultimus, erat ille Venantii filius, qui Consul processerat anno Salutis DVII., frater vero Decii, qui Consulatum gesserat anno DXXIX. Signat autem ejus Consulatus cum Justiniano Imp., ut jam supra innuimus an. S. DXXXIV. Nunquam vero in Fastis Consularibus recitantur anni post ejus Consulatum, sive primum, sive secundum, ut legitur in Inscriptione Bresciana = ET ITERVM P. C. PAVLINI JVN. Præstat modo ad majorem confirmationem eorum, quæ paulo ante allata sunt de Brescianis mercibus hic iterum afferre argumentum hujusmodi. Inscriptio sæpe memorata Paulini jun. extitisse dicitur a Josepho Bresciano in Cathedrali Ecclesia; altera, quæ præcedit primo loco, ad S. Laurentium. Cl. Zacharias testatur pag. 39. se frustra ea marmora diligenter quæsitâ invenire potuisse. Cremonam venerat sacras in majori Templo conciones habiturus anno MDCCXLIX., ut ejus liber de Episcopis Cremonensibus eodem anno editus fidem facit. Joseph Brescianus, ut alibi notavimus, decessit ad finem properante Sæculo decimo septimo, nempe anno MDCLXX. Ecclesia S. Laurentii eo anno, quo Zacharias Cremonæ morabatur, intacta

manebat, majus vero Templum in eodem statu perseverat; quomodo ergo fieri potuit, ut tam brevi medii temporis intervallo, cæteris omnibus manentibus, cum binas hasce consulere, & exscribere voluisset laud. Zacharias, inanem operam posuerit in iis perquirendis? Idem porro dicendum de reliquis omnibus Inscriptionibus a memorato Zacharia ex MS. Bresciani descriptis, & in suo Opere de Episcopis Cremon. per ordinem insertis. Ne unus quidem ex iis Lapidibus hactenus inventus, nec spes ulla superest, quod inveniri possit. Quid hoc sibi velit nemo, cui cor sapiat, non intelligit. Sed jam nimis multa diximus. Cum itaque demonstratum fuerit Gualberti de Mussis, propinante hunc fictitium Episcopum uno Bresciano, nullam rationem habendam esse, consequens fieri patet, ut Landulphus suæ Sedi restituatur. Neque negotium ullum facessit, quod iste Episcopus a Sicardo omissus fuerit, ut a sæpe laud. Zacharia animadversum vidimus. Quis enim ignorat Sicardum non integram, & ordinatam Episcoporum Cremonen. seriem texere sibi proposuisse in suo Chronico, cum eidem initium dederit sæculo octavo ineunte tantummodo quo ad Episcopos Urbis nostræ; generatim vero complectatur Historiam Regum, Imperatorum, rerumque, præclare gestarum a Ptolemæo Rege, qui in Aegypto Dionysius appellatus fuit? Insuper vero, quod etiam post incœptam in Chronico Episcoporum seriem quosdam omitat, qui proculdubio huic Cathedrae præfuerunt, inter quos immediate post Stephanum recensendus Walfredus, sive Wolpholdus, deinceps alii? Silentium ergo Sicardi argumento esse nequit Landulphum, memorantibus præsertim cæteris Chronographis nostris, ut a Catalogo Episcoporum Cremonensium exulare jubeamus.

Postremo tandem loco præterire nequeo egregium nostrum Bonafossam, quoniam peculiari sua liberalitate non unum Gualbertum Mussum admittit, atque inter legitimos Ecclesiæ Cremonensis Antistites describit sub num. XXXI. MS. sui pag. 14. tergo, sed etiam n. XXIX. Leotmannum, quem nunquam hanc Ecclesiam rexisse probavimus, Catalogo inserere non dubitavit, ut ibi notavimus. Hoc pacto profecto facile esset seriem Episcoporum Cremonen. augere, & ad centesimum usque numerum proferre, ut a se factum, sibi plaudere, & gratulari visus est Bonafossa. Præmissis insuper aliis X., quos tribus primis Ecclesiæ sæculis in administrando Cremonensi Grege tamquam Presbiteros Subsidiarios extitisse antiqua patriæ traditio, approbante ipso Bonafossa, agnoscit. Sed cum bona ipsius venia, Episcopi, qui ex legitimo fonte non proveniunt, proculdubio a castissimis, sacrisque Episcoporum Libris longe omnino sunt removendi.

XXXVIII.

JOANNES II. Landulpho suffectus ante ann. DCCCCXVI., vita functus circa annum DCCCCXXV.

NOTAE

Berengarius Rex anno Sal. DCCCCXVI. die Paschatis, quæ eo anno inciderat in diem XXIV., mensis Martii, a Joanne X. Papa in Basilica S. Petri Romæ summa pompa corona Imperiali donatus fuit. Quod Pagius in Crit. Baronii Tom. III. pag. 807., & seq. fuse, solideque, ex optimæ notæ monumentis probavit. Huic tempori egregie consentiunt notæ chronologicæ, quæ in amplissimo Berengarii Imperat. Diplomate continentur favore Joannis Episcopi Cremonen. olim Secretarii sui, atque familiaris emissio. Sunt enim hujusmodi

Datum Kalendas Septembris anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXVI. Domini vero Berengarii piissimi Roman. Regis XXIX. Imperii autem sui I. Indiæ. V., quæ utique a Kal. Septembris ejusdem anni DCCCCXVI. decurrebat. Vide Monum. IX.

Cum Ecclesia Cremonensis, ut testatur in hoc suo Diplomate Berengarius Imp. *in finitibus calamitatibus attrita, & jam jam pene desolata* esset, præceptum emisit idem Imp., quo concessit, ac confirmavit anno suprascripto DCCCCXVI. *Comitatum extra Civitatem ad quinque milliaria, & immunitatem a vectigalibus, ac ne quis Procurator Regius aliquam in Vrbe haberet potestatem, neve quis Comes, Vicecomes, aut Decanus Regius in Vrbe, aut extra Vrberem ad quinque millia passuum, injussu ipsius Joannis Episcopi, aut ejus Successorum hospitaretur &c.*, ut latius in eodem Privilegio continetur. Notanda ea verba, quæ in hoc eodem Diplomate post narratam Ecclesiæ Cremonens. desolationem sequuntur, nempe, quod precibus Ardinghi Consilarii, atque *assiduitate servitii jam facti Joannis Episcopi* hoc nostrum Imperiale præceptum fieri decrevimus. Eæ voces *assiduitate servitii*, non obscure innuere videntur, Joannem Secretarii munus retinuisse, neque modo usque dum ad Episcopatum evehctus fuit, sed etiam postea in eo officio perseverasse, quod alio quoque monumento mox afferendo non immerito inferri posse video.

Nam apud Muratorium Antiquit. Medii Ævi Tom. I. Col. 516. affertur Privilegium Berengarii Imp. Augusti, quo continetur *Donatio prati facta in favorem Joannis Ven. Episcopi, & fidelissimi Cancellarii nostri jure perpetuo &c.* Testatur Muratorius Privilegium hoc a se inspectum, & contractatum

characteres omnes Archetypi præferre, sed notas cronologicas esse corruptas, atque ad annum Salutis referendum videri DCCCCXVIII. Nostra interest, quod semel, & iterum in eo Diplomate Joannes Episcopus vocetur Berengarii *Cancellarius*, ut pateat, ex his confirmari, quæ paulo ante animadvertimus de *assiduitate servitii*, quo exprimi sine dubio videbatur continuatio Joannis in eodem munere, quo fungebatur, ante quam Episcopus inauguraretur. Apellatur Cancellarius, quod fortasse amplio rem dignitatis gradum assecutus esset post Episcopatum adeptum. Notandum autem hic opportune Joannem alterum, de quo ante diximus, & ab Vghellio, & Rubeo appellatur *Secretarius*, expresse a Sicardo in Chronico vocari *Cancellarium*, apud Murator. Rerum Ital. Tom. VII. Col. 583. En ipsius verba *Berengarii Cancellarius nomine Joannes fuit Cremonæ Episcopus, qui Comitatum extra Civitatem per quinque milliaria impetraoit* = Vides ergo omnia hæc, quæ notavimus, modo luculentius multo confirmari. Caeterum nil mirum, quod Episcopi, Archiepiscopi &c. ad hujusmodi munia exercenda ab Imperatoribus, aliisque Principibus assumerentur iis temporibus præsertim, cujus rei etiã multa extant exempla, ut ne probatione quidem opus esse censeam.

Ex his porro, quæ allata sunt omnem puto evanescere dubitationem, quæ oriebatur ex silentio Sedis, ad quam spectaret hic alter Joannes Berengarii Regis Cancellarius, de qua nulla fit mentio in eo Diplomate. Hinc Muratorius supra laud. in titulo Diplomatis, dubitative scribit = Donationem factam a Berengario Joanni Episcopo, *ut videtur*, Cremonensi Cancellario suo = Verum *assiduitas servitii*, de qua dictum

est supra, brevissimum tempus, quod interjacet, ab anno I. Berengarii, quo signatur Privilegium primum, ad tertium, ad quod spectat hoc secundum, titulus *fidelissimi*, qui etiam eidem tribuitur, denique *Cancellarii* nomen, quod utrique Sicardo antiquiori teste, tribuendum esse modo palam factum est, rem penitus ultra teli jactum ponere mihi videtur.

Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXXIV. Die V. Kal. Octobris, Domini vero Rodulphi Serenissimi Regis in Italia III. Indictione XIII. idem Joannes amplissimum obtinuit Diploma, quo eidem confirmata fuere omnia jura, & privilegia, quæ jam antea suis Decessoribus concessa fuerant, ut fuse exponitur in laudati Rodulphi Placito apud Muratorium Antiqu. Italic. Tomo VI. Col. 49. Ex quo patet Joannem die XXVII. Septembris anni suprascripti DCCCCXXIV. adhuc inter vivos egisse, ac suæ Ecclesiæ Cremonensi præfuisse. Vide Monum. X.

Chronographi nostri præeunte Diptycha Rubei affirmant Joannem S. S. vitam cum morte commutasse hoc eodem anno DCCCCXXIV., eoque adhuc labente Darimbertum natione Germanum in Joannis demortui locum successisse. Verum, ut ingenue fatear, huic opinioni meum calculum adjicere non audeo. Tantum enim temporis superesse non videtur a die XXVII. Septembris ad supremum anni tempus, ut omnia, & singula evenire potuerint, quæ certo constant de Joanne Episcopo adhuc in statione sui Episcopatus permanente, cum Rodulphi Privilegium emissum fuit, tum cætera, quæ subsequi necessario debuerunt ad ipsius usque obitum, & ad electionem Successoris, tum ad assensum Regis, ut tunc moris erat, de ejus electione obtinendum, ad Candidati denique

institutionem, atque consecrationem. De his vero eo præsertim merito dubitare fas est, quod in obscuro plane versemur, quo ea teste, vel monumento nitantur. Consultius itaque existimarem, si & Joannis decessum, & Darimberti electionem in posteriorem aliquem annum proferri placeret, nempe circa annum DCCCCXXV.

XXXIX.

DARIMBERTVS Episcopus electus non ante An. DCCCCXXV.
Decessit paulo post An. DCCCCLXI.

NOTAE

Hunc Episcopum appellat Sicardus in Chronico *Dalbertum*. Nam Rerum Italicarum Tom. VII. col. 583. de Hugone Rege hæc habet = *Anno Domini DCCCCXXIII. Hugo regnavit annis VI. . . . His temporibus Dalbertus Cremonæ fuit Episcopus* = Conciliandus itaque Episcopatus Darimberti cum annis Regni Hugonis, quod ita recte fieri potest. Ex præmissis in Joanne, Darimbertus eidem successit anno DCCCCXXV.: Hugo regnare cœpit anno DCCCCXXIII., regnavit autem annos sex, sequitur ergo Darimbertum electum fuisse anno II. regni Hugonis, ex quo simul infertur recte constitui electionem Darimberti in anno DCCCCXXV., quod hactenus nullo alio veteri monumento constabat, nec animadversum a nostris Auctoribus. Equidem Regem Hugonem multo plures annos vixisse constat, quam designare videatur Sicardus, sed id evenisse cogitandum est, quod Regno Italiæ tot laboribus adepto fortunam Hugo, modo secundam, modo adversam expertus, eam derelinquere coactus fuerit. Quod spectat ad postremum Darimberti Episcopi vitæ, & Episcopatus exitum, non desunt monumenta, quæ probant eum-

dem diuturno tempore huic Ecclesie præfuisse, & adhuc inter vivos egisse anno DCCCCLX., immo etiam anno sequenti. Apud Murat. enim Antiquit. Medii Ævi, Col. 371., & seq. Tomi I. ex antiquissimo Regesto Episcopi Cremonen. Charta refertur signata anno DCCCCLX., in qua hæc habentur = *Berengarius, & Adelbertus Reges, anni Regni eorum X., mense Junio Indictione III. Commutatio bonæ fidei noscitur esse contractus, ut vicem emptionis obtineat firmitatem &c. Placuit itaque & bona convenit voluntate inter Dominus Dagibertus reverentissimus Cremonensis Ecclesie Episcopus, nec non & inter Atto Comes = Vide Monum. XI. Cl. Zacharias Libri sui pag. 77. de hujusmodi monumento sermonem habens, addit permutationem factam inter Dagibertum, & Stephanum de bonis in Vico Cabriatæ signari: Regnante Domino nostro Lotharius gratia Dei Rex, anno Regni ejus Deo propitio octavo decimo mense Junii ex cit. Regesto, sive libro privileg. pag. 138. Notæ inter se recte respondent, signantque annum suprascriptum DCCCCLX. Citat. pariter laud. Zacharias ibidem ex eodem Regesto Episcopali pag. 137., Instrumentum a se visum permutationis factæ inter eundem Episcopum Dagibertum, & Magifredum de Vico Atuniatæ: Lothario gratia Dei Rex anno Regni ejus nono decimo Mense Februarii &c. Quæ notæ profecto ex præcedentibus signare noscuntur annum DCCCCLXI. Ideoque, ut initio innuimus, ex monumentis patriis optimæ notæ constat Daribertum, sive Dagibertum inter vivos, & in administratione Ecclesie suæ perseverasse ad annum usque suprascriptum DCCCCLXI. & mensem Febr. Cum autem ejus Successor, de quo mox dicemus, circiter post biennium Cremonensem Cathedralam*

ascenderit, Darimberti Episcopi primum, postremumque fines recte constitutos videmus; ita, ut toto intermedio tempore nulli alteri locus supersit, qui Cremonensem Ecclesiam rexisset merito dicendus sit.

Hæc porro, de quibus nulla prorsus controversia oriri potest, quæ Brescianum nostrum latuisse puto, eidem etiam occasionem præbuisse arbitror, ut ad implendum tempus utique diuturnum annorum triginta novem, quot effluerunt a Darimberti electione in Episcopum Cremonensem ad ejus usque decessum, binos lapides nobis obtruderet, quos præclarissimus Zacharias describit Libri sui pag. 77., & seq. Sed cum huic egregio Viro perspecta essent apocrypha monumenta, quæ ex eodem attulimus, ea profecto ipsum admonere debuissent de falsitate manifesta, præsertim vero, quod cæteris naevis, vitiiisque Auctori isto familiaribus laborent. In primo enim, in quo legitur = Ecclesiam in honorem S. Ægidii inchoatam fuisse expensis Berengarii II. Regis Italiæ anno Domini DCCCCXLIX., die VII. Mensis Maii Indiotione Octava currente = ipso Zacharia confitente vitiosam exhibet Indiotionem, neque Berengarius II. eo anno adhuc Rex Italiæ, sed sequenti DCCCCL., & die tantum decima mensis Decembris cum filio suo Adelberto regnare cœpit, ex Critica Pagii ad ann. 950., quem citat ipse Zacharias, quibus duabus erroneis notis nihil luculentius desiderari potest ad falsitatem detegendam.

Altera vero Inscriptio, in qua legimus = *Aegidius de Guiscardis Civis, & Episcopus Cremonæ Deiparæ Mariæ Virginis hoc Sacellum, & Aram cum dote ædificavit anno DCCCCLVIII.*, inter eas merito sane recensetur ab Arisio,

quæ, ob cognomen Familiæ adjectum, inter repudiatas ab ipsis Auctoris nostris habentur. Tantæ ne igitur auctoritatis, & fidei censendus erit Joseph Brescianus, ut anno DCCCCLVIII., quo præsertim tempore Darimbertus a Lothario Regnante in Italia favoribus, & privilegiis honestabatur, idemque in sua sede tranquille residebat, Aegydius de Guiscardis, si Brescianum audiamus, in ejus Ecclesiam intrudi potuerit, atque munia Episcopalia libere exercere, & Aram, & Sacellum vidente ipso Darimberto Episcopo ædificare? Etiam si cætera vitia, quibus scatet Lapis iste, absent, non ne quisque videt uno eo ex capite ipsum improbandum, & pro adulterino, confictoque habendum esse? Quæ cum ita sint sequitur profecto Cl. Bonafossam nostrum non nisi hujus Episcopatus novitate illectum fuisse, ut MS. sui pag. 15. Aegidium Guiscardum tamquam legitimum Catalogo Episcoporum Cremonen. sub Num. XXXIV. adjiceret. Sed quam immerito id fecerit erudito Lectori definiendum relinquam.

Darimbertum Episcopum, ne id postremo loco omittam, scribit Vghellius Italiæ suæ sacrae pag. 796., n. 38., Cremensis Oppidi excidio interfuisse cum Archiepiscopo Mediolanensi, ac Placentino, quod hujusmodi hæresi infectum esset, quæ asserebat tam vecorditer, quam insulse: Deum humanis membris constare, qui error per id tempus totam pene Insubriam infecerat = Sed merito videndus eruditus liber præclariss. Francisci Ant. Zachariæ, qui continet Cremensium Episcoporum Seriem editam Brixie anno MDCCCLXIII., in cujus proæmio statim pag. 6., hæc habentur = Qui narrant a Cremonæ Civibus post excidium ei Civitati illatum

a Mediolanensi Archiepiscopo nomen Cremæ a se adificatæ indidisse ad memoriam sempiternam suæ concrematæ Vrbis, anno Salutis DCCCCLI. constructæ, videntur potius fabulari, quam veram intexere historiam. = Ac revera ex purioribus ejus Oppidi historiis, & monumentis unice liquet: Cremam post diuturnam obsidionem a Friderico Aenobarbo captam, direptamque fuisse anno MCLX., quod non modo Vsperegensis Abbas in Chronico refert, sed etiam Radericus Frisingensis, & Otto Morena, sed insuper præstat hic exscribere Marmor, quod Cremæ extitisse testatur laud. Zacharias, illudque refert libri sui pag. 13. Hæc autem in eo continebantur:

Crema cremata jacet cum sexaginta notasset

Centum cum mille scripsit Notarius ille

De Jani mense Federico Cæsare stante.

Itaque Darimberty Cremonensis Episcopus, qui diem suum obierat circa annum DCCCCLXI., interesse non potuit ex-cidio, quod ex allatis monumentis sub Federico Cæsare contigisse patet Vrbi Cremæ post centum fere annos, nempe An. MCLX., ut apud Vghellium scriptum legitur.

X L.

LIVTPRANDVS, qui etiam LVYSO. Electus ex Diacono Ticinensi Episcopus anno DCCCCLXIII. vita functus ante Aprilem an. DCCCCLXIII.

N O T A E

Non immerito Muratorius in præfatione ad Sicardi Chronicon pag. 527., notat eundem Sicardum: *domi suæ hospitem se proderet*, dum hæc, quæ sequuntur, in suo Chronico adnotavit. Primo enim sub Ottone majori Aug. hæc habet =

Hujus majoris Ottonis temporibus Luyso Cremonæ fuit Episcopus, qui corpus B. Hymerii transtulit etc. = Deinde vero sub Ottone II. Imp. subdit: *Hisce temporibus Liutprandus Cremonæ fuit Episcopus.* Hoc enim pacto ex uno Liutprando duos fecit Episcopos *Luysum, & Liutprandum*, in eundem secum errorem alios deinde pertrahens. Revera namque unus fuit Liutprandus, qui etiam Luyso dictus, ut recte ab Vghelio notatum, & a Muratorio, ut cæteros præteream, solide demonstratum in Præfatione ad Chronicon ejusdem Liutprandi Tom. II. Rerum Italic. Clarissime autem id patet ex Ravennatensi Concilio anni DCCCCLXVII., in quo modo appellatur *Luyso Cremonensis*, modo *Liutprandus Cremonensis Ecclesiæ Episcopus*. Opportune autem Zacharias sæpe laud. in additionibus libri sui pag. 84., monet ex Papebrochio Tom. III. Junii, pag. 377. *Luizonem diminutivum esse nominis Liutprandi, sive Liutprandi.* Emendandi igitur ex nostris præter Sicardum Campus in Hist., præcipue vero Rubeus in Diptycha, qui pag. 347., & sequenti sub. num. primum 37. Liutprandi Episcopatum refert, deinde sub num. 38. Liuzonem tamquam alterum Episcopum subjungit. *Fuit Liutprandus natione Italus, & ex Papia Civitate oriundus*, uti Tritemius scribit, cui quidem cum veteres, tum recentiores Scriptores consentiunt. Extat tamen Chronicon quoddam Liutprando nostro suppositum, in Hispania primum, tum Antuerpiæ cum notis editum, quod ansam præbuit quibusdam Historicis Hispanis, ut Liutprandum nationi suæ adscribendum contenderint. Verum inter eos ipsos, qui sunt exquisitioris critices usu præstantes, & eruditione non minus, quam veritatis amore laudandi, Chronicon illud, atque Adversaria

eidem Liutprando adscripta ad fabulas amandanda minime dubitant, ut extitit Nicolaus Antonius Jurisconsultus Hispanensis magni nominis, cujus censura in Bibliotheca veteri Hispan. Lib. VI., cap. 46. videri potest.

Multa autem sunt, eaque præclara argumenta, quibus plane evincitur Liutprandum inter illustres, doctissimosque Italiæ Præsules adnumerandum esse. Atque hoc loco rem gratam nostris Italis me facturum puto, si in hac re demonstranda aliquanto diligentius incumbam, ad omnem prorsus scrupulum, ac dubitationem eliminandam, quam hætenus plane sublatam minime esse vel ipse Cl. Muratorius fatetur, ut inferius suo loco videbimus. Non omittenda in primis hæc, quæ sequuntur: Quod nomen ipsum Liutprandi sit Longobardicum, quæ Gens non in Hispania, sed tunc temporis præsertim, quo floruit Liutprandus, in Italia, nominatim vero Papiæ, sive Ticini maxime dominaretur, ubi sedes, & caput imperii constitutum erat. Quod ejus familia ibidem claritudine, opibusque abundans degeret, uti ex quamplurimis locis ejus Chronici fit manifestum. En autem quidam ex ipsius Historia textus deprompti, qui rem testatam faciunt. Hist. Lib. V. pag. 467. hæc habes = *Tanta hac Berengarii fama, humanitate, liberalitate parentes acciti mei, ei ad servendum me tradunt. Cui etiam immensis oblati muneribus secretorum ejus conscium, ac epistolarum constituunt signatorem &c.* = Lib. autem VI. pag. 469. cap. 1. hæc sequuntur = *Berengarius cogitans quem potissimum mitteret (ad Constantinum Imperatorem Orientis), cui nil impensæ ob itineris longinquitatem præberet, Vitricum meum, cujus tunc sub cura degebam, conveniens promissis ita illexit, ut Vitricus*

ea spe animatus impensas omnes distribuerit, meque magnis cum muneribus Constantinopolim direxerit. = Ac ne dubites hæc omnia Papiæ acta, & constituta fuisse, cap. II. quod immediate sequitur, hæc adduntur = *Die quippe Kal. Aug. Papia exiens per Eridani alveum triduo Venetias veni &c.* Tum vero capite mox III. subjungitur = *Ego* (loquitur de muneribus Imperatori Græco exhibitis, cum Liutprandus pervenisset Constantinopolim) *Ego Berengarii ex parte nihil præter Epistolam detuleram; ejus tamen nomine, mea ex parte obtuli loricas optimas IX., cuppas argenteas VII., scuta, lanceas, verna, mancipia, quatuor carsamatia Imperatori nominatis omnibus preciosora* (sunt autem pueri eunuchi amputatis virilibus, & virga). Denique, ne plura commemorem, Hist. Lib. II., cap. V. pag. 446. narrat idem Liutprandus = patrem suum tum propter morum probitatem, tum propter linguæ urbanitatem ab Hugone Rege ad Romanum Imp. Græcum missum fuisse, magnoque cum honore susceptum, nec modo ob munerum magnitudinem, quam quod Thessalonicam veniens rebelles quosdam, qui eam Regionem infestabant sustulisset, & eorum Principes aliquot vivos captos Imperatori præsentasset, non sine maxima ipsius lætitia, quam ob rem magnis etiam ab eo muneribus donatus ad Hugonem Regem lætus remeasset. = Atque hæc sunt, quæ sedulo evolvens Libros Hist. Liutprandi nostri selegi, ex quibus cumulate constare arbitror de origine illustri hujus Familiæ, de parentibus, de patria, ejusque sede in medio Italiæ, quæque caput erat imperii Longobardorum. Ac propterea cum sæpe mentio fiat in ipsius Liutprandi Chronico de *Levita*, sive *Diacono Ticinensi*, quo

nomine idem ipse Liutprandus non semel in eo se ipsum appellat, vel B. Syrum Papiensium proto-Apostolum ab eodem *Patrem nostrum* nominatum legimus, non exterum aliquem intelligendum esse, sed unum, qui natione Italus, patria Ticinensis extiterit.

Sed hæc omnia modo missa faciamus. Duo sunt argumenta, quæ hoc postremo loco mihi reservavi, unum jam notum, vulgatumque, alterum hæctenus anecdotum, sed quod præ cæteris omnibus aptissimum judico ad omnem penitus controversiam definiendam. Primum ducitur argumentum ex Lib. III. Hist. cap. I., ubi metro describitur Papiæ conflagratio, quæ defuncto Berengario, & Rodulfo ab Italia discedente contigit. Versu enim decimo hæc leguntur =

Vritur infelix olim formosa Papia

Vulcanusque suos attollens flatibus artus

Templa Dei, Patriamque simul conscendit in omnem.

Quid luculentius quæso desiderari potest, ut de Liutprandi Patria ne hilum quidem dubitare possimus, quod fuerit Papia, sive Ticinum, quod tunc conflagrasse describitur? Virgilius Ecloga I. versu mox III.

Nos, inquit, *Patriæ fines*, & dulcia linquimus arva

Nos *Patriam* fugimus &c.

Num quis hoc loco dubitare poterit Mantuam a Virgilio designari, apud quam natus erat?

Mantua me genuit, inquit alibi, ex notissimo Disticho, quod idem ipse sibi confecerat.

Alterum argumentum sumitur ex capite I. Libri primi Historiæ ipsius Liutprandi, quæ tota, ut ibidem adnotatum legitur, inscribitur, atque dedicata fuit = *Rajmundo Liberi-*

tanae Ecclesiae in Hispania Episcopo = Ibidem enim de Fraxineto Oppido in confinio Italiae sito haec habentur = *Cujus, ut cunctis liquido pateat situs, (quemadmodum tuam Pater prudentiam latere minime reor, immo me melius scire, sicut ab ipsis, qui vestri sunt tributarii Regis Abderahamenis potestis conjicere) mari uno ex latere cingitur &c.* = Praeclarum hunc textum a nemine haecenus animadversum fuisse miror. Quod si compertum habuissent Viri docti omnem sibi scrupulum ex animo ademissent de Liutprandi Patria, de ejus natalibus, & illustri familia apud Ticinum, atque errorem, qui in alio textu irrepperat, quique omnem ipsis dubitandi occasionem praebuerat, manifestum facere, ac certa ratione detergere potuissent. Laudatus enim Muratorius in Praefatione Hist. cum notasset in germano suo Chronico Liutprandum Lib. V. cap. I. de quadam solis Eclypsi ita scribere = *Qua etiam die Abadaram Rex noster a Radamiro Rege Christianissimo Galliciae in bello superatus est* = non solum monuisset, si alterum paulo supra allatum textum non ignorasset, *levi correctione utendum esse*, quod etiam Nicolaus Antonius supra laud. pariter inscius monuerat, sed plane atque omnino emendandum esse textum ex illo praecedenti, eaque potissimum de causa, quod in unica voce *Noster* facile error committi possit, non vero in toto contextu praecedentis testimonii, quod modo produximus. Ibidem enim expressis verbis scribitur = *immo me melius scire, sicut ab ipsis, qui vestri sunt tributarii Regis Abderahamenis potestis conjicere* = Idem autem Rex Abderam, & Abderahamenes. Hic ergo non modo habes nitide scriptum *Vestri*, sed insuper additum, quod essent Tributarii Regis. At vero nec Liut-

prandus, neque singuli ejus Familiæ illius Regis erant, vel esse poterant Tributarii, quod Regibus in Italia dominantibus, ut vidimus supra, unice additi essent. Restat igitur, quod nulla amplius militent argumenta, ut sequenti paragrapho suspicari videtur laudatus Muratorius, Liutprandum in Italia natum fuisse ex Gente Longobardica, patriamque habuisse Ticinum Regum Longobardorum sedem.

Esset hic locus, ut elogium texerem de hoc præclarissimo Viro, atque dissererem de ejus acri ingenio, quod a natura sortitus fuerat, de peritia linguarum, græcæ præsertim, & latinæ, de præstantia, & felicitate in pangendis versibus, quibus passim Historiam suam ornavit, de Legationibus, quas ad Imperatores Orientis, aliosque Principes, quibus summo cum sui honore perfunctus fuit, de translatione sacri corporis B. Hymerii Episcopi ad hanc Cremonensem Ecclesiam ab eo peracta, de aliisque quam pluribus ab eodem præclare gestis, atque editis operibus, quibus nomen suum immortalitati commendavit. Verum cum hæc non sint mei modo instituti, et propositi, qui unice chronologicam Episcoporum seriem, meliori, quo fieri poterit modo, in ordinem disponere, quo ad initium præsertim, supremumque tempus, quo quisque Episcopus hanc Sedem Cremon. administraverit, eamque simul a nævis, quæ irreperant detergere, suæque integritati, quantum indubia monumenta siverint, restituere, ea singula missa faciam. Præsertim vero quod quæ ad Liutprandi elogium spectant, apud doctissimos Viros edita inveniri possunt. De quibus videndi præ cæteris Muratorius in Præfatione Hist. Liutprandi, Vghellius sub ejus Episcopatu, atque inter postremos sæpe laud. Zacharias in lib. suo a pag. 78.

ad pag. 88. Reliquum est igitur, ut ea, quæ ad initium suscepti Episcopatus a Liutprando, ejusque extremum vivendi tempus pertinent modo definire studeam. Quod itaque spectat ad initium Episcopatus Liutprandi probavimus jam supra, ubi de Darimberto ejus Decessore egimus, ex Diplomate Lotharii constare Episcopum hunc inter vivos adhuc egisse anno Salutis DCCCCLXI. mense Februario. Liutprandus, qui apud Othonem M. Imp. prudentia, atque linguarum peritia, & usu magno in pretio habebatur, ejus opera post excessum Darimberti ex Levita Ticinensi ad hanc Episcopalem Cathedram evectus fuit. Cum autem Otho M. ante diem XIII. mensis Februarii anno Salutis DCCCCLXII. Romæ coronam Imp. suceperit, ut constat ex Monumento apud Pagium in Crit. Baronii, Tomo IV. pag. I., sequitur eundem non nisi post id temporis ad hunc Episcopatum pervenisse. Ex Conciliabulo autem, quod habitum fuit Romæ in causa Depositionis Joannis XII. Octavo Idus Novembris anni DCCCCLXIII., in quo Liutprandus jam Episcopus non modo interfuit, ut patet ex ipsius Hist. pag. 472., col. 2.; verum etiam interpres constitutus, congregatis omnibus in eo Episcopis, cæterisque, qui aderant, latino sermone reddidit, quæ Imperator latinæ ignarus linguæ, in saxonica pronunciaverat, ut pag. seq. ejusdem Hist. Cap. VIII. idem Liutprandus testatur; ex his consequens fit, ipsius Episcopatus Cremon. initium ducendum esse vel ab anno DCCCCLXII., vel in sequenti constituendum. Habita autem ratione, quod anno DCCCCLXII. adhuc viveret Darimbertus, cum Otho M. mense Februario in Imp., & Aug. inunctus fuerat, quod eidem aliquod tempus vitæ concedendum sit, antequam vitam cum

morte commutaret; deinde tempus esse admittendum, quo singula peragerentur, quæ ad Liutprandi electionem, ejusque consecrationem pertinebant, verisimilius puto, quod initium ipsius Episcopatus sequenti anno DCCCCLXIII. assignetur, præsertim vero, quod ea quæ in Conciliabulo Romano gesta fuere in annum deficientem, hoc est, ut paulo ante vidimus, in mensem Novembrem anni DCCCCLXIII. rejicienda sint. Superest, ut de extremo vivendi tempore superscripti Liutprandi verba faciamus. Rubeus in Diptycha, item alter Rubeus in Hist. Ravenn. Lib. V. acta Synodi Ferrariensis nobis servarunt ab Harduvino omissa, ex quibus liquet Liutprandum eidem interfuisse anno DCCCCLXX. Post id autem temporis nulla amplius extat de eodem mentio. Nam quæ ab Vghello, aliisque narrantur ex Juliani Chronico, merito fabulis accensenda, ut jam supra fuse demonstravimus: ex quo sequitur Cavitellum nostrum in errorem lapsum esse, dum in suis Annalibus Cremon. scripsit Liutprandum e vita migrasse anno DCCCCLXVII. Vt itaque ex indubiis monumentis quam proxime fieri possit definiamus tempus, quo tantus vir Ecclesiæ Cremonensis præcipuum decus, & ornamentum obierit, sumendum puto ex Diplomate Ottonis Imperat., quo ille Olderico Liutprandi successori, ejusque Ecclesiæ privilegia, & jura omnia confirmasse traditur. Notæ autem ejus Monumenti sunt = *Datum V. Kalendas Aprilis Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCLXXIII. Indictione I. Imperii Domini Ottonis VII. &c.* = Liutprandi itaque excessus e vita ante Aprilem anni DCCCCLXXIII. & post annum DCCCCLXX. statuendus. Vid. Muratorius Antiq. Medii Ævi Tom. VI. pag. 52. Vide Monum. XII. Hinc emendandus Rubeus in

Diptycha, ubi sub num. 38. scribit Liutprandum obiisse anno DCCCCXC. cæterique, qui a limitibus constitutis supra recedunt.

XLI.

OLDERICVS Gallus Episcopatum obtinuit circa ann. DCCCC-LXXIII., vita functus Anno MIV.

NOTAE

Retinendum censeo nomen Olderici, quoniam ita appellatur in pluribus usque ad novissimum Diploma Othonis, quod paulo ante notavimus, quamquam in Diptycha Rubei *Oldricus*, vel etiam *Ardricus*, & apud Vghellium *Vldericus*, & *Aldericus* nominetur, cujus errorem jam emendavimus paulo ante, cum cum Liutprandi successorem statuit circa annum Domini DCCCCLXXX. Plura citantur ab eodem Vghellio Diplomata Imperialia concessa in favorem hujus Episcopi, ejusque Ecclesiae, quorum primum notas refert anni Salutis DCCCCLXXXII.; alterum vero Diploma Othonis signatur = *Datum Aquisgrani V. Id. Maji anno M. Imp. V.* = Quæ singula privilegia, aliaque insuper descripta invenies apud Muratorium *Antiq. Italic. col. 417., II. col. 672., & 793., Tom. V. col. 245., item VI. 51. col. 219.* Sed Cl. Zacharias, ubi enumerat cit. Privilegia, Libri sui pag. 91. monet Vghellianis insuper addendum alterum Cremonense Placitum ex laud. Muratorii Tom. II. earumdem *Antiquit. Italic. col. 965., ex quo sequitur anno MIV. Oldericum ab Adelelmo, qui & Azo, Misso Arduini Regis impetrasse: bannum Regium pro tutela quarumdam terrarum sui Episcopatus. Quod factum signatur hoc anno Regni Domni Arduini Regis Deo propitio tertio V. Kal. Martii Indiæ. II.* Vide Monumentum XIII.

Ex quibus notis, inquit Muratorius, inferitur Oldericum Episcopum anno MIV. in vivis adhuc egisse, ac propterea Vghellium deceptum fuisse, cum Landulphum Successorem anno MIII. in Sede Cremonensi jam Episcopum electum refert. Statuendum tamen est anno suprascripto MIV. prædictum Oldericum finem vivendi fecisse post V. Kal. Martii supra memoratas, & ante VIII. Kal. Octobris, ex Monumento, quod referam in ejus mox Successore Landulpho.

Hoc loco minime reticenda ex eodem Vghellio insignis munificentia, qua Oldericus suis impensis extruxit extra muros Urbis Monasterium S. Laurentii, quod etiam amplissimis redditibus ditavit, eidemque præfecit Abbatem ex Ordine S. Benedicti nomine Guizzonem, vel, ut refert Diptycha, Ceresonem. Arcam insuper in nobiliorem formam redegit, in qua nunc etiam S. Hymerii corpus veneratur. Denique S. Gregorii Martyris Spolia ex Spoleto Cremonam transtulit.

X L I I.

LANDVLPVVS II. hanc Sedem obtinuit anno MIV. Vita functus est anno MXXX.

N O T A E

LANDVLPVVM Vghellius sui Operis Tom. IV. pag. 804. scribit ab Henrico Imp. obtinuisse confirmationem omnium privilegiorum, quacumque aliis unquam Episcopis Cremonensibus præteriti Cæsares indulgissent anno MIV. VIII. Kal. Octobris. Vide Monum. XIII. Sed apud Cl. Zachariam in subjecta adnotatione exhibentur notæ VII. Idus Octobris. Actum Magidburgo. Vide ipsius Lib. pag. 91. Hæc itaque probant eodem anno, quo paulo supra vidimus Oldericum vita functum fuisse, eidem successisse Landulphum intra septem

mensium intervallum. Apud Murator. Tom. II. Medii Ævi Antiquit. pag. 422. Charta affertur Concordiæ inter Hubertum Comitis Huberti filium, & Vbaldum Cremonensem Episcopum, quæ data legitur *anno ab Incarnatione Millesimo quarto*. Sed error procul dubio irrepsit in nomine Vbaldi, pro eo Landulphi. Nam Landulphus quidem Episcopatum obtinuit anno MIV., vita functus anno MXXX., Vbaldus vero iniit Episcopatum Cremonensem Landulpho succedens anno MXXXI., ut ex Monumentis in utroque allatis certo constat. Antistes iste varios subiit casus toto fere Episcopatus sui tempore, quos describunt tam Historici nostri, quam etiam exteri, lique accidisse videntur, partim ex perturbatione eorum temporum, partim ex pravitate hominum, ac civium Cremonensium etiam opera, demum, si Historicis fides habenda, ipsius quoque Episcopi culpa. Sed hæc cum ad meum scopum, propositumque minime spectent, atque longiori dissertatione opus esset, ut in examen vocarentur, ob varias, ac dissidentes sententias, in quas Scriptores abierunt, consulto præteream. Illud tamen ingenue fatear, quod si standum foret monumentis, quæ sunt numero plurima, quæque complectuntur annos fere singulos ab anno Salutis MIV., ad MXXIII., tum ab An. MXXX. ad exitum usque Landulphi Episcopi, quæque omnia num. 22. ab egregio Bonafossa simul collecta fuere in suis MSS. Dissertationibus, Tom. Monument. a pag. 42. ad 52., nihil inveniri posse, quo Landulphum accusare queas. Immo succedit ibidem pag. 54. Conradi Imp. Diploma, quod etiam ab Vghellio, & Zacharia affertur, quo continetur Landulphi præclara defensio, & apologia, & e contra cives Cremonenses graviter

accusantur = quod contra sanctam Cremonensem Ecclesiam, & contra Landulphum Episcopum bonæ memoriæ eorum spirituales Patrem, & Dominum conspirassent, & eum cum gravi ignominia, & dedecore de Civitate eiecissent, & bonis suis expoliassent, & terram unam, castro cum duplici muro, & turribus septem circumdatam funditus eruisent = Vide Monum. XV. Tum additur Epistola ejusdem Conradi Imp., qua ipsis civibus Cremonensibus injungitur = ut pecuniam quam promisistis vestro Seniori Episcopo pro scacco, & incendio, & præda quam fecistis super illius castella, adimpleatis, si de nostra gratia curatis. Terram vero Ecclesiæ, sicut Landulphus Episcopus tempore Dñi Imperatoris Henrici tenuit, volumus, ut iste vester Senior similiter quiete teneat = Vide Monum. XVI. ec. Videndus insuper laud. Bonafossa cit. Tomo I. Dissertationum suarum MSS. a pag. 120. ad 129., ubi de Landulphi Episcopatu, ejusque gestis, variisque casibus fuse pertractat.

Gradum itaque potius faciamus ad ea, quæ ad supremum Landulphi vivendi tempus pertinent. Clariss. Zacharias Libri sui pag. 95. citat Diploma, in quo hujusmodi notæ chronologicæ habentur = Datum III. Kal. Martii anno Dom. Inc. MXXXI. Indiæ. XIV. Anno autem Chonradi secundi regnantis sexto, Imperii IV. Añum Coslare = Atque ex his notis infert post III. Kal. Martii anni MXXXI. e vivis sublatum esse Landulphum; sed deceptus est Vir præclariss. ut etiam a Cl. Bonafossa notatum in nomine Landulphi, cum ad Vbaldum spectet hoc Diploma, in quo clarissime legitur = In nomine Sanctæ & individue Trinitatis Chonradus divina favente Clementia Imperator Roman. Augustus

ad preces Hubaldi Cremonensis Ecclesie Antistitis eidem porrectis per Gislam Imperatricem &c. = Rursus infra hæc adduntur = *Contraventores autem multavit in libris centum auri optimi pro medietate Camere suæ, & pro alia medietate Hubaldo ejusque successoribus persolvendi ec.* = Vide Monum. XVII. Nihil itaque prodesse potest hoc Diploma, ejusque notae pro tempore definiendo, quo Landulphus e vivis excesserit.

Ad rem facit alterum ipsius Chonradi Diploma videndum in cit. Bonafossæ Tomo Monument. pag. 52. sub N. 22., in quo hæc leguntur = *In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Chonradus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus ad preces Landulphi Cremonensis Ecclesie Antistitis eidem porrectis per Gislam Imperatricem, confirmavit Cremonensi Ecclesie omnia bona, jura, & privilegia eidem concessa a Regibus, & Imperatoribus &c.* *Actum anno Dominicæ Incarnat. MXXX. Decimo quinto Kalendas Aprilis Indict. VIII. (sic) anno vero Domni Chonradi II. regnantis sexto Imperii tertio: ejusdem Imperatoris filii Henrici Regis anno secundo. Actum Basileæ* = Vide Monum. XVIII. Mendum irrepsit Amanuensis indiligentia in Indictione VIII. loco XIII., sed reliquæ notæ clare indicant, quomodo prima nota suppleri debeat. Ex his ergo patet Landulphum adhuc inter vivos egisse anno MXXX. ex a. d. XV. Kal. April. Cum vero Vbaldus Successor Episcopatum Cremonensem jam administraret ex die III. Kal. Martii anni MXXXI., sequitur Landulphum a. d. III. Kal. Martii anni suprascripti MXXXI. jam diem suum obiisse; ac propterea intra spatium unius anni a currente Martio an. MXXX. ad eundem jam

jam ineuntem subsequentis anni MXXXI. statuendum esse Landulphi finem, & Vbaldi initium Episcopatus. Habita vero ratione earum rerum, quæ Vbaldi inaugurationem præcedere debuerant, recte inferri puto Landulphi mortem illigandam esse anno MXXX., Vbaldi autem electionem anno sequenti MXXXI. Animadvertendum duco in duobus allatis monumentis de Landulpho, & Vbaldo ex apographis Bonafossæ mendum inveniri in notis quo ad annos Regni, & Imperii, quod ex Amanuensium ignorantia, vel indiligentia ortum habuisse cogitandum est. Nam cum videam in his duobus, aliisque Conradi Monumentis a Bonafossa allatis, tum apud Muratorium sine errore recte notatas Indictiones cum annis salutis conjunctas, quæ duo certa sunt signa, & indices annorum in chronologia, qui in hujusmodi Placitis notari solent, dubitari haud licet de fide, & authentia suprascriptorum Diplomatum.

De Lapide vero, quem sub Landulpho describit Cl. Zacharias ex MS. Inscriptionum memorati sæpe Josephi Bresciani, qui illum supra Templi Ostium extitisse refert, in eoque legitur = *Ecclesiam S. Victoris Martyris dicatam, ædificatam fuisse expensis Landulphi Episcopi Cremonensis: & hoc pro reconciliatione facta cum hac Civitate anno Domini MXXIV., die XVIII. Mensis Octobris* = præter cæteras exceptiones, quibus reliquas inscriptiones ex Bresciano fonte manantes subjectas esse supra probavimus, eo potissimum vitio laborat, quod falsa, ex historia ipsa rerum, quæ tunc evenerunt, evincatur. Nam in recitato paulo ante primo Conradi Diplomate, quod ab Vghellio etiam, & Zacharia descriptum diximus, post criminationes, quibus cives Cremonenses

afficiuntur, hæc habentur paulo infra: *quia vero in ipsa conjuratione manentes, atque obstinato animo observantes, Hubaldum prædictæ S. Cremonensis Ecclesiæ Episcopum ita insequuntur, ut ei districtum suum tollant &c.* Hoc Diploma ad initium Episcopatus Vbaldi pertinere non dubium, idest ad annum MXXXI. Ad quem etiam spectat Epistola secundo loco allata, qua jubente eodem Conrado Cremonenses cives ad refectionem damnorum subjiciuntur. Quid ergo luculentius desiderari potest utroque hoc Documento, ut pateat Bresciani Inscriptionem ex integro confictam fuisse, cum ab anno MXXIV. die XVIII. Octobris, quo posita dicitur, ad initium Episcopatus Vbaldi, anni nempe MXXXI. III. Kal. Martii vix anni sex cum dimidio elapsi fuerint, quando præclara illa duo testimonia Conradi Imp. emissa fuere, quæ nos certiores faciunt = *cives Cremonenses in ipsa conjuratione obstinato animo mansisse?* = Quod si aliqua pax, & reconciliatio intermedio illo brevissimo tempore facta fuisset, utique in Diplomate, & in Epistola Conradi Imp. de ea aliquid innuere minime prætermisum fuisset, ex quo constaret cives Cremonenses anno quidem MXXIV. cum suo Episcopo reconciliatos, sed brevi admodum ad eundem persequendum reversos fuisse. Sed & illud quoque addamus: cum ex supra descriptis Monumentis tam clare pateat Landulphum Episcopum in suorum civium tam injusta conjuratione tot damna, & injurias pertulisse, credibile ne erit ipsum, ac si reus fuisset, Templum construere, ac de memorata Inscriptione apponenda suis sumptibus cogitare potuisse, cum id a suis civibus conjuratis, & persecutoribus faciendum fuisset, in signum reconciliati animi, & debitæ satisfactionis erga suum

Episcopum? Sed præterea ad cumulum probationum addamus quæ habentur in Diplomate Henrici III., quod extat apud Muratorium Antiquit. Ital. Dissert. 72. ad annum MXLVI. = Cum Vbaldus Ecclesiæ Cremonensis Episcopus Imperatori retulisset, quod cum *Landulphus Episcopus longam in diuturna infirmitate vitam traduxisset, Ecclesia sua non levia passa fuerit detrimenta, eo autem defuncto, atque Vbaldo in Successorem electo ec.* = Vide Monum. XVIII. Hic sistamus: Equidem eo tempore, quo in Ecclesia Cremonensi pax, & reconciliatio constituta fuisset, nulla vel levia eidem detrimenta evenire debuissent; sed contra accidisse patet ex allato textu Diplomatis; igitur vivente adhuc Landulpho, & diuturna infirmitate laborante, Ecclesia Cremonensis non levia passa fuit detrimenta, quæ utique nec pacem, nec reconciliationem designant. Cum autem hæc evenerint post annum MXXIV. infirmo ex diuturno tempore, & postea defuncto Landulpho anno MXXX., vel certe ante mensem Martium anni MXXXI., quibus sane verbis non unus, sed plures anni indicantur, æquus quæso, & eruditus lector judicet, quid de Bresciano lapide statuendum sit.

XLIII.

VBALDVS electus anno MXXXI. vita functus circa annum MLXXIII.

NOTÆ

Quod potissimum nostra interest, certum habemus initium Episcopatus Vbaldi sociandum cum anno MXXXI., ut paulo supra sub Decessore Landulpho demonstratum fuit. Cætera, quæ ad ejus vitam, & gesta pertinent ab omni justa criminatione immunia probabimus. Itaque quod primis Episcopalis

sue administrationis annis maxime a suis civibus conjuratis vexatus fuerit, ut Districtum suum tollerent, aliisque gravibus eum damnis afficerent manifeste patet ex duobus supra recitatis Diplomatum Chonradi Imp. sub ejus Decessore Landulpho. Insuper quod anno Salutis MXL. ad ejusdem Vbaldi Episcopi Cremonensis preces, & ut in eo Diplomate appellatur *fidelissimi sui*, ab Henrico Rege, idem Rex opera, & consilio Herimani Coloniensis Archiepiscopi interdixit Walderico Abbati Monasterii S. Laurentii alienationes, commutationes &c., quæ ab ipso Abbate fiebant sine licentia Episcopi sub gravibus pœnis, habes in ejus Regis Diplomate, cujus notæ chronologicæ sunt hujusmodi: *Dotum decimo sexto Kalendas Februarii Indiçione VII. anno MillesimoXL. anno vero Dñi Henrici primo. Añum Augusta.* Murator. Antiq. Tomo VI. col. 217. Vide Monum. XX. Sed præterea constat, quod præter illa gravia damna, quæ Ecclesiæ Cremonensi illata fuerant sub Landulpho, tempore ejus diuturnæ infirmitatis, usque ad extremum vitæ sue tempus, ut supra sub eodem Episcopo ex Diplomate Henrici IV. probavimus, Vbaldus ejus Successor electus, & in *omnibus fidelissimus*, ut in eodem Monumento notatur, impetrare non potuit, ut ab Archiepiscopo Mediolanensi consecraretur, *nisi Plebem, & Cortem de Artiaco, quam injuste, & potestative invaserat Girardus Archiepiscopi Nepos*, eidem ab Vbaldo concederetur. Quod tandem cum *diu protelaretur Consecratio* non sponte, sed coacte eundem concessisse prædictam Cortem ibidem narratur, atque illud additur, = cum multum moleste ferret Vbaldus, quod inde fecerat, apud ipsum Henricum multo, multoties conquestum obtinuisse, ut Genitor

Henricus *Episcopatus Cremonensis diminutioni, & miseriae condolens præscriberet, juberetque, ut prædicta Plebs de Artiaco, aliaque insuper bona a Gerardo Episcopatu crepta restituerentur, & ut expresse in Diplomate legitur = Hæc omnia Episcopo æternaliter habenda concedimus, & insuper per præcepti nostri auctoritatem retinenda instituimus =* Vides hic, quod Vbaldus si culpandus, quod ob officio recesserit obtinendæ consecrationis causa, laudandus tamen, quod pœnitentia ductus omnem operam, studiumque posuerit in resarciendo, quod fecerat, atque indemni asserenda Ecclesia sua ab omnibus acceptis detrimentis. Notas chronologicas habet hoc Monumentum in fine ad marginem: *Datum anno Domini millesimo quadragesimo secundo.* Muratorius tamen *Antiq. Italic. Dissert. 72. pag. 217.* ipsum refert datum ab Henrico anno circiter *MXLVI.* Vide *Monum. XXI.* Plura alia ab eodem Henrico V., tum etiam, & antea ab Henrico III., & a Conrado Imp. concessa fuerunt in favorem Vbaldi, & beneficium ejus Ecclesiæ *Diplomata, & Donationes,* ut de *Insula Fulcheria, & in confirmationem etiam Comitatus,* aliorumque bonorum, quæ quomodocumque ab Henrici prædecessoribus concessa fuerant usque ad ann. *MLVIII.,* quæ videnda apud Muratorium, tum apud Zachariam, uberius vero apud Bonafossam in ejus *Monument. MS.* Sed ad propositum nostrum hoc loco præ omnibus referre præstat Bullam *Alexandri Papæ II. emissam anno ab Incarnatione Domini MLXVI.,* qua nihil honorificentius desiderari potest ad laudem, & testimonium vigilantia, & *inconcussæ fidelitatis Episcopi Vbaldi,* de quo sermo est. Sic autem se habet: *Alexander Episcopus Servus Servorum Dei.*

Charissimo Fratri Vbaldo Cremonensi Episcopo, suisque Successoribus. Pastoralis sollicitudine erga salutem Dominicarum ovium, seu reparationem bonorum Ecclesiarum vigilantibus tanto promptius Apostolicæ auctoritatis protectione debemus providere, quanto eos ea, quæ sunt Jesu Christi constat, quam quæ sua sunt quærere. Vnde, Charissime Frater, quia religionem tuam eorum magis Pontificum formam, qui laboris sui diligentia pauperes Ecclesias sibi commissas ditare, studes per omnia imitari, quam eos, qui deliciis, & sæcularibus pompis Ecclesiasticas divitias in miserabilem redigunt paupertatem, justæ petitioni tuæ assensum præbemus, & memores inconcussæ fidelitatis tuæ erga Apostolicam Sedem, ea, quæ tuæ Ecclesiæ sunt juste collata, seu in futurum conferenda, quæque in præcepto Charissimi filii nostri Regis Henrici continentur, sub tutela Romanæ Ecclesiæ suscipimus, & per hujus nostri privilegii paginam confirmamus tibi, tuisque Successoribus quidquid (atque hic recensentur singula Ecclesiæ Cremonensis bona) juste acquisita, vel adquirenda præsentis Apostolicæ sanctionis nostræ pagina corroboramus &c.

Datum Laterani III. Kalend. Novembr. per manum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiaconi, ac Bibliothecarii anno VII. Pontificat. D. Alexandri Papæ, ab Incarnatione vero Domini MLXVI. Ind. V. Vide Monum. XXII. Ex his ergo singulis, quæ allata sunt, quæque certo constant ex Monumentorum fide, sequitur primo Vbaldum in ipso sui Episcopatus ingressu a suis civibus sine ulla sui culpa vexatum fuisse; deinde a Gerardo Archiepiscopi Mediolanensis Nepote injuste prohibitum, ne consecraretur, eo quod ipsius simoniacæ petitioni de cedenda Curte Artia assensum negaret. Quod si demum,

ægerime tamen consensit, de malefacto mox pœnituit, & bona Ecclesiæ sibi erepta recuperavit, atque in administratione deinceps sui Episcopatus tam laudabiliter se gessit, ut perhonorificum illud elogium sibi promeruerit, quod paulo supra attulimus Alexandri II. S. P. emissum anno MLXVI. Nihil ergo ad hoc usque tempus afferri potest, quod in justam Vbaldi Episcopi reprehensionem cadere possit.

Alexandrum II. P. M. Nicolaj II. Prædecessoris sui exemplo, qui plurima decreta, & anathemata emiserat contra Simoniacos, & Concubinarios, acerrimum semper ejus improbæ Clericorum consuetudinis pariter extitisse vindicem ex eo patet, quod eodem Alexandro vix electo Clerus Mediolanensis cum suo Archiepiscopo, paucisque aliis ejusdem corruptelæ Episcopis, eo impudentiæ devenerint, ut coacto Conciliabulo Cadaloum Parmensem Episcopum in Pseudo-Pontificem Romanum elegerint, quod eum sibi, suisque vitiis propensum futurum sperarent. Vide Murat. Annal. Ital. Tomo VI. ad ann. MLXI., & MLXIV. Eundem Alexandrum e vivis abeuntem, quod accidit. XI. Kal. Maji anno Salutis MLXXIII. (Pagius Crit. Tomo 4. pag. 249.) sacri omnes Biographi summis laudibus celebrarunt, ipsum appellantes = *strenuum Simoniacæ hæresis destructorem* = Vide Chron. Bertoldi Constant. ad Ann. MLXI. Cujus mors sancti Pontificis gravissima omnibus bonis accidit. Vide Pagium loco cit. &c. Ne plura: quis ex his non inferat Vbaldum nostrum in fide, & obsequio Sedis Apostolicæ, & Alexandri II. mansisse, neque solum post electum Cadaloum in Pseudo-Pontificem, ut ex laudati Alexandri II. Bulla, quam emissam vidimus anno MLXVI., verum etiam usque ad mortem op-

timi illius, & sanctissimi Pontificis, quem vindicem habuisset, si eo septennio, quod subsecutum fuerat usque ad supra-scripti Pontificis obitum, Vbaldus ab officio recessisset. Hinc merito in Necrologio nostro, quod servatur in Sacratio Ecclesie Cathedralis Cremon. ad ejus decessum indicandum, diemque emortualem, hæc notata habentur = ad Nonas Martii: *Vbaldus Venerabilis Episcopus* = Hæc profecto fidei faciunt Vbaldum toto vitæ suæ, & Episcopatus tempore ita se gessisse, ut omni elogio dignus habendus sit.

Vghellius tamen Ital. Sacr. Tomo IV. Col. 810., hæc habet = *Ita autem Vbaldum Henrico studuisse fertur, ut in præcipuis numeretur, qui Giberti Antipapæ promoverit partes, depresseritque eas Gregorii VII. veri Pontificis, a quo demum Vbaldus excommunicationis telo transfixus anno MLXXV. Qui paulo post Sanctæ Romanæ Ecclesie contumax, atque rebellis miserabiliter e vita discessit. Hujus meminit Sigonius de Regno Italiæ, aliique non pauci* = Sed hæc omnia, quæ etiam exscripta invenies apud Cl. Zachariam sine ulla adjecta animadversione, quam falso innitantur fundamento, & erroneo laborent supposito, facile omnino est demonstrare. Nam Arnulphus Vbaldi Successor, ut sub eo probaturi sumus, anno MLXXIV. Cremonensem Ecclesiam obtinebat, Gibertus vero, sive Guibertus Ravennatensis nonnisi anno MLXXX. in Antipapam fuit electus. Vide Pagium in Crit. Baronii, Tomo IV. pag. 273., & seq. Henricus vero IV. Rex anno MLXXIV. Gregorii VII. II. ob Synodum I. Romæ habitam contra Sacerdotes Simoniacos, & Concubinarior, ut legitur in Chronico Lamberti apud cit. Pagium pag. 253. quamvis = *adversus hoc decretum protinus vehementer in-*

fremuerit tota factio Clericorum = nihil tamen movit, nec egit contra Ecclesiam eo anno, nec sequenti MLXXV. Fatale illud schisma, quod universali Ecclesiae adeo perniciosum extitit, ejusque sinum tamdiu dilaceravit initium habuit anno MLXXVI., quo Henricus Rex post Saxoniam victoriam ad vomitum rediens, simoniacas investituras conferre non destitit, atque ab excommunicatorum consortio non abstinuit. Ex quo factum est, ut opera praecipue Sigefridi Moguntini Archiepiscopi, & Hugonis cognomento Albi, qui olim Cardinalis, tunc autem inter Episcopos haereticos praecipuum caput, & jam tertio ab Apostolica Sede damnatus, fictitiis suis literis Archiepiscoporum, & Episcoporum personas representans, & consilia apud Regem habita exponens, in quibus continebatur postulatio novi Pontificis, & abjectio legitimi Pastoris, effecit, obtinuitque, ut adductis in medium diabolicis Episcopis, anathema super Dominum Papam proferrent. Haec quae breviter narrata sunt fusius multo ex synchronis Auctoribus exponuntur a laudato Pagio. Criticae suae apud Baronium Tomo IV. pag. 260., & seq.

Orto incendio nihil intentatum reliquerunt schismatis Fautores, ut legitimo Hierarchae Ecclesiae Catholicae alterum e suo Grege opponerent, quod etiam opere perfecerunt. Nam anno MXXC. Henrico Rege Auctore, & perversorum Antistitum sententia praevalente apud Brixiam in Romanum Pontificem, immo Antipapam electus fuit Guibertus Ravennatensis Archiepiscopus vir perjurus, atque omni malitia, & dolo plenus, ut fusius exponit Centius Camerarius in libro suo Censuali cap. 3. apud laudat. Pagium in Critica Baronii pag. 273. Guibertus autem ad fovendam discordiam inter

Romanam Ecclesiam, & Imperium non sine ingenti damno, vixit usque ad annum MC., quo tandem e vivis sublatus fuit. Cum hæc itaque ita se habeant, neque series temporum congruat, quibus Vbaldus ea crimina perpetrare potuerit, Arnulpho jam ejus Successore electo, & administrante Ecclesiam Cremonensem anno jam MLXXIV., cum electio Giberti inciderit in annum MLXXX., schisma vero Henrici Regis eruperit anno MLXXVI., ut probatum est, concludendum sane erit Vbaldum Episcopum ab omni justa criminatione immunem declarandum, quod Giberti partes promoverit, vel promovere potuerit, vel quod Gregorii VII. excommunicationis telo transfixus anno MLXXV., & Sanctæ Ecclesiæ contumax, & rebellis miserabiliter e vita decesserit. Necrologium ipsum supra memoratum plenam ipsius defensionem absolvit, cum eum *Venerabilem* appellat. Neque enim imaginari potest, quod in sacro Ecclesiæ Cathedralis Codice ejus nomen apponeretur, si Vbaldus extra matrem suam S. Ecclesiam Catholicam contumax decessisset.

Quæ de Sigonio addit Vghellius ex integro falsa sunt. Nam in ejus historia, nec nota, neque vestigium ullum de Vbaldo reperitur. Ad annum tantum MLXXVII. nominantur ab eo Theobaldus, & Gibertus Archiepiscopi Mediolanensis, & Ravennas, ac reliqui Lombardiæ Episcopi, qui Gregorio infensi adventum ejus (Henrici Regis) diu *suspensis animis expectaverant*. Consequens sane non est ex his etiam Vbaldum in eo numero fuisse, qui Gregorio infensi essent. Eodem vero anno MLXXVII. Arnulphus erat Cremonæ Episcopus. Ad annum vero MLXXXIV. idem Sigonius pag. 374. hæc habet: *≡ triginta e factione sua Episcopis ud Concilium*

adhibitis, Gregorio rursus absente damnato, Clementem ex eorum auctoritate sufficit, ac postridie in die ipso palmarum per Mutinensem, Bononiensem, & Cremonensem Episcopos consecravit &c. = Vidimus jam decennio ante Arnulphum Cremonensi Ecclesie præfuisse. Itaque iste, non Vbaldus ibidem erit subintelligendus. Merito autem eruditiss. Pagius in Critica Tom. 4. pag. 292. notat de Sigonio = *Sigonius multa de suo dicere solitus est, & cum magna cautela legendus* = Atque hæc de Vbaldi n. defensione sufficiant. Non omittendum postremo loco Vbaldi mortem incidisse in nonas Martii, ut in Necrologio Ecclesie nostræ adnotatum legimus, ubi hæc habentur = *Obaldus venerabil. Cremonensis Episcopus* = De anno vero constat ex probatis supra, eundem obiisse circa annum MLXXIII.

Sub hoc Episcopo Cl. Zacharias tres refert inscriptiones ex iisdem fontibus manantes, a quibus præcedentes omnes proveniunt, & in duabus nominatur *Valerius Schitius*. Hasce itaque in eodem habendæ numero cum cæteris, quin hoc loco plura commemorare oporteat.

Cum ad hunc locum pervenissem allata mihi est Epistola Cl. Viri Petri Sefetti Sacerdotis ex Oppido Busseto ob rerum antiquarum scientiam, & linguarum peritiam maxime laudandi. Cum ea simul transmiserat Librum, cui titulus: *Francisci Antonii Zachariæ Excursus Litterarii per Italiam &c.* editum Venetiis anno MDCCLIV. Summopere autem gavisus sum, quod in eo pag. 60. Cl. Vir falsas, & apocryphas agnoscit, & retractat Inscriptiones non paucas, quas in Serie Episcoporum Cremonensium pro legitimis habuerat. Itaque necum ipse gratulor, quod non temere easdem repudiave-

rim, & a præclarissimi Viri sententia in iis, aliisque in meo hoc libro videndis, mihi recedendum censuerim.

X L I I I I .

ARNVLPHVS electus circa annum MLXXIV. vita functus circa annum MLXXXVI.

N O T A E

ARNVLPHVS Episcopus hanc Cremonensem Ecclesiam jam regebat Anno MLXXIV. In libro enim Privilegiorum Episcopii, qui servatur apud Cathedralem Ecclesiam extat hoc investituræ Monumentum = *Die Martis, quæ est quinto decimo Kal. Julii in loco Aufecningo per sustem, quem in sua manu tenebat, Dominus Arnulphus Episcopus Episcopii S. Cremonensis Ecclesiæ investivit Willielmum, & Waldum Consobrinos de Calugate de Districtu, & Albergaria loci Aufecninghi, & de Ecclesia Sanctæ Mariæ inibi constructa cum Clericis in annexa domo habitantibus. Anno ab Incarnat. millesimo septuagesimo quarto Indi. XII. = Vide Monum. XXIII. Ex hoc itaque Monumento constat Arnulphum jam anno salutis MLXXIV. hanc Sedem Episcopalem administrasse. Ex actis vero Synodi Romæ a Gregorio VII. habitæ An. MLXXVIII. prima hebdomada Quadragesimæ apud Baronium sub eo anno constat Arnulphum inter alios Episcopos, qui ad eam Synodum vocati interfuerant anathematis telo percussum fuisse. En sententia ejusdem Gregorii VII. contra ipsum prolata: *Arnulphum Cremonensem publice coram nostra præsentia convictum, & confitentem se simoniacum, ab omni Episcopali officio absque spe recuperationis deponimus, & usque ad dignam satisfactionem anathemate percutimus. Paulo ante verba Sigonii attulimus sub Vbaldo, quibus asse-**

ritur: anno *MLXXXIV*. Guibertum, sive Clementem Pseudo Pontificem per Mutinensem, Bononiensem, & Cremonensem Episcopos consecratum fuisse: concordat autem annus, ut in Critica Pagii ad Annal. Baronii Tomo XVII. pag. 550., & in notis pag. subsequentis. Ex quibus certo sequitur Cremonensem Episcopum ibidem memoratum non alium fuisse, quam Arnulphum, qui Gregorii VII. anathemate anno *MLXXXVIII*. percussus fuerat. Nullus enim alius tunc Cremonensis Episcopus excommunicationis telo confixus, & Arnulphus Sedem Episcopalem retinuit fretus potentia Henrici Regis in diuturnum tempus, ut patet ex aliis Monumentis datis anno *MLXXVIII*., & sequenti, quæ hic referre omitto, & videri possunt apud Bonafossam Tomo Monum. MS. pag. 76., & 77., quod & confirmant Auctores nostri, qui Episcoporum Cremonensium Seriem texuerunt.

Modo potius subiicere præstat Monumentum, ex quo definire fas est supremum Arnulphi vitæ, & Episcopatus tempus. Porro apud Laud. Bonafossam Monumentorum MS. pag. 80. n. 6. hujusmodi habetur Charta venditionis. Anno *MLXXXVII*. decimo quinto Kal. Junii Ambrosius & Alaisinda jugales vendiderunt Vsberto Episcopo Cremonæ omnia bona ab iisdem possessa in locis Jovisaltæ, Sorexinæ, Sablonetæ, & Sylvæ Bernardæ. Ex Arch. Episcopali cartel. n. 41. pergam. n. 6. (Dolendum, quod Monumenta supradicta alio translata fuerint, ut ex integro modo descripta referri nequeant) Ex his tamen ad propositum nostrum inferre licet: primo hunc Vsbertum Episcopum Catalogo nostro addendum, de quo mox dicemus; secundo Arnulphi mottem de qua Chronographi nostri silent præter Vghellium, quod sciam, qui illam.

assignat anno MXCVI., longe in anteriora retrahendam esse. Ex dictis enim supra anno MLXXXIV. Arnulphus cum duobus aliis Episcopis Guibertum in Pseudo Pontificem consecraverat. Itaque intervallum tantum superest unius triennii, ex quo venditio facta fuerat Vsberto Ecclesie Cremonen. Antistiti a Jugalibus Ambrosio, & Alaisinda. Recte igitur Arnulphi mors circa annum MLXXXVI., vel sequentem statui potest.

XLV.

VSBERTVS electus Episcopus Cremonensis circa annum MXXCVII., vita functus anno MXCVI.

NOTAE

De tempore, quo Episcopus iste Vsbertus Episcopatum jam administrabat diximus paulo ante ex Monumento ibidem allato cum notis MLXXXVII. Laud. Bonafossa in Tomo Monument. pag. 78. ex libro Privil., pag. 76. Bullam Urbani II. referens, ejus initium ita inscriptum exhibet = *Vrbanus Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili Fratri O. Cremonensi Episcopo Salutem & Apostolicam Benedictionem* = Sermo in ea est de jure Episcopi in Parochias. Data Veronae decimo octavo Kal. Decembris. Annus vero desideratur. Notat ibidem laud. Bonafossa Vrbani II. Cremonae fuisse, die undecima Aprilis An. MXCV., & sequenti anno perrexisse in Galliam, ideoque videri hanc Urbani Bullam eidem omnino anno adscribendam esse. Cui vero data sit Episcopo initialem illam literam O. non satis ostendere. Verum minime dubitandum puto, quod ea litera initiali subintelligendus sit Vsbertus noster. Nam, ut notum est, hujusmodi nomina diversimode scribi consueverant, quorum exempla superius

non uno in loco allata sunt. Itaque quod Obertus, vel Hubertus, aut Vsbertus &c. scribi potuerit, non mirum. Igitur cum ea Bulla emanata fuerit, Urbani II. tempore. Hic vero Pontifex electus fuerit die XII. Martii Divo Gregorio sacra anno MLXXXVIII., e vivis abierit mense Augusto An. MXCIX., nota vero temporis in ea Bulla desideretur probabili conjectura seligi potest cum Bonafossa annus MXCV., quoniam Urbanus II., ut supra dictum est, fuerat Cremonæ eodem anno, undecimo die Aprilis, & sequenti anno in Galliam perrexerat.

Recte nomen Vsberti refert Brescianus in lib. *Rose e Violenze*. Cæterum de initio Episcopatus hujus Vsberti diximus jam supra, ubi ex Charta venditionis probavimus eundem jam ab anno MLXXXVII. hanc Ecclesiam Cremonensem administrasse, cum Scriptores nostri ierint in alia omnia. De ejus vero exitu, deficientibus monumentis, nihil certi statui potest, nisi sequi velimus Brescianum asserentem cit. libro *Rose e Violenze*, Vsbertum Episcopatum rexisse annos XVI.

Apud Cl. Zachariam in lib. suo *Episcop. Cremon.* pag. 107. sub hoc Vsberto subjungitur lapis *B. Elisæi de Freguneschis Episcopi Cremonensis*, in quo legitur eundem obiisse die XVI. mensis Julii anno a Partu Virginis MLXXXVI. Sed cum præcl. vir eundem lapidem repudiet in recentiori suo libro inscripto: *Excursus Litterarii* pag. 63., nihil mihi hoc loco addere necesse est. Vsbertum Episcopum omittunt Vghellius, Rubeus pl. rique alii ex nostris Chronographis, sed integrum nomen Vsberti in monumento allatum, cum huic Sedi vindicari.

XLVI.

WALTERVS, sive GVALTERVS electus anno MXCVI., vita functus anno MCXVII.

NOTAE

WALTERVS ob ea, quae dicta sunt sub ejus Decessore Vsberto non immerito statui potest cum Diptycha Rubei ad hanc Sedem evectum fuisse anno MXCVI. Cl. Bonafossa in MS. Episcop. pag. 19. scribit ex Monumento in Archivio suae Collegiatae S. Agathae constare Walterum usque a die VI. Kal. Octobr. anni MLXXXVI. Cremonensi Ecclesiae, sed absque Canonica confirmatione electum fuisse. In donatione enim ab eo facta Praepositurae S. Agathae ita se subscribit: = *Ego Walterus peccator Episcopus electus* = Forte in illa temporum perturbatione id evenire potuit, sed illud certum est manente Vsberto in sua Sede Cremonensi usque ad annum MXCVI., qui fuit ei emortualis, Walterum munia Episcopalia exequi non potuisse, cum ab altero peracta fuisse ex Monumentis supra allatis manifestum fiat. Vghellius, cui ignotus fuit Vsbertus, Walteri Decessor hujus initium Episcopatus profert in annum MCVII., sed emendandus. Merito laudanda Majorum nostrorum pietas, & munificentia, quod sub hoc Antistite cepta fuerit construi nova Cathedralis Ecclesia Deiparae Virgini consecranda, eamque Imperator Henricus protegendam susceperit, ac plurimis Fundis ditaverit, ut ex ipsius Diplomate fit manifestum, quod datum fuit Veronae anno MCXIV., de quo videndus Rubeus in Diptycha, tum Vghellius sub hoc Episcopo, ac reliqui Scriptores Rerum Cremonensium.

De anno vero emortuali hujus Episcopi praemittere oportet

extare aliud Diploma ejusdem Henrici IV., quod datum legitur IV. Kal. Junii anno Dominicæ Incarnationis MCXVI. Regnante Henrico IV., in quo mentio Ecclesiæ de Virada in honorem S. Petri constructæ sitæ in Episcopatu Cremonensi &c. Vide Monument. XXIII. Ex hoc itaque sequitur Episcopum Walterum anno suprascripto adhuc inter vivos egisse. Cum autem in Necrologio sæpe citato, Walteri dies emortualis signetur fuisse Idus Martii, Diploma vero Henrici IV. exhibeat diem IV. Kal. Junii, & annum Incarnationis MCXVI., annum profecto ab hoc diversum statuere oportet ex subsequentibus, cui Walteri obitus adscribatur. Recte igitur notari debet annus MCXVII. Idibus Martii, qui fuit ei emortualis.

XLVII.

VGO Parmensis ad hanc Sedem Cremonen. electus post Idus Martii anni MCXVII., vita functus anno sequenti MCXVIII.

NOTAE

Ex Monumentis nihil de hoc Episcopo constat. Consentiant Rubcus in Diptycha, & Vghellius, quod ille intra annum Episcopatus administrationem, vel mortuus, vel exauctoratus fuerit a Jordano Mediolanensi Archiepiscopo. Quæ autem refert Landulphus junior Hist. apud Murat. Rerum Italic. Scriptores Tom. V. pag. 520. capite ult. quod Cremonenses = *ante ejus expulsionem ipsum per plures annos reverenter, et diu intus, & foris tenuerint* = ex iis, quæ in Waltero probata sunt patet falsa esse, nulloque niti fundamento.

XLVIII.

OBERTVS, vel VBERTVS electus An. MCXVIII., vita functus An. MCLXII.

NOTAE

Probavimus in Waltero, qui Vgonem præcessit, quod ille non nisi post Idus Martii anni MCXVII. e vivis ereptus fuerit, ideoque necesse esse, ut ejus Successor Vgo, qui annuam hujus Sedis administrationem gessit, partem aliquam attrigerit anni suprascripti MCXVII., partem vero aliquam subsequentis MCXVIII. Sequitur ergo ex his, quod Obertus Vgonis Successor non ante annum MCXVIII. eligi potuerit. Emendandus itaque Vghellius, cæterique, qui præcedentem annum assignant.

Obertus primo sui Episcopatus quinquennio obtinuit a Callisto II. privilegium consecrandi Abbatem S. Petri Cremonen. Videnda Bulla apud Vghellium, & apud Zachariam Lib. sui Episc. pag. 110. Etsi vero ea Bulla careat modo notis chronologicis, constat tamen Callistum II. electum anno MCXIX., vivendi finem fecisse anno MCXXIV., ita ut etiam anno primo Episcopatus Oberti, illud Privilegium emitti potuerit. Quod vero spectat ad ejus annum emortualem, de quo tantopere dissentiunt inter se Chronographi nostri, statuendus annus MCLXII. ob ea, quæ constant ex Monumentis anecdotis *Presbiteri de Medobuo* Oberti Successoris, de quo mox dicturi sumus. Habemus etiam Instrumentum Oberti pro reliquiis S. Gregorii existentibus in Ecclesia S. Michaelis, quod notas refert anni MCLXII., quas exhibet quoque Monumentum Presbiteri, qui Oberto successit. Vide Monum. XXV. Modo itaque afferamus VII. Monumenta, quæ ad Presbiterum spectant, quæque hætenus minime comperta fuere, vel ob nominis ambiguitatem in obscuro, & incerto versabantur. Vt igitur res bono in lumine collocetur, certa ratione

pateat quis Successor Oberti extiterit, quoque tempore hanc Episcopalem Sedem tenuerit, in eaque vitam suam egerit præmittere hoc loco præstat singula, quæ ad rem nostram faciunt, & in superscriptis Monumentis continentur. Monum. XXVI. in quo sic legitur = *Dominus Presbyter Electus Episcopus Cremonensis convocato in sua Curia suorum Vassalorum Parlamento sententiam tulit contra Rugerium de Brixianoro, qui negabat se possidere bona Brixianori titulo Feudi. Cum autem per depositionem testium probatum fuerit ipsum Rogerium a Prædecessore Oberto Episcopo alias vocatum, & citatum fuisse ad rationem pro dictorum bonorum possessione, eandemque de facto fecisse, exinde lura sententia fuit, quod se recognoscere deberet in Vassalum ipsius Domini Presbyteri Electi Episcopi Cremonensis. Hoc autem factum est anno Dominicæ Incarn. Millesimo centesimo sexagesimo secundo Indiæ. XI. die Dominico, qui fuit tertio decimo Kalendas Februarii. In Palatio Civitatis Cremonæ.*

Ex Archivio Episcopali in Capsula N. 17.

Monument. XXVII. , quod sic se habet = *Die undecima Aprilis anni MCLXIII. = Blandus, & Alchisius fratris fil. renunciaverunt Investituræ cujusdam petiæ terræ in manibus Domini Presbyteri de Medolao, qui dicebatur tunc Episcopus Cremonæ.*

Ex Archivio Episcopali Caps. N. 69.

Monum. XXVIII. recens inventum, in quo continentur plurimæ investituræ concessæ ab eodem Episcopo Presbytero anno MCLXIII. die septimo mensis Julii. Memoratur etiam in eo paulo post initium, *quod idem Episcopus = investivit Speltam de tabulis tribus de terra in pecia una de terra juris*

Episcopatus Cremonæ, que jacet juxta Mosam Communis Cremonæ in Valle Costæ juris Episcopi Cremonæ, quæ est foris burgi Sancti Michaelis prope Ecclesiam Sancti Sisti juxta viam, quæ dicitur cursum Equorum de Sancto Michaelæ. Cohaeret ipsi peciæ de terra a mane turcius de dulci bona, qui detinet per Feudum a parte ipsius Episcopii a meridie predicta Mosa a sero raimundus beniche tenet per feudum a parte Episcopii a monte via, quæ est designata ad hanc partem de terra, quæ est data ab ipso Dño Episcopo pro dño Spelta &c. Vides hic memoratam Ecclesiam S. Sisti cum omnibus suis finibus, quæ verosimiliter eadem censenda, de qua mentio habetur in hoc libro, pag. 2. sub Num. IX. ac in honore habita circa tertium Ecclesiæ sæculum.

Monument. XXIX. Cum hæc scriberem novum, alterum mihi oblatum est Monument. authenticum ejusdem Presbyteri Episcopi Cremonensis ab egregio viro Petro Cadice Bibliothecæ Gymnasii Præfcto, in quo continetur actus Investituræ factus die Dominico primo die mensis Augusti per parabolam Domni Presbyteri Episcopi ipsius Civitatis &c. ut latius videri potest in ipso Monum. In fine notatur annus, ut in superiori millesimus centesimus sexagesimus tertius.

Monum. XXX. n. 1. his verbis expressum *Fridericus divina favente Clementia Romanorum Imperator Augustus Venerabilem Cremonensem Episcopum nomine Presbyterum, & ejus Ecclesiam, & omnia bona acquisita, & acquirenda sub suam Imperialem protectionem suscepit. Intendens autem Dominum fidelem suum Episcopum tam pro honestate sua, quam pro honore Civitatis Cremonæ diligere, & honorare, concedit eidem Castrum Malleo, & ejus Curtem cum suis pertinentiis, atque districtu*

salva Imperiali Justitia, dictumque Castrum eximit a quacumque civili actione contra ipsum intentari possit sub pœna quinquaginta librarum auri.

Actum anno Dominicæ incarnationis MCLXIV. Indiæ. XII. Regnante Dño Frederico Romanorum Imperatore Sermo anno Regni ejus duodecimo, Imperii vero nono. Data apud S. Salvatorem juxta Papiam tertio nonas aprilis.

Monument. XXX. n. 2. Federicus Imperator per eadem verba *Venerabili Cremonensis Ecclesiæ Episcopo Presbytero* concedit Castrum de Platena, & illud Castri Franchi, & Curiam de Lamo cum suis pertinentiis.

Datum eodem die, & anno apud S. Salvatorem juxta Papiam, ut supra.

In lib. Privileg. pag. 53.

Monum. XXXI. ex Murator. Antiquit. Medii Ævi Tomo I. col. 318. *affert investituram Marchiæ Guidonis concessam Henrico Murchioni a Federico I. Imperatore anno MCLXVII. Eidem interfuertunt tamquam testes viginti Episcopi, inter quos loco decimonono subscriptus legitur Presbyter Cremonensis Episcopus, tum alii plures Viri Nobilissimi. Notae sunt = Datum in Territorio Ariminensi IX. Kal. Maji. Anno Dominicæ Incarnationis MCLXVII. Indiæ. XV. regnante Domino Frederico Roman. Imperat. gloriosissimo. Anno Regni ejus XV. Imperii vero XII. Actum in Christo feliciter Amen = Allata documenta de Presbytero Episcopo Cremonensi confirmat Sicardus in Chron. Col. 160. circa annum MCLXVII. scribens.*

His temporibus fuit Presbyter nomine Cremonensis electus, qui licet aliis meritis, & scientia dignus, tamen propter schisma dejectus est.

Ex his igitur VII. Monumentis, & testimonio Sicardi manifestum fit *Presbyterum* nomine, cognomento vero de *Medolao* anno Salutis millesimo centesimo sexagesimo secundo successisse Oberto Episcopo, ex Monumento primo, in quo legitur: *Dominus Presbyter Electus Episcopus Cremonensis*. Cum autem vocetur *Electus*, in cæteris autem Monument. omittatur vox *Electus*, sequitur MCLXII., annum fuisse primum sui Episcopatus, cum vero ibidem *Obertus Episcopus* dicatur *ejus prædecessor*, dubitari non potest, quod eidem Oberto jam defuncto successerit. Acta quoque, quæ in eodem Monumento continentur probant prædictum Episcopum nomine *Presbyterum* statim exercere cœpisse munia sui Episcopatus. Nam *convocato in propria Curia suorum Vassallorum Parlamento*, præviis testibus rogatis sententiam tulit contra Rogerium a Prædecessore *Oberto Episcopo* alias vocatum, quod se recognoscere deberet in Vassallum ipsius *Domini Presbyteri Electi Episcopi Cremonensis*.

Confirmat exercitium potestatis Episcopalis alterum, quod sequitur Monumentum, in quo *Blandum, & Alchisium* renunciassæ legitur investituræ cujusdam petiæ terræ *in manibus Domini Presbyteri de Medolao*. Nota est anni MCLXIII. In 3. vero, in quo Fridericus Imperator anno MCLXIV. sub suam protectionem Imperialem suscipit *Venerabilem Cremonensem Episcopum nomine Presbyterum, & ejus Ecclesiam, & omnia bona acquisita, & acquirenda, & concedit eidem Castrum Malleo &c.* non obscure ostendit hunc Episcopum in sua Ecclesia Cremonensi plenam, absolutamque exercere potuisse potestatem, ita ut libere incumbere posset ad munia, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem, ejusque

exercitium, iisque benefacere, qui erant de sua Ecclesia optime meriti ex libera facultate, qua illis temporibus utebantur Episcopi.

Ex investitura vero concessa Marchiæ Guidonis, quam refert Muratorius factam Kal. Maji anno MCLXVII. ac inter cæteros eidem interfuisse legitur *Presbyter Episcopus Cremonensis*, confirmatur, quo revera nomine appellaretur Episcopus iste, & quod anno suprascripto MCLXVII., & Kalend. Maji ejusdem anni adhuc inter vivos ageret, insuper, quod eo tempore nondum de sua Sede dejectus fuisset.

Sequitur ultimo textus Sicardi, qui narratis iis, quæ evenerant tum Romæ, tum apud Mediolanum anno Salutis MCLXVII. ea subjungit, quæ supra memoravimus ex suprascripto textu, nempe *Presbyterum nomine Cremonensem Electum . . . propter schisma dejectum fuisse*. In hoc textu, & in altero anni MCLXIV. Episcopus iste appellatur *Presbyter nomine*, quod certo argumento est vocem Presbyter designare verum, & proprium nomen ipsius Episcopi, non autem in sensu adjectivo, sed substantivo usurpari. Schisma, de quo mentio fit in hoc textu illud esse potuit, quod ortum habuit eodem anno MCLXVII. Nam Sicardus ibidem scribit Fredericum Imperatorem eo anno *festinum venisse ad Urbem, & Paschalem Heresiarcham apud S. Petrum in Sedem Apostolicam inthronizasse*, quod constat etiam ex Historia Ecclesiast. apud Pagium, & Baronium. Cæterum quodcumque fuerit Schisma, in quod lapsus fuerit Episcopus Cremonensis nomine *Presbyter*, pro certo habendum est eundem per annos plus minus sex Episcopatui Cremonensi præfuisse, ab anno Incarn. MCLXII. exeunte, quo mense Januario, nempe, ut legitur in Monu-

mento I. ex die tertio decimo Kalendas Februarii, quo jam convocaverat suorum Vassallorum Parlamentum, ad tempus, quo eodem absente apud Ariminum ex recitato investituræ Monumento, schismati deinceps *Paschalis* adhæsisse constat.

Quibus expositis, constitutisque gradum faciamus ad detergendos errores, in quos hæctenus omnes Chronographi nostri in Episcoporum Cremonensium Catalogo texendo aberasse evincuntur. Eos autem hoc loco seligam, quos in præstantiss. Viri Zachariæ Libro deprehendi, quod fusius in hoc argumento versatus sit a pag. 109. ad pag. 125. Ac primo quidem, quod maxime interest, refutanda, quæ habet Cl. Vir pag. 125. in nota subiecta, ubi hæc scribit: *Dum apud Muratorium T. 1. Antiq. Italicarum Col. 318. inter Episcopos, qui Investituræ Marchiæ Guidonis concessæ Henrico Marchioni a Frederico I. Imperat. anno MCLXVII. interfuerunt, Presbyterum Cremonensem Episcopum lego, hunc Oddonem fuisse sentio, & vel ejus nomen ab Amanuensi ridicule deturpatum, inque Presbyterum satis inepte conversum, vel scriptum in authographo fuisse: Oddo S. R. E. Presbyter Cardinalis Cremonensis Episcopus, ut temporis injuria verba illa: Oddo S. R. E. Presbyter Cardinalis Cremonensis Episcopus deleta cum reperisset imperitus Librarius; ea, quæ supererant, Præbyter . . . Cremonensis Episcopus, bonum illum exscripsisse, nulla, qua aliqua desiderari intelligeremus, addita nota. En quomodo a summis etiam viris rerum gestarum historia, & chronologia deturpari, & confundi contingat, si vox aliqua ambiguum sensum contineat, eorumque animos in suspicionem inducat, quod a Librariis ob imperitiam cor-*

rupta fuerit, & emendatione indigeat. Sed Codicum incorrupta retinenda lectio, nisi manifeste constet aliquid deperisse, vel vitiatum fuisse, quod supplere oporteat. In præsentī casu, Muratorius omni exceptione major, si aliqua in codice, de quo agimus, lacuna extitisset, si quod aliud vitium, illud notare non omisisset. Autographum nullum a vetustate vitium contraxit, nomina tam multa, quæ refert, omnia intacta existunt. Vide Monument. supra allatum N.º XXIX. Sed quid plura commemoro? Esset sane nodum in scirpo quærere velle, si quis adhuc dubitaret de nomine proprio *Presbyteri* post tot Diplomata, totque genuinos testes, quos supra attulimus, addito etiam cognomine de *Medolao*, & insuper in duobus, *Presbyter nomine* ad omnem æquivocationem auferendam, veræ, & genuinæ lectionis. Præclarissimo Muratorio, cæterisque omnibus vox *Presbyter* fucum fecit, quod de nomine substantivo, & proprio non esset explicanda. Ex quo factum est, ut & Muratorium, cæterosq. omnes in errorem ea vox pertraxerit, alique deinceps ortum habuerint non pauci, qui omnes modo detergendi.

- Cl. Zacharias substituendum censuit *Oddonem S. R. E. Cardinalem*; sed modo ex allatis patet nihil magis a veritate alienum excogitari potuisse, cum eo loco legatur, legendumque sit *Presbyter Episcopus*, ut notæ etiam temporis MCLXII., & MCLXVII. jure requirunt. Detegitur pariter falsitas duarum inscriptionum, quæ ibidem ex Bresciani Libr. Epitaph. afferuntur. In iis enim præter cæteras exceptiones, quibus subjecti sunt hujusmodi lapides, *Oddo S. R. E. Presbyter Cardinalis* nominatur, in secundo lapide *Presbyter*

Card. tituli S. Georgii in Velabro, qui titulus cum sit ordinis Diaconalis convenire nequit, nec unquam tribuitur Cardinali, qui sit ordinis Episcopalis, de quo præterea nulla mentio invenitur alibi, nisi in allatis inscriptionibus, & apud eos, qui ex *Presbyteri* nomine Oddonem Cardinalem, & Episcopum Cremonensem commenti sunt, cum laudato Bresciano. Falsæ etiam eæ inscriptiones probantur ex notis temporum adjectis MCLXV., & MCLXVII. ut patet ex iis, quæ de *Presbytero Episcopo* attulimus, ac deinceps clarius constabit.

Idem laud. Zacharias pag. 116. ex Vghellio pag. 821. in Episcopis Cremonen. hæc, quæ sæquuntur exscripta refert: *Idem Obertus anno MCLXIV. a Friderico Imperatore sub Imperiali protectione, ac tutela suscipitur, concediturque Cremonensi Ecclesiæ Castrum de Maleo cum pertinentiis, omni honore, & utilitate. Datum Papiæ Non. Aprilis Imperii IX. extat in eodem Tabulario pag. 49.* En alter error detergendus, qui ortum habuit ex eodem fonte, quo superior, de quo hæcenus diximus. Nam Castrum de Maleo anno MCLXIV. concessum fuit *Venerabili Cremonensi Episcopo nomine Presbytero, & ejus Ecclesiæ ab eodem Friderico Imp. Datum juxta Papiam*, ut habetur in Monumento III. superius descripto. Fieri ne potuit, ut eodem tempore ab eodem Imperatore, Oberto, simulque Episcopo *Presbytero* idem Castrum de Malleo concederetur? Adeat quisque Privilegiorum librum, & oculatus testis erit de nomine *Presbyteri Episcopi* non autem de Oddone, ut ego recognovi, ut etiam egreg. Bonafussa antea viderat; & singula hæc fideliter descripserat Monumenta, duobus exceptis, recentissime inventis, & a me allatis

vide pag. 81. Mon. XXX. N. 1., & ibi Mon. XXIX. Itaque duo hæc allata Documenta, de quibus hætenus egimus ad *Obertum* Episcopum minime pertinent, sed ad *Presbyterum* nōmine Episcopum, neque notæ in iisdem signatæ annorum MCLIV. & MCLXVII. quidquam prodesse possunt ad probandum tempus, quo *Obertus* hanc Sedem Cremonensem retinuerit. Hisce autem rejeētis, de quibus nulla ratio haberi potest, haud equidem invenies Monumentum, quod in *Oberto* referat notam anno MCLXII. majorem. Nam quod idem *Zacharias* habet pag. 124. ex Codice, sive Regesto Cremonensis Episcopii, legi Bullam *Alexandri III.* cum notis IV. Kal. Junii Indiōione I., Incarnationis Domini anno MCLXVIII., quæ incipit = *Dilecto Filio Cremonensi Eleōto* cum subscriptionibus plurium Cardinalium, qui ibidem nominantur, atque ab eodem hæc notantur: = *Viden? hic Episcopum Cremonensem Eleōtum anno MCLXVIII.? Obertus igitur ante IV. Kal. Junii hujus anni obierat, quod ignoravis Vghellius noster; Sed animadvertite, post Obertum, & ante S. Emanuelem omnino constituendum esse Oddonem Episcopum, quem idem Vghellius ignoravit. Ecce duos lapides, qui Oddonem hunc memorant; sed singula hæc, quæ narrat Cl. Zacharias falso, ut ajunt, supposito laborant; nam Bulla, quam citat Zacharias, ad Offredum Episcopum pertinet, qui in eadem *Alexandri III.* Bulla semel, & iterum clarissime nominatur. (vide illam inferius sub eodem *Offredo*) *Offredus* autem immediate successit *Presbytero*, cui cognomen *de Medolao*, quique, ut supra probatum est, intervallum occupat ab anno MCLXII. ad MCLXVII., quemque *Zacharias*, cæterique omnes Chronographi ignorarunt, præter *Bonafossam*, cui*

acceptum debemus, quod pleraque documenta ad Episcopum nomine *Presbyterum* invenerit, nobisque servaverit in suo MS. Monument. pag. 95., & seq. Hæc clarius patebunt ex mox dicendis. Sed hoc loco mirari subit, quomodo laud. Zacharias in Bulla Alexandri III. omittere potuerit, vel non viderit Offredi Episcopi nomen semel, iterumque ibidem nominatum, ac propterea ibidem substituendum esse censuerit Obertum, & retinendos esse Lapidés Josephi Bresciani, in quibus, ut supra jam inuimus, mentio fit Oddonis S. R. E. Cardinalis, qui nunquam extitit, atque ex nota temporis in utroque falsi, & apocryphi evidenter præter alias exceptiones, quibus subiecti sunt, demonstrantur? Redeamus ad Obertum, de quo paulo supra dictum est nullum extare monumentum, quod referat notam anno MCLXII. majorem, quod falso, & erronee a nostris Chronographis creditum, & admissum ex Monumentis, quæ ad prædictum Obertum Episcopum minime pertinent, causa extitit tot errorum, quibus Series nostr. Episcoporum hoc capite infecta, & corrupta cernitur.

Inter Monumenta, quæ ad Obertum Episcopum spectant, suntque numero XIX., hoc postremum continet Instrumentum Oberti Episcopi pro Reliquiis S. Gregorii, & ejusdem Ecclesiæ, quod vide sub eodem Oberto, Monum. num. XXIV. Ejus initium est hujusmodi = *Die Veneris quinto Kalendas Maji in Civitate Cremonæ Dñus Obertus Cremonensis Episcopus declaravit Corpus, & Reliquias B. Gregorii Martyris, & possessiones, & bona ad ipsius Ecclesiam spectantia ad solum Episcopum pertinere &c.* = Infra vero: Hoc autem factum est anno Dominicæ Incarn. MCLXII. Indict. X. &c. Vide Bonafossam in allato sæpe MS. Monum. pag. 94., & seq.

Ne quæso moram faciant notæ, quæ in hoc Oberti Monumento leguntur de *die Veneris quinto Kal. Maii, & anno Dominicæ Incarnationis MCLXII.*, quæ comparentur cum iis contentis in primo Presbyteri Episcopi Monumento superius allato, quæque sic se habent: *Anno Dominicæ Incarn. millesimo centesimo sexagesimo secundo Indiæ. XI. Die Dominico, qui fuit tertio decimo Kal. Februarii.* Nam cum ibidem nominetur *Obertus Episcopus prædecessor*, ideoque eundem jam obiisse significetur, notæ pugnare videntur cum iis, quæ in præcedenti Monumento Oberti leguntur, videlicet = *Die veneris quinto Kal. Maji anno MCLXII.* = quæ notæ propterea designant adhuc Obertum inter vivos egisse. Sed revera minime inter se pugnant utriusque Monumenti notæ, ac rectissime procedunt, si animadvertas unum & alterum Monumentum computandum esse a die Dominicæ Incarnationis, ut Monumenta ipsa exprimunt, atque testantur. Quo posito sequitur Obertum Episcopum ejus anno vitæ postremo MCLXII. ab Incarnatione *die Veneris quinto Kal. Maji declarasse reliquias ad solum Episcopum pertinere.* Presbyterum vero Episcopum ejus Successorem eodem anno exeunte MCLXII. ab Incarnatione numerando usque in diem vigesimam quintam Mensis Martii ejusdem anni currentis, die Dominico, qui fuit tertio decimo Kal. Februarii, in curia sua parlamentum habere potuisse, ac propterea notas superscriptas sibi minime contradicere, eoque tempore Obertum in primo *Presbyteri Episcopi* Monumento recte *Prædecessorem* nominatum fuisse. Ex his concludendum Obertum Episcopum decessisse post diem Veneris quinto decimo Kal. Maii, anni ab Incarnatione MCLXII.; *Presbyterum* vero successisse post

idem tempus ante diem XXV. Martii ab Annuntiatione futurum. Cum vero tempus aliquod intelligendum sit effluxisse ad convocandum Parlamentum in Curia sua, habes medium tempus, quo Oberti obitus, & *Presbyteri* Episcopi successio recte assignetur.

Quibus tandem omnibus explanatis, constitutisque concludendum est Auctores nostros Blasium Rubeum, qui Oberti mortem signat anno MCLXX., Vghellium, qui notat annum præcedentem MCLXIX., Zachariam, qui pag. 125. Libri sui admittit ann. MCLXV., vel præcedentem, cæterosque omnes in statuendo anno Oberti Episcopi emortuali longe a veritate abiisse, ideoque emendandos esse. Aliqua tamen excusatione digni videntur, vel quod *Presbyterum* Episcopum Oberti Successorem ignoraverint, vel quod admittendum non putaverint, licet in quibusdam jam Monumentis clare expressum, quæque ab ipsis etiam afferuntur, innotescere debuisset. Non omittendum hoc postremo loco innuere, quod a laudato sæpe Zacharia Libri sui Episc. Cremon. pag. 117. afferuntur bini Lapidis sub Oberto Episcopo, quorum primus spectare scribitur ad *Dominum Petrum de Stanghis Cremonæ Episcopum*, qui Ecclesiam S. Vincentii Martyris exerexit, et ædificaverit sumptu suo, *Calixto II. Pont. Max. regnante &c.* Sed cum hanc Inscript. præclariss. vir repudiaverit in posteriori Libro suo *Excursus Litterar.* pag. 63., ob eam formulam Callisto Pontifice Max. regnante, quemadmodum etiam ibidem alteram Sicardi Episcopi ab eo allatam in eodem Libro Episc. pag. 131. eadem de causa respuit, scribens: *Hinc etiam non difficile rejicerem Inscriptionem aliam &c.* nihil hic addendum. Alter vero Lapis emortualis ejusdem

Petri Stanghæ, in quo legitur ipsum per novem annos vigilantissime rexisse hanc Ecclesiam, atque obiisse anno MCXXVII. die XIX. mensis Junii æque repudiandus, quod Oberto pariter vivente positus dicatur, aliisque præterea vitiis laboret, quibus reliqua Bresciani merces infecta noscitur, & a sacris Ecclesiæ Cremonensis Codicibus exulare debet. Optandum fuisset, ut Cl. Bonafossa, qui *Presbyterum* Episcopum detexerat, cæteris abjectis falsis, & apocryphis Episcopis, quos admittit, & approbat, ea tantum, quæ ad Oberum pertinent bono in lumine collocare studuisset, tam in serie Monumentorum pag. 95., & seq., quam in Catalogo Episcoporum. Eo pacto punctum omne tulisset. Verum cum incertus, & hærens dubitat, dum authenticis monumentis addit, miscetque, quæ falsa, & apocrypha habenda, nihil proficere potuit, remque infectam reliquit. Ad eorum temporum potius methodum, & phrasim accedit inscriptio ab eodem Zacharia allata pag. 120., quam in exemplum subjicere præstat.

ANNI MILLENI CENTVM QVADRAGINTA NOVENI
 SVNTQVE KALENDENNIS VNDENAE MENSE NOVEMBR.
 SIC INDICTIONE DVODENNIS SI BENE QVAERIS
 CONSECRAT HANC ARAM DOM. CVI NOMEN OBERTVS
 IN QVA SANCTORVM REQVIESCVNT CORPORA TRIVM
 CHRISTOPHORI, BLASII QVOQ. MARTYR., AC FLORIANI
 PRO MERITIS QVORVM CVRANTVR CORPORA LAPSA
 ERGO CUM SVMMA DONEMVS MVNERA LAVDE.

X L I X.

PRESBYTER cognomento de Medolao electus anno exeunte
 MCLXII. ab Incarnatione, dejectus ab Episcopatu anno
 MCLXVII.

NOTAE

Tam multa jam attulimus, probavimusque de hoc Episcopo, cujus nomen extitit *Presbyter*, cognomen vero *de Medolao* sub ejus Decessore Oberto, ut hoc loco nihil addere oporteat, nisi quod novus, atque hactenus anecdotus accedit ad augendum legitimum Catalogum Cremonen. Episcoporum, atque ad excludendos cæteros, qui ejus locum indebite occupaverant.

L.

S. EMANVEL Cisterciensis Ord. Electus a. d. Kal. Maji anni MCLXVII., vita functus die 27. Februarii anni MCLXVIII.

NOTAE

Merula noster in Sanctuario Cremonensi, de Sanctis omnibus agens, qui Cremonæ, vel in ejus Diocesi celebrantur, vel quorum ibidem sacræ Reliquiæ adservantur, nullam plane mentionem facit de Emanuele Episcopo, idem dicito de cæteris nostris Chronographis, ut non immerito suspicio oriri posset eundem hujus nostræ Urbis Episcopatum nunquam administrasse; tanta enim est Civium meorum pietatis opinio apud me, ut fieri non potuisse putem, si ille hanc Cathedralam Episcopalem tenuisset, quod omnis de eo memoria plane deleteretur. Verum cum Vghellius ejusdem Ordinis testis sit ejus Episcopatus, quem brevissimum extitisse narrat, paucorumque mensium, de eodem autem tam frequens mentio habeatur in Cisterciensium Annalibus, tum apud Auctores ejusdem Ordinis, in Menologio insuper Henriquez, & Bucelini, qui duo Beati titulum eidem tribuunt, denique in Calendario ipso Cisterciensi sub die XXVII. Februarii, quo ad Superos migrasse traditur, factum fuisse arbitror, ut Ema-

nuel Episcopus fuerit quidem electus, sed ad suam regendam Ecclesiam morte præventus pervenire non potuerit. Eodem autem longe a finibus nostris obeunte, nam erat Monachus S. Bernardi in Frisia, omnem de illo memoriam apud nos brevi intercidisse. De brevissimo autem tempore ejus Episcopatus hanc innuere sufficiat probationem, de qua deinceps clarius constabit. Ejus Successor Offredus jam electus fuerat ad hanc Sedem quarto Kal. Junii anno MCLXVIII., *Presbyter* Decessor Emanuelis ob schisma, cui adhæserat, dejectus fuerat anno MCLXVII., postquam Kalendis Maji interfuerat Investituræ Marchiæ Sidonis. Ipse Emanuel Episcopus decessit die 27. Februarii an. ex cit. Kal. Cisterciensi. Itaque non plusquam sex, aut septem menses ad summum computari possunt a tempore dejecti *Presbyteri* ad diem 27. Februarii Emanuelis emortualem, habita ratione earum rerum, quæ præcedere debuerunt in dejiendo *Presbytero* schismatico a Sede Cremonensi, & in eligendo Successore S. Emanuele.

L I.

OFFREDVS DE OFFREDIS Nob. Cremonensis electus IV. Kal. Junii anno MCLXVIII. Vita functus IV. Idus Aug. anno MCLXXXV.

NOTAE

Rubeus in Diptycha, quem sequuntur plerique ex Chronographis nostris, signat annum MCLXX., quo Offredum ad hanc Sedem electum putavit. Sed Alexandri III. Bulla, quam Cl. Zacharias Libri sui *Series Episcoporum Cremon.* pag. 127. haud recte censuit spectare ad S. Emanuele, ex eaque nescio, qua de causa omisit referre Episcopi nomen, quod in illa semel, & iterum clarissime scriptum legitur Offredi, ex

qua Bulla omnis etiam dirimitur controversia de tempore electionis ipsius Offredi in Episcopum Cremonensem. Nam data fuit quarto Kalendas Junii Indiæ. I. Incarnationis Dominicæ anno MCLXVIII. Pontificatus vero Domini Alexandri Papæ III. Anno nono. Incipit autem: *Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Offredo Cremonensi Electo. Devotionis, & fidei puritatem erga Romanam Ecclesiam conservare, & remunerari intendens, Offredo, ejusdemque Ecclesiæ concessit, & donavit duas Plebes Papiensis Episcopatus &c.* Vide illam inter Monumenta sub Num. XXXII. Notæ vero, quæ in hac Alexandri III. Bulla habentur mirifice confirmantur ex *Alberti Majoris Ecclesiæ Presbyteri* descriptione, quam præmittit initio Martyrologii sui in fol. pergameno a se absoluti, ut ibidem legitur = *Temporibus Alexandri tertii . . . extremo illius anno, Pontificatus Offr. . . in Episcopali Cathedra residente an. tertio decim. . . In fine vero additur. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo octuagesimo primo Indiçione tertiadecima.* A quodam male feriato homine sublata imagine, quæ in opposita pagina depicta fuerat, dimidiatum superfluit Offredi nomen, de quo tamen nulla suboriri potest dubitatio. Hinc notæ omnes mire inter se consentiunt, quæ ibidem reliquæ sunt. Annus extremus Alexandri III. fuit an. MCLXXXI., quo ille vitam cum morte commutavit Tipherni III. Kal. Septembr., ut *Fasti Ecclesiastici* fidem faciunt. Recte igitur ab illo Auctore Synchrono signatus annus *Millesimus centesimus octuagesimus primus.* Cum igitur ibidem quoque notetur annus *tertius decimus*, quo Offredus in Episcopali Cathedra residebat, consequens erit ejus electionem

consociandam esse cum anno MCLXVIII. Nam si a labente anno MCLXXXI. detrahas annos tredecim prodibit annus suprascriptus MCLXVIII., quo die IV. Kal. Junii statuitur Offredi electio. Notandum autem Martyrologii Auctorem ea scriptis mandasse ante diem IV. Kal. Junii anni MCLXXXI., ut ex ipsa ejusdem computatione clare infertur. Cl. Zacharias, qui in Præfatione pag. V. suprascripti Alberti verba attulerat, tamen neque ibidem, neque in Serie Episcoporum pag. 127. in addition. ad Vghellium, quidquam attigit de ejus errore, quo ad initium Episcopatus Offredi.

Sub eodem Alexandro III. Offredus Episcopus statuta edita a Canonicis, & a Capitulo Ecclesiæ Cremonensis confirmavit. Anno vero MCXXC. interfuit Concilio Lateranensi Romæ habito, cujus nomen subscriptum inter Patres Provinciæ Mediolanensis legitur apud Martene Veter. Scriptor. Tomo VII. pag. 81. Appellatur vero *Vmfredus Cremonensis Episcopus*. Summopere laudatur a Scriptoribus, quod fuerit vir simplex, & rectus, summaque pietate præditus. Euindem obiisse constat teste Sicardo ejus Successore anno MCLXXXV. Dies ipsius emortalis extitit V. Idus Augusti, ut in Necrologio hujus Ecclesiæ adnotatus legitur, in quo etiam in ejus laudem hæc subjiciuntur

Scribitur hic obitus nobis merito memorandus

Nobilis Offredi præsulis eximii

Qui donante Deo sapiens, mitisque pudicus

Justitiæ cultor, pacis amator erat

Hæreticis stimulus, redeuntibus umbra salutis

Debilibus gressus, os, oculusque manus

Consilium Cleri, commissæ gloria plebis

Solamen miseris, pauperibusque pater.

In hoc tam illustri omnium virtutum avito exemplari habes, candide Lector, vivam, & expressam imaginem optimi nostri Antistitis, quem diu sospitem, & incolumem conservet D. O. M. ad suæ Cremonensis Ecclesiæ decus, & ornamentum.

. LII.

SICARDVS Cremonensis electus anno MCLXXXV., vita functus VI. Idus Junii MCCXV.

NOTAE

Testis est ipse Sicardus in Chronico Col. DCIII. ex Vindobonensi Codice de sui Episcopatus initio, in quo hæc habentur ad An. MCLXXXV. = *Quo anno ego Sicardus præsentis Operis Compiler, & Scriba Cremonæ licet indigne electus sum ad Episcopale Officium* = Vide Murator. Rerum Italicar. Scriptores Tom. VII. pag. suprascripta DCIII. Fuit vir prudentia, doctrina, rerumque humanarum, divinarumque scientia præstantissimus. Anno MCXCVII., die XIII. Novembris Homobono Civi nostro Cremonensi non sine eximio sanctitatis odore morienti astitit. Post ejus autem obitum ipsemet Sicardus Romam profectus omnem operam, studiumque posuit, ut firmis, idoneisque probationibus, & testibus Servi Dei Heroicas virtutes demonstraret. Ex quo factum est, ut id quod maxime optaverat, sit consecutus, Bullam nempe Canonizationis S. Homoboni a Summo Pontifice Innocentio III. obtinuerit. Nam, ut expressis verbis in ea legitur = *Ven. Frater noster Sicardus Episcopus vester multis Viris Religiosis, & aliis honestis personis de sua Diæcesi comitatus, cujusdam beati viri, & re, & nomine Hominis boni vitam, & actus, nec non & modum transitus ejus humiliter Nobis aperuit, in quibus & sanctæ ipsius degustavimus conversationis*

odorem, Deumque mirabilem, & opera ejus in fide cognovimus, & prædicavimus gloriosa &c. = Data fuit Bulla pridie Idus Januarii Pontificatus Innocentii III. Anno primo. Ex his itaque patet quam benemeritis extiterit Antistes Sicardus de Patria, de Civibus, ac de Ecclesia Cremonensi. Vide Mōnum. XXXIII.

Celebris est controversia, quæ orta fuerat de interpretatione notarum hujusmodi Bullæ, de quibus Chronographi nostri in plures, dissidentesque sententias abierant. Sed postquam ab Illmo, optimoque Antistite nostro Homobono Offredi interrogatus fuit Hieronymus Tiraboscus, & ab isto Cajetanus Marinus utriusque præstantissimi Viri, duarumque insignium Bibliothecarum Præfecti, Estensis, & Vaticanæ, ac in antiquis omnibus generis Monumentis versandis exercitatissimi judicium suum protulerunt, quæstio omnis finem habuit, atque omnibus modo persuasum est interpretandas esse eas notas chronologicas, quæ nexu proprio eorum temporum in Bullis addebantur de *Pridie Idus*. Ac revera minime desunt exempla ad rem confirmandam. Haec autem mihi ostendit humanissimus, idemque Doctissimus Petrus Cadice illustris Bibliothecæ Gimnasii Cremonensis, & ipse Præfectus, ob suam singularem eruditionem, atque in antiquis interpretandis Monumentis peritiam summopere laudandus, ut de cæteris modo præclaris ejus dotibus sileam. Sunt autem Bullæ Innocentii IV., Gregorii IX., aliorumque Summ. Pontificum, qui proxime attingunt tempora, quibus emissa fuit Bulla Canonizationis S. Homoboni. Eadem, quæ deperdita putabatur, servatur modo summa diligentia apud Antistitem nostrum in ejus Tabulario.

In iis enim, ubi nota scripta fuit unico ductu sic (1) simplicem unitatem indicat; si vero non eo modo signatam videris, sed hoc alio (2), eandem interpretari oportet de binario numero. Talis est autem nota in Bulla Canonizationis S. Homoboni, sic nempe expressa (3) addito hoc nexu ad exprimendas Idus (4) Adduntur autem aliæ unitates, sed simplices cum major dierum numerus esset exprimendus hoc pacto (5) (6) &c.

Notatu dignum quod in antiquo nostræ Ecclesiæ Cathedralis Martyrologio, quod ad annum MCLXXI. Offredi Antistitis tempus spectat, loco scribendi pridie Kal., pridie Non., pridie Idus, perpetuo adjectæ inveniuntur binæ unitates more Romano hoc pacto II. KAL., II. NON., II. Idus. Atque idipsum factum cernitur in Necrologio, quod Martyrologio adnexum conspicitur. Idem præterea servatum invenies in triplici Calendario ex totidem Manuscriptis Ecclesiæ Cathedralis, quæ vide edita a Cl. Zacharia in fine Libri sui *Episcop. Cremon.* pag. 259. Neque in nostris solum sacris libris hujus generis similia exempla habentur, sed in aliis etiam, exterisque non paucis. Vide præ cæteris Sebastiani Donati Librum, cui titulus *De Dittici degli Antichi* pag. 233., ubi Appendicis loco Necrologia quædam, & Martyrologia inedita afferuntur. Haec itaque singula, quæ commemoravimus argumento sunt jamdiu apud Auctores nostros, aliosque,

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
J	y	y	✱	ly	ly

omissa nota *Pridie* substitutum fuisse binarium numerum Romanum II.; in Bullis autem, quas memoravimus in usu receptam notam (7). De nexu adjecto ad exprimendam vocem *Idus*, quoniam (8) longum in medio scriptum conspicitur eadem ratione, & forma, qua prima litera mensis (9) *Januarii* in autographo, quodque immediate sequitur, adjecta insuper per transversum litera (10) ut in eodem autographo, dubitari nequit, quin nexu ille interpretari debeat de nota *Idus*. Atque de his satis.

Redeamus modo ad Sicardum nostrum, & ad ejus præclare gesta breviter indicanda prosequamur. Anno MCCIV. ex Armenia redux cum Petro S. Sedis Cardinali Legato, apud Constantinopolim in celeberrimo S. *Sophiæ* Templo, ejusdem jussu Legati solemnem Clericorum Ordinationem peregit. Anno MCCIX. ut refert Abbas *Vghellius*, trajecit in Orientem cum militibus quam plurimis *Cruce* signatis ad Terræ Sanctæ subsidium ferendum. A *Gregorio VIII.* Summo Pontifice amplissimum obtinuit privilegium pro confirmatione omnium bonorum hujus Ecclesiæ *Cremonensis*. Bulla data fuit *Incarnationis Dominicæ* anno *MCLXXXVII.* Pontificatus primo, cui Bullæ se subscripsit idem Pontifex cum aliis octo S. Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus. Vide *Monum. XXXIII.* Plura edidit præstantis ingenii sui opera, quæ recensentur ab *Arasio* nostro in *Cremonæ Literatæ* Tomo 1. pag. 87. & seq.

(7)	(8)	(9)	(10)
y	∫	∫	∫

Sed inter ea præcipue summis laudibus celebratur ejus Liber, qui Sicardi Chronicon inscribitur, magnamque ex eo sibi nominis famam comparavit. Sacra B. Hymerii ossa in Arca decentissime ornata reposuit, ad cujus rei memoriam posita fuit inscriptio, quæ constat his quatuor versibus verisimiliter ipso auctore Sicardo

*Quatuor exemptis annis de mille ducentis
Fabricat hanc Arcam Præsul Sicardus, & Aram
Qui triduo tandem perfecto sacrat eandem
Anno dotatus undeno Pontificatus.*

Hæc pauca ex instituto nostro de tam egregio Viro sufficiant, plura, qui volet adeat Muratorium in Præfatione ejus Chronici, cæterosque numero plures Scriptores, qui honorificam de illo mentionem faciunt. Suam Cremonensem Ecclesiam summa pietate, & prudentia ad diuturnum tempus annorum XXX. administravit. Vitam cum morte commutavit anno Aeræ vulgaris MCCXV. die VIII., Junii mensis, de quo emendandus Rubeus, cæterique, quibus perspectum non fuit Necrologium nostrum, in quo ad VI. Idus Junias, præmissis hujusmodi Versibus, legitur.

*Præsul Sicardus virtutum Mystica Nardus hic obiit cujus...
fama fuit.*

Vbi puncta notata sunt, quid exprimere voluerit Auctor divinari non potest, facile autem fuerat scribere: Maxima fama fuit, vel similia: sequitur

A. D. MCCXV. *Sicardus Cremonensis Episcopus requievit a laboribus suis, cujus beneficio habemus Crucem Sanctam, & Corpus S. Homoboni, & brachium S. Maximi Episcopi, & Confessoris, & duo Candelabra magna, item unum librum, qui dicitur Mitrale.*

LIII.

DE MADALBERTIS Homobonus Cremonen. electus anno
MCCXV., vita functus Anno MCCXLVIII.

NOTAE

Cum Sicardus, de quo haecenus dictum est in extremis vitae suae versaretur, Capitulum hujus Cathedralis Ecclesiae ad novi Antistitis electionem deveniens, major pars Archipresbyterum elegerat, minor vero Archidiaconum. Sed utraque electio ab Innocentio III. reprobata fuit ob nullitatis vitium. Nam prima electio facta fuerat nondum Sicardo Deceessore Sepulturæ tradito, secunda vero quod nondum prima abrogata fuisset, ut ex Canonicis legibus necessario fieri oportebat. Indiētis itaque novis Comitibus, habitisque, a Capitulo unanimi consensu in locum demortui Sicardi successus fuit Homobonus de Madalbertis, eodem anno, quo ille decesserat, anno nempe MCCXV., ut Rubeus in Diprycha recte notavit, cæteri vero Chronographi omnes a vero aberrant ejus electionem in annum sequentem rejicientes MCCXVI. Nam cum illi cum eodem Rubeo admittant Homobonum interfuisse Concilio IV. Lateranensi, fateantur quoque oportet ejus electionem assignandam esse anno MCCXV. Ne dubites vero de anno, quo habitum fuerit Lateranense Concilium, adi Annales Ecclesiasticos. Concil. Labeī Tomo 22. Col. 108. ubi hæc habentur, ut alios omittam, ex Rainero sub anno MCCXV. = *Prima dies Synodi fuit in festo S. Martini, secunda XII. Kal. Decembris, tertia die festo S. Andree completa est sancta, & universalis Synodus.* Obiter autem hic quædam addamus de ejusdem Homoboni Episcopi consecratione, de qua quidem nihil Rubeus, sed cæteri

Chronographi statuunt factam ab Honorio III. anno MCCXVII. Nihil autem magis inverisimile puto, quam quod ea in annum usque MCCVII. protracta fuerit. Nam cum Episcopi in Conciliis gradum inferiorem teneant, si tantum sint electi, aliisque insigniis Episcoporum propriis, titulisque ea parte careant, ipse vero Homobonus electus Romam se contulerit, ex dictis supra, ut Concilio Lateranensi interesset, credibile non est eundem non curasse, ut antequam illud initium haberet, consecrationem suam consequeretur in tanto numero Episcoporum, qui ad Concilium celebrandum Romam eodem tempore accesserant. Ex Actis vero ejus Synodi generalis fuere quadringenti duodecim Episcopi, qui interfuere. Verisimillimum itaque, quod Homobonus electus Episcopus anno MCCXV., quo etiam actum Lateranense Concilium, consecrationis honorem quoque eodem anno sit assecutus, clavum Ecclesie adhuc regente Innocentio III., qui superstes extitit usque in diem XVII. Kalendas Augusti anni MCCXVI., peracta jam Synodo oecumenica Lateranensi, Honorius vero tertius, biduo vix intermedio ad Pontificiam Cathedram assumptus fuit, ac die Dominico, IX. Kal. Augusti coronationis sue insignia accepit. Vides ergo quantum effluxerit temporis, quo Homobonus consecrari potuerit etiam Synodo Lateranensi jam peracta, antequam Honorius Apostolicam Sedem ascenderet. Ideoque ultro consenties audiendos non esse Chronographos nostros, qui Homoboni consecrationem tamdiu differunt, & usque in ann. MCCXVII.

Cum Honorius S. P. initio sui Pontificatus intellexisset graves discordias ortas esse inter Cives Cremonenses, ita ut ad Civile bellum ventum esset, eos suis Apostolicis literis gravi-

ter hortatus, ac etiam deprecatus est, ad pacem, & concordiam ineundam, ut patet ex ejus datis literis Laterani sub die VIII. Februarii anno sui Pontificatus primo. Vide Campi Histor. Triennio autem post cum opera Vgolini Episcopi Hostiensis inita fuerit pax a nostris Civibus, & Parmensibus, cum Mediolanensibus, & Placentinis, summopere lætatus idem Pontifex sub die XXIX. Januarii anni MCCXIX. dedit Laterani alias literas Apostolicas populo, & civibus Cremonensibus, quos maxime laudat, quod suis monitis inhærentes optatam pacem conciliaverint. Atque hic addere præstat aliud Breve Innocentii IV. datum Lugduni anno Pontificatus sui IV., quo Civitas reconciliata pace sub protectione S. Sedis suscipitur. Vide Monument. XXXV. Atque hæc afferre placuit, quod in nostræ Urbis laudem redundant. De Episcopo vero hæc memoratu digna, quod statuta edita a Canonicis, & Capitulo confirmaverit, quod sub ejus Episcopatu Cremonam venerit Divus Dominicus ad visendum S. Franciscum Cremonæ tum commorantem, & Monasterium suis recens institutis Fratribus erigentem, demum quod cum a suo Metropolitano Mediolanensi se subtrahere tentasset, ab incepto pedem retraxerit hortatu inprimis Gregorii IX. Decessit Homobonus die V. idus Octobris, anno MCCXLVIII., ut constat ex Necrologio nostro, addito etiam elogio, ut sequitur

MCCXLVIII. Obiit Dñs Homobonus Cremonensis Episcopus

Vir virtutum titulis multis insignitus

In sacris eloquiis, & jure peritus

Ac ab actû melius meliore dictus

Madalbertus genitus fuit, & nutritus.

LIIII.

BONVS Joannes de Geroldis Cremonens. Electus an. MCCXLVIII.,
sed ab Innocentio IV. exauctoratus.

NOTAE

Mortuo Homobono de Madalbertis Capitulum, & Canonici Comitia habentes pro eligendo Successore, iterum discordes fuere, ut in superiori quoque Episcopo accidisse vidimus, atque eorum pars nominaverat Joannem Bonum Ecclesiae Cathedralis Archidiaconum, pars altera Bernerium de Summa ejusdem Cathedralis Canonicum. Sed prima Archidiaconi Jo. Boni, nondum anno elapso, ab Innocentio IV. per Legatum suum Gregorium de Monte-Longo Apostolicæ Sedis auctoritate reprobata, Bernerius, consentiente Legato Apostolico, ad legitimam hujus Episcopalis Sedis possessionem pervenit. De quo deinceps dicemus. Vide Monum. XXXVI. Joannes igitur Bonus inter Pseudo-Eponymos Episcopos rejiciendus, quod ejus *Electio fuerit attentata*, ut in Innocentii Epistola declaratur, nec unquam Episcopalem Consecrationem obtinuerit. De eo tamen hic innuere lubet, quod licet Episcopatus honore, & dignitate privatus extiterit, tamen erga patriam amatissimus, & in pluribus sacris ædificiis extruendis, ornandisque, præsertim Episcopali Palatio, ejusque Curia, & in ipsius etiam solvendis debitis fuerit munificentissimus. Hæc fuse descripta reperies apud Arisium Crem. Lit. T. 1. pag. 115. Ejus elogium pluribus in Inscriptionibus exaratum habes ibidem, tum in Necrologio, ex quo emendandi cæteri omnes, qui vel in anno, vel in mense, aut in die ipsius emortuali assignando a vero aberrarunt. En quæ in Necrologio continentur in fine post Beneficia Joannis Boni fuse exposita. Vide Monum. XXXVII.

Anni tunc currebant ducenti mileni

Simul cum duodecim atque quinquageni

Ineunte sextili quartus fuit dies

Ejus sit remedium sempiterna quies

Amen.

Itaque decessit anno MCCLXII. mensis Augusti, die quarto. Rubeus in Diptycha cum annum, & diem recte posuerit, erravit in mense *Septembri* designando. Nam Romani in honorem Augusti Cæsaris, loco sextilis eum mensem ita appellarunt, ut Julium mensem loco Quintilis ad honorandum Julii Cæsaris Dictatoris nomen, ejusque memoriam. Brescianus in Libro *Rose e Viole*, notat diem XXIX. Mensis Augusti, annum vero MCCLXV. omnia mendose, præter mensem Augustum. Est inscriptio similis plane Lapidi, quem tradit Arisius loco superius cit. positum in Cathedrali, ut asseritur, ad ejus Tumulum, qui sic se habet

JOANNES BONVS DE GEROLDIS EPISCOPVS CRE-
MONAE JAM ELECTVS HIC CORPORE SVO JACET
QVI OBIIT DIE XXIX. MENSIS AVGVSTI ANNO
DOMINI MCCLXV. ORATE PRO EO.

Ex quo detegitur duplex error, nempe XXIX. Augusti, & in anno emortuali MCCLXV. Reliquos omitto, sed silentio præterire nequeo Cl. Bonafossam, qui cum in suo MS. Episcoporum Cremon. testetur se vidisse in Necrologio nostro amplissimum Joannis Boni elogium, quod equidem vel ex ipsa scribendi ratione, & forma omnem sibi fidem conciliat, ipse tamen ex sepulcrali inscriptione Bresciani, de qua nullum extat vestigium, nec quisquam unquam illam se vidisse testatus est, prætulerit pro emortuali Jo. Boni, annum

MCCLXV. Si res ita se haberet actum esset de monumentis, quantumlibet authenticis, & omni exceptione majoribus. Hunc Vghellius omisit, quod ut puto, fuerit Jo. Bonus ab Innocentio III. exauctoratus, ut & Zacharias de eo silet.

L V.

BERNERIVS de SVMMA electus anno MCCXLVIII., sed anno tantum sequenti a Pontificio Legato legitime Episcopatum obtinuit. Decessit ante annum MCCLXI.

NOTAE

Diximus jam sub praecedenti Episcopo Pseudo-Eponymo Jo. Bono ex discordia Capituli electis duobus hunc dejectum, & reprobatum fuisse anno sequenti MCCXLIX. post diem IV. Kal. Aug., quo emissa fuit Bulla approbationis Innocentii IV., quam vide sub Jo. Bono. Sed nimis infausto omine id ei accidit, namque anno nondum elapso cum Marchio Vbertus Pallavicinus Cremonae tyrannidem occupasset, ut scribit Vghellius, caeterique Auctores nostri, Bernerium cum tota sua Familia, fortunis omnibus, censuque episcopali spoliatum in exilium ejecerit, eoque propterea inopiae devenit, ut ad sustentandum tam aërumnosae vitae statum pro centum Marchis argenteis bona Episcopatus obligare debuerit, petita ab Alexandro IV. facultate, ut patet ex Bulla ejusdem Pontificis, quae data fuit Idibus Februarii Pontificatus vero anno III. qui respondet anno Salutis MCCLVI. Extat apud Campum, & apud Zachariam Libri sui pag. 136. Vide Monument. XXXVIII. Ex hoc infelicissimo rerum statu, in quo versabatur tunc Bernerius, obiter hic animadvertere praestat Jo. Bonum, de quo dictum est Num. praecedenti, favente parte adversa, facile eodem tem-

pore obtinere potuisse temporalem Ecclesiæ Cremonensis administrationem; idque eidem incitamento fuisse, ut tot beneficia conferret in hanc Ecclesiam, & Episcopatum, ob idque etiam ei tribui potuerint, nemine contradicente, tituli *Episcopi jam Electi, Dei gratia Archidiaconi, & Generalis Procuratoris in spiritualibus, & temporalibus Ecclesiæ Cremonensis, ut quidam lapides eorumque subscriptiones apud Arisium eloquuntur.*

De Bernerii obitu nihil certi habemus. Statuendus tamen circa annum MCCLX., vel sequentem. In Necrologio ejus nomen desideratur. Rubeus in Diptycha longe a veritate aberrat, dum ejus mortem assignat anno MCCLXXI. Nam decennio ante ejus Successor Cacciacomus de Summo potestatem fecit Priori, & Fratribus S. Augustini, ut primum lapidem ponerent pro extruenda *nova Ecclesia in Contrata S. Jacobi in Brayda.* En ejus Epistolæ notæ, quæ in fine leguntur: *Datum Viterbii IV. Non. Decembris Pontificatus D. Vrbanus IV. anno primo.* Scripta fuerat hæc Epistola Archipresbytero Cremonensi absente Episcopo, quæ cum pervenisset Cremonam, ad eandem notam faciendam præmittuntur initio ejusdem Epistolæ hujusmodi notæ: *Anno Dominicæ Incarnationis MCCLXI. Indictione IV. die XII., intrante Februario Cremonæ &c.* Vide Monum. XXXVIII. ex Zacharia lib. sui pag. 137. Itaque ex hujusmodi notis se manifestat primo loco error Vghellii unius decennii in statuendo initio Episcopatus Cacciacomitis. Secundo sequitur computationem in hac Epistola institui a die Dominicæ Incarnationis, ut in eadem etiam exprimitur. Quod revera hoc argumento clare evincitur. Vrbanus IV., e vivis erepto Alexandro IV.,

die XXV. Mensis Maii anni MDCCLXI., in ejus locum successit die XXV. Augusti ejusdem anni. Cum igitur Epistola Cacciacomitis Episcopi absentis data fuerit, ut supra, die IV. Non. Decembris, anno primo, et notæ initio ejusdem Epistolæ signent annum Dominicæ Incarnationis MCCLI. die XII. intrante Febuario, explicentur oportet de eodem anno ab Incarnatione usque in diem XXV. mensis Martii futuri.

LVI.

CACCIACOMES de Summo electus exeunte anno ab Incarnatione MCCLXI., vita functus anno MCCLXXXVIII. Indiæ. prima, Die Veneris XVI. Julii.

NOTAE

Sui Episcopatus initio scripsit Epistolam Priori, & Fratribus S. Augustini pro facultate ponendæ primæ Petræ in extruenda ipsorum Ecclesia. Vide illam sub ejus Decessore Bernerio. Notatu dignum sub hoc Episcopo, quod B. Facius arduæ poenitentiae per annos quinquaginta, & amplius exercitæ, aliisque piis operibus clarus, non sine sanctitatis fama decesserit, atque in majori Templo honorifice sepultus fuerit. Dies ejus emortalis signatur in Necrologio n. = *Die Lunæ XVIII. intrante Januario MCCLXXI.* = adjecto elogio, quod vide apud Zachariam pag. 38. Cacciacomès quoque inter intestinas Civium discordias Episcopatum tenuit, rexitque per plurimos annos, ut patet ex actu Investituræ factæ anno MCCLXXXVIII. die XXVII. Martii. Vide Monum. XL. In Necrologio nostro de ejus obitu hæc adnotata leguntur = *XVII. Kalend. Aug. obiit Venerabilis Pater Dominus Cacciacomès Cremonensis Episcopus sub Mill. CCLXXXVIII. Indiæ. prima die Veneris XVI. Julii.*

LVII.

PONZONVS PONTIVS Nob. Cremonensis Electus anno
MCCXXCVIII., vita functus anno MCCXC., die XIV. Julii.

NOTAE

Miror equidem præclaros Viros Zachariam, & Bonafossam, qui præ manibus habuerunt Necrologium nostrum, illudque citant, ubi de Bonizi, sive Bonizonis Episcopatu & Cardinalatu verba faciunt, & adjectam ibidem epigraphen referunt non vidisse integrum elogium, quod ibidem affertur, haud equidem Bonizoni, sed nobili Viro Ponzono tribuendum, ubi simul signatur annus, & dies ipsius emortalis. Res ita se habet. Adnotatum antea fuerat in Necrologio ad II. ID. Augusti suo loco literis ex minio tinctis (11) *EPS Bonizo. 7 Cardinal in xpo*'. Postea vero cum obiisset Ponzonus Episcopus eodem die, II. Idus Augusti, literis atramento exaratis, ubi locus quaquaversum vacuus sinebat, addita fuit integra hæc epigraphæ, quam hic subjicio

(12) *Altis (sic) a natalibus Ponzo sic vocatus*

Factis fulsit talibus q. condecoratus

Est Pontificalibus infulis & datus

Rite Cremonensibus pastor & p̄latus

Sed quia nil stabile, rerum in natura

Et omnis, ut fragile caro vas casura

Caput ecce nobile, tollunt mortis jura

(11)

(12)

Det Deus ut animæ bona permansura
Ad marginem vero e conspectu versuum
Relicta vacua lacuna, ubi nomen, &
Inscriptio Bonizonis, hæc sequuntur
Sero sexta Feria
Transit quarto deno
Julii Dominica
Datur Mausoleo

hic spatium extat inane e conspectu nominis Bonizo
 deinde sequitur *ibant* &c.

Ibant anni domine (sic)
Cui cum milleno
Centum bis tunc ordine
Juncto nonageno.

Inscriptio, singulis duabus lineis punctis notatur, ut pateat illam ad unum eundemque Ponzonum pertinere. Quis igitur hisce inspectis non fateatur hoc loco de duobus illustribus Viris mentionem fieri? Duplex obitus indicandi signum. Nomen utriusque diversum Ponzoni, & Bonizonis rem ita manifestant, ut nihil evidentius desiderari queat, simulque probant, quod uterque obierit quidem eodem die, non autem eodem anno, quodque notæ temporis adjectæ ad Ponzonum, non ad Bonizonem sint referendæ. Plura adjicere minime necesse est, cum res ipsa per se pateat. Ex his ergo concluditur nihil de anno, quo obierit Bonizo ex hac epigraphæ inferri posse, cum ad Ponzonum unice spectet. Igitur Ponzoni obitus incidit in annum MCCXC. die 14. Julii mensis.

Ad confirmanda vero, quæ de tempore obitus Ponzoni probata

sunt in promptu habentur quatuor monumenta, quæ hic summatim adicere necesse est, alio translatis originalibus.

Primum continet, quod Pontius Ponzonus die XXVIII. Maji anni MCCLXXXIX. *investivit Guizardum Rivarium de Ripatico Padi.*

Ex Arch. quondam Episcopali Caps. n. 78. Pergam. n. 2., & ex eo Bonafossa Tomo MS. pag. 285., ubi de Ponzono Episcopo.

Secundum, quod idem Episcopus *investivit die nona Decembris anni MCCLXXXIX. Thomasium de Nigris de Decimaria Ingloriæ, & Territorio Cremensi.* Tomo, ut supra, ubi de Ponzono Episcopo pag. 285.

Ex eodem Archiv. Caps. n. 35. Pergam. n. 13., & ex eo laud. Bonafossa.

Tertium, quod idem Episcopus Ponzonus die *decima tertia Junii anni MCCXC. investivit Guiscardum de Cunidolphis de Decima Comedo.*

Ex eodem Arch. Pergam. n. 47., & ex eo Bonafossa Tomo cit. pag. 285.

Quartum denique, quod idem Episcopus anno MCCLXXXIX. *ultimo Novembris concessit investituram feudalem fratribus de Oscasalibus de Bonis Oscasali,* in eoque monumento Episcopus Ponzonus appellatur etiam *Comes.* Vide Monum. XLII. Emendandus itaque Zacharias, ubi pag. 140. in additionibus ad Vghellium Libri sui Episcoporum scribit = *Bonitio autem anno MCCXC. Ponzonus datus est* = Nam eo anno MCCXC. statuendus Ponzoni obitus, ut hactenus ex monumentis probatum. A veritate quoque aberrat Cl. Bonafossa, qui in Catalogo suo Episcoporum MS. refert Bonitium, de quo deinceps dicemus, & Ponzonum eodem anno fuisse simul

Episcopos, Ponzonum vero Ecclesiam Cremonensem administrasse usque ad annum MCCXCV., cum ex allato Necrologii textu clare pateat eundem vita functum anno MCCXC. Mitto cæteros Auctores, quod illi Necrologium non viderint, ideoque excusandi sint. Rubeus tamen in Diptycha recte annum, & tempus biennii pro Episcopatu Ponzone assignavit. Nam, ut vidimus paulo ante in Episcopo Cacciacomite, patet ex eodem Necrologio hunc Episcopum decessisse anno MCCLXXXVIII. *Indiæ. prima die Veneris XVI. Julii.* Cum igitur Ponzonus Cacciacomitis successor obierit *quartodecimo die Julii anni MCCXC.* habes biennium fere integrum, demptis duobus diebus, quod inter obitum Cacciacomitis, & Ponzone intercesserit.

De antiquitate & nobilitate Ponzone Familie non est hic locus, ut plura commemorem. Merito dicitur in Elogio *Altis ortu Natalibus.* Nam fuit semper & pacis, & belli artibus splendidissima, ut etiam ad Patrie Principatum pervenerit. Superest adhuc illustris hæc Familia in optimo Comite Josepho Ponzone, quem honoris, & amicitie causa nomino. De quo hoc unum memorare sufficiat, quod in omni nobilissimarum artium genere explendescat, atque possideat insigne Gazofilacium antiquitatum, numismatumque serie, & delectu instructissimum.

Quod igitur ad Bonizum, sive Bonizonem spectat, quem nostri Auctores Episcopum, & Cardinalem gratis supponunt, ut clare pateat, quid de eo statuendum sit, præmittere oportet ejus nomen in Necrologio scriptum esse e regione, sive in medio literarum F, & diei II. ID. quo loco primum ab Auctore Necrologii literis minio tinctis perpetuo notari con-

suevit dies cujusque viri decedentis ex hac vita; deinde vero adjecta fuisse diversa manu extra ordinem alia nomina quaqua versum, vel in margine dextro, vel sinistro, eorum, qui deinceps mortem obierant. Quod sane argumento est primum nomen minio rubro tinctum, & e regione literarum, quas attulimus *F. II. ID.* præcessisse, cæteros vero, qui extra ordinem, ut spatium vacuum sinebat, posteriori tempore adjectos fuisse, ac propterea posteriori etiam tempore diem suum obiisse. Eo in loco, de quo agimus, videmus, legimusque in margine, & extra ordinem Ponzoni nomen, & elogium; igitur quæcumque ibidem scripta sunt de Ponzono, atque notant annum *MCCXC* posteriora esse debent tempore, quo scriptum fuit Bonizi, sive Bonizonis nomen, ideoque principii loco statuendum Bonizonem præcessisse Ponzonum, non autem inquirendum de eo posteriori tempore. Hæc confirmat aliud nomē, quod scriptum in opposito margine, qui pariter vacuus supererat, ad latus Bonizonis. Inscriptio sic se habet

- (13) Presbiter Egdiol
de sixa massionar-
rius Ecclæe Cremon
sub Millmo CCC.
Quarto Indic. secunda.

Vt vides, obitus hujus Mansionarii diversa manu scriptus po-

(13)

steriora Ponzoni tempora respicit. Ex quo iterum patet Bonizonem, de quo sermo, ad anteriora tempora referendum esse. Quid ergo de Bonizone statuendum erit? Dicam ingenue me nullum locum in anteriora invenire potuisse, quo illum inserere potuerim. Ac primo certum est de Bonizone nullum extare Diploma, vel aliud simile monumentum Regium, cum de Ponzono, ut vidimus, quatuor habeantur monumenta, quamvis Episcopus iste vix biennium rexerit Ecclesiam Cremonensem sub ejus Decessore Cacciacomite recensentur sex monum., sub Bernerio Bina, sub Homobono de Madalbertis quinque, sub Sicardo decem, totidem sub Offredo, sub Presbytero de Medolao quinque, sub Oberto XIX., qui singuli ordine sibi succedunt, nec ullum medium spatium inter se relinquunt, cui interponi possit quispiam alius Episcopus. De præcedentibus, nihil addere necesse est cum Necrologium, quod annorum habet Martirologium, scriptum fuerit posteriori tempore superscripti Martirologii, quod, ut in eo notatum legitur, exaratum fuit Alexandri III. tempore, & Offredi Episcopi paulo ante memorati, anno ipsius Episcopatus tertiodecimo. Vide Tom. Monum. Bonafossæ pag. 104. vel ipsum authenticum Martirologium. Cum igitur de singulis Episcopis ex quo cæperunt Imperatores, & Reges emitte Diplomata, placita &c. habeamus monumenta in ipsorum favorem data tam quo ad tempus, quod præcessit Ponzonum Episcopum electum an. MCCLXXXVIII. ejusque obitum, qui incidit in ann. MCCXC., item minime careamus similibus monumentis pro subsequentibus Episcopis usque ad extremum, quo eadem privilegia, Bullæ Pontificiæ &c. emissæ fuerunt, unusque careat Bonizo hujusmodi Documentis, per se patet

quid de eo, ejusque Episcopatu, atque Cardinalatu inferre fas sit. Nihil nempe ex mon. constare.

Nostri tamen Auctores Bonizonem Episcopum electum statuunt circa tempora Ponzoni Episcopi, Cardinalem vero creatum fuisse a Nicolao IV. summo Pontifice, eoquē mortuo, se Romam transtulisse pro eligendo successore, qui fuit Cælestinus V., quo post menses quinque a summo Sacerdotio se abdicante, electioni Bonifacii VIII. interfuerit anno MCCXCIV., post cujus electionem ad suam Sedem Episcopalem Cremonensem reversus fuerit. Sed hæc quam fabulosa sint, & a veritate prorsus aliena, quamquam ex probatis supra aperte sequatur, cum Bonizoni in Necrologio anterior locus assignetur, præ altero Ponzoni, ideoque singula, quæ de ejus cardinalatu a Bresciano præsertim narrantur, posteriora esse nequeant Ponzoni tempore; tamen aliud etiam probationis genus afferre lubet, ut hujus assertionis falsitas magis elucescat. In Regestis Vaticanis constat undecim fuisse Cardinales, qui Cælestinum V. summum Pontificem creaverunt. Singula ipsorum nomina recensita invenies, ac præmissa apud Ciacconium electioni Cælestini V., tum ea deinceps numero XXII. Cardinalium, qui Bonifacium VIII. ad Pontificium Thronum elegerunt. Accedit quod singula etiam Cardinalium nomina ex laudatis Regestis afferuntur, qui sub unoquoque Pontifice tempore Conclavis, vel antea, vel post electionem e vivis abierant. Porro nusquam invenies Bonizonis nomen in allatis Regestis, neque solum sub Cælestino V., vel sub Bonifacio VIII., sed nec etiam in iis, quæ præcesserant Conclavibus, vel posteriora fuere. Animadvertendum insuper est Conclave, quod habitum fuit pro electione Cælestini V. tam diuturnum

extitisse ob discordias Electorum, ut annos duos, menses tres, dies duos perduraverit. Plurimum autem, ut facile quisque sibi suadere potest, interesse debuerat, si tum temporis Bonizo, aut alius quispiam Cardinalis præter Congregatos inter vivos extitisset, ut ad Conclave vocaretur, quocumque degeret, ut suo suffragio scandalum, quod in universa Ecclesia excitatum fuerat, tandem finem haberet. Quæ cum ita se habeant: quomodo sustineri poterit Bonizonem tum temporis fuisse Cardinalem, interfuisse Conclavi habito post obitum Nicolai IV., postea vero alteri etiam Conclavi, in quo Bonifacius VIII. ad summum Sacerdotium pervenit, aliæque id genus admittere, quæ præ cæteris comminiscitur Joseph Brescianus in Libello inscripto *Rose e Virole* pag. 9., cæteri-que Auctores nostri de hoc apocrypho Cardinali suis scriptis tradiderunt? Brescianus in laudato Liberculo scribit Bonizonem, cum a Nicolao IV. Cardinalis factus esset, titulum accepisse S. Eustachii. Quod unum fabellam Brescianam detegit. Nam titulus iste pertinet, atque unice conferebatur, ut nunc etiam Cardinalibus, qui sunt Ordinis Diaconalis, non autem Episcopalis. Merito sane Vghellius, qui primo fabulam ebiberat de Episcopatu, & Cardinalatu in suis ad Ciacconium notis, postea se ipsum retractans in Italia sacra Tomo IV., ubi de Episcopis Cremonensibus pertractat hæc de Bonizone notanda duxit = *Sed cum postea rem diligentius expendissemus comperimus, hoc illos, nempe Auctores nostros omnino dixisse gratis, nostræque properantiæ in scribendo imposuisse. Quamobrem cum e numero Cardinalium, tum vero Cremonensium Episcoporum dispungendus est, ut pote, qui nunquam talibus fulserit dignitatibus.*

Qui hæc legerit, tum argumenta, & probationes, quas hoc loco fuse attulimus mirabitur profecto, quod præclari Viri Zacharias, & Bonafossa in sua sententia permanserint ob Bonizonis Lapidem Sepulcralem, & Necrologii Inscriptionem. Sed quo ad primum: quæ fides quæso habenda uni Bresciano, cum cætera monumenta cujusvis generis, ut vidimus supra, plane sileant; Zacharias vero tam in suo Libro de Episcopis Cremon., quam in excursu tot tamque multos Bresciani Lapides suspectos, & apocryphos admittere debuerit? Quod vero spectat ad Necrologii epigraphen: cum in serie Episcoporum Cremonensium nullus supersit locus, cui Bonizo inseri queat, nullum vestigium ante Ponzonum electum, nulla penitus mentio occurrat de Bonizone vel Episcopo, vel Cardinali in monumentis Imperatorum, Regumque, nulla denique in Regestis Vaticanis, ut probatum est, profecto locus ille corruptus habendus, atque de aliquo Presbytero tantum, vel Canonico intelligendus est, qui ex eorum numero esset, qui in Ecclesia majori Cremonensi, ejusque Capitulo Cardinalis titulo fruerentur. Videnda quæ refert laud. sæpe Zacharias in Libri sui Episcop. pag. 28., ubi hæc habet: *Cæterum Cremonensis Ecclesia inter nobiliores habita fuit. Quod enim de Ravennate, de Coloniensi observarunt Eruditi Rubeus Ravenn., Saxius, Muratorius, ut præcipui earum Sacerdotes, Cardinales nuncuparentur, id veteres Chartæ Cremonensi Ecclesiæ vindicant.* Atque exempla nonnulla affert in rei comprobationem. Apud Muratorium T. II. Antiq. pag. 327. invenies, ut hoc unum referam, præceptum Chonradi II. de proscriptione cujusdam Adami, ubi nominatur quidam Diaconus *Henrici nomine Sanctæ Cremonensis Ecclesiæ Car-*

dinalis. Alios me in hoc Opusculo conficiendo invenisse testis esse possum. Apud laud. Murator. eodem Tomo II. pag. 214. fuse describuntur contentiones, quæ ortæ fuerant Ravennæ inter Cantores, & Cardinales ejus Ecclesiæ, *asseverantibus Cantoribus se ita sicut Cardinales ad Altare argenteum . . . debere, & posse celebrare*, tum de precedentia in processionibus; ita ut ad Legum Doctores provocare necesse fuerit pro definienda hujusmodi controversia. Denique S. Ambrosius in sua Mediolanensi Ecclesia XXIV. Sacerdotes constituerat, qui vocarentur Cardinales. Rerum Italicarum Scriptores Murat. Tom. IV. pag. 62., & seq. Itaque nil verisimilius, quam quod Auctor Necrologii cum in antiquiori pergamena, sive manuscripta charta ex f. 3, quibus utebatur ad opus suum perficiendum, invenisset scriptum Bonizonis nomen addito titulo Cardinalis, sive ille esset Presbyteri tantum dignitate fulgens in eo Capitulo, sive Canonicus, reformandam censuerit inscriptionem in prima voce substituendo Episcopus. Simile quid de Oddone Cardinali apocrypho. Vide apud Zachariam in Serie Episcop. Cremon. pag. 125. Veniam rogo si fusius in hoc argumento immoratus sum. Reddenda enim ratio erat, cur Episcopum hunc, & Cardinalem a Catalogo expungendum cum Vghellio putaverim. Quod si quis ea proferat, quæ suadeant retinendum esse, libenter a mea sententia recedam, & Bonizonem in subsequens tempus etiam, si fieri possit, admittendum consentiam. Præsertim vero, quod inter Ponzonum, qui obiit anno MCCXC., & Rainerium, qui Episcopatum obtinuit anno MCCXCVI. extet lacuna, quæ utique aliquem Episcopum inserendum requirit. Videant ergo Doctiores quid de hac re statuendum sit. De Cardinalatu certe Bonizonis minime cogitandum.

2.

LVIII.

RAYNERIVS de Casulis electus VIII. Kal. Maji anno MCCXCVI.,
vita functus an. ab Incarnatione MCCCXII. & sepultus in
Vigilia Nativitatis D. N.

NOTAE

A Bonifacio VII., cujus erat Capellanus, electus ad hanc Sedem
Cremonensem, in Curia Romana a Matthæo Episcopo Car-
dinali Portuensi consecratus fuit. Ita Vghellius de tempore
electionis, & consecrationis hujus Episcopi ex Regestis Vati-
canis Epist. 181. fol. 39. Fuit Natiōe Thuscus Patria Vo-
laterranus, ut fidem faciunt eadem Regesta Vaticana. De
tempore ejus Episcopatus, & de ipsius obitu non unum extat
monumentum, quæ hoc loco subjicere præstat. Primum con-
tinet Actum unionis quarumdam Præbendarum simplicium,
qui factus signatur = *anno millesimo tercentesimo septimo
Indiæ. quinta die XXV. Maji in præsentia Dñi Egidioli de
Bonseriis, Domni Maximini de Ponzonibus &c.* = Vide Mo-
num. XLIII. ex Bonafossa, Tomo Monum. pag. 123.

Secundum, quod fugit etiam diligentiam Cl. Bonafossæ, affertur
a Raynaldo Annal. Ecclesiastic. Tomo IV. pag. 539. Est
Bulla Clementis V. S. P., qua idem Pontifex *Raynerio Cre-
monensi Episcopo* injungit, *ut ad coercendam effraenatam
in omne luxuriæ genus licentiam, legum Canoniarum seve-
ritatem exerceat* contra quemdam *Dulcinum* nomine illius
turpissimæ, aliarumque hæresum ex Manichæorum, & Ca-
tarorum fontibus manantium auctorem, qui tandem captus
cum ejus socia Margarita, quin Hæresim ejurare voluerint,
utrique vivi combusti, meritis pœnas dedere, ac brevi ea
secta, quæ vix millenarium sectatorum numerum superabat,

dispersa, atque extincta fuit. In fronte Bullæ legitur = *Venerabili Fratri Raynerio Episcopo Cremonensi*. In fine autem *Dat. Aven. Kal. April. anno sexto* = Sed profecto mendum cubat in nota, *anni sexti*, quo ea Bulla data legitur. Cum enim electio Clementis V. facta fuerit ex *Annal. Ecclesiast. die XXI. Julii anno MCCCXV.* hinc sequeretur Bullam datam fuisse post diem XXI. Julii anni MCCCX. At vero ex certissimis monumentis constat, ut habetur apud *Muratorium Rerum Italic. Script. Tomo IX. pag. 431. Dulcinus, & sequaces in anno currente millesimo trecentesimo sexto die Jovis decima mensis Martii... intraverunt Diocesim Vercellensem, & ascenderunt super montem, qui appellabatur Mons Zebellus, sive Fratris Dulcini, modo vero appellatur Mons Gazzarorum, sive Fratris Dulcini. Pag. vero 439. hæc subsequuntur: in die Jovis sancta prædicta, quæ fuit anno Domini millesimo trecentesimo septimo die vigesima tertia suprascripti mensis Martii... Dicitur Frater Dulcinus personaliter captus fuit. Tandem col. seq. 441. hæc leguntur: Dulcinus, & sequaces, qui ascenderant montem Zebellum anno currenti millesimo trecentesimo sexto, die Jovis decima mensis Martii, & sequenti anno, qui fuit millesimo trecentesimo septimo, in eadem die Jovis sancta, quæ fuit vigesima tertia ejusdem mensis Martii, capti, mortui, & devicti fuerunt, & deducti ad opprobrium sempiternum. Hæc fusius afferre oportuit, ut ex pluribus simul notis inter se consentientibus certò constaret annum fuisse MCCCXVII., quo Dulcinus misere interiit, secundum vero Pontificatus Clementis Papæ V., ex quo electus fuerat, ut diximus paulo supra, die vigesima prima Julii anni MCCCXV. Emendato igitur errore notæ anni*

sexti in anno secundo, vel primo, ut lubet quod utrumque unice fieri potest, sequitur Bullam Clementis V. a Raynerio Episcopo Cremonensi acceptam fuisse anno MCCCIV., vel sequenti, ideoque eo tempore hanc Ecclesiam ab eo administratam fuisse.

Tertium monumentum Chronographis nostris omnibus, ac etiam egregio Bonafossæ ignotum eruitur ex subscriptionibus, quæ factæ fuerunt in Synodo Provinciali habita ab Archiepiscopo Cassono, vel Gastono Mediolanensi, ejusque Episcopis suffraganeis anno MCCCXI., qui eidem vel proprio, vel procuratorio nomine interfuere. Extat hoc Monum. apud Muratorium Rerum Italic. Script. Tomo nono col. 580. Ita autem se habet subscriptio sub num. nono = *Et Domino Moëtello de Benediſis Sindico, & Procuratore Ven. P. D. B. Dei gratia Episcopi Cremonensis, & Capituli Cathedralis Ecclesiæ, & totius Cleri & Diæcesis Cremonensis.* Ad calcem Synodi legitur = *Anno MCCCXI. Indiſtione nona, V. mensis Julii præſentibus Domino Conrado &c.* = Hic pariter in litera initiali, quæ posita modo cernitur ad nomen Episcopi exprimendum error irrepsit, qui tamen certa ratione emendatur. Nam cum ex Monumentis supra allatis constet de anno MCCCIV., vel MCCCVI., tum ex duobus mox afferendis de anno MCCCXII., quibus Raynerius Sedem Cremonensem adhuc retinebat dubitari nequit, quin Raynerius anno quoque MCCCXI. Synodo habitæ a Gastono cum ejus Suffraganeis interfuerit; ideoque literæ initiali B substituenda sit litera R, quæ de Raynerio sit interpretanda.

Obiter hic notandum, quod inter Episcopos Suffraganeos hujus Synodi, qui omnes fuere num. XIII., hæc quoque habeatur

subscriptio = *Et B. Maffæo de Madiis Archidiacono Buxeti Procuratore Ven. P. D. Federici Dei gratia Episcopi Buxeti, cum Clerum mittere non potuisset, eo quod Civitas Buxeti est obsessa* = Sed a me per epistolam interrogatus præclarus Vir Petrus Seletti jam alibi in hoc libro laud. quid sibi de hoc Episcopo videretur, re ad examen diligenter revocata respondit: sibi videri errorem in nomine Buxeti, oscitantia Amanuensis irrepsisse, ac substituendum esse alterum Brixix, cujus quoque Episcopus erat Mediolanensis Archiepiscopatus suffraganeus. Ac re vera eas attulit rationes, quæ suadendi vim habent. Nam quod Buxetum nunquam ad Episcopatus honorem eveit, et quæ ipsius suæ patriæ Ecclesiam, quæ anno MCCCXI. extulit, tunc quoque anno MCCCXXXVI. crecta fuit ab Vberto Manfredini Patricini dno, quæ duo fuere ejus Oppidi Domini unicum adhuc Rectorem habuisse, ac retinuisse: Civitatis insuper titulum non obtinuisse Buxetum ante annum MDXXXIII., quo a Carolo V. eo nomine decorata fuit, ut ex ejus Diplomate tum emisso sit manifestum. Præterea illustrem illam Familiam Pallavicinam constanter adhæsisse factioni Ghibellinæ, ac fieri propterea non potuisse, ut eo tempore Buxetum obsideretur, cum Henricus totus in eo esset, et eum deprimeret, tollereturque, et contra eo ante eum, et ante istos, ab armis Henrici Imperatoris obsidione præ Civitate Brixiana oppugnaretur, quod parti Geophaæ facta esset. Denique familiam de Madiis illustrem semper habituisse in Brixiana Urbe, atque anno ipso MCCCXI. ejus Episcopatum rexisse Federicum Madium triennio ante jam electum, cujus nomen familiæ omissum, ut fieri consueverat in Episcoporum subscrip-

tionibus. Nominatur etiam initio ejusdem subscriptionis Maffæus de Madiis Archidiaconus. Aequum denique esse cogitare in ea Synodo Provinciali, in qua plurima decreta constituta fuere in bonum, atque utilitatem totius provinciae, Brixiensem quoque Antistitem minime defuisse. Hæc itaque Selettus, qui profecto laudandus, quod veritatis amore magis, quam patriæ suæ, ita mihi rescripserit

Sequitur modo Documentum quartum, quod continet Mandatum; ejusdem Raynerii Episcopi, de translatione Monialium S. Mariæ de Buschetto in Monasterium de Pippia, quod ex authentico depromptum est in Bul. r.ij S. Monicæ. Sic autem habet = *In nomine Domini amen. Cum ad Nos Raynerium Dei gratia Episcopus Cremonensem pervenerit quod Monasterium Monialium S. Mariæ de Buschetto Cremonensis Diocesis sit adeo, & taliter dissolutum, quod Abbatissæ ipsius Monasterii vadit vagando &c.* (Cum autem Raynerius Episcopus eo tempore Cremona absens esset, hæc sequuntur) *nec vglimus propter nostram absentiam bonum, & utilitas, quod & quæ potest ex unione hujusmodi provenire, loco utique impediatur, Religioso Viro Laurentio Joanni de S. Gemignano Vicario nostra auctoritate præsentium committimus vices nostras, sibi plenariam potestatem, quod ipse possit vice & auctoritate &c.* In fine vero = *Sub anno MCCCXII. indictione X. die XXIII. Maji. Lata fuit dicta commissio in Casa de Casalis Pagnanensis Diocesis &c.* Vide Monum. XLIV. e. Brasafossa no. Monument. pag. 125.

Postremum denique Document. sub eodem anno MCCCXII. ab Incarnatione D., & die emortuali Raynerii sub exitum ipsius anni, allatum invenies sub Successore Aegidiolo de Bonseriis, de quo mox dicemus.

Oportet sane asserere, quod singula hujusmodi Monumenta ignota fuerint Auctoribus, qui ante Bonafossam scripserunt; non enim in tot dissidentes sententias abiissent, quæ causa fuit, ut ea, quæ fusius præmisimus, probavimusque, minime omittenda forent. Nam Rubeus in Diptycha assignat annum emortualem Raynerii MCCCV., cui consentit Brescianus; Vghellius vero e contra profert ejus obitum in annum MCCCXVII. Mitto cæteros, qui in alia omnia ierunt. Silentio tamen minime prætermittendus Cl. Zacharias omnium postremus ex editis Scriptoribus, qui cum invenisset apud Brescianum quatuor Lapides, quos frustra falsitatis insinuandos putabat, ita ea tempora inter Raynerium, & Aegidium de Madalbertis, qui cum Aegidiolo de Bonseriis eodem die in Episcopum Cremonensem electus fuit anno MCCCXII., dīgerenda statuit, & multiplices simul inducendos Episcopos putat. *Vt igitur, inquit, his omnibus Episcopis locus sit: Raynerii obitus anno MCCCV. consignandus est, tum Gerardus ad annum MCCCVIII. constituendus.* Adi Libr. sui Episcop. pag. 141., & seq., præsertim vero pag. 142., post descriptos Lapides. Vides autem hic quam periculosum sit ex inanibus conjecturis definire velle, quæ ad rem chronologicam pertinent. Monumentis enim ad id præstandum opus est, non divinationibus. Igitur sicut Raynerii obitus ex probatis, ad annum usque exeuntem MCCCXII. promovendus, quo etiam illum, licet absentem munia Episcopalia exercuisse fatendum est; ita Brescianus Lapis, quem refert Cl. Zacharias pag. 141., in quo scriptum *Obiisse Gerardum anno A PARTU VIRGINIS MCCCVIII.* in eorum numero habendus, quo non semel hujusmodi merces a quocumque fonte manentes re-

spuendas veritatis causa judicavimus. Sed præterea in Excursu Cl. Viri pag. 64. ipsum Zachariam Judicem modo appellare licet, ubi hæc habet ipsum hunc Lapidem referens = *non satis, inquit, probatur annus a Partu Virginis in Inscriptione pag. 141.* Hinc merito scribit Vghellius in Italia sacra Tomo IV. pag. 829.: *Post Raynerium gratis nonnulli affingunt Gerardum quemdam de Madis Brixiansem Electum Cremonensem Episcopum &c.* addens insuper: *In Regestis Vaticanis nulla de Gerardo habetur memoria = De reliquis tribus Inscriptionibus supra memoratis redibit sermo inferius sub Aegidiolo Successore.*

LIX.

DE BONSERIIS ÆGIDIOLVS electus die XVII. mensis Februarii anni ab Incarnatione MCCCXII. Abdicavit an. MCCCXVII.

NOTAE

Vt certa ratione constare possit quo anno, quoque mense, ac die electus fuerit Ægidiolus de Bonseriis in Comitibus habitis Cremonæ, postquam decesserat Raynerius de Casulis hæc, quæ sequuntur necessario præmittenda ex Actu ipso electionis, qui per extensum affertur, quique habetur in Tomo Monumentorum Bonafossæ, pag. 127. prope finem ejusdem Tomi. Vide Monum. XLV.

Incipit autem Electionis Actus hoc pacto.

In Christi nomine amen MCCCXII. Indiæ. XI. die Jovis quintadecima Februarii. Super choro majoris Ecclesiæ Cremonæ. Missa S. Spiritus cantata, præsentibus presbyt. Cullielmo de Surtio Prapósito Ecclesiarum SS. Egidii, & Homoboni Cremonæ &c. Bonæ memoriæ Domino Raynerio Episcopo Cremonensi anno Domini Millesimo Indictione

*XI. In Provincia Tusciæ apud Casullum, ubi morabatur..... universæ carnis ingresso, ipsius corpore tradito Ecclesiasticæ sepulturæ in Vigilia Nativitatis proxime præterita, ut publice fertur in terra de Casullis in Tuscia: discreti Viri Dominus Maximinus de Ponzonibus Archipresb. Ægidiolus de Bonseriis Canon. Cremon. tunc præsentem diem istam Jovis quintam decimam mensis Februarii cum continuatione duorum sequentium præfixerunt ad electionem, seu postulationem futuri Episcopi celebrandam. Tum termino elapso iterum congregati præmissa protestatione contra excommunicatos, suspensos &c. si qui adessent, ne suffragium ferre auderent, atque a Comitibus abirent, cæterisque servatis servandis juxta leges canonicas, ad scrutinium gradum fecerunt, ac Canonici singuli per secretum suffragium nominaverunt, quem sibi magis idoneum putarent eligendum esse Pastorem, & Episcopum pro Ecclesia Cremonensi. Absoluto autem scrutinio, & publicato, inventum est ex duodecim Canonicis jus suffragii habentibus sex consensisse in Dominum Ægidium de Bonseriis, quatuor vero in Dominum Egidium de Madalbertis, binos vero reliquos Canonicos singillatim unum ab alio diversum nominasse. Hinc orta discordia de meritis, vel exceptionibus utriusque electi, primum pars major numero Electorum, qui consenserant in Dominum Ægidium cantato *Te Deum* eundem publice in choro elegerunt, & Episcopum Cremonensis Ecclesiæ legitime electum declararunt. Quod idem præstiterunt Canonici, qui minori numero Dominum Egidium de Madalbertis nominaverant statim, & in continenti præsentibus Dominis Jacobo, & sequacibus, & *Te Deum* cantantibus &c. Hisce præmissis antequam pro-*

grediamur animadvertere præstat computationem, quam initio hujus monumenti ex ipsius notis attulimus de anno, & die emortuali Episcopi Raynerii, simulque de Successore in locum defuncti faciendam, institutam fuisse a die Incarnationis D. N. ex die XXV. mensis Martii, non vero a Kal. Januarii ex methodo Aeræ Vulgaris anni MCCCXII. Nisi enim id fiat, conciliari haud poterunt, quæ ibidem narrantur sub eodem anno MCCCXII., quod nempe Raynerius Episcopus viam universæ carnis ingressus Ecclesiasticæ sepulturæ traditus fuerit in vigilia Nativitatis proxime præterita, *die vero Jovis quintadecima Februarii sub eodem anno, eademque currente Indiâ. XI.* Capitulum, & Canonici super choro majoris Ecclesiæ Cremonensis congregati ad electionem futuri Episcopi devenerint. Hæc computandi methodus ab Incarnatione in pluribus Ecclesiæ Provinciis, ac in Tuscia servabatur. Notarius equidem, qui Actum illum scripto mandavit ita bardus, ac stupidus haberi non debet, ut ea, quæ tam aperte inter se pugnant, non admissa ea methodo, scribere potuerit. Igitur sic statuendum est, ut alia etiam exempla jam allata suadent.

Ad propositum itaque modo gradum faciamus, ac primo, quoniam asseritur in descripto monumento Electionis bonæ memoriæ Raynerium Episcopum Cremonensem anno MCCCXII. in Provincia Tusciæ apud Casullum, ubi morabatur viam universæ carnis ingressum, & ipsius corpus traditum fuisse Ecclesiasticæ sepulturæ in Vigilia Nativitatis proxime præterita in terra de Casullis in Tuscia, consequens fieri, quod illius obitus constituendus sit in diem aliquem, qui præcesserat vigiliam Nativitatis anni suprascripti MCCCXII.,

eo quod Episcoporum corpora per aliquot dies ab obitu exposita publice servari soleant, antequam iisdem suprema officia persolvantur.

Secundo quoniam post Rayneri obitum, præstitamque eidem in terra Casulli sepulturam, Capitulum, & Canonici Cremonenses convenientes in chorum Ecclesiæ Cathedralis pro eligendo Successore, *diem Jovis quintam decimam mensis Februarii cum continuatione duorum sequentium præfixerunt ad electionem, seu postulationem futuri Episcopi celebrandam;* ac reipsa cum essent tum præsentibus septem tantum numero Canonici, qui singuli ibidem nominantur, subditur: *Convenientibus itaque in termino hujusmodi in choro Cremonensis Ecclesiæ omnibus, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt commode intervenire, quorum omnium nomina inferius continentur.* Præmissis, quæ juxta canones præmittenda erant, Actum ipsum peregerunt electionis, in quo discordes inventi fuere Electores, quorum sex numero ex duodecim, qui convenerant jus suffragii habentes consenserant in *D. Ægidio de Bonseriis*, quatuor vero in *Ægidio de Madalbertis*, ex quo orto gravi dissidio inter utramque partem, unaquæque earum cum solemnibus cantibus *Te Deum*, primo *D. Ægidio de Bonseriis*, secundo eodem actu, eodemque die, *Ægidio de Madalbertis* Pastorem, & Episcopum Ecclesiæ Cremonensis declaravit: ex his certo sequi electionem *Ægidii de Bonseriis* peractam fuisse die XVII. Februarii anni ab Incarnatione MCCCXII. *Æræ vulgaris MCCCXIII.* Quod idem statuendum erit de altera *Ægidii de Madalbertis* electione.

Lubet hoc loco alio demonstrationis genere confirmare, quæ

hactenus allata sunt, & probata ex monumentis de proposita electione facienda futuri Episcopi Cremonensis anno *MCCCXII. die Jovis, sive Feria quinta, ac die quinta decima mensis Februarii* ex computo dici Incarnationis. Sumantur Tabulæ, quas expansas attulimus de annis V. C. progredientibus, conjunctisque cum Feriis, diebusque Bissextilibus &c. in libro nostro de *Vulg. Æræ Emendatione* pag. 129., & sequentibus ab anno *Vrb. Cond. DCLVIII.* ad annum *MCCCIX.*, quæ ad hujusmodi probationum genus optime, certa que methodo inserviunt ad annum usque correctionis Gregorianæ, ut ex præmissis ibidem monumentis, atque exemplis palam factum est pag. 126., & seqq. Quoniam igitur *æ Tabulæ* desinunt in ann. V. C. *Capitol. MCCCIX.* Tabellam hic subjiciam ab annis tribus postremis, qui sunt in iis Tabulis; & addam tres alios, qui necessario subsequi debent

Ann. *MCCCVII. Ven. C.*

MCCCVIII. Sat. BA

MCCCIX. Lun. G

MCCCX. Mart. F

MCCCXI. Merc. E

MCCCXII. Jov. DC

Vides hic statim tres dies, *Feriasque*, quæ modo additæ sunt, non aliter subsequi posse præcedentes tres, quæ postremum locum occupant in Tabulis nostris expansis, & cum iis junguntur, ideoque rectissime se habere notas omnes, quæ in monumento *Ægidioli de Bonseriis* conspiciuntur, scilicet *quod fuerit Annus MCCCXII. ab Incarnatione, fuerit Bissextilis, tum quod dies XV. mensis Februarii inciderit eo anno in Feriam quintam, sive in diem Jovis.*

Notandum autem, quod Tabulæ expansæ, ut jam innuimus paulo ante, progrediuntur per annos V. C. Capitol., non autem per annos Aetæ vulg., sic enim mihi libuit eas expansas exhibere, cum aliter fieri potuisset. Sed opportune jam probavimus supra notas pro Aegidioli electione in allato monumento ab anno Incarnationis procedere, nempe a die XXV. Martii anni præcedentis Aetæ vulgaris, quod argumento est majori ex parte notas illas convenire cum computatione Capitolina. Notandum etiam diem Jovis quintam decimam Februarii in prædicto monumento Aegidioli de Bonseriis anni MCCCXII. adhuc spectasse ad annum communem, initium enim Bissextilis computatur post Festum S. Matthiæ, diciturque tunc bis sexto kalendas, idest die 24., & 25. mensis Martii. Plura in promptu haberem exempla ad ea, quæ probata sunt confirmanda, sed brevitati consulendum. Pauca habemus, quæ de Aegidiolo de Bonseriis, ejusque rebus gestis in Episcopatu innotescant. Falsa sunt, quæ Rubeus narrat de ejus successione ob Gherardi mortem, quæ evenit anno MCCCVIII., ut supra probatum est, item quod anno MCCCXI. die VI. Januarii una cum aliis Præsulibus Mediolani interfuerit, dum Henricus VI. Imperator a Cassono sive Gastono Turriano Archiepiscopo coronatus fuit; nondum enim electus fuerat Episcopus, ut paulo ante vidimus. Inter Aulicos Romanæ Curie a Benedicto XI., dein a Clemente V. inter Auditores suos adscriptus fuerat. Unus etiam extitit inter Judices pro celebri definienda Templariorum causa, in qua ordo ille penitus extinctus fuit. Ex Bulla Joannis XXII., quam sæpe citat Bonafossa, datam Avenione kal. Aug. anni MCCCXVII., constat Civibus, & Populo Cre-

monensi irritam ab eo Pontifice declaratam fuisse Aegidioli de Bonseriis electionem, & Ecclesiam Cremonensem in Aegidium de Madalbertis Apostolica auctoritate translata fuisse. Nam Aegidiolus Electionis suæ initio statim confirmationem a Gastono Archiep. Mediolanensi tamquam suo Metropolitano postulaverat, a quo cognita causa, Episcopus possessionem, atque administrationem obtinuerat. Vid. laud. Bonafossa.

Ex prædicta autem Bulla Joannis XXII. data anno MCCCXVII. videamus modo, quid de inscriptionibus, de quibus sub Raynerio hoc loco inquirendum nobis reservavimus, statuere oporteat. Sunt autem tres, quæ pertinent ad Vgolinum de Cavalcabobus. Omittam cæteras exceptiones, quibus subjiciuntur: quod nullo alio teste, vel monumento confirmentur: quod non existant, quamvis distinctis locis positæ dicantur & in Ecclesiis S. Lucæ, & S. Hilarii, quæ manent, & nullum in hoc genere detrimentum accepisse, vel accipere potuisse judicare fas est. Quæ utique manent, & eodem ferme tempore positæ fuerant ad honorandam memoriam Fr. Vgolini de S. Marco in Ecclesia S. Dominici ejusdem Ordinis intactæ supersunt, & de scribendi ratione, quæ tum in usu erat fidem faciunt, silentium denique, quod servant Regesta Vaticana, & plerique etiam ex nostris Scriptoribus. Hæc missa facio. Unum tantum urgeam argumentum ex prædicta paulo ante Bulla Joannis XXII., ex qua constat ab eodem Summo Pontifice Aegidioli de Bonseriis electionem nullam, & irritam declaratam anno MCCCXVII., & in ejus locum Aegidium de Madalbertis competitorem suum Apostolica auctoritate subrogatum fuisse. Hisce positis, rogo, quomodo

intelligi, & admitti possit, ut devoluta, ac nondum definita apud S. Sedem hujusmodi causa, & adhuc in possessione Ecclesiæ Cremonensis manente, eamque administrante Aegidiolo de Bonseriis, ex quo ipse electus anno MCCCXII. ab Incarnatione, & a Gastono Archiep. Mediolanensi, cognita causa jure primæ instantiæ, ad annum usque MCCCXVII. perseverabat, alius quispiam Episcopus Cremonensem Ecclesiam retinere, & legitime administrare posset? Inscio ne Clemente VI. Pontifice, vel dissimulante? Vtrumque profecto absurdum. Lapidés sepulcrales, qui Vgolino de Cavalcabobus positi asseruntur, binos postremos vitæ Vgolini annos, nempe MCCCXVI. & MCCCXVII., complectuntur, illud plane biennium, quod immediate præcessit Joannis XXII. declarationem contra Aegidiolum in Sede Cremonensi sedentem. Facessant igitur procul hujusmodi Lapidés, qui se ipsos produunt cum cæteris sublestæ fidei, & auctoritatis. Cæterum mirabitur quisque, qui legerit unicum paragraphum, quem subjungit Cl. Zacharias additionis loco immediate post tres memoratos Vgolini lapides, quos ibidem *frustra falsitatis insimulari posse affirmat*. In eo, ut jam supra dictum est, Raynerii obitum refert ad an. MCCCIV., & Gerardii mortem ad an. MCCCVIII., cum Raynerius obierit an. MCCCXII. paulo ante Vigiliam Nativitatis Domini, quo die sepulturæ traditus fuisse narratur, et quidem An. Incarn. MCCCXII. ex allatis Monum. Præterea affirmat Aegidiolum de Bonseriis diuturna dissensione fractum, quæ orta fuerat cum Aegidio de Madalbertis competitore suo post utriusque electionem, sponte se abdicasse Episcopatu an. MCCCX., vel MCCCXI., cum eorum electio, ut paulo ante probatum est,

locum tantummodo habuerit anno MCCCXII. ab Annuntiatione computo instituto, ut dictum est. Sunt autem sphalmata chronologica, in quæ incidant oportet præstantes etiam viri, qui monumentis destituti ingenio suo, & conjecturis tantum tempora supplere, rectumque in ordinem redigere sibi sumunt. De obitu Aegidioli post annum MCCCXVII. nihil certi statui potest, silentibus ab eo tempore cujusque generis monumentis.

LX.

DE MADALBERTIS Aegidius electus eodem die, quo Aegidiolus XVII. Februarii anni ab Incarnatione MCCCXII., vita functus ante diem XII. kal. April. Anni MCCCXXVII.

NOTAE

Quoniam ex Bulla Joannis XXII., ut paulo ante vidimus, constat irritam declaratam fuisse Aegidioli electionem, Sedemque Episcopalem in Aegidium de Madalbertis translata fuisse An. MCCCXVII., hinc sequitur Madalbertum Episcopatum Cremonensem obtinere, & exercere non potuisse, nisi anno superscripto. Scribit quidem Vghellius hunc Episcopum promotum fuisse ad hanc Sedem MCCCXVIII. die XV. Augusti. Sed ex dictis præferendus annus MCCCXVII., quamvis ille citet Regesta Vaticana. In libro enim privileg. Episcopii extat monument. pag. 189. a nostris Chronographis minime animadversum, ex quo liquet: *anno millesimo trecentesimo septimo decimo ad instantiam Aegidii Cremonensis electi, & confirmati rogatum Instrumentum transumpti concessionis factæ per Obertum Episcopum Cremonensem de Corpore, & Reliquiis B. Gregorii Martyris, nec non de possessionibus ipsius S. Gregorii &c.* Vide Monum. XLVI.

En ergo confirmatus annus MCCCXVII., quo Aegidius de Madalbertis Sedem Cremonensem jam obtinuerat ad eam translatus loco Aegidioli a Joanne XXII. Summo Pontifice. Alterum extat Monumentum anni MCCCXIX. Ind. II. die VI. Octobris Pontificatus pariter Joannis XXII., anno IV. Ea Bulla unitur Monasterio de Cistello alterum de S. Bernardo. Incipit autem: *Aegidius permissione divina Electus Cremonensis, Dilectis Abbatissæ &c.* Vide Monum. XLVII. Extat apud Arisium, & Bonafossam tertium ejusdem anni, quod pariter incipit: *Aegidius permissione divina electus Cremonensis* commendat Religioso Viro Thomæ de S. Abundio Fabricam Ecclesiæ Majoris Cremonen. Vide Monum. XLVIII. Alia non habemus monumenta hæctenus saltem inventa de hoc Episcopo. Nostri equidem Auctores narrant Aegidium de Madalbertis purpura ornatum vita functum fuisse, sed toto cælo aberrant, ut scribit Vghellius, & merito quidem, nam neque in libris sacri Collegii sub Joanne XXII., in quibus exactissime recensentur Cardinales, quos ille sui Pontificatus tempore creaverat, nec apud Eruditissimum Contelerium in Elencho, nusquam Aegidius reperitur Purpuratus, sed Cremonensis Episcopus tantum. Videt ergo æquus Lector ex hoc Vghellii testimonio, quod de Aegidii Cardinalatu, simulque de ejus inscriptione in Epitaphiorum Libro contenta nulla prorsus sit ratio habenda.

Infortia, ut appellabant, Cathedram Bononiæ obtinuerat, in qua magni nominis famam consecutus fuerat. Habentur etiam Opera ipsius Legalia, de quibus vide Arisium. Obitus Aegidii assignandus an. MCCCXXVII., ut mox patebit ex ejus Successore, de quo modo dicendum.

LXI.

VGOLINVS de S. Marco Ord. Prædic. Electus die XII. kal. April. An. MCCCXXVII. se abdicavit MCCCL.

NOTAE

Quæ de anno electionis Vgolini præmisimus, ex Regestis Vaticanis constant, quæ vero de mense, & die ipsius emortuali, ex duabus inscriptionibus, quæ adhuc manent in Ecclesia S. Dominici. Vide Monument. XLVIII. Anno vix elapso ab electione Vgolini, Pseudo-Pontifex Nicolaus V. Dondinum quemdam in Episcopum Cremonensem elegerat, sed a Civibus Pisanis intra annum, Nicolao Antipapa Avenionem transmissio, & in Monasterium detruso, Dondino autem ab Vgolino legitimo Pastore ab Vibe nostra expulso, Dominatum male partum brevi utrique amiserunt. Dondinus propterea indignus, qui in sacris Episcoporum Cremonensium Libris recenseatur, cui sane Cl. Bonafossa liberaliter nimis locum concessit.

Vgolius vero de S. Marco, ejecto Dondino, Ecclesiam sibi concreditam, cum etiam in omni sacrarum literarum, scientiarumque genere summopere præstaret singulari vigilantia, ac prudentia, diu retinuit, rexitque ad annum usque MCCCL. Quo anno senio fessus ab ea se abdicavit, et ad claustrum rediit. Tandem anno MCCCLXII. die XVII. Aprilis ad Superos abiit, et in Ecclesia sui Ordinis honorificam meruit sepulturam, ut initio jam memoravimus. Emendandus autem lapis sepulcralis, in quo legitur anno MCCCL. apud Vghellium, ex allatis Inscriptionibus.

LXII.

VGOLINVS de Ardengeriis Parmensis electus anno MCCCL., vita functus anno MCCCLXII.

NOTAE

Abdicante Vgolino de S. Marco fratre, de quo haecenus dictum est, Vgolinus de Ardengheriis Canonicus Linconiensis a Clemente VI. in Episcopum Cremonensem eligitur anno MCCCL. X. kal. Novembris ex Regestis Vaticanis Epist. 204. fol. 70. p. p. lib. pr. an. 8. apud Vghellium. De ejus obitu nullum habemus monumentum, quod nos certiores faciat. Vaus est Vghellius, qui affirmat eundem vita functum fuisse anno MCCCLXII., in quem incidit obitus ejus fratris Vgolini de S. Marco. Sit ergo de hac re judicium eruditi Lectoris.

LXIII.

CAPELLVS Petrus Nobilis Venetus Cathedram ascendit anno MCCCLXII., vita functus anno MCCCLXXXIII.

NOTAE

Vghellius, cujus fide nritur obitus Ardengherii, ut diximus paulo ante sub eodem Episcopo, non minus pendet ab ea Capelli electio. Errat autem dum statuit hunc Episcopum vitam mortalem cum immortalis commutasse anno MCCCXXCI., in quem errorem quoque lapsus est Rubeus in Diptycha. Nam ex Necrologio nostro haec certo constant, quae ibidem leguntur = *Idibus Octobris MCCCLXXXIII. Obiit Frater Petrus de Capellis Episcopus Cremonensis, qui donavit sacristiae majoris Ecclesiae Cremonensis unum pastorale de argento, unam mitram laboratam margaritis, & unam planetam, unam dalmaticam, & unam toneselam aureatam. Ex quo Canonici tenentur facere annuale annuotim. Requiescat in pace.* Vides ergo ex hoc sphalmate Vghellii, & Rubei quam caute incedendum sit in definiendo tempore Electionis, vel emortuali Episcoporum nostrorum, de quibus agimus, ut non semel jam notavimus.

LXIIII.

DE PORRIS Marcus Mediolanensis electus anno MCCCXXCIII.,
ad Sedem Cenetensem translatus an. MCCCXXCVI.

NOTAE

Haud recte Rubeus in Diptycha, & Vghellius in Italia sacra
statuunt electionem Marci de Porris in anno MCGCXXCI.,
cum ea spectet, ut vidimus paulo ante, ad annum
MCCCXXCIII. Deceptus est insuper Blasius Rubeus scribens
Marcum de Porris *cessisse e vita anno MCCCXXCV.*, cum
ad Ecclesiam Cenetensem anno MCCCXXCVI. translatus
fuerit. Ante Episcopatum extiterat Protonotarius Apostolicus.

LXV.

DE TORTIS Georgius Derthonensis a sua Sede Cenetensi ad
hanc translatus anno MCCCXXCVI. die prima Decembris.
Vita functus V. kal. Maji an. MCCCXXCIX.

NOTAE

Fuerat primo Cenetensis Episcopus, & ab ea Sede ab Urbano
VI. ad hanc Cremonensem translatus. Iterum vero ad Vi-
centinam Cathedram transferri debuerat signatis jam transla-
tionis Bullis, sed antequam exhiberi potuerint, morte in-
terceptus decessit V. kal. Maji MCCCXXCIX. ex Diptycha
Rubei, ex Vghellio, & Bonafossa. Apud Brescianum in
Libro Epitaphiorum, & ex eo apud Vajranum pag. XLI.
num 222. inter deperditas Inscriptiones Templi Majoris re-
fertur lapis sepulchralis hujus Episcopi cum notis chronolo-
gicis anni MCCCXXCVI. quæ tamen notæ apud Zachariam
lib. sui pag. 146. triennio auctæ exhibentur contra fidem
autographi Josephi Bresciani. Itaque de tempore obitus
hujus Episcopi, & de ejus sepulchrali lapide dubitare fas est

ob triennii lacunam, quæ superest ad obitum ipsius Georgii de Tortis, de quo paulo ante dictum est, in libro provis. Prælat. mentio habetur hujus Episcopi, teste Vghellio.

LXVI.

THOMAS Mediolanensis a Brixisiensi Sede ad hanc translatus anno MCCCXC. kal. Februarii, eodemque anno ad primam reversus.

NOTAE

Optante Thoma, qui postea redux titulos Ducis, Marchionis, Comitisque Brixiae assecutus secum attulerat, Bonifacii IX. auctoritate hanc Sedem intra annum ipsum MCCCXC. cum Francisco de Lantis commutavit, de quo mox dicemus.

LXVII.

LANTES, vel de LANTIS Franciscus hanc Sedem obtinuit anno MCCCXC. vita functus anno MCCCCV.

NOTAE

Fuit patria Pisanus, ut constat ex monumento apud Vghellium, quod etiam confirmat Necrologium nostrum Cremonense. Ex Beneplacito Apostolico Bonifacii IX. anno MCCCXCVII. die XIV. Maji Francisco Gonzaghæ Mantuæ Imperiali Vicario concessit jus decimandi loca aliquot jurisdictionis Cremon. in perpetuum. Ecclesiam hanc administravit ad annum usque MCCCXI., indeque translatus fuit ad Bergomatem, quam tenuit usque ad annum MCCCIII., iterumque Bergomate relicta Cremonensem tunc vacuam Sedem adeptus est, ubi vitam finivit anno MCCCCV. Hæc se hausisse testatur laud. supra Vghellius ex libr. provis. Prælat. Nam Necrologium nostrum sub die quidem IX. kal. Januarii anni MCCCCII. hæc habet = *Reverendus in Christo Pater*

et Dominus Franciscus de Lante de Pisis Dei gratia Episcopus Cremonensis donavit unam sayotolam, seu coronam de perlis in ornamentum altaris magni majoris Ecclesie Cremonensis = Tum etiam recenset alia munera oblata. Verum nihil addit de obitu hujus Francisci de Lantis, nec signum, ut in plerisque apposuit ad ejus mortem designandam, quod argumento est eum inter vivos adhuc egisse.

LXVIII.

CRASSVS Petrus electus IV. kal. Aug. an. MCCCCI., translatus ad Papiensem Cathedram V. kal. Octobris anni MCCCCIII., quo anno, & die Franciscus de Lantis ad hanc Cremonensem reversus, ut in eo diximus, brevi post obiit anno MCCCCV.

NOTAE

Petrus iste CRASSVS patria Castronovensium, Magister Generalis ordinis Humiliatorum Cremonensem Sedem retinuit usque ad annum MCCCCIII., sed V. kal. Octobris ejusdem anni translatus fuit ad Sedem Papiensem, quo pariter die Franciscus Lantes de Pisis Bergomatem tunc regens Ecclesiam, iterum a Bonifacio IX. hunc Episcopatum obtinuit, ubi tamen brevi post finem vivendi fecit, vita nempe functus anno MCCCCV.

Inter amissos lapides Ecclesie Majoris recenset Brescianus, & ex eo Vajranus unum sepulcralem D. Francisci Castilionci, in quo legitur eundem *obiisse* anno salutis MCCCCVI., qui, ut scribit Cl. Zacharias lib. sui pag. 147., *vix anno Episcopus fuerit Cremonensis*. Hæc equidem conciliare nequeo cum anno emortuali ejus Decessoris, qui fuit Franciscus de Lantis vita functus anno MCCCCV., ut constat ex libro provisionum Prælat. *ibid.*, itemque cum eo Bartolomæi Capræ,

qui successit, ab Innocentio VII., ejus erat Secretarius, electus ad Sedem Cremonensem eodem anno MCCCCV. XVI. kal. Augusti, ut ab Vghellio notatur ex eodem utique fonte. Cl. Bonafossa in suo MS. Episcop. Cremon. ponit annum MCCCCVI., quo fuerit Castilioneus electus, sed id est difficultatem effugere non solvere, cum nihil prorsus addat contra Vghellium, qui scribit, ut vidimus paulo ante, Bartholomæi electionem factam anno MCCCCV. Locus itaque minime superest, si veritatem amamus, cui in Serie Episcoporum Cremonens. inseri queat superscriptus Castilioneus. Ibidem laud. Bonafossa falso censuit a Rubeco omissum fuisse Castilioneum. Illum quidem recenset in sua Diptycha pag. 357. in fine, sed in magnum incidit errorem, quoniam duobus omissis Episcopis, Thoma nempe Mediolanensi, & Francisco de Lantis, Castilioneo tribuit Episcopatus annos XVII. Vide ibidem.

LXIX.

DE CAPRIS Bartholomæus electus anno MCCCCV. XVI. kal. Aug., ad Archiepiscopatum Mediolanensem translatus An. MCCCCXIV. VII. Idus Februarii.

NOTÆ

Quod asserit hic Vghellius Bartholomæum de Capris translatum fuisse ad Archiep. Ecclesiam Mediolan. an. MCCCCXIV. VII. Id. Febr. argumento est hæc illum hausisse ex Regestis Romanis, de quibus paulo ante disseruerat, ubi Secretarii munereungebatur apud S. P. Innocentium VII., certe ea constant etiam ex fastis Ecclesiæ Mediolanensis. Ab Ecclesia Cremonensi amotus fuerat an. MCCCCXII., cum in suspicionem venisset Joanni XXIII., quod foveret partes

Gregorii XII. Pseudo-Pontificis, quam ob causam Episcopatu Cremon. spoliatus manserat usque ad ann. MCCCCXIV., quo quidem labente probata, & cognita ejus innocentia in Concilio Constantiensi, meruit, ut ab eodem Pontifice ad Sedem Archiepiscop. Mediolanen. eveheretur. Cl. Bonafossa in suo MS. libro Episcop. Cremon. pag. 31. scribit ex Morigia, monumenta quoque nostra citans, quin tamen proferat, Vghellium in errorem lapsum cum asseruit Bartholom. Capram a Cremon. Episcopatu dejectum, ita mansisse usque ad annum MCCCCXIV.; id enim evenisse anno tantum MCCCCX. Sed ipse Bonafossa a Morigia deceptus in hunc errorem lapsus fuit. Legere debuisset quæ habentur Tomo IV. Italix sacræ Vghellii sub Fr. Francisco Greppa, qui fuit Capræ nostri Decessor in Archiepiscopatu Mediolan. sub num. 109. Ibidem enim præmittit *Franc. de Greppa exulem vixisse usque ad an. MCCCCXIV.*, illud addens post pauca = *irrefragabilem tamen esse ejus electionem, & excessum, quem nobis (Verba sunt Vghellii) prodiderunt ex fide Apostolica monumenta, libri scilicet obligationum sub Alexandro V. fol. 17. librique promotionum Prælatorum sub Joanne XXIII. fol. 152., qui servantur in Vaticano: quos inspiciendi nobis potestatem fecit Felix Contelorius Apostolicus olim Archivista, S. Consultæ Secretarius &c.* Tum immediate subdit = *Bartholomæum deinde Capram Mediolanensem titulum Episcopum ex decessu Francisci, Joannes XXIII. Mediolanen. promovit ad Sedem MCCCCXIV. VII. Id. Februarii* = Si hæc utique legisset, quæ a Contelorio oculato teste ibidem notata sunt, Cl. Bonafossa nullo in pretio habenda judicasset, quæ Paulus Morigia scribit, quæque ab eo citantur ignota

monumenta. Itaque principii loco stet Bartolomæum Capram postquam amiserat Episcopatum Cremonensem, ejusque cognita fuerat causa ad Archiepiscopatum Mediolanensem electum fuisse anno MCCCCXIV. die VII. Id. Februarii. Vide etiam Arisium Crem. lit. pag. 222. qui singula confirmat, quæ hætenus allata sunt.

Si audiendus esset Joseph Brescianus tam sæpe cit., hoc loco recensendus foret Hyppolitus Trecchi ex illustri Famil., quem ille affirmat Episcopum suæ patriæ electum fuisse a Joanne XXIII., qui antea Romæ in numero Prælatorum, & Auditor Gregorii XII. fuerat, ac per biennium hanc Ecclesiam administraverat. Vide ejus lib. *Rose e Viole* pag. 70. Sed quod hæc nullo idoneo fundamento nitantur, vel ab ipso egregio Bonafossa repudiantur.

LXX.

FONDVLVS Constantius Canonicus Ecclesiæ majoris electus anno MCCCCXII., se abdicavit anno MCCCCXXIII.

NOTAE

Constantius iste ex stirpe Cabrini Cremonæ Domini, non tam ex ipsius precibus, quam suis meritis postquam Bartolomæus Capra a Gregorio XII. Cremonensi Sede ob suspensiones spoliatus fuerat, anno MCCCCXII. XV. kal. Aprilis a Joanne XXIII. ad hanc Cathedram fuit promotus Pastore vacuam. Rexit eandem usque ad annum MCCCCXXIII., eoque munere ultro se abdicavit ad arbitrium Martini V. S. Pontif. Notatu dignum, quod sub hoc Præsule anno MCCCCXIV. Cremonam se contulere superscriptus Pontifex Joannes XXII., qui dictus XXIII., eum præ cæteris comitantibus XIII. S. R. E. Cardinalibus, ac Sigismundo Impe-

ratore Aug. cum pluribus Principibus, proceribusque, tum Germaniæ, tum Italiæ, a Cabrino, & Constantio Præsule summis cum honoribus receptis. Vbi etiam sua habuere comitia, quibus Cabrinus interfuit. Deinde Mantuam progressi de cogendo Constantiensi Concilio egerunt. Vidend. Arisius Tom. 1. pag. 223.

LXXI.

VENTVRINVS de Marnis electus anno MCCCXXIII., vita functus anno MCCCCLVII.

NOTÆ

Fuit Abbas Ordinis S. Benedicti ad hanc Sedem electus a Martino V. Summo Pontifice. Sub hoc Antistite Cremonæ a fundamentis erecta fuere Monasteria S. Monicæ instituti S. Augustini, & Sanctissimi Corporis Christi a Piissima Femina Blanca Maria Francisci Sfortiæ uxore eodem anno MCCCCLIV. Diuturno tempore rexit hanc Ecclesiam Venturinus de Marnis, ut fidem facit Necrologium nostræ Eccl., in quo hæc habentur ad diem XIII. kal. Decembris. *MCCCCLVII. die Sabbathi XVIIII. Novembris, Reverendus in Christo Pater Dominus Venturinus Episc. Cremon. viam universæ carnis est ingressus.* Hinc emendandus Vghellius, qui eidem assignat annum emortualem MCCCCLIV., diemque XIX. mensis Octobris, tum etiam Rubeus, a quo statuitur annus MCCCCLVIII., diesque pariter XIX. Octobris. Vghellius in Italia sacra postea subjungit *Jacobum Neapolitanum defuncto Venturino successisse anno MCCCCLIV., decessisse anno MCCCCLVIII.* Nihil ibidem addit Vghellius ad ea probanda, quæ nude affirmat, sed et Cl. Zacharias perpetuus Vghellii Commentator pariter silet lib. sui pag. 149.

Nihil de eo habet Rubeus in Diptycha, nihil Brescianus, nihilque Arisius. De cæteris Auctioribus nostris incompertum mihi quid affirmant. Quod certum Vghellius in errorem abreptus est, dum scribit Jacobum Venturinum successisse anno MCCCCLIV. Vidimus enim paulo ante ex Necrologio Ecclesie Cremonensis, Venturinum obiisse die XIII. kal. Decembris anni MCCCCLVII. Ex quo errore factum puto, quod idem Vghellius lacunam existere putaverit Venturinum inter, & Bernardum, eamque nescio quo ex fonte ita splendendam existimaverit, cum nullus revera supersit locus, cui Jacobus inseri possit. Nam idem ipse Vghellius, & vere quidem, immediate subjungit, post Jacobum Neapolitanum, numero sequenti sui Catalogi = *Bernardus Rubeus Parmensis in spiritualibus, aequè ac in temporalibus hanc Cremonensem Ecclesiam suscepit administrandam die XXIV. Aprilis anno MCCCCLXVIII., cujus etiam deinde Sedis sub Pio II. evasit Antistes* = Ex monumento præterea, quod Cl. Bonafossa refert in sua MS. Serie Episc. pag. 32. constat, quod hæc Sedes adhuc vacua Pastore, esset die tertia Februarii an. MCCCCLVIII., quo ejusdem bona a Vicario Capitulari administrabantur, ut ibidem legitur. Adde denique quæ affert Rubeus in Diptycha de Bernardo de Rubeis administratore sub Num. 66. *Venturino de Marnis Cremonæ Episcopo defuncto, in ejus locum subrogatus fuit a Pio II. P. M. Bernardus Rubeus anno MCCCCLVIII. die XIX. mensis Octobris. Die vero XVI. mensis Novembris Urbem ingressus est quo die magna fuit contentio inter Zanebonos, & Viscardos, & Confaloneros, quosque eorum contendentes ad se spectare equum, quo vectus in Urbem ipsam fuerat*

Episcopus. Hæc sane tam publica, ut esse debuerunt, secum afferunt veritatis notam. Si hæc igitur vera sunt, ut quisque facile sibi suadebit: ubi quæso tempus, locumque invenies, quo post Venturinum vita functum die XIX. Novembris an. MCCCCLVII., et Sede Cremonensi adhuc Pastore vacua die III. Februarii MCCCCLVIII., immo administrante adhuc eadem, ut habet Vghellius, die XXIV. Aprilis anni superscripti MCCCCLVIII. Jacobo de Rubeis, qui futurus Venturini successor, Jacobum Neapolitanum inserere possis, eumque eligi, initiari, atque ab eo hanc Ecclesiam administrari potuisse intelligas, cum mense jam Octobri ejusdem anni idem Bernardus hanc Ecclesiam post suam consecrationem gubernare cœpisset? Non injuria itaque statuendum censeo Jacobum hunc Neapolitanum ab Episcoporum Cremonensium serie expungendum esse.

LXXII.

DE RVBEIS Bernardus a Pio II. electus die XIX. mensis Octobr. anni MCCCCLVIII., translatus ad Novariensem Cathedralam anno MCCCCLXVI.

NOTA

Concordat electio Bernardi de Rubeis facta a Pio II. paulo post, quam summus Pontifex inauguratus fuerat. Nam Petri Cathedralam ascendit die XIX. Augusti an. MCCCCLVIII. Vide Annal. Italiæ Tom. IX. pag. 467. Sub hoc Antistite Ecclesia S. Sigismundi extra muros, vetere destructa magnificentius ædificari cœpit una cum adjecto Monasterio magnis sumptibus Excellentiss. D. Blanchæ Mariæ, quæ postea in eadem Ecclesia sacris cæremoniis in matrimonio copulata fuit Francisco Sfortiæ Duci Mediolanensi anno MCCCCLXIII.

Adhuc manet, & est maximi splendoris, decorisque huic urbi ob ornamenta omnis generis, quibus refulget, præsertim excellentium Picturæ Artificum.

Postquam summa cum prudentia Bernardus annos octo rexisset hanc Ecclesiam, a Paulo II. P. M. translatus fuit ad Novariensem Cathedram, non anno quidem MCCCCLXIV., vel sequenti, ut habet Vghellius, sed anno MCCCCLXVI. VII. Id. Octobris, ut Acta Ecclesiæ Novariensis apud eundem Vghellium fidem faciunt. Biennio post Romæ decessit anno MCCCCLXVIII. ex epigraphe sepulcrali, atque ex Fastis Novariensibus sub eodem Episcopo. Vide Monum. L.

LXXIII.

BUTICIELLA Jo. Stephanus Papiensis, translato ad Novariensem Ecclesiam VIII. Idus Octobris an. MCCCCLXVI. Bernardo de Rubeis, ad hanc Cathedram electus fuit labente mense Februario anni MCCCCLXVII. vita functus anno MCCCCLXXII.

NOTAE

Ex literis Jo. Galeatii Sfortiæ Ducis Mediolani datis Papiæ die XXII. Februarii anni MCCCCLXVII., quibus ille Decurionibus Civitatis Cremonæ significat a summo Pontifice ad Episcopatum Cremonensem electum fuisse Ven. Joannem Stephanum Butichiellam, habes annum, diemque proximum, quo ille hanc Cathedram ascenderit. Vide Monum. LI. ex Aris. Tom. 1. pag. 199.

Ab hoc Antistite nomen accepit Aquæductus, quo irrigantur prædia Episcopatus in loco Jovisaltæ, eo quod ipse Butichiella illum suis expensis extruendum curaverat. Sub eodem Episcopo anno MCCCCLXXI. Ecclesia S. Agathæ, ejusque

Præpositura Canonîcis Regularibus suppressis, qui eam obtinebant, commissâ fuit Antonio ex Familia Archidiacono, cum onere erigendi binos Canonicatus ex ipsius Præposituræ redditibus. Ita narrat Rubeus in sua Diptycha. Stephanum Butichiellam scribit idem Rubeus anno MCCCCLXXII. diem suum obiisse, cui consentit Vghellius. Sed Brescianus Inscriptionem referens ex numero earum, quæ deperditæ supponuntur, & extitisse in Templo majoris Ecclesiæ Cremon., scribit Butichiellam Episcopum obiisse die XV. Junii An. MCCCCLXXIV., sed ut omittam non levem suspicionem ingerere, quod ea tempore ætati nostræ tam proximo, præsertim vero Bresciani, & Rubei inventa non sit, notandum, quod Joannes a Turre, de quo mox dicendum, quique fuit ejus Successor, ad Episcopatus gradum assumptus scribitur ab Vghellio anno MCCCCLXXIII. XVIII. kal. Februarii, annum nempe integrum cum dimidio ante Butichiellæ obitum. Additur vero electionem factam XVIII. kal. Februarii, quod indicio est hæc hausisse Vghellium ex Regestis Vaticanis, ut sæpe alias notatum fuit. Itaque retinendam potius existimo lectionem Rubei, & Vghellii.

LXXIII.

A TVRRE Jacobus Antonius electus XVIII. kal. Febr. anno anno MCCCCLXXIII. vita functus anno MCCCXCVI.

NOTAE

Brescianus, aliique ex nostris scribunt hunc Episcopum patria fuisse Cremonensem, sed potius assentiendum puto Vghellio, qui eum Mediolanensem appellat. Id enim non obscure inferri puto ex gentilitio Familiæ sepulcro, quod Mediolani erectum in Templo S. Mariæ, quæ Gratiae appellatur, ad-

huc superest. In eo enim legitur, quod *Jo. Franciscus de la Torre Comes Palatinus ac Ducalis Quæstor Reverendiss. in Christo Patri D. Jacobo Antonio de la Torre Ducali Senatori Patri ec.* illud erexerit. Quod igitur Episcopus ipse antea Senatoria dignitate decoratus fuisset, quod ejus filius, quem ante Episcopatum ex legitimis nuptiis genuerat, officio Ducalis Quæstoris fungeretur, ipsum denique gentilitium Monumentum Mediolani erectum, superstite adhuc ipso Patre Jacobo Antonio, tum Jo. Francisco, liberisque suis, ut ibidem additur, rem satis testatam facere puto. Vide Monum. LII. Ab hoc Antistite reformata fuisse narrat Rubeus statuta Capituli Ecclesiæ Cathedralis, quæ suo etiam tempore servabantur. Sub ejus quoque Episcopatu erecta fuit Ecclesia S. Rochi extra urbem ex voto Civium. Decessit anno MCCCCXXCVI., ut sub Ascanio Sfortia ejus Successore mox videbimus, ejusque corpus translatum fuit in gentilitium Monumentum, quod jam erectum fuerat anno MCCCCXXCIII., ut in eodem adnotatum legitur.

LXXV.

SFORTIA Ascanius Maria Cardinalis ad hanc administrandam Ecclesiam electus die XXVIII. Julii an. MCCCCLXXXVI. obiit Romæ an. MDV.

NOTÆ

Ascanius Maria Sfortia Francisci Ducis Mediolanensis, & Cremonæ Domini F. ex Blanca Maria Vicecomite natus, dum ea Cremonæ moraretur pro ædificando Monasterio Monialium Ordinis Divi Augustini. A pueritia humanioribus literis a summo Rhetore Petronio Cremonensi imbutus, tum majoribus studiis Romæ incumbens, unde triginta annorum ætate a

Sixto IV. Summo Pontifice Cardinalis creatur anno MCCCC-LXXXIV. Anno vero MCCCCXXCVI. die XXVIII. mensis Julii ad hanc Ecclesiam regendam eligitur ab Innocentio VIII., cum ille jam Episcopatus quoque Novariensem, & Papiensem, aliasque opulentas Abbatias obtineret. Præclarum extat monumentum, quod ex integro describit Arisius Crem. Lit. Tom. 1. pag. 335., & est Epistola gratulatoria Urbis universæ pro electione Ascanii Mariæ Sfortiæ Card. in administratorem perpetuum Ecclesiæ Cremonensis electum post Jacobi Antonii a Torre obitum. In fine ejus legitur: *Dat. Cremonæ die XXII. Septembris MCCCCXXCVI.* Atque subscribuntur Canonici, & Capitulum majoris Ecclesiæ Cremonæ, nec non Præsides negotiis dictæ Civitatis, totusque Populus Cremonensis. Vide Monum. LIII.

Ex hoc itaque Monum. patet, quo anno vacante hac Sede Ascanius Sfortia hanc administrandam Ecclesiam suscepit. Errarunt igitur cum Rubeo quotquot ex gentilitio sepulcro Jacobi Antonii della Torre, quod toti Familiæ Mediolani erectum fuerat, dum adhuc inter vivos ageret Jacobus Antonius Episcopus anno MCCCCXXCIII., putarunt illud in ejus obitu positum fuisse. Anno MCCCCXXCVIII. nonis Aprilis cum Ascanius Sfortia absens hanc Ecclesiam administraret ab Innocentio VII. Bullam impetravit contra Detentores Bonorum Episcopatus. Legitur ista in Libro Privileg. Episcopii Cremon. pag. 225. Vide Monum. LIIII.

Instabilis fortunæ vices Cardinalis iste tam Ducis Fratris sui causa, quam ob Ducatus Mediolanensis infortunia, quæ ipsi eo tempore evenerunt, expertus est. Sed forti semper animo adversa quæque tulit, coluitque viros sui sæculi doctissimos,

qui de eo summa cum laude mentionem fecerunt, ut Guicciardinus, Jovius, Garimbertus &c. Decessit Romæ non sine suspitione veneni anno MDV., meruitque, ut ab ipso Summo Pontifice Julio II. in Ecclesia S. Mariæ de Populo marmoreum ipsi sepulcrum extrueretur cum elogio. Vide Monument. LV.

LXXVI.

FRANCIOTTVS Galeottus Roboreus Card. electus an. MDV.
Decessit an. MDVII.

NOTAE

Erat iste Card. Luchinæ Julii II. sororis filius, ab eodem Julio adlectus Episcopus Lucensis, sed anno MDV. ad hanc Ecclesiam administrandam translatus, dominante tum temporis in hac Vrbe Republica Veneta. Non modo extitit Card. Vice-Cancellarius, sed etiam decoratus fuerat infula Beneventana, & Patavina, aliisque. Decessit die XI. Septembris anni MDVII., ex Giaconio MDVIII., fuitque in Ecclesia S. Petri Romæ sepultus in sacello Sixti IV. cum hoc Epitaphio: DEPOSITVM GALEOTTI CARDINALIS S. PETRI IN VINCVLA.

LXXVII.

TRIVISANVS Hieronymus elect. anno MDVII. Decessit an. MDXXIII.

NOTAE

Episcopus iste nobilis Venetus ad hanc regendam Ecclesiam a Julio II. electus fuit die 2. mensis Octobris anni MDVII. Partim præsens, partim absens hanc Ecclesiam administrare debuit, eo quod post victoriam, quam Galli apud Addam flumen reportaverant, Cremona Venetis adempta, alios Do-

minos subire debuerat. Itaque Trivisanus quoque Episcopus Reipublicæ suæ fortunam secutus Venetias concessit, ubi diem clausit supremum.

Fuerat Abbas S. Thomæ de Torcello Cisterciensis Ord. Laudatur ob suam non modo eruditionem singularem in humanis, divinisque rebus, sed etiam ob eximiam prudentiam, qua præstabat in gravissimis quibusque negotiis expediendis. Ejus dies emortualis notatus legitur in veteri Martyrologio S. Thomæ Torcellarum Ord. sui hisce verbis = *VI. Kalend. Martii anno MDXXIII. obiit Reverendiss. D. Hieronymus Trivisanus Episcopus, & Instaurator hujus Monasterii S. Thomæ Ord. Cisterciensis.*

LXXVIII.

ACCOLTVS Petrus Florent. translatus anno MDXXIV. hanc tenuit Cathed. ad an. usque MDXXVIII., vel seq.

NOTAE

Petrus Accoltus Florentinus Anconæ Cardinalis vocatus ex Archiepiscopatu Ravennaten. ad hanc Cremonensem Ecclesiam translatus fuit anno MDXXIV. die XVIII. Augusti. Sed anno MDXXIX. die prima Octobris ex Vghellio, vel ut censet Bonafossa anno præcedenti MDXXVIII. hanc ipsam Ecclesiam in administrationem Nepotis sui Benedicti Accolti cum aliis opimis Sacerdotiis transferendam curavit. Ipse vero Petrus anno MDXXXII. Romæ vitam cum morte commutavit, fuitque in Ecclesia S. Eusebii sepultus.

LXXIX.

ACCOLTVS Benedictus elect. an. MDXXIII. translatus Ravenn. an. MDXXIV., reversus ann. MDXXIX. obiit anno MDXLIX. mense Septembri.

NOTAE

ACCOLTVS Benedictus Florentinus ex celebr. Hispaniarum Gaditano Episcopatu translatus fuit ab Hadriano VI. anno MDXXIII. die XVIII. Martii ad hanc Sedem Cremonensem, sed eam brevi commutavit cum Ravennatensi, cui præerat Petrus Accoltus ejus Patruus, die XVIII. Augusti anni MDXXIV. Anno vero MDXXVII. in sacrum Cardinalium Collegium cooptatus, Patruo cedente ad hanc Cremonensem rediit, quam deinceps retinuit ad annum vitæ suæ supremum. In utroque scribendi genere maxime excelluit, Coævus habuit egregios viros, atque inter carioreis amicos Bembum, Sadoletum, Paulum Manutium, Gyraldum, aliosque plures, quos hic nominare non vacat. Obiit Florentiæ anno MDXLIX. mense Septembri.

In errorem abreptus est Vghellius, dum scripsit sub hoc eodem Benedicto Accolto = Clementem VII. ad hanc Sedem eundem provexisse anno MDXXIII., die XXVIII. mensis Martii = Nam Clemens VII. electus quidem fuit Pontifex anno MDXXIII., sed die XIII. kal. Decembris. Nondum ergo die XXVIII. mensis Martii Pontificiam Sedem ascenderat. Hadrianus vero VI. adhuc inter vivos agebat, cum ex Fastis Ecclesiasticis constet eundem obiisse kal. Octobr. anni MDXXIII. Lapsus quoque est Cl. Bonafossa dum in Libro MS. Episcoporum Cremonen. pag. 45. de eodem Benedicto Accolto verba faciens affirmat = *A Gaditana Ecclesia ad Cremonensem translatus fuisse non a Clemente VII. die XXVIII. Martii anni MDXXIII., sed ab Hadriano VI. die XXVIII. Martii anni MDXXIV.* = Nam ex dictis paulo ante Hadrianus VI. mortem cum vita commutaverat kal.

Octobr. anni MDXXIII. Vera lectio utriusque loci substituenda esse debet. Benedictum Accoltum ab Hadriano VI. e Gaditana Ecclesia ad hanc translatum fuisse die XXIII. mensis Martii anni MDXXIII. Assertio vero Bonafossæ, ex eo etiam sustineri nequit, quod si Accoltus anno MDXXIV. secundo translatus dicendus esset a Ravennatensi ad hanc Ecclesiam, vix ac ne vix quidem tempus intelligi posset, quo ea secunda translatio exequi potuisset.

- Cl. Zacharias Libri sui *Episcop. Cremon.* pag. 153. post utrumq. Accoltum Cardinales, & Episcopos Cremonenses hanc subijcit adnotationem ex Arisio Tom. 1. p. 101. = *Anno MDXXIX. post obitum Benedicti Accolti Paulus III. ad insignem patriæ Præsulatum Vidam promovisset, nisi ad paucos dies Pontifex e vita decessisset. Constat sane ex Regestis in Archivio patriæ Vidam nostrum a Cathedralis Capitulo in Episcopum Cremonæ fuisse electum; die namque Jovis 14. Novembris coram Decurionibus congregatis, inter alia fuit expositum: Die hesternæ præfatum Collegium, seu Capitulum, ut opportune provideret de persona idonea ad dictum Episcopatum, congregatis legitime ipsis RR. DD. Canonicis cum diligenter excussionem fecisset de omnibus personis ipsius Civitatis idoneis ad illam dignitatem, & qui residere vellet, & posset præsentialiter in dicto Episcopatu, nullum magis idoneum invenisse, quam Multum R. D. Hieronymum Vidam ejusdem item Collegii Concanonicum: quippe qui omni virtutum genere, & divini cultus observantiæ egregie præstat, adeo ut etiam longe major ei dignitas convenire possit; propterea unanimiter omnes ipsam M. R. D. Hieronymum Vidam in Episcopum Civitatis Cremonæ omni meliori modo elegerint.*

seu postulavisse = Hæc ex integro exscribere placuit, ut clare pateat in hac electione nullam de præclarissimo viro M. Hieronymo Vida, qui fuit Albæ Episcopus mentionem fieri. Quod si ita non esset, omitti non debuissent, nec omisi fuissent ejus tituli Episcopatus Albæ, quem tanto antea a Clemente VII. consecutus fuerat. Imo verius dicam, nec proponi ejus electio potuisset, sed postulanda erat a Sede Apostolica ejus translatio, prænomen etiam *Marci* in ea postulatione omittitur, quod argumento est de alio sermonem esse. Denique legitur ibidem eum ab Electoribus Episcopum *nominari, qui residere possit præsentialiter in dicto* Episcopatu, quod conciliari minime potest cum Episcopo, qui in alia Sede resideat. Ad hæc utique si animadvertissent Scriptores nostri, de alio potius ejusdem nominis Vida ad eligendum a Canonicis proposito cogitassent. Ac revera res ita se habuit, nam cum actus electionis supra descriptus affirmet Hieronymum tunc electum in Episcopum *fuisse Concanonicum Collegii*, teste Cl. Bonafossa, qui apud se habebat M. Hieronymi Episcopi Albæ testamentum ex eo constare affirmat hunc quidem, qui fuit Episcopus nunquam extitisse Canonicum, ejus vero fratrem nomine pariter Hieronymum fuisse Canonicum, ac propterea in actu suprascripto propositum, atque in Episcopum electum. Eodem autem teste Bonafossa hæc ultima fuit a Canonicis facta electio Episcopi.

Cæterum quanti faceret Paulus III. M. Hieronymum Vidam Albæ Episcopum, de cujus laudibus nulla unquam ætas conticescet inter alia argumenta hoc etiam clare fit manifestum. Nam cum idem Pontifex anno MDXLIII., die IV. kal. Martii Roma egressus in Insubriam se contulisset, ab Vrbe

Placentia, ubi sperabat se cum Carolo V. colloquium habiturum, hanc interim eidem suo nomine scribendam Epistolam jussit, qua præstantem hunc vicum monitum voluit, ut ad generale Concilium Tridentinum jam indictum primo quoque tempore se conferret.

Foris *Venerabili Fratri Hier. Vidæ Alben.*

Intus vero: *Ven. Fr. sal. = Licet generaliter te cum Prælatiſ monuerimus, ut ad universale Concilium Tridenti indictum te conferres, tamen idipsum specialiter ob probitatem, & doctrinam tuam tecum agendum existimantes hortamur, & tibi præcipimus, ut ad dictum Concilium quamprimum te conferas.*

Datum Placentiæ XIV. Aprilis MDXLIII. an. IX. BLOS

Vide Monum. LVI. Ex Archiv. Vatican. Vairanus Monum. Cremonensia.

Obiter autem hic notandum colloquium, de quo supra diximus, eo tempore, quo data fuit Epistola effectum non habuisse ob longiores moras a Carolo Imperat. interpositas, dum Januæ subsisteret, ita ut Pontifex Paulus III. primo ad Ducem Ferrariensem, deinde Bononiam diverterit. Tandem convenere utrique in nobili Oppido Buxeto, spectatissimæ vel tunc Familiæ Pallavicinæ, inter Cremonensem agrum, & Placentiam posito. Quo die pervenerint, & quantum ibidem morati sint docet Inscriptio marmorea, quæ adhuc extat in fronte Templi Insignis Collegiæ ejus Oppidi. Sic autem se habet:

D. O. M.
 PAVLVS III. PONT. MAX.
 EX FARNESION. GENER.
 ROMANVS ET CAROLVS V.
 ROMAN. IMPER. ANNO SALVT.
 M. D. XLIII. OCT. KLEN. IVL.
 CIVITATIS HVIVS HOSPITIO
 BENIGNE EXCEPTI REM
 MAGNAM VT ABSOLVERENT
 BVXETI DIES IVCITER
 QVINQ. FELICITER VNA
 CŪ PROCERIBVS SVIS
 COMMORANTVR

Confirmat insuper liber antiquus, qui ibidem servatur apud Familiam Vitali, in quo rudi quidem stilo scriptum ita legitur: *Dil 1543. a di 24. Zugnio vene Papa Paulo Terzo a Bux.^{to} a parlamento cum Carlo Quinto Imperator di Roma e cum il Papa vi hera 24. Cardinali, Vescovi Sig.^{ri} gentilomini un numero grande. Cum sua M.^{te} Impiale vi hera, il ducha di Ferrara, il ducha di Mantova, il Marchese del guasto, il principe di piemonse, dun ferendo gonzaga in quel tempo governatore del stato di Millano, il ducha otavio farnesse, e madama figliola del Imperatore. Vi hera puoi uno numero infinito di gentilomini e Sig.^{ri} e duchi di Spagna.* = Verumque autem monumentum mihi comunicavit laudatus supra Petrus Seletti, quem hic iterum honoris causa nominò. De hoc adventu in Italiam, deque colloquio habito inter Pontif. Max., & Carolum V. Imperat., ut etiam de causis, cur haberetur plura invenies apud Murat. in Italiae Annalib. ad

annum 1543. Tom. X. pag. 302., & seq. Vbi tamen emendandus dum pag. 303. scribit Summum Pontif. die 21. Junii venisse Buxetum, cum dies ejus ingressus ex duobus monum. supra allatis fuerit dies 24.

LXXX.

SFONDRATVS Franciscus Card. Elect. Episcopus Cremonen. die XIX. Novembr. MDXLIX. Obiit prid. kal. Augusti MDL.

NOTAE

SFONDRATVS Franciscus Cremonae natus Familiae splendorem plurimum auxit. Antequam ad honores Ecclesiasticos ascenderet felicitate ingenii in prima aetate, emensis Juris Prudentiae studiis, apud nobiliores Universitates, atque Academias summa cum laude Cathedram ascendit. Deinde in pluribus, difficillimisque Legationibus obeundis Ducibus Mediolanensibus maximo usui fuit; ita ut deinceps ejus probitate, prudentiaque perspecta Carolus V. Imperator Consiliarium suum, & Mediolani Senatorem declaraverit. Deinde delectus Senas ad intestinas illorum Civium discordias sedandas mira dexteritate, ac felicitate easdem composuerit. Postmodum vero e vivis erepta Coniuge sua Anna Vicecomite lectissima Femina Paulus III. S. P. Franciscum Romam accersitum dignitatibus Ecclesiasticis auxit, eumque Sarnensem Episcopum, & Amalphitanum Archiepiscopum declaravit. Nec multo post in Germaniam ad Carolum V. Imperat. missus, dum Legati munere apud illum fungeretur anno MDXLIV. in sacrum Cardinalium Collegium cooptatus fuit. A Germanica Legatione redux, altera Perusina ornatur. Interea Benedicto Accolto e vivis abeunte anno MDXLIX. Franciscus Cardinalis Episcopus Cremonensis a Summo Pontifice consti-

tuitur, Caput Aquensis Ecclesie addita administratione. Tanta autem precrebuerat ejus virtutum, ac prudentie fama, ut constans opinio fuerit, eodem anno MDXLIX. post Pauli III. obitum parum abfuisse, quin summus Pontifex in locum Julii III. a Sacro Senatu eligeretur. Ipse vero post illud Conclave nihil commotus, cum ad suum Episcopatum venisset, ut primum potuit, gravissimis expediendis negotiis Romae detentus, & incredibili gaudio exceptus fuisset a suis Civibus, die XIV. Junii anni MDL., dum summa animi tranquillitate, ac pietate Clerum, gregemque suum ad puriores instituendos mores cogitaret, inopinato, subitoque morbo, non sine suspitione propinati in Vrbe Roma veneni, pridie kal. Augusti ejusdem anni, moerentibus omnibus, & praesertim duobus filiis tanto patre dignissimis, decessit, nondum bimestri, ex quo in Patriam venerat, elapso, ejusque cadaver in Cathedrali Ecclesia sepultum fuit, erecto postea in Pyramidis formam honorifico, nobilique sepulcro cum elogio, quod vide Monum. LVII. Non est autem hoc loco praetermittendum, quod supra omisimus, Franciscum Cardinalem non sola Juris Prudentiae laude commendandum esse, sed etiam in amoenioribus Musarum studiis enituisse, ut praecipue ostendit Heroicum ab eo contextum poema de Raptu Helenae, quod miris modis a Scriptoribus celebratur. Neque demum coronidis loco sileam Cardinalem nostrum in duobus, quos ex Anna Vicecomite, genuerat filiis, fortunatissimum extitisse. Nam unus ad summi Pontificatus apicem ascendit, alter vero tam eximii fuit animi, morumque candoris, virtutibus caeteris illum comitantibus, ut omnes in sui admirationem, amoremque pertraheret, ex quo etiam factum

fuerit , ut inter intimos Caroli V. , ejusque filii Philippi Hispaniarum Regis haberi meruerit.

LXXXI.

CAESIVS Federicus Card. Roman. ex Tudert. Episcopat. ad Cremon. translatus. anno MDLI. Obiit an. MDLX.

NOTAE

Federicus Cæsius Romanus a Paulo III. Presbyter Card. creatus, cum Tudertinam Cathedram obtineret a Julio III. Summo Pontifice, ad hunc Cremonensem Episcopatum translatus fuit die XVIII. mens. Martii anno MDLI. Cum autem hanc Ecclesiam per annos novem, minus aliquot dies, administrasset, pluribus exornatam muneribus in favorem Nicolai Sfondrati, qui fuit deinceps Summus Pontifex, renuntiavit anno MDLX. Federicus autem Cæsius post suam translationem gradatim Episcopatus Suburbicarios obtinuit, obiitque Romæ Episcopus Portuensis an. MDLXV., die V. kal. Februarii, ejusque corpus apud S. Mariam Majorem Romæ in nobili Cæsiorum Sacello honorifico sepulcro ex marmore reconditum cum aenea ipsius effigie, additoque elogio quiescit, quod vide Monument. LVIII.

Obiter hic emendandus Vghellius, cæterique, quos secum in errorem pertraxit, dum sub hoc Card., & in Libro Zachariæ Episcopor. Cremonensium pag. 155. scribit = *Federicum Cæsium hanc Ecclesiam decem omnino annos administrasse* = Nam cum idem Vghellius affirmet Card. Cæsium ad Ecclesiam Cremonensem a Julio III. translatum fuisse die XVIII. Martii anno MDLI., constet autem Nicolaum Sfondratum ejus Successorem anno MDLX., die XV. mensis Februarii, vel ut cit. Lib. notat. Zacharias (ex Actis 13. Martii) a

Pio IV. adlectum fuisse Episcopum Cremonensem, eodem ipso referente Vghellio, patet utique inter utrumque terminum annos novem tantum intermedios esse, diebus minus XXIX. in computatione Vghellii, in ea vero Zachariæ annos novem, diebus sex minus. Neque affirmare satis esset Federicum Cæsium ad hanc Ecclesiam translatum fuisse anno præcedenti MDL., quod statuit Rubeus in Diptycha. Nam cum certo constet Franciscum Sfondratum Cæsii Decessorem, ut probatum est, pridie kal. Aug. ejus anni e vivis sublatum fuisse; probatum item fuerit Cæsii Successorem Nicolaum Sfondratum, dimittente Episcopatum Cæsio, ad hanc Cathedram electum fuisse die XV. Februarii, vel XIII. Martii anni MDLX., adhuc deficiunt plures menses ad constituendum integrum decennium inter hosce terminos, ut Vghellius, cæterique cum eo computabant.

LXXXII.

SFONDRATVS Nicolaus elect. Episcopus Cremonen. anno MDLX., deinde Summus Pontifex anno MDXC. Obiit anno MDXCI. Id. Octobris.

NOTÆ

SFONDRATVS Nicolaus Francisci Sfondrati, de quo paulo ante dictum est, fil., sæcularibus dimissis honorum gradibus, & animo ad res Ecclesiasticas adjecto, exactis vix quinque lustris hanc Cremonensem Ecclesiam, resignante Federico Cæsio Card. die XV. mensis Februarii, vel ut jam supra innuimus, XIII. Martii anni MDLX. adeptus est. Paulo post sacro œcumenico Concilio Tridentino interfuit, in quo ejus opera saluberrimum illud decretum de tollenda Beneficiorum pluralitate conditum fuit. Hinc ab eo discedens, ut habet

Ciacconius de Pontificum vita, & rebus gestis = *sapientissimi viri, & religiosissimi Præsulis nomen est consecutus.* = Ad Episcopatum reversus in Cathedrali Ecclesia primo quoque tempore duabus habitis Diœcesanis Synodis, in iis decreta sacri Concilii Tridentini servanda esse indixit. Sux autem Ecclesiæ tanta integritatis, vigilantix, sapientiaque laude præfuit; ut a Gregorio XIII., anno MDLXXXIII. pridie Idus Decembris in sacr. Cardinalium Collegium cooptatus fuerit, post mortem vero Urbani VII. in causa fuerit, ut unanimi Cardinalium consensu ad Divi Petri Cathedram eveheretur nonis Decembris anni MDXC. Gregorium XIV. Pontificatu dignissimum fecere præter cæteras omnes virtutes, admirabilis ejus vitæ, morumque innocentia, tum justitiæ, prudentiæ, ac temperantiæ apud omnes hominum ordines mira commendatio. Postremum diem clausit Idibus Octobris anni MDXCI, cum esset ætatis suæ annorum LVI. mensium VII., ac tenuisset Divi Petri Cathedram menses X., totidemque dies, Episcopatum vero Cremonensem annos fere XXX. Vide ejus elogia Mon. LIX.

LXXXIII.

SPECIANVS Cæsar Cremonensis. Ex Novariensi translatus ad hanc Sedem die I. Febr. an. MDXCI., vita functus die XX. Aug. Anni MDCVII.

NOTÆ

Cæsar Specianus, qui exitit singulare decus, & ornamentum Patriæ, & Episcopatus Cremonensis, sub disciplina sanctæ memoriæ Divi Caroli Borromæi Gard. educatus, & ab eo Canonicus Mediolanensis adlectus, Romam missus fuit Procuratoris nomine ad singula quæque gravissima negocia.

expedienda, quæ præsertim ad Ecclesiasticam jurisdictionem spectabant. Quo in munere per plures annos summa fide, & singulari prudentia se gerens maxime inclaruit. Deinde Pii V. jussu cum Card. Alexandrino Nepote in Hispania legatione functus a Gregorio XIII. Sedem Novariensem obtinuit; electus deinde ad Petri Cathedram Gregorius XIV., ipsum Patriæ Episcopum constituit die I. Februarii anno MDXCI. Sed anno mox sequenti Nuncii Apostolici munere a Clemente VIII. in Germaniam ad Rodulphum Imperatorem destinatus, quam præclare, & ex voto tam Cæsaris, quam Summi Pontificis, quamque simul ex Christianæ Religionis utilitate per sexennium se gesserit, inter cætera argumento esse potest, quod contra quosque Principes Hæreticos illarum partium fidem Catholicam, & Ecclesiasticam jurisdictionem, strenue defenderit, atque obtinuerit, ut Concistorium Ecclesiasticum sub utraque specie communicantium in Regno Bohemiæ, abjuratis erroribus, in gremium sanctæ matris Ecclesiæ receptum fuerit. Denique ad suum Episcopatum reversus, Ecclesiam suam, & Episcopium restituit, auxit, ornavit, magnis suis sumptibus, Templumque Divæ Mariæ Assumptæ consecravit die XX. mensis Augusti, anno MDCVII. Vitam majorum honorum gradibus dignam clausit XII. kal. Septembr. an. MDCVII., atque in Cathedrali Ecclesia honorifice sepultus cum amplissimo elogio, quod extat, quodque merito subjiciendum. Vide Monum. LX.

LXXXIII.

SFONDRATVS Paulus Cardinalis electus Episcopus Cremon. die VII. vel die III. mensis Septembr. anni MDCVII. Vita functus die XIV. Febr. anno MDCXVIII.

NOTAE

SFONDRATVS Paulus Gregorii XIV. Nepos sub optima patrum disciplina educatus, docilitate ingenii in primo juventutis flore utriusque juris lauream est adeptus. Nec defuere quoque reliquæ præcipuæ animi dotes, ob quas minime mirum videri debet, si ejus Patruus primo sui Pontificatus tempore, idest IV. kalendas Januarii anni MDXC. eundem Romæ Presb. Cardinalem tituli S. Cæcilie declaraverit. Opportune autem id accidit, nam cum Summus Pontifex, vel ab initio Pontificatus in adversam valetudinem incidisset, habuit, qui in publica re Christiana administranda, fideliter, summaque prudentia illum adjuvaret. Brevi autem e vivis erepto Patruo Pontifice Max., Paulus tamquam gravissimo pondere exoneratus ad propria Cardinalis munia exequenda animum adjecit. Inter ea præcipue sibi religioni duxit manum admove-
re ad vetustissimam tituli sui Ecclesiam S. Cæcilie Virg. & Martyr., & Monasterium adjectum instaurandum, ornandumque, quod revera ingenti suo sumptu perfecit. In ipsius autem maximum decus, & honorem vertendum, quod in effodiendis adeo vetustis, sæculi nempe tertii, ruderibus sarcrum Cæcilie corpus, quemadmodum initio in sarcophago cupressino positum fuerat, invenerit. Quod deinceps sub altari majori marmoreis undique septis incluso a Clemente VIII. collocatum, tantis, iisque pretiosissimis omnis generis ornamentis locupletavit, adjecta quoque ex pario marmore, ejus statua ad similitudinem inventi ejus sacri corporis, attributisque insuper ex censu perpetuo nonaginta lampadibus cum oleo, quæ die noctuque ardere debeant, ut intuentium oculos merito in admirationem rapiat. Aliorum etiam tunc quinque

Sociorum Martyrum Corpora inventa fuerunt, quorum nomina in argentea lamina descripta inferius vide sub. num. I. II. III. Cæsare deinde Speciano ad Superos abeunte Cardinalis noster in Episcopum Cremonensem adlectus fuit a Paulo V. die VII. Septembris anni MDCVII. Dum autem Gregi suo regendo summa vigilantia incumberet, transacto nondum triennio, ad Episcopatum Albanensem unum ex Suburbicariis, Romæ translatus fuit, quem cum Præfectura Signaturæ Gratæ, & supremi Inquisitoris munere, dimissa hac quoque sua Sede Cremonensi, anno MDCX. retinuit ad obitum usque, quo ereptus Tibure ad Superos evolavit XV. kal. Martii ann. MDCXVIII. Vitæ suæ sanctissime actæ, ac summæ ejus pietatis pari cum humilitate conjunctæ testis est Inscriptio, quam hic subjiciendam duco

PAVLVS . TIT . S . CAECILIAE . S . R . E . PRES . CARD . SFONDRATVS

MISERRIMVS . PECCATOR

ATQVE . EIVSDEM . VIRGINIS . INDIGNVS . SERVVS

HIC . AD . EIVS . PEDES . HUMILITER . REQUIESCIT

VIXIT . ANNOS . LVII . MENSES . X . DIES XXV .

OBIIIT . ANNO . MDCXVIII . M . FEBR . DIE . XIV .

ORATE . DEVM . PRO . EO .

Ad dextram introeuntibus spectabile illud Templum, pariete medio extat nobile ejus sepulcrum cum Elogio præter ejus voluntatem erectum ab Executoribus Testamentariis Odoardo Cardinali Farnesio, & Augustino Panicello. Vide Monum. LXI. Eandem Ecclesiam pluribus sacris reliquiis ditavit, atque Hæredem ex asse reliquit cum onere tamen inter alia legata, suppeditandi oleum pro decem lampadibus, quæ perpetuo lucere debeant, ut ad meum usque tempus servatum vidi,

ante nobilissimum Altare majus S. Agnetis Virginis, & Martyris, quod est in antiquissima pariter, ornatissimaque Ecclesia in ejus honorem ab Urbano I. consecrata extra muros Urbis, via Nomentana ad III. lapidem. Non omitendum autem hoc loco innuere huic piissimo Cardinali divino pariter inspirante Numine datum fuisse, ut anno MDCV., in suprascripto altari majori inveniret Corpus S. Agnetis Virg., & M. cum altero eidem proximo S. Eminentianæ ipsius Collataneæ, cujus inventionis accuratam descriptionem vide apud laud. Vairanum cit. Cremon. Monumenta pag. 95. Atque hæc sane argumento pariter sunt Cardinalem nostrum æque insignis illius sacræque Virginis, & Martyris fuisse devotissimum.

Præter allatam Inscriptionem paulo supra, videnda alia monumenta, quæ ad ipsum Card. pertinent, tum rerum gestarum descriptionem continent, quæ invenies sub Monum. LXII. Num. I., II., III.

LXXXV.

BRIVIVS JOANNES BAPTISTA Mediolanensis electus anno MDCX. Obiit an. MDCXXI.

NOTÆ

Anno MDCX. hanc Sedem Cremonensem, dimittente Paulo Card. Sfondrato, eodem anno successit Jo. Baptista Brivius Mediolanensis, ut sub eodem Cardinali dictum est. Vghellius quidem signat annum MDCXVIII., sed ex actis, ut notat cl. Zacharias, consentientibus cæteris Auctoribus nostris, in errorem abreptus est Vghellius, ac retinendus annus MDCX. Addit ibidem sub eodem Brivio diem XIX. Julii. Verum cum adeo longe a veritate aberraverit in anno designando,

quis non videt de die quoque jure dubitandum esse. Cl. Bonafossa MS. sui Episc. pag. 38. = scribit: *Paulus Sfondratus die 19. Julii anno 1610. Cremonensem Episcopatum dimisit &c.* = Hæc sub Card. Sfondrato. Sub Brivio vero successore, eadem pag. immediate subdit = *Ad Sedem hanc assumptus est ex cessione Pauli Sfondrati Card. die 10. Julii anno 1610.* Quomodo quæso intelligi, atque admitti potest, quod Brivius electus fuerit in Episcopum Cremonensem ante Cardinalis dimissionem, quæ loco superius allato facta asseritur die 19. ejusdem mensis Julii? Itaque non immerito de die, quo Jo. Baptista Brivius ad hanc Sedem electus fuerit dubitandum, silentibus præsertim Actis a Zacharia citatis, ut supra vidimus.

De eodem vero die emortuali, quæ citat. laud. Zacharias Necrologia Ecclesiæ Cremonensis mihi equidem minime perspecta sunt, præter illud sæpe a me ipso citatum, quod proprie Cremon. Ecclesiæ appellari debet. Laud. Bonafossa scribit MS. sui cit. pag. 38. *de hoc Episcopo solam superesse sub ejus effigiem in Aula Episcopali positam inscriptionem* quam etiam affert Zacharias pag. 161. Sed hæcenus egimus, ut hujusmodi Inscriptiones Imaginibus Episcoporum adjectas suæ integritati restitueremus, quin ullam de iis rationem haberemus. Cæterum inscriptio Joannis Brivii imagini apposita, non modo caret nota diei, tam quo ad ejus electionem, quam quo ad ipsius obitum; sed signat etiam Brivium electum fuisse Episcopum anno MDCXI., quod ex probatis falsum evincitur. Satis itaque censui annos tam electionis, quam obitus Jo. Baptistæ Brivii, qui certo innotescunt suo superius loco adnotare, ommissa utriusque diei nota, quam inanes hic quæ-

stiones instituere. Ex Inscriptione, quam refert Vairanus volumine suo Inscriptionum pag. CCCXVIII. Num. 2249. sequitur Jo. Baptistam Brivium Episcopum anno MDCXIV., die XI. mensis Novembris aperuisse Arcam, in qua repositum erat Corpus S. Homoboni, illudque recognovisse. Vide Monum. LXIII. Apud Merulam *Santuariio di Cremona*, pag. 282. hæc de eodem Episcopo Brivio adnotata lego = *Anno Domini MDCXIV., die Septima Junii Corpus Sancti Hymerii Episcopi, & Confessoris ac Civitatis Patroni solemnè apparatu in hac Arcula conditum est per Illustrissimum, & Reverendissimum D. Joannem Baptistam Brivium Cremonæ Episcopum.* = Vide Monum. LXIV. Atque hæc innuere censeo, quod a nostris Episcoporum Cronographis nullam mentionem factam invenerim.

LXXXVI.

CAMPORA Petrus Cardinalis electus die XVII. Martii, anno MDCXXI. Obiit prid. non. Febr. anni MDCXLIII.

NOTÆ

Petrus CAMPORA primo extitit a Secretis Cæsaris Speciani, de quo paulo ante dictum est, tam in Legatione ad Philippum II. Hispaniarum Regem, quam in altera ad Rodolphum Imperatorem, a quo honorum insigniis decoratus fuit. Deinde ejus meritis, atque virtutibus Romæ perspectis, constituitur S. Spiritus in Saxia Commendatarius, cui dignitati adnexa est cura Hospitalis omnium amplissimi, quæ Romæ sunt. Quo munere egregio functus a Paulo V. anno MDCXVI. in sacrum Purpuratorum Senatuum cooptatus fuit. Anno subinde MDCXXI., die XVII. Martii a Gregorio XV. Summæ Pontifice Cremonensis Ecclesiæ Antistes declaratur.

In administratione itaque hujus Gregis constitutus, a quo per annos XXII. numquam absens fuit, tanta pietatis, & paternæ vigilantæ laude commendari meruit, ut apud nos ejus memoria haud interitura videatur. Nonagenario major decessit pridie nonas Februarii, anno MDCXLIII., atque in Cathedrali Ecclesia post justa funeris officia eidem persoluta proxime appositum fuit ad sepulcrum Cæsaris Speciani, ut quemadmodum in vita animo adeo conjuncti fuerant, ita & in morte tumulo minime sejungerentur. Vide Monum. LXII. N. I. & II.

LXXXVII.

VICECOMES Franciscus Mediolanensis electus ab Urbano VIII. die XIII. Aprilis anno MDCXLIII. Se abdicavit an. MDCLXX.

NOTAE

VICECOMES Franciscus avita nobilitate, suisque etiam meritis commendandus Episcopus antea Alexandrinus ad hanc Sedem post Card. Camporam translatus fuit ab Urbano VIII., die X. Aprilis anno MDCXLIII. In hac autem summa cum integritate regenda Ecclesia transactis plus minus XXVII. annis senio confectus Episcopatum dimisit, ac Mediolanum reversus adhuc vitam diu protraxit. Tandem in extrema senectute diem suum obiit IV. non. Octobris an. MDCLXXXI., & majorum suorum sepulcro appositus fuit.

LXXXVIII.

ISIMBARDVS Petrus Ord. Carmelit. elect. An. MDCLXX., vita functus die XXVII. Septemb. an. MDCLXXV.

NOTAE

ISIMBARDVS Petrus Ticinensis ex Ord. Carmelit. Romæ, dum in Gymnasio Sapientæ in Theologicis tradendis disciplinis

cum laude totus incumberet, dimittenti hanc Sedem Francisco Vicecomiti, eodem anno MDCLXX. successus est a Clemente X. Quinquennium non excessit ejus Episcopatus. Nam inchoata vix Diocesens perlustratione morte interceptus obiit die XXVII. Septembris anni MDCLXXV., & in Cathedrali honorificam meruit sepulturam. Vide Elog., & Monum. LXVI.

LXXXIX.

ISIMBARDVS Augustinus Ord. S. Benedicti Cassinen. electus anno MDCLXXV. Vita functus an. MDCLXXXI.

NOTAE

Petro fratre defuncto ab eodem Clemente X. huic Ecclesiae substituitur Augustinus Isimbardus Abbas Cassinensis, eodem anno MDCLXXV. Sed & iste postquam Diocesens Visitandae, quam Frater intermiserat, finem fecisset, habita Synodo Diocesana, editisque salutaribus decretis, e vivis excessit die II. Junii an. MDCLXXXI., & in Cathedral. sepultus fuit. Vide Monum. LXVII.

XC.

SEPTALA Ludovicus Mediolanensis electus anno MDCLXXXI., vita functus prid. kal. Junii MDCXCVII.

NOTAE

SEPTALA Ludovicus Mediolanen. primo illius Metropolit. Ecclesiae Canonicus, deinde ejusdem Archipresbyter adlectus, cum per obitum Card. Alphonsi Littæ ea Archiep. Sedes vacua facta esset, ex Collegii sui consensu Vicarius Capitularis nominatur. Quo in munere sibi promeruit, ut ab Innocentio XI. sanctæ memoriæ Pontifice ad Ecclesiam hanc Cremonensem deligeretur anno MDCXXCI. Synodum Diœ-

cesanam a se habitam saluberrimis decretis munitam in lucem edidit. Insignis Collegiatæ S. Homoboni præcipui Vrbs nostræ Patroni erectionem maxime promovit. Denique de hac Vrbe, & Episcopatu optime meritus Mediolani decessit die XXXI. Martii anno MDCXCVII., & in Basilica S. Nazarii sepultus fuit.

XCI.

CRVCIVS Alexander Patric. Mediolan. electus anno MDCXCVII., vita functus anno MDCCIV. IX. kal. Octobris.

NOTAE

Alexander Crucius, sive Croce Patricius Mediolanen. Ex Archipresbyteratu Metropolitanæ Ecclesiæ ab Innocentio XII. huic Vrbi datus Episcopus ad exitum properante anno MDCXCVII. Dum in sua Diœcesi ea, qua par est diligentia lustranda curam omnem, studiumque poneret optimus iste Præsul nondum provecta ætate annorum LII. morte ereptus occubuit nono kal. Octobr. anni MDCCIV., & in Sacello SS. Sacramenti Cathedralis Ecclesiæ, addita Inscriptione tumulatus fuit. Vide Elogium N. LXVIII.

XCII.

GVASCVS Carolus Octavianus Alexandrin. ad hanc Sedem translatus anno MDCCIV., vita functus an. MDCCXVII.

NOTAE

GVASCVS Carolus Octavianus ex Patrio Episcopatu ad hanc Cathedralam translatus fuit a Clemente XI., die XVII. Novembris anno MDCCIV. Tertio decimo sui Episcopatus anno die XI. kal. Decembris an. MDCCXVII. immortalitatem induit. De sua Ecclesia, suoque Grege benemerentissimus extitit Antistes iste. Nam pro cultu divino augendo, ac

virtutibus promovendis amplissimum suum patrimonium testamento legavit. Vide Elogium, & Monum. LXIX.

XCIII.

LITTA Alexander Mediolanensis electus VI. idus Januarii an. MDCCXVIII. Se abdicavit anno MDCCXLIX. Abiit ad Superos anno MDCCLIV.

NOTAE

Alexander Litta Patric. Mediolanensis honorifico primum Cosmetæ officio in Aula Lotharingæ functus, Clericali deinde militiæ adscribi voluit. In ea tam egregie, & laudabiliter se gessit, ut anno MDCCXVIII., VI. Idus Januarii a Clemente XI. P. M. Episcopus Cremonensis declaratus fuerit. In suo Episcopatu, qui fuit diuturnus, cum esset natura mitissimus, pietate, & miseratione in pauperes maxime enituit. Quod ejus honori, & zelo Domus Dei præcipue vertendum est, fuit Diœcesana Synodus habita anno MDCCXXVII., cujus saluberrimæ Sanctiones, & decreta mox typis edita venerandæ memoriæ Benedicti XIII. Summi Ecclesiæ Jerarchæ approbationem meruerunt, ut ex ejus literis ad ipsum datis palam factum est. Vergente in senium ejus ætate, & adversa valetudine laborans Episcopatu se abdicavit in favorem Ignatii Mariæ Frangeschi die X. kal. Octobris anno MDCCXLIX. Ipse vero Neupactensi Archiepiscopatu ornatus fuit. Quinquennio post pretiosa in conspectu Domini morte occubuit IV. die Martii anni MDCCLIV., & in Sacello B. Virginis de Populo nuncupata honorifice sepultus fuit. Vide Elog., & Num. LXX.

XCIIII.

FRAGANESCHI Ignatius Maria abdicante Alexandro Litte electus anno MDCCXLIX. Obiit anno MDCCXC.

NOTAE

DE FRAGANESCHIS Ignatius Maria Patric. Cremonens. primo Canonicus ex numero Cantorum Ecclesiae Cathedralis, deinde ad Archidiaconatus dignitatem euectus, in eo munere exequendo tam perspicua praebuit pietatis, caeterarumque virtutum argumenta, ut Ven. Antistes Alexander Litra ob senescentis aetatis incommoda de abdicando Episcopatu deliberans, non alium sibi in Successorem deligendum optaverit. Itaque benigne annuente, ut supra innuimus, Benedicto XIV., Ignatius Maria Fraganeschi Romam se conferens die XXII. Septembris anni MDCCXLIX. ab eodem Summo Pontifice Episcopus Cremonensis eligitur, & septimo post die sacris Ecclesiae ritibus consecratur.

Elapsi fuerant anni centum, & triginta, ex quo nullus sive Civis, sive Patricius Cremonensis Sedem Patriae Episcopalem obtinuerat; ideoque huiusmodi electio, hac etiam de causa omnibus ordinibus gratissima accidit. Ipse vero Episcopus postquam per annos XL. in sua Ecclesia administranda singulis sui muneris partibus integre, fideliterque satisfecisset, de Patria, suoque Grege optime meritus decessit XVII. kal. Sept. an. MDCCXC., atque in Sacello B. M. V. de Populo Templi majoris, cum ejus simulacro, & elogio sepultus fuit. Vide Elog. N. LXXI.

XCV.

OFFREDI Homobonus Romae in hujus Ecclesiae Cremonensis Episcopum, praemisso ejus praconio die XXVI. mensis Septembris anni MDCCXCI., consecratus fuit die secunda Octobris ejusdem anni, ut publica referunt monumenta.

NOTAE

Optimus Antistes noster Offredi in Catalogo Episcoporum Cremonensium ejus nominis secundus, ut in hac ipsa serie constat ex actis anni MCLXVIII. Offredi de Offredis, Cremonæ ex tam vetusta, æque ac illustri Familia natus est die VIII. Junii anno ære vulgaris MDCCL., Patre Comite Jo. Paulo Offredi, Matre vero Comitissa Virginia Bajardi lectissima Femina. Sacris Ordinibus initiatus, simul ad Archipresbyteralem hujus Ecclesiæ Cathedralis dignitatem fuit evectus, cui cum anno MDCCXXCVIII. annexa fuisset cura animarum, utrumque munus sancte, fideliterque administravit, donec ad hanc Cathedram Episcopalem gradum faceret. De ipsius Episcopatu, quem singulari vigilantia, pari cum prudentia moderatur, quoniam initio hujus opuscoli mentio facta fuit, plura addere hoc loco omittam, ne ejus modestiæ officiam. Erunt postea alii, qui uberem laudandi materiem habebunt post annos, ejus vitæ perquam diuturnos, quos singuli sui gregis mecum eidem ex animo exoptant, & augurantur.

Hodie faustissima illuxit dies Annuntiationis B. Mariæ Virginis, qua Pius VII. P. M. Sux Sedi Romanæ restitutus per Placentiam transiit die XXV. mensis Martii anni MDCCCXIV.

**EPISCOPORVM CREMONENSIVM
INDEX ALPHABETICVS**

A

<i>ACCOLTVS BENEDICTVS</i>	Pag.	153
<i>ACCOLTVS PETRVS</i>	"	153
<i>ANSELMVS</i>	"	10
<i>ARNVLPHVS</i>	"	74
<i>ATHO</i>	"	18
<i>AVDERIVS</i>	"	3

B

<i>BABYLAS</i>	"	1
<i>BENEDICTVS</i>	"	23
<i>BERNARDVS</i>	"	12
<i>BERNERIVS DE SVMMA</i>	"	108
<i>DE BONSERIIS AECIDIOLVS</i>	"	127
<i>BONVS JO. DE GEROLDIS</i>	"	106
<i>BRIVIVS JO. BAPTISTA</i>	"	167
<i>BVTICHIELLA JO. STEPHANVS</i>	"	148

C

<i>CACCIACOMES DE SVMMO</i>	"	110
<i>CAESIYS FEDERICVS</i>	"	161
<i>CAMPORA PETRVS</i>	"	169
<i>CAPELLVS PETRVS</i>	"	138
<i>CAPRA BARTHOLOMAEVS</i>	"	142
<i>CASSIANVS</i>	"	2
<i>CHRYSOCONVS</i>	"	9
<i>CONRADVS</i>	"	4
<i>CRASSVS PETRVS</i>	"	141
<i>CREATVS</i>	"	9
<i>CRVCIVS</i>	"	172

D

<i>DARIMBERTVS</i>	Pag.	45
<i>DESIDERIVS</i>	"	10
<i>DESIDERIVS II.</i>	"	12

E

<i>S. EMANVEL</i>	"	94
<i>EVSEBIVS</i>	"	11
<i>EVSTASIVS</i>	"	9

F

<i>FELIX.</i>	"	1
<i>FELIX II.</i>	"	9
<i>FLORIANVS</i>	"	2
<i>DE FRAGANESCHIS IGNATIVS MARIA</i>	"	173
<i>FRANCIOTTVS CALEOTTVS</i>	"	152
<i>DE FVNDVLIS CONSTANTIVS</i>	"	144

G

<i>GORCONIVS</i>	"	1
<i>GVASCVS CAROL. OCTAVIANVS</i>	"	172

I

<i>JOANNES</i>	"	5
<i>JOANNES II.</i>	"	41
<i>ISIMBARDVS PETRVS</i>	"	170
<i>ISIMBARDVS AVGVSTINVS</i>	"	171

L

<i>LANDO</i>	"	25
<i>LANDVLPVVS</i>	"	33
<i>LANDVLPVVS II.</i>	"	59

INDEX ALPHABETICVS 179

DE LANTIS FRANCISCVS	Pag.	140
LITTA ALEXANDER	"	173
LIVTPRANDVS vel LVITPRANDVS	"	49

M

MADALBERTVS HOMOBONVS	"	103
DE MADALBERTIS AEGIDIVS	"	135
MARINVS	"	1
MATERNVS	"	1

O.

OBERTVS	"	79
OFFREDVS	"	95
OFFREDVS OMOBONVS II.	"	174
OLDERICVS	"	58.

P

PANCHOARDVS	"	21
PONZONVS PONTIVS	"	111
DE PORRIS MARCVS.	"	139
PRESBITER DE MEDOLAO	"	93.

R.

RAYNERIVS DE CASYLIS	"	121
DE RVBEIS BERNARDVS	"	147

S

SABINVS	"	1
SEPTALA LVDOVICVS	"	171
SFONDRATVS FRANCISCVS	"	159
SFONDRATVS NICOLAVS SVM. PONTIFEX.	"	162
SFONDRATVS PAVLVS	"	164
SFORTIA ASCANIVS MARIA	"	150

<i>SICARDVS CASALENVS</i>	Pag.	98
<i>SIMPLICIANVS</i>	"	1
<i>SINPERTVS</i>	"	18
<i>SIXTVS</i>	"	2
<i>SPECIANVS CAESAR</i>	"	163
<i>STEPHANVS</i>	"	2
<i>STEPHANVS II.</i>	"	15
<i>S. SYLVINVS</i>	"	13
<i>SYRINVS</i>	"	3
<i>S. SYSINIVS</i>	"	4

T

<i>THOMAS MEDIOLANENSIS</i>	"	140
<i>DE TORTIS GEORGIVS</i>	"	139
<i>TRIVISANVS HIERONYMVS</i>	"	152
<i>A TVRRE JACOBVS</i>	"	149

V

<i>VBALDVS</i>	"	65
<i>VENTVRINVS DE MARNIS</i>	"	145
<i>VGO DE NOCETO</i>	"	79
<i>VGOLINVS DE ARDENGERIIS</i>	"	137
<i>VGOLINVS DE S. MARCO</i>	"	137
<i>VICECOMES FRANCISCVS</i>	"	170
<i>VINCENTIVS</i>	"	4
<i>VSBERTVS</i>	"	76
<i>WALTERVS</i>	"	78
<i>WLPHAREDVS</i>	"	18

X

<i>XYSTVS</i>	"	10
-------------------------	---	----

Z

<i>ZENO</i>	"	13
-----------------------	---	----

EPISCOPORVM CREMONENSIVM
TABVLA CHRONOLOGICA

N. ^o	EPISCOPORVM NOMEN	ELECTIONIS ANNVS	ABDICATIO- NIS ANNVS	TRANSLA- TIONIS ANNVS	MORTIS ANNVS
1	SABINVS	55.	--	--	--
2	FELIX	86.	--	--	--
3	GORGONIVS	--	--	--	--
4	MARINVS	--	--	--	--
5	SIMPLICIANVS	--	--	--	--
6	BABYLAS	--	--	--	--
7	MATERNVS	--	--	--	--
8	CASSIANVS	--	--	--	--
9	SIXTVS	--	--	--	--
10	FLORIANVS	--	--	--	--
11	STEPHANVS	320.	--	--	342.
12	SYRINVS	342.	--	--	380.
13	AVDERIVS	380.	--	--	391.
14	CONRADVS	391.	--	--	407.
15	VINCENTIVS	407.	--	--	422.
16	S. SYSINIUS	422.	--	--	452.
17	JOANNES	452.	--	--	491.
18	EVSTASIVS	491.	--	--	513.
19	CHRYSOGONVS	513.	--	--	537.
20	FELIX II.	537.	--	--	562.
21	CREATVS	563.	--	--	593. vel seq.
22	XYSTVS	594.	--	--	609.
23	DESIDERIVS	609.	--	--	610.
24	ANSELMVS	610.	--	--	637.
25	EVSEBIVS	637.	--	--	670.
26	BERNARDVS	670.	--	--	679.
27	DESIDERIVS II.	679.	--	--	703.
28	ZENO	703.	--	--	733.
29	S. SYLVINVS	733.	--	--	776.
30	STEPHANVS II.	776.	--	--	816.
31	WVLPHAREDVS	816.	--	--	818.
32	ATHO	818.	--	--	827.
33	SINPERTVS	827.	--	--	841.

No	EPISCOPORVM NOMEN	ELECTIONIS ANNVS	ABDICATIO- NIS ANNVS	TRANSLA- TIONIS ANNVS	MORTIS ANNVS
34	PANCHOARDVS	841.	--	--	851.
35	BENEDICTVS	851.	--	--	881.
36	LANDO	881.	--	--	910.
		vel seq.			
37	LANDVLPHVS	910.	--	--	916.
38	JOANNES II.	916.	--	--	925.
39	DARIMBERTVS	925.	--	--	961.
40	LIVTPRANDVS	963.	--	--	973.
41	OLDERICVS	973.	--	--	1004.
42	LANDVLPHVS	1004.	--	--	1030.
43	VBALDVS	1031.	--	--	1073.
44	ARNVLPHVS	1074.	--	--	1086.
45	VSBERTVS	1087.	--	--	1096.
46	WALTERVS	1096.	--	--	1117.
47	VGO	1117.	--	--	1118.
48	OBERTVS	1118.	--	--	1162.
49	PRESBITER DE MEDOLAO	1162.	1167.	--	--
50	S. EMANVEL	1167.	--	--	1168.
51	OFFREDVS DE OF- FREDIS	1168.	--	--	1185.
52	SICARDVS	1185.	--	--	1215.
53	MADALBERTVS HOMOBONVS	1215.	--	--	1248.
54	BONVS JOANNES DE GEROLDIS	1248.	Exaucto- ratus	--	--
55	BERNERIVS DE SVMMA	1248.	--	--	1261.
56	CACCIACOMES DE SVMMO	1261.	--	--	1288.
57	PONZONVS PON- TIVS	1288.	--	--	1290.
58	RAYNERIVS DE CA- SVLLIS	1296.	--	--	1312.
59	DE BONSERIIS AEGIDIOLVS	1312.	1317.	--	--
60	DE MADALBERTIS AEGIDIVS	1312.	--	--	1327.

No	EPISCOPORVM NOMEN	ELECTIONIS ANNVS	ABDICATIO- NIS ANNVS	TRANSLA- TIONIS ANNVS	MORTIS ANNVS
61	VGOLINVS DE S. MARCO	1327.	1350.	--	--
62	VGOLINVS DE ARDENGERIIS	1350.	--	--	1362.
63	CAPELLVS PETRVS	1362.	--	--	1383.
64	DEPORRISMARCVS	1383.	--	1386.	--
65	DE TORTIS GEOR- GIVS	1386.	--	--	1389.
66	THOMAS MEDIOLA- NENSIS	1390.	--	1390.	--
67	LANTES FRANCI- SCVS	1390.	--	--	1405.
68	CRASSVS PETRVS	1401.	--	1403.	--
69	CAPRA BARTHO- LAMAEVVS	1405.	--	1414.	--
70	FONDVLVS CON- STANTIVS	1412.	1422.	--	--
71	VENTVRINVS DE MARNIS	1423.	--	--	1457.
72	DE RVBEIS BER- NARDVS	1458.	--	1466.	--
73	BYTICHIELLA JO. STEPHANVS	1467.	--	--	1472.
74	A TURRE JACOBVS ANTONIVS	1473.	--	--	1486.
75	SFORTIA ASCANIVS	1486.	--	--	1505.
76	FRANCIOTTVS GA- LEOTTVS	1505.	--	--	1507.
77	TRIVISANVS HIE- RONYMVS	1507.	--	--	1523.
78	ACCOLTVS PETRVS	1524.	--	1529.	--
79	ACCOLTVS BENE- DICTVS	1529.	--	--	1549.
80	SFONDRATVS FRANCISCVS	1549.	--	--	1550.
81	CAESIVS FEDERI- CVS	1551.	--	--	1560.
82	SFONDRATVS NI- COLAVS EP.	1560.	--	1590 Sum- mus Pont.	1591.

No	EPISCOPORVM NOMEN	ELECTIONIS ANNVS	ABDICATIO- NIS ANNVS	TRANSLA- TIONIS ANNVS	MORTIS ANNVS
83	SPECIANVS CAE- SAR	1591.	--	--	1607.
84	SFONDRATVS PAV- LVS	1607.	--	1610.	1618.
85	BRIVIVS JOANNES BAPTISTA	1610.	--	--	1621.
86	CAMPORA PETRVS	1621.	--	--	1643.
87	VICECOMES FRAN- CISCVS	1643.	1670.	--	--
88	ISIMBARDVS PE- TRVS	1670.	--	--	1675.
89	ISIMBARDVS AV- GVSTINVS	1675.	--	--	1681.
90	SEPTALA LVDOVI- CVS	1681.	--	--	1697.
91	CRVCIVS ALEXAN- DER	1697.	--	--	1704.
92	GVASCVS CAROLVS OCTAVIANVS	1704.	--	--	1717.
93	LITTA ALEXAN- DER	1718.	1749.	--	1754.
94	FRAGANESCVS IGNATIVS MARIA	1749.	--	--	1790.
95	OFFREDVS HOMO- BONVS	1791.			

I N D E X

RERVM PRAECIPVARVM

QVAE IN SERIE EPISCOPORVM CREMONENSIVM

CONTINENTVR

Primi decem, qui hanc Ecclesiam administrarunt tamquam Subsidiarii Presbyteri habendi, cum cura tamen animarum. Pag. 1., et seq. *Accoltus Petrus* anno MDXXIV. ad Cremonensem Cathedralam translatus eam tenuit usque ad annum MDXXVIII., vel seq., quo eam transferendam curavit in administrationem Benedicti Accolti nepotis. Obiit Romæ anno MDXXXII., et in Ecclesia S. Eusebii sepultus fuit. Pag. 153.

Accoltus Benedictus electus anno MDXXIII. translatus Ravennam anno MDXXIV. reversus anno MDXXIX. obiit MDXLIX. Pag. 153.

De hac translatione Benedicti Accolti non recte scripserunt Vghellius, et Bonafossa. Pag. 154. et seq.

Actus electionis de *Bonseriis Aegidioli*, et de *Madalbertis* per extensum affectur, in quo tamen in fine plura desiderantur. -- Discordes fuerunt Electores. Pag. 127., et seq. -- Facta fuit a die Incarnationis, non autem more Romano a kal. Januariis, sed a die 25. Martii mensis. Pag. 129. -- Vtraque pars discordis ad electionem venit. Pag. 130. -- Ex Tabulis nostris expansis probatur eam electionem recte institutam. Pag. 131., et seq., et a die Incarnationis procedere, ut dictum est, nec non ab anno Urbis Conditæ Capitolino, non vero ab anno æræ vulgaris. Quod tamen in idem recidit. Pag. 132.

Adeodatus a Josepho Bresciano descriptus a Serie Episcoporum Cremonensium expungendus. Pag. 8.

Anonymi computatio de anno translationis factæ a Landone Episcopo sacri Corporis Archelai ab Vrbe Roma Cremonam haud recte procedit, ideoque ex autographis monumentis emendatur. Pag. 26., et seq.

De *Ardengeriis Vgolinus* electus anno MCCCL. abdicante fratre substituitur a Clemente VI. Pag. 138.

- Arnulphus* Episcopus Cremon. hanc Sedem obtinebat anno jam MLXXXIV.
Pag. 74. Idem Episcopus a Gregorio VII. Summo Pontif. excommunicatur tamquam simoniacus. Pag. ead. 74. et seq. — Ejus mors statuenda circa annum MLXXXVI., non autem, ut Vghellius putavit, anno MXCVI. Pag. 76.
- Atho* electus Episc. Cremon. circa annum DCCCXVIII. ampliss. privilegiis hanc Ecclesiam decoravit. Lapsus est Rubeus in ejus anno emortuali designando. Pag. 18., et seq. sub Sinperio.
- Benedictus* Episcopus, non equidem Episcopatum consecutus fuit eo anno, quem Bonafossa statuit, nempe anno DCCCL., sed sequenti. Pag. 23., et seq. — Idem cum pluribus aliis Episcopis transtulit Mediolanum corpus Ludovici II. Imperat. non ita pridem vita functi. Pag. 24. — Adhuc in vivis erat anno DCCCLXXXI. ex Monum. Carolmanni. Pag. 25.
- Bernardus* Episcopus Cremon. elect. circa ann. DCLXX., cujus initium nimium protrahit Rubeus. Pag. 12., item sub Desiderio Episcopo. Pag. eadem.
- Sub *Bernardo De Rubcis* Ecclesia S. Sigismundi extra muros veteri destructa, nova magnificentius a Domna Blanca Maria Francisci Sfortiæ Ducis Mediolanensis recens in uxorem accepta ædificata fuit. Pag. 147. et seq.
- Bernerii* Episcopi obitus quando evenerit incertum, statuendus tamen circa annum MCCLX., in quo designando Vghellius unius decennii errorem admisit, tantundem eum Cacciacomiti successori postponens. Pag. 109.
- Bernerius* in locum Joannis Boni Episcopatum, approbante etiam Summo Pontifice, infausto omine suscepit. Nam eo vix inito ab Vberto Pallavicino Cremonæ Domino cum tota familia fortunis spoliatus, et censu etiam episcopali privatus intra annum in exilium eiectus fuit. Pag. 103. — Eo etiam inopie devenit, ut bona episcopatus obligare debuerit pro centum marchis. Ibidem.
- Bonafossa de ordine, quo semper in Conciliis se subscriberent Episcopi ea protulit, quæ non admittenda. Pag. 5. Idque exemplis ex Synodo Mediolanensi, de qua sermo est apud ipsum Bonafossam, depromptis comprobatur. Pag. 5. et seq.
- Idem Joseph Maria Canonic. Ecclesie Cathedralis Prior, et Provicar. Generalis de Serie Episcop. Cremonen. et de Monumentis ad eam comprobendam collectis optime meritus. Falso putavit Joannem

nostrum Episcop. Cremonensem electum fuisse anno CCCCXXX. Pag. 5. — Idem non recte sensit de ordine, quo laud. Joannes Episcopus se subscripserit in Synodo Mediolanensi habita ab Eusebio Archiepiscopo, ubi inquiritur de ordine, quo se subscriberent Episcopi in Conciliis. Pag. 6., et seq.

Ejusdem Bonafossæ opinio de duplici Athone Episcopo-admittendo falsa ostenditur. Pag. 19., et seq.

Ejusdem opinio de duplici Landone Cremonensi Episcopo admittendo, et de inserendo inter utrumque Leotmannum quodam Episcopo expenditur, atque refellitur. Pag. 31., et seq.

Idem Bonafossa ad Offredum usque centum Ecclesiæ Cremon. recenset Episcopos, additis insuper primis Presbyteris subsidiariis X. Pag. 41.

Quid de Bonizone statuendum inquiritur. Pag. 111., et seq.

De eodem Bonizone, quid a nostris statuatur, quem inter Episcopos Cremonenses recensendum censent, quidque de ejus Cardinalatu admittere oporteat fusc inquiritur, ac definitur. Pag. 114., et seq. ad pag. usque ad 120.

De *Bonserii Egidiolus* Episcopus noster fuit unus ex Judicibus, pro celebri causa Templariorum. definienda. Pag. 132.

Bonus Joannes de Geroldis Cremonensis Cathedralis nostræ Archidiaconus, dissentiente, ut in præcedenti Capitulo electus, nondum anno elapso, ab Innocentio IV. Summo Pontifice ejus electione reprobata, in ipsius locum legitime ab alia parte electus Bernerius de Summa, Sedem Cremonensem obtinet. Pag. 106. — Administrationem tamen Ecclesiæ temporalem Joannem tenuisse, ex pluribus monumentis constat, ab Vberto Pallavicino tyrannide Urbis nostræ occupata. Pag. 106. et seq.

Ejus annus emortualis non recte a cæteris constitutus definitur. Pag. 107.

Bonus Joannes Episcopus, quamvis Pseudo-Eponymus, ejecto Bernerio ab Vberto Pallavicino, temporalem Ecclesiæ Cremonensis administrationem retinuit maximisque beneficiis eam affectit. Pag. 108., et seq.

Brescianus Joseph lapidem affert positum in fundamentis Templi S. Lucie, qui falsitatis vitio laborat. Pag. 10. Alium item *Mauritii Piperarii Episcopi*, qui pariter repudiandus: præsertim ob Familiæ cognomen additum, quod septimo sæculo in usu non

- habelatur, sed usurpari tantum cœpit ab undecimo sæculo, pag. 10. Falsa quoque habenda inscriptio, in qua referente eodem Bresciano, legebatur *Templum S. Antonini ædificatum fuisse ab Eusebio Episcopo anno DCLX*. Idque maxime ostenditur ex nota anni emortualis, qua signatur mors Rodoaldi Regis in critica Pagii. Pag. 11.
- Brescianus Lapis de inscriptione posita in fundamentis Turris majoris sub S. Sylvino ex notis adjectis manifeste falsus evincitur. Pag. 13., et seq.
- Brescianus Lapis de Templo erecto in honorem Divi Jacobi, et de Petra posita in fundamentis ejus Ecclesiæ per Stephanum II. Episcopum Cremon. in præsentia Caroli M. anno Domini DCCCL., præter alia argumenta apocryphus convincitur ex Annalibus Bertinianis. Pag. 15., et seq.
- Idem Brescianus Lapis de Siniperto de Adobatis repudiandus. Pag. 21.
- Brescianus pariter Lapis de prima petra posita in fundamento Templi Divæ Elenæ a Benedicto de Alphenis Episcopo Cremonensi anno DCCCLX. ex ipsa anni nota, et cognomine Alpheni repudiandus. Pag. 25.
- Brescianus quoque Lapis de Ecclesia S. Victoris ædificata expensis Landulphi Episcopi pro reconciliatione facta cum hac Civitate anno Domini MXXIV. expenditur, ac repudiandus ostenditur. Pag. 63., et seq.
- Brescianus item Lapis cujusdam Castilionci respuendus. Pag. 141. et seq.
- Brivius Joannes Baptista* Paulo Cardinali Sfondrato dimittente successit anno MDCX. Pag. 167. — Non recte Vghellius ejus electionis annum signat MDCXVIII. — ibidem extat Brivii inscriptio cum ejus effigie in Aula Episcopali posita, in qua tamen desideratur notæ, tam ipsius electionis in Episcopum, quam illius obitus. Hinc merito de utroque termino dubitari potest. Pag. 168. In errore quoque versatur annus ejusdem emortualis in eadem inscriptione notatus. Ex quo sequitur nullam ejus monumenti rationem haberi posse. Pag. 168.
- Butichiella Jo. Stephanus* electus fuit Episcopus Cremonensis anno MCCCCLXVII. Pag. 148. Ab hoc Antistite nomen accepit aqueductus, quo irrigantur prædia episcopatus Jovisaltæ. Pag. 148.
- Sub Butichiella Episcopo anno MCCCCLXXI. Ecclesia S. Agathæ, ejusque Præpositura, suppressis Canonis Regularibus commissa

- fuit Antonio Archidiacono cum onere erigendi binos Canoniceatus. Pag. 149.
- Cacciacomus* electus Episcopus Cremonensis anno MCCLXI. Ejus anni computatio facienda a die Incarnationis. Pag. 109. et sequenti sub Bernerio. — Sub eodem Cacciacomite Beatus Facius Cremon. claruit sanctitate ob exercitam per annos quinquaginta in summa austeritate pœnitentiam. Pag. 110. — Obiit die Luna XVIII. intrante Januario, anno MCCLXX., ut in Necrologio nostro adnotatur. Pag. ead. — Cacciacomitis obitus notatur in Necrologio sub anno MCCLXXXV. III. Indict. prima die Veneris, XVI. Julii. Pag. 110.
- Casius Federicus* a Summo Pontifice creatus Presbyter Cardinalis, qui fuit Paulus III., a Julio III. translatus ad hanc Sedem anno MDLI. Cum eam pluribus muneribus exornatam per annos novem tenuisset, in favorem Nicolai Sfondrati, qui extitit Summus Pontifex, renunciavit. Pag. 161., et seq.
- Campora Petrus* Cardinalis Episcopus electus anno MDCXXI. Primo extitit a secretis Cæsaris Speciani, deinde perspectis ejus egregiis dotibus inter Cardinales S. Romanæ Ecclesiæ adlectus fuit a Paulo V. anno MDCXVI. Nonagenario Major decessit anno MDCXLIII. atque in Cathedrali Ecclesia sepultus fuit. Pag. 169. et seq. — Non sine summa pietatis, et paternæ vigilantie laude in suo Episcopatu commendari meruit. Vid. Monum. LXII. Pag. 170.
- Campus* Historiographus noster illustris haud recte statuit Landonis Episcopatus initia consocianda esse cum anno DCCCLXV. Pag. 28., et 41.
- Capellus Petrus* Venetus electus anno MCCCLXII. Pag. 138. — Obiit anno MCCCXXIII. ex Necrologio nostro, quod vide. Plura munera legavit Sacratio Cathedralis Cremonæ. Ibidem.
- De Capris Bartholomæus* electus anno MCCCCV. Pag. 142., translatus fuit ad Archiepiscopatum Mediolanensem anno MCCCCXIV. Non recte id statuitur ex Morigia, Cl. Bonafossa. Pag. 144.
- Carolus M.* longe absens erat ab urbe Cremona, cum ex Bresciano Lapide asseritur eundem fuisse præsentem, quando per manum Stephani II. Episcopi posita fuit prima petra in fundamentis Templi Divi Jacobi. Pag. 15., et seq.
- Carolus V.* colloquium cum Paulo III. Summo Pontifice habuit apud

- Buxetum nobile Oppidum Cremonense anno MDXLIII. Pag. 157, et seq.
- Cathedralis Ecclesia ædificari cœpta est sub Waltero Episcopo ex munificentia, et pietate Civium nostrorum, eamque sub protectione suscepit Henricus IV. Imp., plurimisque fundis ditavit. Pag. 78., ubi datum diploma citatur anno MCXIV. apud Vghellium sub hoc Episcopo, et apud alios ex nostris. Pag. 78. Probator Walteri obitum adscribendum esse anno MCXVII., Idibus Martii. Pag. 79.
- Consulatus sic a Bresciano descriptus = ET ITERVM P̄C PAVLINI IVN. = si admitteretur, tam Fastorum Consularium, quam bis-sextilium seriem turbaret, et inepte augetur. Pag. 37., et seq.
- Crassus Petrus* electus anno MCCCCL., translatus ad Papiensem Cathedralam Anno MCCCCHII., obiit anno MCCCXY. Pag. 141.
- Cremonensis Urbis excidium ab Vghellio narratum a vera historia procul abesse evincitur. Pag. 48., et seq.
- Sicardus in Chronico in errorem abreptus est scribens Luizonem, et Liutprandum binos fuisse Episcopos Cremonenses, cum unus, idemque fuerit Episcopus, alios in errorem pertrahens. Pag. 49., et seq. Vide etiam sub Sicardo. Pag. 49.
- Crucius Alexander* Patricius Mediolanensis ex Archipresbyteratu Mediolanensis Ecclesiæ Urbis nostræ datus Episcopus anno MDCXCVII., dum in sua Dicecesi perlustranda curam omnem poneret morte creptus occubuit anno MDCCIV., et in Sacello SS. Sacramenti Ecclesiæ Cathedralis tumulatus fuit, addita inscriptione, et elogio. Pag. 172.
- Darimberti* Episcopi Cremon. ex annis Regni Hugonis recte infertur initium Episcopatus constituendum esse in ann. DCCCXXV., ut in Joanne ejus Decessore notatum fuit. Pag. 45. Ejus obitus signandus in anno DCCCCLXI. Pag. 46.
- Darimbertus* Episcopus Cremonensis non interfuit, nec interesse potuit excidio Urbis Cremonæ, quod Vghellius narrat sub eo evenisse. Pag. 48., et seq.
- S. Emanuele* Episcopum Cremonensem electum fuisse, sed longe a nostris finibus vitam brevi cum morte commutasse, ex Annalium Cistercensium fide satis constare admittendum est. Pag. 94., et seq.
- Eustasius Graecus* Cremon. Episcopus electus fertur anno OCCCXCI. Interfuit Concilio Romano habito sub Symmacho Papa anno D., vel sequenti. Pag. 9.

De Freganeschis *Elisus* tamquam Episcopus Cremonensis nominatus in Lapide apud Zachariam, sub anno a partu Virginis *MXCVI.*, ab eodem postea reprobatus in recentiori suo libro, a Serie Episcop. Cremon. expungendus. Pag. 77.

Fraganesus Ignatius Maria patricius Cremonensis ad Archidiaconatus dignitatem electus in eo munere ita egregie se gessit, eaque pietatis argumenta praeibit, ut venerabilis Antistes Alexander Litta de abdicando Episcopatu cogitans non alium sibi Successorem deligendum optaverit. Hinc anno *MDCCXLIX.* Romam se conferens, die *XXII. Septembris* ab eodem Summo Pontifice eligitur, et consecratur. Pag. 174. Anni centum, et triginta tum elapsi erant, ex quo nullus sive Civis, sive patricius Cremonensis hanc Sedem obtinuerat. Ibidem.

Franciottus Galeottus Roboreus Card. elect. anno *MDV.* obiit anno *MDVII.*, et in Ecclesia S. Petri sepultus fuit. Pag. 152.

Fundulus Constantius Episcopus electus anno *MCCGCXII.* ex Cabrini stirpe, se abdicavit anno *MCCCCXIII.* Pag. 144. — Notatu dignum, quod sub eo Praesule Cremonam se contulere Joannes Pontifex *XXII.*, qui dictus *XXIII.*, cum *XIII. Sanctae Romanae* Ecclesiae Cardinalibus, aliisque principibus. Pag. 144.

Guascus Carolus ad hanc Sedem translatus anno *MDCCIV.* a Clemente *XI.* post tertium decimum sui Episcopatus annum immortalitatem indnit anno *MDCCXVII.* — Pro tuendo divino cultu, eoq; augendo amplissimum suum patrimonium testamento legavit. Vide elogium, et Monument. *LXIX.* Pag. 172. et seq.

Honorius Summ. Pontif. intellectis discordiis, quae in hac nostra Vrbe ortae fuerant, easdem sedandas curavit, atque intra triennium omni ex parte sublatae fuisse laetatus est, quod accidit anno *MCCXIX.* Pag. 105. — Eo tempore fuere Cremonae Ss. Dominicus, et Franciscus, Episcopatum administrante Homobono de Madalbertis, cujus elogium exhibetur ex Necrologio nostrae Cathedralis Ecclesiae. Pag. 105.

Inscriptio posita in Templo Divi Jacobi a Stephano *II.* Episcopo Cremon. in praesentia Caroli *M.* anno *DCCCL.* falsa plane, et apocrypha ostenditur, praesertim ex Annalibus Bertinianis. Pag. 15., et seq.

Joannes II. Episcopus Cremon. electus anno aetate vulg. *DCCCCXVI.* a Berengario Imp. initio sui Episcopatus amplissimo privilegio

- ornatus fuit. Pag. 41. — Extitit ejusdem Imperat. Secretarius; deinceps Cancellarii nomine appellatus. Pag. 42. et seq. — Ejus obitus merito protrahendus in annum DCCCCXXV. Pag. 44.
- Isimbardus Petrus* ex ordine Carmelit. elect. anno MDCLXX. dimittenti hanc Sedem Francisci Vicecomiti successit. Post Episcopatus quinquennium in perlustranda suæ Ecclesiæ Diocesi cum totus intentus esset, morte correptus obiit anno MDCLXXV. Pag. 170., et seq.
- Isimbardus Augustinus* Ord. S. Benedicti Petro Fratri succedens, atque in visitanda Ecclesiæ suæ Diocesi, quam frater intermiserat, cum finem fecisset, habita etiam Syuodo diocesana, decessit anno MDCXXCI. Pag. 171.
- Lando* Episcopus Cremonen. hanc Sedem obtinebat anno DCCCXXCI., vel sequenti. Pag. 25. Sub eodem Landone facta fuit translatio corporis S. Archelai Martyris ab Vrbe Roma Cremonam. Pag. 25., et seq.
- Landulphus* inter Episcopos Cremonenses retinendus, nihil obstante silentio Sicardi in suo Chronico. Pag. 40.
- Landulphus II.* Olderico successit in hoc Episcopatu anno MIV. Pag. 59. — Monumentum, quod affertur a Muratorio de Vbaldo, errore niniue caret, ac Landulpho restituendum. Pag. 60. — Varias subiit sortes, et criminationes Landulphus iste Episcopus, sed ex Monumentis defenditur. Pag. 60., et seq.
- Landulphi* Episcopi præclara defensio habetur in Diplomate Conradi Imp., et accusantur Cremonenses, quod contra Patrem suum spirituales, ejusque Sanctam Ecclesiam conspirassent. Pag. 60., et seq. — Ejus obitus statuendus in anno MXXX. quod ex Diplomate Chonradi ostenditur. Pag. 62., et seq.
- Lantes* hanc Sedem obtinuit anno MCCCXC. vita functus anno MCCCCV. ex Necrologio nostro Cremonensi. Pag. 140. et seq.
- Lapides duo a Cl. Zacharia ex impuris fontibus Bresciani allati, quorum primus mentionem habet de Ecclesia extracta in honorem S. Aegidii, alter vero de Sacello ædificato ab Ægidio de Guiscardis cive, et Episcopo Cremonensi sub Darimberto Episcopo ann. DCCCCXLIX., et DCCCCLVIII., apocryphi, ac nullo in pretio habendi facili ratione demonstrantur. Pag. 47., et seq.
- Leotmannum* quemdam nomine Episcopum, quem Cl. Bonafossa inserendum putat inter unum, et alterum Landonem, qui fuerint

utrique Cremonenses Episcopi nunquam hanc Sedem administrasse ostenditur, ac propterea a legitimo Episcoporum Catalogo eundem excludendum esse evincitur. Pag. 31., et seq.

Litta Alexander Patricius Mediolanensis Clericali militiae adscriptus post Cosmetæ Officium laudabiliter gestum a Clemente XI. Episcopus Cremonensis declaratur. — Præcipuo ejus honori ascribi debet, quod Diœcesanam Synodum habuerit anno MDCCXXXVII., in qua saluberrimæ Sanctiones editæ fuerunt, et a Benedicto XIII. venerandæ memoriæ approbari meruerunt. Ob adversam valetudinem Episcopatu se abdicavit, et illum in favorem Ignatii Mariæ Friganeschi abrenunciavit anno MDCCXLVIII. Pag. 173.

Liutprandus falso a quibusdam Historicis Hispanis Nationi suæ adscribitur. Pag. 49., et seq. Fuit origine Italus, patria Ticinensis, quod fuse indubiis Monumentis ostenditur. Pag. 50., et seq. — Constantinopolim mittitur a Berengario Rege cum muneribus Imperatori Græco. Pag. 52. — Item missus ab Hugone Rege ad Romanum Imp. Græcum, a quo magno cum honore susceptus, maxime quod Rebelles Thessalonicam veniens Regioni infestos sustulisset, et alios eorum Principes vivos Imperatori præsentasset. Ibid. — Idem argumentum de ejus Patria confirmatur ex ejusdem versibus, in quibus Ticinum *Patriam suam* appellat. Pag. 53. — Denique ex textu anecdoto, ex quo alter erroneus, emendandus clare ostenditur. Pag. 55. — Breve ipsius Elogium. Pag. eadem 55. — Emendandi Rubeus, et Cavitellus, qui in obitu Liutprandi statuendo longe a veritate abierunt. Pag. 57., et seq.

De Madalbertis Homobonus Episcopus Cremonensis eligitur anno MCCXV., quo obierat Sicardus, quod recte Rubeus in Diptycha notavit. Pag. 103. — De tempore, quo idem Homobonus consecratus fuerit inquiritur, atque a communi opinione recedendum ostenditur. Pag. 104.

De Madalbertis Ægidii Episcopatus constituendus in ann. MCCCXVII., quo anno eundem obtinuit, ex monumento anecdoto. Pag. 135. — Falsa quæ de ejus Cardinalatu narrantur. Ibidem ex Vghellio. Mantuana Synodus habita pro definienda controversia inter Patriarchas Gradensem, et Aquilejensem spectat ad annum DCCCXXVII. Pag. 19.

Monumenta, quæ probant electionem Raynerii de Casulis. Pag. 121.

- In secundo, quod fugit diligentiam egregii Bonafossæ mentio fit de turpissima secta Dulcini, et Margaritæ, qui cum ejurare noluerint, meritas pœnas dederunt. Pag. 121., et seq. — In altero pariter monumento anecdoto emendatur error, qui irrepserit in litera initiali B pro R, quæ substituenda probatur, et explicanda de Raynerio Episcopo Cremonensi. Pag. 123. — Emendatur error, qui se prodit in Monumento Synodi provincialis Mediolanensis habitæ sub Gastono, in quo legitur nomen *Ven. P. D. Federici Dei gratia Episcopi Buxeti*, cum ejus loco substituendum sit Brixizæ. Pag. 124. — Monumentum denique sub Raynerio invenies, in Successore Egidiolo de Bonseriis anno MCCCXII., de quo deinceps. Emendantur errores admissi a nostris Chronographis Rubeo, Vghellio, Zacharia præsertim, et Bresciano de hujusmodi electionibus. Pag. 126.
- Mussus Gualbertus*, quem Zacharias, et Bonafossa inter legitimos Episcopos Ecclesiæ Cremon. recensent, ab ejus Catalogo expungendus. Pag. 34., et seq. Item pag. 41.
- Nobilium Cremonensium Viscardi, Confalonerii, et Zancboni contentio de equo, quo in Urbem vectus fuerat Episcopus Venturinus de Marnis, recens electus in suo primo Episcopatus ingressu. Pag. 146., et seq.
- Notæ chronologicæ, quibus signata fuit Bulla Canonizationis S. Homoboni explicantur, atque exemplis confirmantur. Pag. 100., et seq.
- Obertus* Cremon. Episcopus hujus Sedis administrationem gessit, partim anno MCXVII., partim sequenti. Pag. 80.
- Oberti* Episcopi monumenta nulla sunt, quæ referant notas anno MCLXII. majores. Pag. 89.
- Oberti* postremum monumentum pertinet ad annum MCLXII. Vide pag. 90. — Ejusdem *Oberti*, et Presbyteri monumenta, quæ singula spectant ad annum MCLXII., quæque ob notas, quas significant inter se pugnare videntur, explicantur, nullamque repugnantiam continere probantur. Pag. 91., et seq. — In *Oberti* morte designanda Blasium Rubeum, Vghellium, et Zachariam a veritate longe aberasse evincitur. — Binos lapides refert Zacharias Petri Stanghæ, quorum primum ipse met Zacharias repudiavit in posteriori opere EXCVRSVS. Pag. eadem. Alter vero æque repudiandus ostenditur. Pag. 93.
- Offredi de Offredis* initium Episcopatus statuendum esse anno MCLXVIII.

secus ac censuit Ruheus, alique ex nostris ostenditur. Pag. 95., et seq.

Offredi Episcopatus initium confirmatur ex Alberto Majoris Ecclesie Presbytero auctore synchrono. Pag. 96., et seq. — Ejusdem Episcopi elogium. Ibid.

Offredi Homobonus Romæ, præmisso ejus præconio die vigesima sexta mensis Septembris anni MDCCXCI., consecratus fuit in Episcopum die 2. Octobris ejusdem anni. Vide de ejus nobilitate, atque virtutibus rebusque in suo Episcopatu præclare gestis. Pag. 174., et seq.

Oldericus Episcopus electus circa annum DCCCCXC. Ejus retinendum nomen ita scriptum pluribus id testantibus monumentis, ex multis, quæ eidem tribuuntur. Pag. 58. — Plura obtinuit privilegia, et Diplomata ad annum usque MIV., qui fuit ei emortualis. Pag. 58., et seq. — Monasterium S. Laurentii extra muros ædificavit, quod etiam amplo patrimonio dotavit, eidem præficiens Abbatem ex Ordine S. Benedicti. Pag. 59. — Arcam S. Hymerii in nobiliorem formam redegit, et S. Gregorii Martyris reliquias Cremonam transtulit. Ibid.

PIVS VII. die XXV. Martii anni MDCCCXIV. ad suam Sedem redux Romam versus iter faciebat. Pag. 175.

Panchoardus non eo anno elect. Episcopus, quo censuit Cl. Bonsfossa. Pag. 21., et seq.

Plagium detegitur Josephi Bresciani asserentis in sua Inscriptioe Carolum M. fuisse præsentem anno DCCCL. cum prima petra posita asseritur in fundamentis Templi Divi Jacobi sub Stephano II. Episcopo Cremon. Pag. 15., et seq.

Ponzonus Pontius electus anno MCCXXCVIII. ejus integra inscriptio, et elogium a nostris non recte exhibitum, et illustratum suæ integritati restituitur, et ad quem annum spectat ostenditur, qui fuit nempe ejus electionis MCCXXCVIII. Pag. 111.

Quatuor monumenta afferuntur ad eundem Ponzonum spectantia. Pag. 115. De eo emendatur Vghellius, qui scribit Bonitio Ponzonum anno MCCXC. successisse, qui fuit ei emortualis. Pag. 113. Emendandi quoque Zacharias, et Bonafossa, qui scribunt Bonizonem, et Ponzonum eodem anno Episcopos extitisse. Pag. eadem 113., et seq. 114. — De Ponzoni illustri Familia elogium. Pag. eadem.

- De Porris Marcus* electus in Episcopum Cremonensem anno MCCC-XXCIII. Non recte Vghellius, et Rubeus statuunt ejus electionem in anno MCCCXXCI.
- Presbyter* nomine, cognomento *de Medolao* nunc primum certo innoscit ex Monumentis num. septem, quæ subjiciuntur. Pag. 80., et seq. — Ex primo inferitur annum primum Episcopatus Presbyteri fuisse ann. Incarnationis MCLXII. Pag. 81. — In eo anni MCLXIII. continentur quamplurimæ Investituræ. Pag. 82., ubi habetur mentio Ecclesiæ S. Sisti, vel Sixti ad tertium sæculum spectantis. Eadem pag. 82. Monumenta trigesimum u. 1., et 2. confirmant protectionem Friderici omnium bonorum Ecclesiæ Cremonen., spectantque ad ann. Incarn. MCLXIV. Pag. 83.
- Presbyteri* Episcopi Cremonensis, qui fuit anno MCLXII. usque ad annum MCLXVII. fidem faciunt plura Monumenta videnda a pag. 81. ad pag. 83. — Ejus cognomen fuit *de Medolao*. Pag. 81. Monum. XXVII., vocabatur etiam *Presbyter nomine*. Pag. 82., et alibi. — De sede dejectus fuit, quod schismati adhesisset. Pag. 83. — De eo mentio habetur apud Sicardum in Chronico. Pag. 83., et seq. 85.
- Raynerius de Casulis* eligitur Episcopus Cremonensis anno MCCXCVI., vita fungitur anno MCCCXII., et in vigilia Nativitatis D. N. sepulturæ traditur. Pag. 121.
- Reconciliatio, quæ ex lapide Bresciani supponitur facta cum hac Civitate anno MXXIV., falsa probatur. Pag. 63., et seq.
- Rodoaldi Regis Longobardorum mors eo anno statuitur a Josepho Bresciano, quo ostenditur falsam esse Inscriptionem, quam affert sub Eusebio Episcopo de Templo S. Antonini ab eo ædificato. Pag. 11.
- Rubeus Blasius ob contextam Seriem Episcoporum Cremonensium laudandus, quamvis non semel lapsus sit in sua Tabula diptycha describenda. Emendandus de anno, quo habitum fuisse concilium Nicænum putavit. Pag. 2.
- Idem in Diptycha Desiderium II. Episcopum omisit. Pag. 12. Lapsus est etiam in statuendo obitu Bernardi. Pag. eadem.
- Idem dum statuit initium Episcopatus Athonis in an. DCCCXXX. Pag. 19., et seq. Idem emendandus de anno, quo Panchoardi obitum in ann. DCCCLVI. protraxit, simulque Benedicti successoris in eundem annum distulit. Pag. 23. — Non recte statuit

- Landonis Episcopatus initia in ann. DCCCLXXXVI. Pag. 28. — Dum scribit Landonem Episcopum obiisse anno DCCCLXXXI., eidem abstulit annos fere XXX. vitæ, et Episcopatus. Pag. 33. — Haud recte quoque sensit de initio Episcopatus Landulphi. Pag. 34. — Joannis Episcopi obitus, et Darimberti electio protrahenda in annum DCCCCXXV., secus ac statuitur in Dipthycha. Pag. 44., et seq.
- Idem Rubeus falsa narrat de successione Episcopatus Egidioli de Bonseriis ob Gherardi Episcopi mortem. Pag. 132.
- Idem quoque deceptus est scribens Marcum de Porris vita functum MCCCXXCV., cum ad Ecclesiam Cenentensem translatus fuerit anno MCCCXXCVI. Pag. 139.
- De Rubeis Bernardus* electus Episcopus Cremonensis anno MCCCCLVIII., translatus ad Novariensem Cathedram anno MCCCCLXVI. Pag. 147., et seq.
- S. Homobonus inter Sanctos adscribitur. Vide sub Sicardo.
- S. Sylvini festum, quod singulis annis Cremonæ celebratur sub die XVI. mensis Februarii, cur omissum fuerit jam a sæculo XV. inquisitione dignum videtur. Pag. 14., et seq.
- S. Sisti Ecclesia jam erecta erat tertio sæculo labente. Pag. 82.
- Schisma adversus Gregorium VII. quando eruperit tanto cum Ecclesie detrimento? Pag. 70.
- Septala Ludovicus* Mediolanensis Archipresbyter ejus Ecclesie adlectus post obitum Cardinalis Alphonsi Littæ Vicarius Capitularis nominatur — Quo in munere sibi promeruit, ut ad eandem Ecclesiam Cremonensem regendam deligeretur anno MDCXXCI. Pag. 171. Synodum Diocesanam saluberrimis decretis munitam in lucem edidit. Insignis Collegiatæ S. Homoboni præcipui Urbis nostri patroni erectionem maxime promovit. Hinc de Urbe, et Episcopatu optime meritis Mediolani obiit anno MDCXCVII., et in Basilica S. Nazarii sepultus fuit. Pag. 172.
- Sfondratus Franciscus* nobilis Cremonensis, qui suæ familie splendorem plurimum auxit, summis dignitatibus a Paulo III. post quam in sacrum Collegium Cardinalium assumptus fuit honestatur, et Episcopus Cremonensis eligitur die XIX. anni MDXLI., sed brevi vitam cum morte commutavit maerentibus omnibus, anno MDL. Pag. 159., et seq. — Eidem erectum fuit illustre monumentum in pyramidis formam cum honorifico elogio. Pag. 160.

- Fortunatissimus extitit, nam ex duobus, quos genuerat filios, unus extitit Summus Pontifex, alter iis floruit virtutibus, ut a Carolo V. inter intimos familiares electus fuerit. Pag. eadem, et seq. 161.
- Sfondratus Nicolaus* Episcopus creatus Patriæ nostræ anno MDLX. deinde ad Summum Pontificatum electus anno MDXC. Brevi ex hac vita migravit anno MDXCI. idibus Octobris. Pag. 162., et sequenti. Pontificatu dignissimum fecere Nicolaum Sfondratum præter cæteras dotes, admirabilis ejus vitæ integritas morumque innocentia. Pag. 163. Vide elogium Monum. LIX. — In Concilio Tridentino *sapientissimi Viri et Religiosissimi præsulis nomen sibi promeruit, quod ejus opera decretum conditum fuerit de tollenda beneficiorum pluralitate*. Pag. 162., et seq.
- Sfondratus Paulus* Cardinalis electus Episcopus Cremonen. mense Septembris anni MDCVII., vita functus anno MDCXVIII. Pag. 164. Presbyter Cardinalis declaratus a Patruo Summo Pontifice, ipsum in re Christiana administranda maxime adjuvit, cum initio Pontificatus in adversam valetudinem incidisset. Presbyter Cardinalis declaratus S. Cecilie summo sibi honori duxit vetustissimam Ecclesiam S. Cecilie instaurandam, ornandamque suscipere, ex quo factum est, ut erære, et invenire meruerit e ruderibus vetustissimis sæculi III. sacrum ipsius corpus intactum, ut primo ibidem positum fuerat. Illud autem pretiosissimis omnis generis ornamentis locupletatum publicæ fidelium venerationi exposuit. Pag. 165., et sequenti. Hujus Cardinalis vitæ sanctissime actæ testimonium exhibent elogia ad ejus sepulcrum posita. Pag. 166. Videnda quoque ibidem alia pag. 167. n. I. II. III.
- Huic piissimo Cardinali pariter feliciter obtigit, ut corpus S. Agnetis Virginis, et Martyris anno MDCV. sub Altari inveniret, cum altero eidem proximo S. Emerentianæ ipsius Agnetis colactaneæ. Pag. 167.
- Sfortia Ascanius Maria* Cardinalis ad hanc Ecclesiam administrandam electus anno MCCCXCXVI. obiit Romæ anno MDV. Pag. 150. — Instabilis fortunæ casus subiit, quos animo forti, magnoque tulit, meruitque ut ab ipso Julio II. cum elogio honorifica sepultura decoraretur. Pag. 152.
- Sicardus* Episcopus Cremonen. transtulit ab Vrbe Roma Cremonam corpus S. Archelai, simulque alterum S. Hymerii. Pag. 26. Sicardi obitus, et elogium. Pag. 92.

Sicardus electus in Episcopum Cremonensem anno MCXXXV., teste eodem Sicardo in Chronico. Pag. 98. — Homobono Civi nostro astitit morienti non sine sanctitatis odore, ejusque Canonizationem Romæ promovit, et obtinuit ab Innocentio III. Pag. 98. ejus Bulla Canonizationis signata fuit pridie idus Januarii Pontificatus Innocentii III. anno primo. Pag. 99. — Celebris controversia, quæ orta fuerat de notis, quæ exprimunt diem, quo data fuit eadem Bulla bono in lumine ponitur, et exemplis confirmatur. Pag. 99., et seq.

Signonius notatur, quod de Vbaldo Episcopo Cremonen. falsa comminiscitur. Pag. 72., et seq.

Idem *Signonius* notatur, quod plura de suo in historia commentus fuerit. Pag. 73.

Simpertus electus Episcopus circa annum DCCCXXVII. Interfuit concilio habito Mantuæ anno DCCCXXVII. Pag. 19. Emendandus Rubeus de anno, quem statuit pro Episcopatu Athonis. Pag. 19.

Specianus Caesar singulare decus extitit, et ornamentum Patriæ nostræ, qui sub Divo Carolo Borromæo Cardinali educatus, et ab eo Canonicus Mediolanensis adlectus ad gravissima negocia expedienda missus fuit Mediolanum, ubi eo in munere per plures annos summa fide, et singulari prudentia se gerens maxime inclaruit. Ad hanc Sedem fuit electus anno MDXCI., Novariensem quoque obtinuit, aliasque dignitates, inter quas Nuncii Apostolici munere a Clemente VIII. in Germaniam ad Rodolphum Imperatorem missus, ibidem contra Principes quosque hæreticos illarum partium fidem Catholicam strenue defendit, atque obtinuit, ut Concistorium Ecclesiasticum sub utraque specie communicantium in Regno Boemiæ, abjuratis erroribus, in gremium S. Matris Ecclesiæ receptum fuerit. Pag. 163., et sequenti. Templum Divæ Mariæ Assumptæ consecravit die XX. mensis Augusti anni MDCVII., vitam majorum honorum gradibus dignam clausit anno MDCVII. Pag. 164.

Stephanus Romanus primus Ecclesiæ Cremonensis Episcopus statuitur a Rubeo, qui tamen in Concilio Nicæni tempore designando lapsus est cum cæteris Chronographis nostris, cui insuper errori alterum addidit Cl. Bonafossa in sua Episcop. Cremonen. Serie MS. Pag. 2., et seq.

Thomas Mediolanensis e Brixiensi translatus ad hanc Sedem anno

- MCCCXC. intra annum ipsum cum Sede Francisci De Lantis commutavit. Pag. 140.
- De Tortis Georgius* translatus e Sede Cenetensi anno MCCCXXCVI. vita functus MCCCXXCIX., ante quam exhiberi potuerint Bullæ translationis. Pag. 137.
- Trecchi Hyppolitus* ex numero Cremonensium Episcoporum expungendus. Pag. 144.
- Trivisanus Hieronymus* Nobilis Venetus electus anno MDVII. partim præsens, partim absens hanc Ecclesiam administravit. Eo quod Cremona post victoriam, quam Veneti apud Addam reportarunt, ipse Trivisanus Reipublicæ suæ fortunam secutus Venetias concessit, ubi diem suum clausit supremum anno MDXXXIII. Pag. 152., et seq.
- A Turre Jacobus Antonius* Mediolan. elect. anno MCCCCLXXXIII. ab eo gentilitium monumentum erectum fuit, ut probatur ex ipsius monumenti titulis. Pag. 150. — Ab eodem reformata fuere Capituli nostri statuta. Pag. 150.
- Vbaldi* Episcopi Cremon. electio consocianda cum anno MXXXXI. Pag. 65. — A suis Civibus, vel ab initio Episcopatus plurimum vexatus fuit. Pag. 66. Ejus justa defensio fuse exponitur. Ibidem et pag. seq. Vt consecraretur concedere debuit Cortem, quam Vbaldo Episcopo Gerardus Archiep. Mediolanensis Nepos suæ Ecclesiæ eripuerat. Pag. ead., et seq. — Non multo post tamen prædictam Cortem recuperavit ex Diplomate Henrici pag. 67. — Nihil honorificentius inveniri potest Bulla Alexandri Papæ II. in favorem Vbaldi Episcopi. Pag. 67., et seq. — Alexander II. S. P. acerrimus Defensor Ecclesiæ contra simoniacos, et concubinos. Pag. 69. — Cadaloum Parmensem in Pseudo-Pontificem elegerant. Pag. eadem. Vbaldo Episcopus mansit in fide Alexandri II. ad suum usque obitum. Pag. 70. — Falsa omnino sunt, quæ ab Vghellio de Vbaldo narrantur, quod Henrici partibus studuerit, quod Giberto adhæserit, atque Ecclesiæ contumax miserabiliter vivendi finem fecerit. Pag. 70., et seq. — Guibertus idem Auctore Henrico Rege a factione improborum in Antipapam eligitur anno MXXC. contra Gregorium VII. legitimum universæ Ecclesiæ Hierarcham. Pag. 71.
- Venturinus de Marnis* electus anno MCCCXXIII., decessit anno MCCCCLVII. ex Necrologii nostri fide. Pag. 145. — Quæ Vghel-

lius de Jacobo Neapolitano Venturini successore narrat, admodum incerta. Pag. 145. et seq.

Vghellius Ferdinandus Abbas Cisterciensis Italiae sacrae Auctor prae-stantissimus, cujus tamen ingens opus naveis carere non potuit. Haud recte statuit Panchoardi mortem, eamque protraxit in ann. DCCCLVI. Pag. 23.—Item emendandus cum notas in privilegio Ludovici II. profert ad ann. DCCCLXX. Lapsus est quoque, dum Landi, sive Landonis suscepti Episcopatus initia refert in annum DCCC-LXXVI. Pag. 28. — Sex annos abstulit vitae, et Episcopatus eidem Landoni Episcopo. Pag. 33. — non recte sensit de initio Episcopatus Landulphi. Pag. 34. — Excidit eidem notabilior error, teste etiam Muratorio, de anno, quo idem Landulphus obtinuerit ab Hugone Rege Italiae confirmationem omnium privilegiorum, quae a Decessoribus Principibus concessa fuerant. Pag. eadem 34. — Quae ab eo narrantur de excidio Oppidi Cremae falsa, et apocrypha esse probantur. Pag. 48.

Idem Vghellius immerito accusat Vbaldum Episcopum, quod promoverit partes Giberti Antipapae contra Gregorium VII. legitimum Pontificem, quodque excommunicatus, et S. R. Ecclesiae contumax e vita decesserit. Pag. 70. — Haec enim falsa esse invicte ostenditur ex nota temporis, quo Arnulphus Vbaldi successor Sedem Cremonensem jam obtinebat, item ex anno, quo notatur electio Giberti Antipapae, tanto posterius facta, aliisque insuper aequae solidis probationibus. Pag. eadem, et seq.

Eidem Vghellio ignotus fuit Vobertus Episcopus, propterea ejus Episcopatus initium protulit in ann. MCVII, sed emendandus. Pag. 78.

Idem in designando Bernerii Episcopi obitu decennii errorem admisit, totidem annos auferens Cacciacomiti Bernerii Successori. Pag. 109.

Idem qui in lapide Vgolini de S. Marco sepulchrali biennium omisit emendandus. Pag. 137.

Vghellius idem in errorem incidit, dum statuit hunc Episcopum obiisse anno MCCCXXCI. in quem errorem etiam lapsus est Rubeus. Nam ex Necrologio nostro constat eundem vitam cum morte commutasse anno MCCCXXCIII. idibus Octobris. Pag. 138.

Vgo Parmensis annum tantum hujus Sedis administrationem tenuit ex Vghellio, et Rubeo, ac vita functus anno MCXVIII. Pag. 79.

Vgolinus de S. Marco electus anno MCCCXXVII. Pag. 137. De ejus

- die emortuali testes sunt binæ Inscriptiones, quæ adhuc extant in Ecclesia S. Dominici. Ibidem. Nicolaus V. Pseudo-Pontifex eligit Dondinum quemdam in Episcopum Cremonensem, qui brevi ab Episcopatu dejectus. Pag. 137. — Vghellius emendandus de anno emortuali Vgolini de S. Marco. Pag. 137.
- Vicecomes Franciscus Mediolanensis nobilitate, suisque etiam meritis ad hanc Sedem post Camporam translatus fuit anno MDCXLIII. diem suum obiit in extrema senectute anno MDCXXCI. pag. 170.*
- Vidam Marcum celebrem nostrum Poetam ex errore scriptores nostri putant a Capitulo Ecclesiæ Majoris in Episcopum electum fuisse, cum id tantum de ejus fratre intelligendam sit. Pag. 155. et seq.
- Idem Vida Marcus Hieronymus a Paulo III. honorificis literis eligitur, ut ad generale Concilium Tridentinum se conferat. Data fuit epistola Placentiæ XIV. Aprilis MDXLIII. Pag. 157.
- Vsbertus Episcopus Cremon. electus circa annum MXXCVII. obiisse probatur anno MXCVI. Pag. 76. — Ejus nomen quod initiali lit. O scribitur in Bulla Urbani II., in altero Monum. integre scribitur Vsberto. Pag. 75., et pag. 76.*
- Walterus hujus Sedis electus censendus anno MXCVI.; designatus quidem ante decennium, sed manens absque canonica confirmatione usque ad Vsberti diem emortualem. Pag. 78.*
- Wlpharedus Mutinensis elect. Episcopus circa ann. DCCCXVI. Quod cum Archiepiscopo, aliisque proceribus conspiraverit contra Ludovicum Pium Imper. in Monasterium detruditur, ubi vivendi finem fecit. Pag. 18.*
- Zacharias Franc. Ant. omni eruditionis genere clarissimus. Non audiendus, dum ex impuris fontibus Bresciani, putat Catalogo nostro Episcoporum adjiciendum esse Gualbertum de Mussis, atque Landulphum legitimum hujus Ecclesiæ Antistitem exulare jubet. Pag. 34., et seq. — Inscriptiones ab eodem Zacharia recensentur, quæ ipso Judice respuendæ, quæque a Brescianiis fontibus singulæ proveniunt. Pag. 34., et seq.
- Idem Zacharias notandus, quod consulum Paulini jun. sic expressum in Lapide Bresciani = ET ITERVM P̄C PAVLINI JVN. non repudiarit, quo admissio, sequeretur turbandum esse ordinem Factorum tam Consularium, quam Bissextilium. Pag. 38., et seq.
- Idem Zacharias tres Inscriptiones affert, pro spuris habendas, quarum

duo pertinere dicuntur ad Valerium Schitium Episcopum Crem., prima vero ad Vbaldum ejusdem Civitatis Episcopum. Pag. 73. — In ejus Libro, cui titulus *Excursus Litterarius* plures slizæ adduntur, quæ ab eodem met Cl. Auctore reprobantur. Pag. 73. Vide etiam Librum eundem. Pag. 59., et seq.

Idem Zacharias in errorem lapsus est referens Diploma Landulpho, quod ad Vbaldum Episcopum spectat. Pag. 61., et seq.

Idem Zacharias refellitur, ubi pro Presbyteri nomine substituendum putat Oddonem. Pag. 86., et seq. — Tum etiam ubi scribit Oddonem fuisse Cardinalem, et quidem ordinis Diaconalis — Idem ex Vghellio falso refert Castrum de Malleo a Federico Imperat. sub Imperiali protectione susceptum anno MCLXIV., cum id factum fuerit sub Presbytero Episcopo, ex ejusdem Monumento XXX. n. 1., quod allatum. Pag. 82. Vide pag. 88., teste etiam Cl. Bonafossa, ut a me quoque recognitum fuit. Ibid. et seq.

Idem falso retulit Bullam Alexandri III., ac si referenda esset ad Oddonem Episcopum, cum teste eadem Bulla spectet ad Offredum Episcopum. Pag. 89., et seq.

Idem Zacharias haud recte censuit Alexandri III. Bullam spectare ad S. Emannelem, cum ea ad Offredum Episcopum referenda sit. Pag. 95., et seq.

Zacharias plura congerit sub Rainerio sui libri Ep., pag. 142., et seq., atque statuit de Gerardo, de Vgolino, aliisque Episcopis, et de Inscriptionibus eorundem, quæ falsa plane, et respuenda sunt. Pag. 133., et seq.

MONVMENTA AVTHENTICA
SPECTANTIA
AD SERIEM EPISCOPORVM CREMONENSIVM

MONUMENTVM I.

Panchoardus Cremonensis Episcopus coram Adelgiso Comite Misso Ludovici II. Imperatoris in Placito Cremonensi, testes adducit, ut probet quasdam Curtes cum aliis iuribus a Carolo Magno Ecclesia sua donatas, & a suis antecessoribus possessas, anno DCCCXLII.

In Christi nomine. Dum per sanctionem sacri Principis & serenissimi Augusti Hlotarii magni & gloriosissimi Imperatoris Adelghisus Comes Cremonam advenisset, ad perquirendum instituta Precepti, que per Stephani ejusdem Civitatis Episcopi petitionem Dominus & gloriosissimus & piissimus Karolus Rex in eadem Ecclesia concessit habendum, idest Curtem Cucullo, Teclodo, Caprariolas, Brivisula, una simul cum Porto Vulpariolo et molitura de molinis et navium transitoria et reliqua portora usque in caput Addue, et cum eo adessent Panchoardus ejusdem Civitatis Episcopus, una cum Sacerdotibus suis Benedicto Diacono ejusdem Presulis Nepote, Capellano Domni Regis Hlodowici, Augusti Lotharii filius, Odelbertus Archipresbiter de Brixianore, et Agemundus Archipresbiter de Jovenalta, Sigeprandus et Landebertus Presbiteris, et simul cum eo Ambrosius et Rumualdus Pergomatus Judices, nec non Wilfredo, Fulberto, Sicchemano, Eiscari, Yldoini et Gildoini germani, Bavo, Otto, Wlvcman, Aldo, Giseverto, Rachimperto, Arichis, Rodemanno, Auperto, Roteperto, Arduolfo, Nazarius, Stablis, isti Brixiani sunt; et Vrso de Parma, isti Vassalli suprascripti Comitum; et Adaldo, Johanne, Rodemundo, et Rodelando, Rotchario, et Rotpaldo, Aloaldo, Helyrio, Geillo, Ardemanno, Walteramo, Odelberto, Pertefuso, Bruningo, Adefuf, isti Vassalli Episcopi. Sic in istorum omnium presentia Sacerdotes et Laici interrogati, atque conjuncti in eadem fide Sacerdotii et Christianitatis sue, quod de hac precepti investitura scirent, ut verum dicerent, et per nullius hominis timorem, neque blandimentum in aliqua parte deverterent. In primis Antonius presbiter dixit: Scio et bene memoro, quando Dominus Karolus Rex istam patriam Longobardiam adquisivit, per Preceptum suum in sancta Cremonensi Ecclesia, in Stephano ejusdem Ecclesie Presule concessit Curtem Cucullo, Teclodo, Brivisula, et Porto Vulpariolo, cum molitura de molinis, et transitoria militum, cum reliqua portora, usque in caput Addue, sicut istud Preceptum continet. Et post Stephanum possessorem et Atonem, eo usque dum Rotechild Bajulus Pipini Regis

contra legem et malo ordine Atonem Episcopum disvestiuit. Garibertus Presbiter dixit: Memoro, Atonem Episcopum habentem in integrum juxta istud Preceptum, quod Dominus Karolus Rex in superiori Ecclesia concessit, idest Curtem Cucullo, Telecto, Brivisula, et Porto Vulpariolo, cum molitura de Molinis, et transitoria militum, cum reliqua Portora usque in capud Addue, donec eum Rotchildus contra legem et malo ordine disvestiuit. Gumpertus Diaconus similiter dixit, ut Garibertus, Sinipertus Presbiter, Natalis Presbiter, Visevertus Presbiter, Audemarus Presbiter, Gisemprandus Presbiter, Lupus Presbiter, isti omnes ita dixerunt, sicut Garibertus et Gumbertus. Garoto de Auces juratus a Dei Evangelia, et inquisitus dixit: Scio et heue memoro, Atonem Episcopum habentem integrum juxta istud Preceptum Curte Cucullo, cum reliqua sequentia Precepti, et Porto Vulpariolo, et reliqua Portora usque in capud Addue, usquequo a Rotchildo contra legem disvestitus est. Agevertus de Waldeningo similiter ut Garoto dixit, et reliqua omnia de possessione Episcoporum, ut Antonius Presbiter firmaverunt. Arimundus dixit: Memoro Atonem Episcopum habentem molituram molinorum de Vulpariolo usque in capud Addue, et ego de meo molino in hanc domum Cremonensem meam molituram vexe. Isti Bergomates sunt. Isempertus de Muredelas similiter de Atone dixit, sicut et ceteri Presbiteri dixerunt. Grasevertus, Agemundus, et Aripertus de Gaidisco, isti omnes jurati, ut Isemperto dixerunt. Mauritius, Munofredo Clerico, Ragemundus, isti omnes jurati dixerunt, ut Isemperto et Graseverto. Lsemperto de Publicillas similiter dixit, et hoc per sacramentum affirmavit. Leonasse de Cremoua juratus similiter dixit ut Isemperto et Graseverto vel reliqui. Hi omnes investitura Attoni Episcopo testati sunt, scilicet a Rotchildo Pipini Bajulo malo ordine et contra legem devestitus fuisse dixerunt.

Facta hac notitia inquisitionis anno Domini et serenissimi Lutharii Augusti XXII. ejusque dilecti filii gloriosi Regis Ludovici idemque Secundo, XI. Kalendas Aprilis, per Indictione V. feliciter.

Scripti ego Ingeprandus Diaconus ex sanctione Missi et Comitum Adelgisi.

Adelgisus Comes in hac inquisitione a me facta subscripsi.

Ego Romaldo Scavino interfui.

 Signum manibus Ambrosii Scaviuo Bergomate, in his actis interfuit.

Ego Benedictus Diaconus et Capellanus Domni Regis in hac inquisitione interfui.

Ego Odelbertus Presbiter et Custos Ecclesie Sancti Laurentii, sita Brixianore in his actis interfui.

Sigeprandus Presbiter in his actis inquisitionis interfui etc.

Ex Muratorio Medii Aevi Tom. II. pag. 977.

Vide Monum. I. pag. 20. libri nostri editi linea 3.

MONUMENTVM II.

In eo Lotharius Imper. in favorem Panchoardi Episcopi confirmat omnia bona ad ejus Ecclesiam spectantia an. DCCCXLI.

In nomine Domini nostri Jesu Christi Dei aeterni.

Lotharius Divina ordinante Providentia Imperator Augustus. Si erga loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei, ejusque in eisdem locis sibi famulantibus opportuna beneficia largimus, præmium nobis apud Dominum eterne remunerationis rependi non diffidimus. Igitur omnium fidelium sancte Dei Ecclesie, ac nostrorum, præsentium videlicet et futurorum, comperiat magnitudo, quia Vir Venerabilis Panchoardus Cremon. Ecclesie Episcopus detulit obtantibus nostris quædam pie recordationis avi nostri Karoli, et bone memorie genitoris nostri Ludovici Augusti præcepta, in quibus continebatur, qualiter ipsi omnes res Episcopatus sui Sanctæ Mariæ videlicet, et Sancti Stephani, que ibidem a longo tempore usque nunc visum est pertinere, tam Monasteria, quamque et Scenodochia, seu Ecclesias baptismales, vel reliquas possessiones, ad ejusdem Episcopatum pertinentes, sub sua haberent defensione, atque immunitatis tuitione: unde memoratus ejusdem Sedis Præsul Panchoardus nostram petiit pietatem, ut eadem auctoritatis nostro confirmarem, ac sanctiremus præcepto. Cujus precibus pro mercedis nostre augmento libentissime adnuentes hos celsitudinis nostre apices decrevimus fieri, per quos præcipimus, modisque omnibus confirmamus, ut quicquid ad præfatam Ecclesiam a longo tempore Reges, vel alii quibuslibet homines largiti sint, vel ea quæ divina pietas ibidem augere voluerit, et memoratus tenet, vel possidet Episcopus atque prædecessores sui teneant cum omni integritate per nostram præceptionem ad eandem confirmamus ecclesiam ut tam memoratus Episcopus, quamque et successores sui. Deinceps jure firmissimo teneant, atque possideant, et ad ipsam sanctam Ecclesiam in augmentis proficiat. Reperimus nam-

que in auctoritate bone memorie præfati avi nostri Caroli, qualiter ipse ad præfatam Cremonensis Ecclesiam quasdam res condonaverat, locum videlicet, qui dicitur Tedecelus cum Brivisula et Cucullo vel omnia ad ipsa loca pertinentia, et porto cuius vocabulum est Vulpariolus, cum multorum transitorio usque in caput Addue cum molatna de molendinis, et portoribus usque in caput Addue. Si præfate res tempore Pipini patrum nostri Regis Longobardorum a jam dicta Sede abstractæ fuerint, quod nos ad inquirendum missum nostrum Adalgisum comitem constitimus, qui inquisita rei veritate, nobis intimare studuit, qualiter prædicta Ecclesia multis temporibus inde per donationem avi nostri vestituram habuisset. Quæ omnia veraciter cognoscentes, placuit nobis nostram superaddere auctoritatem, per quam concedimus, atque confirmamus, ut prædicta loca sicut a püssimo avo nostro concessum extitit, ita ab hinc in futurum, per nostram confirmationem jam dicta Ecclesia teneat, ita ut nullus Missus, neque Judex publicus, neque ulla opposita persona inde ullam contra prædictam Ecclesiam, vel Rectores ipsius inferre præsumat molestiam, aut inquietudinem, sed perpetuis temporibus sicut superius promulgatum est, ad partem præfate Ecclesie Rectores ejusdem Sedis teneant, atque disponant, et ut hec nostra immunitatis, atque largitionis auctoritas firma permaneat, manu propria subter illud firmavimus, et anuli nostri impressione assignari jussimus.

Signum Lotharii (✠) Sereniss. Augusti.

Remigius Notarius ad vicem Agilmari recognovi. Datum IV. idus Martii anno X. propitio Imperii Domini Lotharii pii Imperatoris in Italia XXII. In Francia II. Indictione IV. actum Quinciaco villa in Dei nomine feliciter. Amen.

Vide Monument. II. pag. 22. lin. 2.

Ex Libro Privilegiorum Episcopii Ecclesie Cremonensis pag. 6. et sequenti.

MONUMENTVM III.

Lotharius I. Imperator Panchoardo Cremonensi Episcopo privilegium concedit, ut per solos testes jura sua Ecclesie deperdita recuperare possit, circiter annum DCCCXL.

In nomine domini nostri Jesu Christi Dei eterni. Hlotharius divina ordiante providentia Imperator Augustus. Omnibus fidelibus

sancte Dei Ecclesie, et nostris, vel cunctis Rempubicam administrantibus, notum sit quia Panchoardus venerabilis Cremonensis Urbis Ecclesie Episcopus petit excellentiam nostram, ut per nostram auctoritatem concederemus ei ut quicquid predicta Sedes de rebus vel de mancipiis injuste privaverat, per inquisitionem in quibuslibet locis redintegrare valeret. Cujus precibus ob reverentiam ipsius Ecclesie adquiescere placuit, hanc nostram auctoritatem fieri jussimus, per quam ei concedimus atque confirmamus, ut ubicumque ipsa Sedes aliquid injuste privatum habet tam de rebus, quamque et de mancipiis, in quibus locis inquisitio facta fuerit per bonos et veraces et nobiles homines ipsius ibi commanentes, ubicumque de his facta fuerit causa, eas acquirere valeat, ne prefata Sedes nil injuste perdat hoc quod legibus habere dignoscitur; et volumus, ut nullus contradictor de hac re existat, sed sicut a nobis concessum est, ita permaneat. Et ut haec nostra concessio firmior habeatur, vel a cunctis fidelibus nostris melius conservetur, de anulo nostro subter jussimus sigillari. (*Cætera desiderantur*).

Ex Muratorio Antiquit. Medii Aevi Tom. II. Col. 975.

Vide Monum. III. pag. 22. lin. 13.

MONUMENTVM IV.

Decretum Synodale Angelberti Archiepiscopi Mediolanensis, et Comprovincialium Episcoporum, per quod confirmant immunitates Monasterii Brixiani Sanctorum Faustini et Jovite a Ramberto Episcopo aedificati anno 842., cui inter alios subscribitur Panchoardus Episcopus Cremonen.

+ Angelbertus humilis beatæ Mediolanensis Ecclesie Antistes. Notum esse cupimus cunctis Christi Dei nostri cultoribus, quod confrater atque Coepiscopus noster Rambertus, cum suorum Sacerdotum, aliorumque fidelium consensu, in loco ubi Sanctorum Faustini et Jovite Martyrum Corpora quiescunt, Monachorum aedificavit Cenobium. Super cujus perpetuo statu institutionem facere, ipsamque nobis, ut nostro roboraretur precepto, curavit offerre. Et quia officii nostri est, non extinguere bonorum, sed magis magisque accendere studia, alacri devotione institutionem, quam jam predictus Deo gratus Episcopus, nobis vero carissimus, ideo edidit, ut salva maneret intentio res suas Deo dicantium, et in Ecclesia nobili omnibus Canonicis horis divinum persolveretur

officium, et ut nullam quis pateretur tarditatem ad dominum convertendi: firmare ac roborare hoc nostræ auctoritatis præcepto curavimus. Et videlicet modo, ut nil amplius ab ipsa Congregatione quam libra requiratur argenti. Liceatque ei absque super impositione susceptum Deo persolvere votum: habeantque nihilominus licentiam de se ipsis semper Abbatem creandi. Eo si umquam aliqua inquietudo eis illata fuerit, quicquid ab hac die ipsis datum fuerit, vel adquirere quolibet modo vel arte potuerint, in ipsorum sit potestate, quatenus his libere utendo, et quem voluerint defensorem habendo, quietius Deo valeant militare. Vt igitur institutio Sancti Coëpiscopi nostri prædicti Ramberti a nullo Successorum ejus possit aliquo modo corrumpi, sed firma et inconcussa atque inviolata permaneat, per hoc nostræ auctoritatis præceptum eam firmare curavimus, canonice proclamantes, ut si quis eam violare temptaverit anathema sit.

Quod etiam Andreæ Ecclesiæ nostræ Notarium scribere jussimus, propriaque manu subscripsimus anno Dominicæ Incarnationis DCCC-XLII. Anno etiam Imperii Christianissimi Lotharii Imperatoris Vigesimo tertio, Indictione quinta.

Angelbertus indignus Episcopus confirmans subscripsi.

Ego Aldigisius Episcopus consensi et subscripsi.

P Gratia Dei Hagamo Episcopus huic sacre sinodali pragmatice manu mea subscripsi.

✠ Panchoardus Episcopus subscripsi.

Ermenfredus Episcopus subscripsi.

Walfericus Episcopus subscripsi.

✠ Ercanbertus Episcopus subscripsi.

Verendarius Curiensis Ecclesiæ Episcopus subscripsi.

Ex libro Muratorii Antiquitates Italicae Medii Aevi Tom. V. pag. 986.

Vide Monumen. IV. pag. 22. lin. 24.

MONUMENTVM V.

Privilegium quo Ludovicus Imperat. Lotarii filius sub sua protectione suscipit omnia bona, quae spectant ad Benedictum Episcop. ejusque Ecclesiam an. DCCCLI.

In nomine Domini nostri Jesu Christi Dei æterni.

Ludovicus gratia Dei Imperator Augustus, invictissimi Domini Imperatoris Lotharii filius. Si erga loca Divinis cultibus mancipata propter amorem Dei, eisque in eisdem locis famulantibus opportuna beneficia largimur, præmium nobis apud Dominum æternæ remunerationis rependi non diffidimus. Igitur omnium fidelium S. Dei Ecclesie, ac nostrorum præsentium videlicet, et futurorum comperiat magnitudo, quia Vir Ven. Benedictus Cremonensis Ecclesie Episcopus detulit obtutibus nostris, quædam piæ recordationis proavi nostri Caroli, nec non avi nostri Ludovici, simul etiam Domni et genitoris nostri Lotharii Aug. præcepta in quibus continebatur, qualiter ipsi omnes res Episcopatus sui, Sanctæ Mariæ videlicet, et Sancti Stephani, quæ ibidem a longo tempore usque nunc visum est pertinere, tam monasteria, quam Xenodochia, seu Ecclesias Baptismales, et reliquis possessiones et prædia ad dictum Episcopatum pertinentia sub sua habent defensione, atque immunitatis tuitione: unde memoratus ejusdem sedis Præsul Benedictus nostram petiit pietatem, ut easdem auctoritatis nostræ confirmarem, ac sancirem præcepto. Cujus precibus pro mercedis nostræ augmento libentissime annuentes, hos celsitudinis nostræ apices decrevimus fieri, per quos præcipimus, modisque omnibus confirmamus, ut quicquid ad præfatam Ecclesiam a longo tempore Reges, et alii quilibet homines largiti sint, et ea quæ Divina pietas ibidem augere voluit, et memoratus tenet, et possidet Episcopus, atque prædecessores sui tenuerunt, cum omni integritate per nostram præceptionem ad eandem confirmamus Ecclesiam, ut tam memoratus Episcopus quamque et successores sui deinceps jure firmissimo teneant, atque perenniter possideant, et ad ipsam sanctam Ecclesiam in augmentis proficiat. Reperimus namque in auctoritate bonæ memoriæ proavi nostri Caroli, qualiter ipse ad præfatam Cremonensem Ecclesiam quasdam res condonaverat, locum videlicet, qui dicitur Teledus cum Brivisula, et Cucullo, et omnia ad ipsa loca pertinentia, et porto, cujus vocabulum est Vulpariolus cum multorum transitorio usque in caput Addue cum molatura de molendinis, et portoribus usque in caput Addue quas res et loca Dominus et genitor noster per suum dictæ Ecclesie confirmavit præ-

ceptum. Quæ omnia veraciter cognoscentes, placuit nobis nostram super addere auctoritatem, per quam concedimus, atque confirmamus, ut prædicta loca, sicut a genitore nostro concessum extat, ita ut ab hinc in futurum per nostram confirmationem jam dicta Ecclesia teneat, ita ut nullus missus, neque ulla apposita persona inde ullam contra præfatam Ecclesiam et Rectores inferre præsumat molestiam, atque inquietudinem, sed perpetuis temporibus, sicut superius promulgatum est, ad partem præfatæ Ecclesiæ, et ejusdem sedis teneant, atque disponent sub mundeburdio, atque immunitate nostra. Quin etiam et addidit excellentiæ nostræ præfatus Præsul, eo quod quidam Longobardorum, ac ceterarum gentium homines suum peragentes negotium, Domni et genitoris nostri pragmaticum transgredi, scilicet eundo, et redeundo, ripatico, et palo solvendum suæ Ecclesiæ... auctoritate præcipientes jubemus, ut cujuscumque gentis... et... peragere negotium voluerit in portum Vulparioli, et Cremonæ cum milites applicent, et in sorte stent, et ibi suum peragant negotium, sic milites Comaclenses et debitum reipublicæ, quod est ripaticum, et pali fictura, pastumque ad duos riparios secundum Domni et genitoris nostri, et nostram concessionem, quæ ipsi milites prædicta portora adimpleant absque ulla oppositione, et ullius argumenti contradictione ipsi persolvant prædictæ Ecclesiæ, et nominato Præsuli, suisque successoribus. Quod si contra has prædictorum nostrorum, et nostras institutiones quispiam rebellis, aut contradictor exstiterit, liceat... pignorari, sicut lex dat nullo contradicenteque distringere: si autem ejus necessitas cum suo negotio sursum ascendendi contigerit ultra caput Adduæ, sic milites... prædictæ Ecclesiæ, et jam dicto Præsuli, suisque persolvant, et suum alicubi exerceant negotium, ut maluerint. Et ut hæc nostra auctoritas firmior in nomine Domini obtineat vigorem, manu propria subter firmavimus, et anuli nostri impressione subter signari jussimus.

Signum Ludovici Serenissimi Augusti

Remigius subdiaconus atque notarius ad vicem Dricemyri recognovi. Datum IIII. Idus Januarii anno Domini Lotbarii Serenis. Aug. in

Italia XXXII. in Francia XXII. et Ludovici Magni Imperatoris I. Indict. XIV. Actum Castriano Villa regia feliciter in Domino.

Ex Franc. Ant. Zacharia libri sui pag 63.

Vide Monument. V. pag. 23. lin. 11.

MONUMENTVM VI.

In quo Benedictus Episcopus Cremonensis obtinet a Carolomanno defensionem et protectionem omnium bonorum Ecclesie Cremonensis, cujus Episcopatus spectat ad an. DCCCLI.

In nomine Sancte et Individue Trinitatis. Karolus ejusdem Dei omnipotentis gratia imperator augustus. Si erga loca divinis cultibus mancipata propter amorem dei eiusque in eisdem locis sibi famulantibus oportuna beneficia largiuntur premium nobis apud deum eterne remunerationis rependi non diffidimus; igitur omnium fidelium sancte dei ecclesie ac nostrorum presentium videlicet et futurorum comperiat magnitudo: quia vir venerabilis benedictus cremonensis ecclesie episcopus detulit obtutibus nostris quasdam pie recordationis avi nostri karoli, nec non et patris nostri hludovici simul et fratris nostri hlotharii, et nepotis nostri hludovici auctoritates preceptorum in quibus continebatur qualiter ipsi omnes res episcopatus sive sancte marie videlicet et sancti stephani que ibidem a longo tempore usque nunc pertinere, tam monasteria quamque et xenodochia seu ecclesias baptismales et reliquas possessiones et predia ad eiusdem episcopatum pertinentia sub sua haberent defensione, atque immunitatis tuitione. Vnde memoratus benedictus presul nostram petiit pietatem ut easdem auctoritates nostro confirmaremus precepto. Cujus precibus pro mercedis nostre augmento libentissime annuentes hos celsitudinis nostre apices decrevimus fieri per quas precipimus modisque omnibus confirmamus ut quicquid ad predictam ecclesiam a longo tempore reges vel alii quibuslibet homines largiti sint vel ea que divina pietas ibidem augere voluerint et memoratus tenet et possidet episcopus atque predecessores sui tenuerunt, cum omni integritate per nostram preceptionem ad eandem confirmamus ecclesiam ut tam memoratus episcopus quamque successores sui deinceps iure firmissimo teneant atque possideant, et ad ipsam sanctam ecclesiam augmentandam proficiat; Reperimus quoque in auctoritate bone memorie avi nostri karoli qualiter ipse ad prefatam cremonensis ecclesiam quasdam res condonaverat, et inde nepos noster hludovicus imperator sui precepti

auctoritatem ad eandem sedem concesserat locum videlicet qui dicitur teledus cum brivisula et cucullo vel omnia ad ipsa loca pertinentia et portum cuius vocabulum est vulpariolus cum militorum transitorio usque in caput addue cum molatura de molendinis et portoribus usque in caput addue quas res et loca blotarius frater noster et inde hludovicus nepos noster per sua precepta in iam dicta confirmaverunt ecclesia. Que omnia veraciter cognoscentes placuit nobis nostram super addere auctoritatem per quam concedimus ut prefata dona sicut a fratre nostro et nepote concessa sunt, ita in futuro ipsa sedes teneat et nullus missus neque iudex publicus neque ulla persona inde ullam contrarietatem inferat, sed prefate ecclesie rectores ea teneant sub nostro mundiburdio, et nostra immunitate, quin et idem presul adiecit quod quidam Longobardorum vel aliarum gentium homines sua peragentes negotia ripaticum non solvissent, indeque auctoritatem ei firmamus sicut antecessores nostri, nepos noster hludovicus concessit, unde precipientes iubemus ut sicut in preceptis blotarii et hlodovici continetur ita deinceps ripaticum et pali fictura ad iam dictam ecclesiam persolvatur absque ulla contradictione et si aliquis contradixerit persolvere ita ex inde agatur sicut continetur in preceptis antecessorum nostrorum. Et ut hec nostra auctoritas plenius observetur, manu nostra subter firmavimus et anulo nostro insignari iussimus.

Signum Karoli

Gloriosissimi Imperatoris

Audacher notarius ad vicem Gaudini recognovit

Data III. kal. marcii anno XXXVII. regni domni Karoli imperatoris in francia et imperii eius I. actum in sancta sophia iuxta papiam feliciter in dei nomine amen.

Ego Girardus notarius huius exempli exemplar vidi et non mutata sententia exemplavi.

Ego ramundus notarius huius exempli autenticum vidi et hic subscripsi.

*Ex libro privilegiorum Ecclesia Cræmonensis pag. 11. n. 8.
Vide Monum. VI. pag. 25. lin. 4.*

MONUMENTVM VII.

Quo Carolus Imp. sub sua protectione suscipit res omnes, et bona spectantia ad Landonen Episcopum ejusque Ecclesiam, qui electus fuit Episcopus ann. DCCCXXCI.

In nomine Sanctæ, ed Individuæ Trinitatis.

Carolus divina favente clementia Imperator Augustus. Si erga loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei, ejusque in eisdem locis famulantibus opportuna beneficia largimur, præmiam nobis apud Dominum æternæ remunerationis rependi non diffidimus. Igitur omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, ac nostrorum, præsentium videlicet, et futurorum comperiat magnitudo, quia vir venerabilis Lando Cremonensis Ecclesiæ Episcopus detulit obtutibus nostris quædam piæ recordationis proavi nostri Caroli, nec non avi nostri Ludovici, et Lotharii, ac Ludovici nepotis nostri augusti præcepta, in quibus continebatur, qualiter ipsi omnes res episcopatus sui Sanctæ Mariæ, et S. Stephani, quæ ibidem a longo tempore usque nunc pertinent, tam monasteria, quamque et xenodochia, seu ecclesias baptismales, et reliquas possessiones, et prædia ad ipsum Episcopatum pertinentes sub sua haberent defensione, et immunitatis tuitione. Vnde memoratus ejusdem Sedis Præsul Lando nostram petiit pietatem, ut easdem auctoritatis nostro confirmaremus, et saneiremus præcepto. Cujus precibus pro mercedis nostræ augmento libentissime annuentes, hos celsitudinis nostræ apices decrevimus fieri, per quos decernimus et præcipimus, modisque omnibus confirmamus, ut quicquid ad præfatam ecclesiam a longo tempore Reges, et alii quilibet homines largiti sint, et ea quæ divina pietas ibidem augere voluerit, et memoratus tenet, et possidet episcopus, atque prædecessores sui tenuerunt, cum omni integritate per nostram præceptionem ad eandem confirmamus ecclesiam, ut tam memoratus episcopus, quamque et successores sui deinceps firmissime teneant atque perenniter possideant, et ad ipsam Ecclesiam Sanctam in augmentis proficiat. Reperimus namque in auctoritate proavi nostri Caroli, qualiter ipse ad præfatam Cremonensem ecclesiam quasdam res condonaverat, locum videlicet qui dicitur Secledus cum Brevisula, et Cocullo, et omnia ad ipsa loca pertinentia, et portum cujus vocabulum est Vulpariolus cum multorum transitorio usque in caput Adduæ cum molatura de molendinis, et portoribus usque in caput Adduæ, quæ res et loca nepos noster per suum in jam fatam Ecclesiam confirmavit præcep-

tum. Quæ omnia veraciter cognoscentes placuit nobis nostram superaddere auctoritatem, per quam concedimus, atque confirmamus, ut predicta loca sic a nepote nostro concessum extat, ita ut abhinc in futurum per nostram confirmationem jam dicta ecclesia teneat, ita ut nullus missus, neque iudex publicus, nec ulla apposita persona inde ullam contra prædictam ecclesiam, et rectores inferre præsumat molestiam, aut inquietudinem. Sed perpetuis temporibus, sicut superius promulgatum est, ad partem præfatæ ecclesiæ rectores ejusdem sedis teneant, atque disponant sub mundiburdio, atque immunitate nostra. Si quis vero aliquid contra hoc nostrum præceptum facere tentaverit immunitatis ejusdem ecclesiæ culpabiliter habeatur, et ut hæc nostra auctoritas firmiter habeatur verinsque credatur, manu propria subter eam firmavimus, et anulo nostro insigniri jussimus.

Signum Caroli Imp. Augusti

Juriaph. Cancellarius ad vices . . . Archicancellarii recognovi.

Datum Kalend. Augusti anno incarnationis Domini DCCCLXXXIII. indictione prima, anno Imperii Imperatoris Caroli III. actum in Murgela in Dei nomine feliciter, amen.

Ex Franc. Ant. Zacharia libri sui pag. 67.

Vide Monum. VII. pag. 25. lin. 10.

MONUMENTVM VIII.

Landus Episcopus Cremonensis coram Gausone Misso Berengarii Regis in Placito Cremonensi sententiam obtinet, ne census annuum pro duabus Curtibus persolvat Camera Regia, anno 910.

Dum in Dei nomine Civitate Cremona, hubi Domnus Berengarius gloriosissimus Rex preerat, ad domum Episcopii ipsius Cremonensis Ecclesiæ resideret Ganso Vassus et Missus Domni Regis ex hac causa constitutus, residentibus cum eo Ambrosius Cancellarius, Gualbertus, Sichardus Index Cremonensis, Leo Archipresbyter, Petrus, Lambertus, Rampertus Presbiteris, Lupus Archidiaconus, Aldo, Oldebertus Diaconis, Cardines ipsius Episcopii, Rodelandus, Vulmanus et reliqui plures . . . Landus Episcopus ejusdem Se-

dis, una Adelbertus Vasallo et advocato suo, et ostendit ibi Preceptum unum, ubi continebatur in eo ab ordine ut hic subter legitur: In nomine sancte et individue Trinitatis. Karolus divina favente clementia Imperator Augustus. Si petitionibus Sacerdotum iustis et rationabilibus anuimus, et necessitudinem injustam sublevamus, et nobis procul dubio ad eternam beatitudinem capessendam pertinere confidimus, quia decet Imperiale fastigium sibi subditam partem oppressam pravitate. . . . erigendo, et ad proprium Deo favente statum redintegrando perducere. Quapropter omnium Sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumque presentium scilicet ac futurorum comperiat industria, quia venientibus nobis Ravennam ad colloquium spiritalis Patriæ nostri Domni Johannis videlicet summi Romani Pontificis etc. Data XI. Kalendas Martii, anno Incarnationis Domini DCCCLXXXII. Indictione XV. anno vero Imperii Domni Karoli Secundo. Actum Ravenna Civitate in Dei nomine feliciter. Amen. Estat Preceptum ipsum firmatum manu propria idem Domni Karoli Imperatoris, et ad ejus anulum sigilatam. Preceptum ipsum hostensum, et ab ordine relectum. Interrogati sunt ipsi Landus Episcopus et Adelbertus advocatus pro quod Preceptum ipsum hostendisset: qui dixit: ideo Preceptum ipsum hic vestri presentia hostensi, ut nec quislibet dicere possit, quod pars hujus Episcopii Cremonensis eum silens aut occulte aut concludiose abuisse aut detenuisse; et quod plus est, ut audivimus iste Lupus filius quondam Ariperti abitor hujus Civitatis Cremonensis Advocatis Curtis Domni Regis Auce que dicitur Magiore, et Castenedulo qui hic presens est querit nobis Censum Solidorum Septem et dimidio pro silvis et terris a parte ipsius Curtis Auce, que dicitur Magiore, seu Castenedulo annualiter persolvendum; quod nos justa superscriptum Preceptum da pars ipsius Episcopii nullum censum nec ullam redibitionem dare nec persolvere debemus. Querimus ut dicat si ipsum censum a pars ipsius Curtis Auce, que dicitur Magiore et Castenedulo aliquod pertinet, an non. Qui et ipse Lupus Advocatus dixit et professus est: Vere preceptum ipsum, quam hic ostendisti bonum et verax est; et Censum ipsum solidorum septem et dimidio quod vos dicitis a parte ipsius Curtis Castenedulo, nec jam dicta Curte Auce, que dicitur Magiore justa ipsum Preceptum nihil pertinet ad querendum nec pertinere debet cum lege et ipsum censum da pars ipsius Episcopii ne quesivimus, ne querimus, quia cum lege non possumus. His peractis et manifestatio ut supra facta paruit

supradictis auditoribus esse recte, et judicaverunt ut justa eorum altercationem, et eidem Luponi Advocatori professione et manifestatione ipse Lupus Advocatus, et pars Regia, et ipsius Curtis Auce, que dicitur Magiore et Castenedulo maneant de predictum Censum justa ipsam Preceptum taciti et contenti et pars ipsius Episcopii sint exinde soluti et indemnes. Et finita est causa. Et hac notitia pro securitate parte ipsius Episcopii fieri jussimus.

Quidem et ego Rotifredus Notarius Domni Regis ex jussione Domni Regis, et ammonitione suprascriptorum Judicium scripsi, anno Regni Domni Berengarii Regis Deo propitio vigesimo tertio, mense Novembris, Indictione Quartadecima.

Andreas Diaconus et Capellanus Domni Regis interfuit.

Joannes Clericus de Verona interfuit.

Ego Ambrosius Diaconus et Cancellarius Domni Regis interfui et subscripsi.

Gausus interfui. = Gualpertus Judex Domni Regis interfui.

Sichardus Judex Domni Regis interfui = Bifonius Judex Domni Regis interfui.

Petrus Notarius interfui.

 Signum manibus suprascriptorum Bernardi et Pagani, seu Reginerii Vassi Domni Regis, qui interfuerunt.

 Signum manibus suprascriptorum Beboni, et Miloni item Vassi Domni Regis, qui interfuerunt.

 Signum manibus suprascriptorum Olerici, Ingeltrimi, similique Vassi Domni Regis, qui interfuerunt.

Ex Muratorio Antiquit. Medii Aevi Tom. II. Col. 5.

Monum. VIII. pag. 31. lin. 4.

MONUMENTVM IX.

Privilegium Berengarii Regis, qui prater cetera privilegia per quinque milliaria circa Cremonam territorium attribuit, ac concedit immunitatem a Vectigalibus an. DCCCCXVI.

In nomine Domini Dei æterni.

Berengarius divina favente clementia Imperator Augustus. Si sanctarum Dei ecclesiarum pastoribus ea, quæ digne a nostris fidelibus apud nostram Imperialem majestatem postulantur impendimus, id ad æternæ recompensationis meritum nobis proficere non dubitamus. Quo circa noverit omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorum-

quæ, præsentium ac futurorum industria eo quod Johannes venerabilis sanctæ Cremonensis Ecclesiæ Episcopus fidelis noster per Ardingum Reverendissimum consiliarium humiliter nostræ Imperiali Potestati suggererit, quoniam occasione portarum et pusterularum ac turrium, et publicarum viarum civitati Cremonensi in suæ Ecclesiæ possessoribus, paganorum incursione extracta publici ministeriales Brixienſis comitatus et pars curtis sex-pilas placita custodire mansionatica facere, portatica tollere, et telonea, ac curaturam publiciter erigere quaerebant. Quod nos audientes, sanctamque Cremonensem Ecclesiam infinitis calamitatibus attritam, et jam jam pene desolatam comperientes precibus jam dicti Ardinghi Episcopi, et Grimaldi comitis, atque assiduitate servitii jam fati Johannis Episcopi, hoc nostrum Imperiale praeceptum fieri decrevimus, per quod divino amore succensi, quidquid curaturæ, telonei aut portatici alioquin ingenio de jam fata Cremonensi civitate ad nostram imperialem et publicam partem erigi, aut pertinere potuit tam de parte praelibati comitatus, quamque de parte curtis nostræ Sex-pilas eidem ecclesiæ concedimus, et largimur jure proprietario usque in perpetuum; statuimus etiam, ut nullus publicæ, aut regiae partis procurator infra muros prænominatæ civitatis aliquam habeat potestatem, aut curaturam, et portaticum ibi tollat, nemo et comes, et vicecomes sculdasio, gastaldio, decanus, aut aliqua magna parvaque persona publicæ et imperialis aut regiae partis infra muros Cremonenses, vel foris circa civitatem milliaria quinque, placita custodiat, aut mansionaticum faciat absque voluntate, et permissione Johannis præsentis episcopi ejusdem ecclesiæ ejusque successorum, sed quidquid ad publicam partem in eadem civitate vel foris usque ad milliaria quinque de comitatu Brixianensi juste, et legaliter huc usque pertinuit curatura, et de curte nostra Sex-pilas juste, et legaliter huc usque pertinuit curaturam videlicet, portaticum, vel teloneum, una cum portis et turribus atque posterulis sub integritate sanctæ Cremonensis Ecclesiæ perpetualiter donamus atque concedimus et de nostro jure et dominio in ejusdem jus, et dominium omnino transfundimus ac delegamus, vias quoque publicas ibidem circum circa adjacentes ad utilitatem ejusdem civitatis incidendi, et fossatos faciendi licentiam præfato Johanni episcopo, suisque successoribus hac nostra auctoritate donamus. Et si mercata infra spatium dicta civitatis, aut extra circumquaque consecrare idem Episcopus poterit una cum mercato sancti Nazarii in potestate Epi-

scopi Cremonensis ecclesiae omni publica ditione remota, et contradictione curtis Sex-pilas expulsa. Omnia denique castella circa plebem et curtes praelibati Episcopi Cremonensis aedificata sub nostram imperialem potestatem, et mundiburdium recepimus. Et ab omni publica functione, et placito ac mansiomatico, et curaturis eadem castella decernimus, et adjudicamus perpetuis temporibus esse excusata. Et in potestate Episcopi Sanctae Cremonensis ecclesiae absque publico ministeriali permansura censemus. Piscaria quoque eidem ecclesiae a Vulpariolo usque ad caput Adduae cum molendinis et portubus transitoriis eidem episcopo confirmamus jure proprietario usque in perpetuum, et eundem Johannem episcopum cum tota Cremonensi ecclesia, et universo clero ipsius ecclesiae suisque plebibus et curtibus ac cellis et villis, et cum servis, atque ancillis, Aldionibus, et Aldianis utriusque sexus familiis sub tuitione et defensione imperii nostri aeternaliter recipimus, totius potestatis contradictione remota. Si quis ergo hoc nostrae concessionis et confirmationis praeceptum infringere, vel violare quandoque tentaverit, sciat se compositurum anri optimi libras sexaginta, medietatem camerae nostrae sacri palatii nostri, et medietatem praefatae Cremonensi ecclesiae ejusque rectoribus. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus per futura tempora observetur, manu propria roborantes de anulo nostro inferius consignari jussimus.

Signum Domni Berengarii Sereniss. Imper.

Petrus Notarius ad vicem Ardingi Episcopi et Archicancellarii recognovi.

Datum Kalendas Septembris anno Dominicae Incarnationis DCCCXVI. Domini vero Berengarii piissimi Rom. Regis XXIX. Imperii autem sui I. Indict. V. Actum Papiae in Christi nomine Amen.

Ex Francisco Antonio Zacharia libri sui pag. 74. et seq.

Vide Monum. IX. pag. 42. lin. 5.

MONUMENTVM X.

In quo Rodulphus Italiae Rex Joanni Cremonensi Antistiti, atque illius Ecclesiae, a Paganis, et pessimis Christianis desolatae, privilegia sarcit, et ejus jura ac bona confirmat, anno 924.

In Nomine Domini nostri Jesu Christi Dei eterni, Rodulfus divina annuente Clementia Rex. Quoniam quidem Imperatorum, et regum consuetudo fuit, est, et erit, Christo propitiante, diruta solidare, et ad statum bone ordinationis dirigere, et Sanctarum Dei Ecclesiarum defensionem illius amore, qui pro omnibus passus est, firmiter instare: id circo notum sit omnibus fidelibus Sancte Dei Ecclesiae, nostrisque, presentibus atque futuris, quia Johannes Sancte Cremonensis Ecclesie Episcopus, nosterque per omnia fidelissimus, innuit et retulit modestie nostre per Reverentissimum Sancte Tertonenis Ecclesie Episcopum, et Archicancellarium nostrum, nec non et Heicardum, venerabilem Sancte Parmensis Ecclesie Episcopum, summumque Auricularium nostrorum, quatenus ut eundem Johannem Episcopum cum omnibus facultatibus sue Ecclesie, suoque Clero et Canonicis ibidem Deo famulantibus, suisque libellariis absque proprietate consistentibus, ejusdemque Ecclesie familiis, pro Dei Amore, et remedio anime nostre, sub nostra Regali defensione, et omnia jura sue Ecclesie; et proprietates atque possessiones sub integritate sui, per nostri precepti inscriptionem confirmare usque in perpetuum dignaremur, sicut juste et legaliter inferius fuerit declaratum. Nos autem ad eandem Ecclesiam a Paganis, et quod magis est dolendum, a pessimis Christianis desolatam, multisque calamitatibus et miseriis attritam, intelligentes, et prefati Episcopi Johannis fidelitatem intuitentes, consilio predictorum Episcoporum libenter annuimus, atque pretitulatam Ecclesiam cum suo Episcopo, suoque Clero, suisque Libellariis et familiis, sub nostra tuitione precepimus, et omnia sua queque justa moderamine confirmavimus. Precipientes et omnimodis statuentes, ut nullus Dux, Comes, Vicecomes, Sculdasio, Decanus, aut aliqua publice partis persona infra muros et fossatos pretitulate Ecclesie, et prediis ejus atque Castellis et Curtibus, Titulis, Cellis atque Plebibus, Placitum custodiat, aut aliud aliquod contra Pontificem ejusdem Ecclesiae agat. Curaturam denique et telonem, quod injuste ad partem publicam exigebatur de inframuris et Civitate, ad prenominatam Ecclesiam pertinentibus, simul cum annuali Mercato et Curatura, que dicitur Sancti Nazarii, prout bone memo-

rie Berengarius Imperator et predecessor noster eidem Ecclesie concessit et restituit, cum omni publica functione concedimus et confirmamus ipsi Sancte Cremonensi Ecclesiae. Piscariam quoque, sicut per Precepta eadem Ecclesia possidet, a loco scilicet, in quo Addua in Padum defluit, cum omnibus Insulis et Pollicinis in Padum existentibus, seu et Molendiis, atque Ripaticum usque ad Portum de Vulpariole, de eadem Ecclesia pertinente, simul cum terra posita infra eandem Civitatem, que olim pertinuit de Curte juris Regni nostri, que dicitur sex-pilas ex integro, prout jam nominatus Berengarius Imperator eidem Ecclesie tribuit, concedimus, et per omnia ipsi Sancte Cremonensi Ecclesie confirmamus. Ad habendum, tenendum, et quicquid Episcopus ejusdem Civitatis, qui pro tempore fuerit, ad utilitatem ejusdem Ecclesie voluerit, faciendum. Sancimus preterea et Regali nostra auctoritate decernimus, ut Libellarii et Manentes pretaxate Ecclesie, qui absque proprio sunt, et proprium non habent, Placitum non celebrant publicum. Et si aliqua fuerit horta contentio, et adclamati fuerint, volumus, et determinamus, ut cum Episcopo sepe dicte Ecclesie, aut cum suo Misso ad Placitum pergant, et legem faciant atque recipiant omnia mala et publica occasione sopita, penitusque remota. Interea precipiendo precipimus, ut quicquid telonei aut curature exigi possit a negotiatoribus, eandem Civitatem adeuntibus, nemo publicus Ministerialis exinde se intermittat, aut inventa occasione aliud aliquid infra aut extra muros tollat, set pars prenominate Ecclesie eandem curaturam et teloneum, per hanc nostram auctoritatem et concessionem, extra et infra muros ejusdem Civitatis ad partem pretaxati Episcopii tollat et vindicet absque tocius potestatis contradictione. Denique negotiatores ejusdem Civitatis insidiosae contra prefatam Ecclesiam agere temptantes, si voluerint Portum predictae Ecclesie dissolvere, et diabolica sussione in alia aliqua parte tranmutare, divino amore succensi funditus hoc contradicimus: sed sicut jam nominatus Johannes Episcopus eandem Ecclesiam de eodem Portu investitam invenit, ita usque in perpetuum presenti deliberatione teneat et possideat: et quoscumque et quantoscumque in ibi Episcopus, qui pro tempore fuerit, advenire et mercari cum qualicumque negotio absque omni contradictione recipiat, et negotiari dimittat, salvo et non temerato jure sue Ecclesie. Si quis igitur hoc nostre concessionis et confirmationis preceptum infringere temptaverit, sciat se compositurum auri

optimi libras Centum, medietatem Camere nostre, et medietatem predictae Ecclesiae suisque Pontificibus. Quod ut verius credatur et diligentius observetur, manu propria roborantes, et anulo nostro subter jussimus insigniri.

Signum (✠) Domni Rodulfi incliti Regis.

Manno Cancellarius ad vicem Beati Episcopi et Archicancellarii recognovi.

Data V. Kalendas Octobris, anno Dominice Incarnationis DCCCXXXIII. Domni vero Rodulfi serenissimi Regis in Burgundia XV. In Italia III. Indictione XIII.

Actum in pratis de Grannis in Christi nomine feliciter. Amen.

Ex libro Muratorii Antiquitates Italicae Medii Aevi tom. VI.

pag. 49.

Vid. Monum. X. pag. 44. lin. 16.

MONUMENTVM XI.

In eo continetur commutatio quatuor camporum, quos sibi invicem cedunt Dominus Dagibertus Episcopus Cremonensis, et Stephanus quidam sub Lotario Imperatore, anno ejus Imperii XVIII.

Campi Episcopi Dagiberti et juris Episcopatus jacebant in Valle-surda Campi vero Stephani positi erant in Vico Antenate atque hęc commutatio facta est formulis et conditionibus quę tunc temporis in usu erant, et previa estimatione trium hominum, qui in comuni comunione erant timentes Deum.

Ex libro privilegiorum Episcopii Cremonensis pag. 138. et 139.

Sequitur autem alius contractus commutationis de aliis Campis inter eundem Dagibertum Episcopum et Magisfredum habitatorem Vici Antenatis de quibusdam Campis sitis in prefato Vico factum sub anno Regni Lotarii Dei gratia Regis Anno ejus nono decimo mense Februario.

Ex eodem libro Privileg. Episcopii Cremonens. pag. 137.

Vide Monum. XI. pag. 46. lin. 11.

MONUMENTVM XII.

Otto I. Imperator Oldericō Cremonensi Praesuli ejusque Ecclesiae, privilegia et jura confirmat, anno 973.

In nomine Sancte et individue Trinitatis.

Otto Dei favente pietate Imperator Augustus. Si locis etc. noverit.

universitas, Oldericum venerabilem Sancte Cremonensis Ecclesie Antistitem, obtentu Adeleid nostre conjugis et Consortis nostri Imperii, celsitudinis nostre clementiam adiiisse, humiliter postulans, quatinus pro Dei amore, nostrique Imperii salute, nostra imperiali auctoritate precepta a Decessoribus nostris, scilicet Karolo, atque Iodovico, nec non et Berengario magnificis Imperatoribus, sue Ecclesie concessa confirmaremus. Cujus dignis petitionibus annuentes, prout juste et legaliter possumus, concedimus atque per hujus nostre auctoritatis paginam confirmamus et corroboramus eidem Sancte Cremonensi Ecclesie quicquid curature, telonei, aut portatici aliquo ingenio de jam fata Cremonensi Civitate ab publicam functionem pertinet, tam de parte ipsius Civitatis Comitatus, quam de parte Curtis sex pila, nec non ripam cum menibus et turribus ipsius Civitatis, seu etiam omnia, que a jam dictis antecessoribus nostris Ecclesie ipsius Episcopatus precepto donationis et confirmationis sunt concessa, nominative circa Civitatem uudique per quinque milliariorum spatia. Eo videlicet ordine, quo ipse Odelricus venerabilis Episcopus, sique successores per hoc nostrum pramaticon tam nostris quam nostrorum successorum temporibus universa, que pretaxate Ecclesie sive per precepta, sive per scriptiones aliquas, seu quoquo modo devenerunt, de quibus nunc investita dinoscitur, ad communem utilitatem ejusdem Ecclesie et Fratrum, quiete ac pacifice teneant, firmiterque possideant, omnium Sancte Dei Ecclesie fidelium remota contrarietate. Statuimus etiam per hanc nostram Imperialem jussionem, quod si precepta, alieque Scriptiones ipsius Ecclesie incendio, latrocinio, sive quolibet ingenio alio sublata fuerint, si Advocatus Episcopi cum tribus Sacramentalibus, quod hac ratione eas amisisse ausus fuerit affirmare, ita illum licead per hoc nostrum preceptum defendere, tamquam si ipsas scriptiones presentialiter haberet. Si quis igitur etc.

Signum (✠) Domni Ottonis Imperatoris serenissimi Augusti.

Petrus Cancellarius ad vicem Huberti Episcopi et Archicancellarii recognovi.

Datum V. kalendas Aprilis, anno Dominice Incarnationis DCCCLXXIII. Indictione I. Imperii Domni Ottonis XII. item Ottonis VI. Actum Quintileburg, feliciter.

Ex libro Muratorii Antiquitates Italicae medii Aevi tom. VI. pag. 52. Vide Monum. XII. pag. 57. lin. ultima.

MONUMENTVM XIII.

In quo Oldericus Cremonensis Episcopus in placito Cremonensi ab Adelelmo, qui et Azo, Misso Arduini Regis, impetrat Bannum Regium pro tutela quarundam terrarum sui Episcopatus, anno 1004.

Dum in Dei nomine, Civitate Cremona, in laubia majore domus Episcopii ipsius Civitatis, per data licentia Domni Olderici Episcopi, in judicio resideret Adelelmus, qui et Azo, Missus Domni Arduini Regis, singulorum omnium justicias faciendas ac deliberandas, residentibus cum eo Adelbertus, Andreas, Johannes, item Adelbertus, Dominicus, Judices Sacri Palatii, Amizo, Ardericus, Walbertus, Bonizo et reliqui plures. Ibi que eorum veniens presencia Rolandus Avocatus ipsius Episcopio retulit: Abeo et teneo ad parte jam dicto Episcopio proprietatem petias duo... de terra, quas esse videntur prima in loco Piciningo, hoc est pro mensura justa jugias decem et octo. Coëret ei ad seras, a mane, a meridie Sancti Silvestri. Secunda in loco Landacisca, et per mensura justa jugias sedecim. Coëret ei a mane via communis Sancte marie. Tercia ibi prope est per mensura justa jugias sex. Coëret ei da trex partes terra ipsius Episcopio. Quarta est in Mutidelle pro mensura justa jugia quin... Coëret ei da omnes partes terra eidem Episcopio. Quinta in dardi Casalé est per mensura justa jugias quadraginta. Coëret ei da omnes partes prenominato Episcopio. Sexta in Visidanelli, est per mensura justa jugias trex. Coëret ei da duabus partibus prefate Episcopio. Septima in eodem loco ibi prope est per mensura justa jugias duas. Coëret ei da duabus partibus eidem Episcopio. Octava ibi non multo longe est per mensura justa jugias septem. Coëret ei da duabus partibus jam dicto Episcopio. Nona in eodem loco, que est per mensura justa jugeas sex. Coëret ei ad Sera Sancte Marie. Decima in Silva Bonella, et est per mensura justa jugias sex. Coëret ei da duabus partibus eidem Ecclesie. Undecima ibi non longe, que est per mensura justa juges novem. Coëret da duabus partibus prefate Ecclesie. Duodecima in Fatiximago, et est pro mensura justa juges octo. Coëret ei ad sera prefate Ecclesie, sibi que alii sunt in is omnibus coërentes. Et si quislibet omo exinde aliquit dicere volt, paratus sum cum eo da parte jam dicti Episcopii inde ad racionem standum, ac legitime finiendum. Et quod plus est, quero, ut vos Dominus Adelelmus Missus pro Dei amore, et anime Domni Arduini Regis mercedem, Bannum da pars

Regi mittatis, ut nullus Omo de predictis rebus prenominato Episcopio sine legali iudicio disvestire audead. Cum ipse Avocatus taliter retulisset, tunc ipse Adelelmus pro Dei amore et anime Domni Regi Bannum da parte ejus misit in Mancosus auri mille, ut nullus omo prenominato Episcopio de predictas petias de terra sine legali iudicio devestire audead. Qui vero fecerit, predictos mille Maucosos se compositurus agnoscat, medietate parti Camere Domui Regis, et medietatem parti ejusdem Episcopio. Et anc noticia pro securitate.

Ego Adam Notarius Sacri Palatii ad jussione prefato misso, et Judicum amonicionis scripsi.

Factum est hoc Anno Regni Domni Arduini Regis, Deo propicio, Tercio, V. kalendas Marcii, Indictione secunda.

Adelelmus Missus subscripsi.

Adelbertus Judex Sacri Palatii interfuit.

Andreas Judex Sacri Palatii interfuit.

Johannes Judex Sacri Palatii interfuit.

Dominicus Judex Sacri Palatii interfuit.

Ex libro Muratorii Antiquitates Italicae Medii Aevi tom. II. pag. 965.

Vide Monum. XIII. pag. 58. linea postrema.

MONUMENTUM XIV.

Privilegium quo interventu Cunegundis Consortis Henrici Imperatoris conceduntur, et confirmantur omnia privilegia jam concessa a predecessoribus intra spatium quinque milliariorum in favorem Ecclesie Cremonensis.

In nomine Sancte et Individue Trinitatis
Henricus divina favente Clementia Francorum et Longobardorum Rex.

Cum nostrum est Ecclesiarum Dei curam sollicito gerere et in cunctis utilitatibus eisdem vigilantius subvenire. Modis quibus possumus hujusmodi semper volumus et optamus precipue officio desudare. Qua propter notum sit omnibus nostris fidelibus presentibus et futuris. Nos caritate Dei et dilecte regni nostri consortis Cunigunde gratissimo interventu. Queque preceptaque ab antecessoribus nostris maxime primo, secundo et tertio Sanctissimis et Invictissimis Augustis Ottonibus Ecclesie Cremonensi largitate concessa et confirmata sunt cum omnibus que continentur in illis cum ripa videlicet et curatura Teloneo et districtione ejusdem Civitatis infra et

extra per quinque miliariorum spacia nostri precepti auctoritate concedendo prefate Ecclesie donasse confirmasse et roborasse. Ea videlicet ratione ut nullus Dux, Marchio, Archiepiscopus, Episcopus, Comes, Vicecomes, Sculdasio aut aliqua magna sive parva Persona cujuscumque ordinis supradicte Ecclesie de praedictis omnibus aliquam molestiam aut violentiam inferre praesumat. Si quis vero quod non credimus hujus nostri praeccepti donationis, et confirmationis temerarius violator extiterit sciat se compositurum auri optimi libras centum medietatem Camerae nostrae et praedictae Ecclesiae Episcopo suisque successoribus medietatem. Quod ut verius credatur manu propria roborantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domni Henrici
Invictissimi Regis Egubertus
villigisi Archiepiscopi et
recognovi.

Serenissimi et
Cancellarius Vice
Archicancellarii

Dat. VII. Idus Octubris Indict. 11. anno ab incarnatione Domini
MIV. anno vero Domini Henrici Secundi Regis III. Actum Magid-
burgo etc.

Ego Raimundus Notarius hujus exempli autenticum vidi
et scripsi et suscripsi.

Ego Girardus Not. hujus exempli autenticum vidi et legi et
fideliter exemplavi.

Ex libro Privilegiorum Pag. 32.

Vide Monum. XIV. Pag. 59. lin. 23.

MONUMENTVM XV.

Diploma Conradi Imp., quo confirmatur Vbaldo Episcopo Cremonen. jus patronatus in quinque Millia Territorii Cremonensis, et conceditur facultas possidendi omnia bona conjuratorum contra Ecclesiam Cremonensem, et Romanorum Imperatorem ec.

In nomine Sancte et individue Trinitatis.

Conradus divina favente clementia Romanorum Imperator Ang. Si Sanctarum Dei Ecclesiarum earumque Pastorum miseris et infortuniis compati, et aliqua munera, per quae sublimari debeant, eis impertire studuerimus, Imperii nostri statum roborari, et in propectum ampliari, et insuper praemium vobis aeterue vitae impendi minime ambigimus. In veritate namque comperimus quod Cremonenses Cives contra Sanctam Cremonensem Ecclesiam eorum spiritualem matrem et dominam, ac contra Landulfum bonae memoriae, ejusdem Sedis Episcopum eorum Spiritualem patrem et dominum ita conspirassent et conjurassent, ut eum cum gravi ignominia ac dedecore de Civitate eiecissent, et bonis suis expoliassent, et terram unam Castro cum duplici muro et turribus septem circumdatam funditus eruisent, et famulos qui intererant ut mortem evadere possent, cum quibusdam fidelibus Catholicis venales fecissent, et omnia quae habebant, eis tulissent, eorum domos optimas destruxissent, et Civitatem veterem a fundamentis obruisent, et aliam majorem contra nostri honoris statum edificassent, ut nobis resisterent, cum non solum divinae sed et mundanae leges ita conjurantes et conspirantes disponant, quatenus non tantum exterioribus bonis, sed etiam ipsa vita eos privari jubeant, quia vero in ipsa conjuratione manentes, eamque obstinato animo observantes Hubaldum praedictae S. Cremonensis Ecclesiae Episcopum ita insequuntur ut ei districtum suum tollant, et fectum de Molendinis, et de navibus Censuum solitum et pensiones de donibus quas sine ejus investitura minime persolvant, et terras Ecclesiae... et eorum parentes implacito refutaverant, et per aliquas inscriptiones ipsi et ipsorum parentes desiderant invasam, et super ministeriales suos, ut eos occidant et super ipsum seniore suum, et Monacos et Clericos suos de manibus tollendo assaltum faciant, et Sylvas radicitus evellant, et nullam potestatem extra portam suae domus eum habere consentiant, vestra Imperialis Majestas sufferre recensat. Qua propter omnibus S. Dei Ecclesiae fidelibus praesentibus scilicet ac futuris notum esse volumus, quod ad eorum comprimendam

audaciam, et tanti mali consuetudinem extirpandam, et ad miseriam Ecclesiae misericorditer subleyandam, omnia praedia Civium Cremonensium liberorum conjuratorum et conspirantium quae habere videntur tam in Civitate; seu in ipsius Civitatis suburbio, quam in circuito praetaxate Civitatis per quinque milliariorum spatium, S. Cremonensis Ecclesiae, per hujus nostri praecepti paginam proprietario jure habenda et detinenda concedimus et in jus ac dominium praenominatae Ecclesiae nostra Imperiali auctoritate transfundimus ea videlicet ratione, ut tam praefatus Hubaldus Episcopus quam successores sui de conjuratorum praediis quidquid eis recte visum fuerit ad utilitatem Ecclesiae perpetualiter faciant, insuper et Imperiali censura jubemus, ut nullus Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, Sculdatio, seu magna parvaque Regni nostri persona de conjuratorum omnium praediis S. Cremonensis Ecclesiae atque Hubaldum ipsius Sedis Antistitem ejusque successores divestire, aut inquietare alio ingenio, aut occasione praesumat. Si quis vero, quod futurum esse minime credimus hujus nostri praecepti temerarius violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras quinquaginta, medietatem Camerae nostrae, medietatem Ecclesiae, ejusque rectori cui injuria iulata fuerit. Quod ut verius credatur diligentiusque ab omnibus observetur, hujus nostri praecepti paginam fieri decrevimus, et manu propria roborantes sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Ego Raidmundus Not. hujus exempli exemplar vidi.

Ego Girardus Notarius hujus exempli exemplar vidi et legi et sententia non mutata fideliter exemplavi.

Ex libro Zachariae pag. 95.

Vide Monum. XV. pag. 61. lin. 7.

MONUMENTVM XVI.

Epistola ad Cremonenses de damnis reficiendis, et de Silvis Episcopii non incidendis.

Huonradus Gratia Dei Romanorum Imperator Augustus omnibus Civibus Cremonensibus salutem. Voluimus et firmiter jubemus ut pecuniam quam promisistis vestro seniori Episcopo pro schaecco et incendio et preda quam fecistis super illius castella adimpleatis si de nostra gratia curatis. Terram vero Ecclesie sicut Landulfus Episcopus tempore Domini Imperatoris Henrici tenuit voluimus ut iste vester senior similiter quiete teneat. De silvis autem Ecclesie que in cir-

cuitu sunt unde illi cottidie contrarium facitis et utimini contra ejus voluntatem. Jubemus ut non vos amplius intromittatis. Si talem censum ei non dederitis sicut Mediolanum et Pavia atque Placentia. Osbertum neque illius pares contra voluntatem vestri senioris nullo modo teneatis, si unquam nostram gratiam habere cupitis, homicidas et latrones qui infra Civitatem sunt de quibus Episcopus legem et justitiam facere vult per rectam fidem ante presentiam ejus conductis et eos legaliter judicare Episcopum adjuvetis.

Ego Ramundus Not. hujus exempli autenticum vidi et hoc subscripsi.

Ego Girardus Not. hujus exempli autenticum vidi et legi et fideliter exemplavi.

Ex libro Privileg. Episcopi Cremon. Pag. 37.

Vide Monum. XVI. Pag. 61. lin. 14.

MONUMENTVM XVII.

Privilegium de regalibus quod spectat ad Vbaldum, non autem ad Landulphum, ut falso censuit Cl. Zacharias anni MXXXI.

In nomine Sancte et individue trinitatis Chuonradus divina favente Clementia Romanorum Imperat. Augustus. Si Sancta et venerabilia loca tueri ac sublimare studuerimus procul dubio imperium nostrum stabiliri eterneq. beatitudinis premium promereri credimus quo circa omnium Sancte Dei Ecclesie fidelium nostrorumque presentium scilicet ac futurorum noverit universitas *Hubaldum* venerabilem Sancte Cremonensis Ecclesie antiaitem obentu dilecte Imperii nostri consortis Gisle Imperatricis gratissimo celsitudinis nostre clementiam obnixè humiliterque postulasse quatinus pro Dei amore nostrique Imperii salute nostra Imperiali auctoritate precepta a decessoribus nostris regibus atq. Imperatoribus maxime Berengario Rodolfo nec non dive memorie Ottonibus ac henrico magnificis Imperatorib. Augustis. sue Ecclesie concessa confirmaremus ac roboraremus. Cujus dignis petitionib. annuentes pro ut juste et legaliter possumus concedim. atque per hujus nostre auctoritatis paginam confirmam. et

corroboram. eidem Sancte Cremonensi Ecclesie quidquid curature tolonæ atq; portatici seu ripatici aliquo ingenio. De jam fata Cremonensi Civitate ad publicam functionem pertinuit tam de parte ipsius Civitatis Comitatus quam de parte cortis sex pilas nec non ripas et piscarias auulpariolo usq; ad caput addue cum molendinis et molatura eorum scilicet per unum quemque molendinum grani modios Cremonenses quinque atque cum uniuscuiusque navis solito censu per unamquamque navim videlicet salis orales quatuor sicut continetur in noticiis ante presentiam Cessonis Diaconi, et Domini Ottonis Imperatoris missi: et Heriberti Cancellarii Cremone in placito residentium factis et auctoritate ac jussione prelibati Domini Ottonis Imperatoris legaliter roboratis et palifictæ denarii quatuor seu cum per solutionem omnium navium Cremonam adeuntium tam veneticorum quam ceterorum navium et cum curature omnium negotiorum que fuerit in predicta ripa tam ab incolis Civitatis quam ab aliis aliunde ad negotium venientib; seu cum omnibus Ecclesie rectitudinibus ac consuetudinibus districtionem vero Civitatis intus et extra per quinque miliariorum spatia seu et omnia que a jamdictis antecessorib; nostris Ecclesie ipsius Episcopatus precepto donationis et confirmationis sunt concessa condonantes roboram. Eo videlicet ordine quo ipse Hubaldus venerabilis Episcopus suiq; successores per hoc nostrum preceptum tam nostris quam nostrorum successorum temporibus universa que pretaxatæ Ecclesie sive per precepta sive per scriptiones aliquas seu quoquo modo devenerint de quibus nunc presentaliter dignoscitur investita quiete et pacifice teneant firmiterque possideant omnium mortalium remota contrarietate: Statuentes insuper jubemus ut nullus publice regie aut Imperialis partis procurator seu magna parvaque regni nostri persona infra muros prenominatæ Civitatis vel extra per quinque miliariorum spatia ut diximus aliquam potestatem habeat de libellariis atque manentibus predictæ Ecclesie curaturam vel teloneum sive angariam aliquam tollere, nisi ad utilitatem Ecclesie prenominatæ et proprii Episcopi ejusque fidelium permissione. Nemo etiam Comes, Vicecomes, Sculdasio, Gastaldio, Decanus publice et Imperialis aut regie partis infra muros Cremonenses vel foris circa civitatem, ut diximus per quinque miliariorum spatia placitum teneat aut mansionaticum faciat absque voluntate et permissione jam dicti Episcopi successorumque suorum. Statuimus preterea per hanc nostram imperialem jussionem quo si precepta aut judicata.

sive commutationes vel scriptiones ipsius Ecclesie incendio, latrocinio sive quolibet ingenio alio sublata fuerint. Si advocatus Episcopi cum trib. sacramentalib. quod hac ratione eas ammisisset ausus fuerit affirmare ita illum liceat per hoc nostrum preceptum defendere et querere: tamquam si ipsas scriptiones presentaliter haberet. Si quis igitur hujus nostri precepti temerarius violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras centum medietatem Camere nostre et medietatem eidem *Hubaldo* venerabili Episcopo suisque successoribus. Et huc hoc nostre Auctoritatis preceptum firmiter habeatur veriusque credatur manu propria roborantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Dñi Chuonradi Augusti. Bruno Cancellarii Magontini Archiepiscopi

Serenissimi Imperatoris larius advicem. Aribonis et Archicanc. recognovi.

Dat. III. kal. Martii Anno Dñice Incarnationis Mill. XXX. primo Indic. XIII. Anno autem Domini Chuonradi Secundi regnantis sexto Imperii vero quarto Actum Goslare feliciter amen.

Ego Ramundus Notarius hujus exempli autenticum vidi et hoc subscripsi.

Ego Girardus Not. hujus exempli autenticum vidi et legi et fideliter exemplavi.

Ex libro Privileg. Episcopii Cremon. Pag. 36.

Vid. Monum. XVII. Pag. 62. lin. 6.

MONUMENTVM XVIII.

Privilegium de regalibus, in quo confirmantur a Conrado omnia privilegia, bona, et possessiones ad Ecclesiam Cremonensem spectantia anni MXXX.

In nomine Sanctæ et individue Trinitatis Chonradus divina favente Clementia Romanorum Imperator Augustus. Si Sancta et vene-

rabilia loca tueri ac sublimare studuerimus proculdubio imperium nostrum stabiliri. eterneque beatitudinis premium promereri credimus quo circa omnium Sancte Dei Ecclesie fidelium nostrorumque presentium scilicet ac faturorum noverit universitas Landulfum venerabilem Sancte Cremonensis Ecclesie antistitem obtentu dilecte Imperii nostri. consortis Gisle Imperatricis gratissimo celsitudinis nostre clementiam obnixè humiliterque postulasse quatenus pro Dei amore nostrique Imperii, salute nostra Imperiali auctoritate precepta adcessoribus nostris regib. atque Imperatoribus maxime Berengario Rodulfo nec non dive memorie Ottonibus Henrico, magnificis Imperatorib. augustis sue Ecclesie concessa confirmaremus ac roboraremus. cujus dignis petitionibus auugntes prout juste et legaliter possumus. concedimus. atque per ujus nostre auctoritatis paginam confirmamus et corroboramus eidem Sancte Cremonensi Ecclesie quid quid curatura telonei atque portatici seu ripatici aliquo ingenio de jam fata, Cremonensi Civitate ad publicam functionem pertinuit tam de parte ipsius Civitatis Comitatus quam de parte Cortis sex pilas nec non. ripas et piscarias auulpariolo usque in capite Addue cum Molendinis et molatura. eorum et portubus, atque cum uniuscujusque navis solito censu et palifictè Domini nostri seu cum per solutionem omnium navium Cremonam adeontium tam de venticorum quam ceterorum navium districtionem vero civitatis infra et extra per quinque miliariorum spatia seu et omnia que a jamdictis antecessoribus nostris Ecclesie ipsius Episcopatus precepto donationis et confirmationis. sunt concessa condonantes roboramus eo videlicet ordine quo ipse Landulfus ven. Episcopus snique successores per hoc nostrum pragmaticon tam nostris quam nostrorum successorum temporibus universa, que pretaxate Ecclesie sive per precepta sive per scriptiones aliqua seu quoquo modo devenerint de quibus nunc presentaliter investita dinoscitur. quiete et pacifice teneant. firmitq. possideant. omnium mortalium. remota contrarietate. Statuentes insuper jubemus ut nullus. publice Regie aut Imperialis potestatis procurator. seu magna. parvaque regni nostri persona infra muros prenominate Civitatis vel extra per. V. miliariorum spacia ut diximus aliqua habeat potestatem. de libellariis. atque manentibus predictè Ecclesie curaturam vel teloneum sive angariam aliqua tollere nisi ad utilitatem Ecclesie prenominate. et ipsius Episcopi ejusque fidelium permissionem. Nemo et comes Vicecomes Sculdasio Gastaldio decano publice.

et imperiali aut regie partis infra muros Cremonenses vel foris circa Civitatem ut diximus per V. miliaria placitum teneat aut mansionaticum faciat absque voluntate et permissione jam dicti Episcopi successorumque suorum statuimus preterea per hanc nostram Imperialem jussionem quod si precepta aut judicata sive commutationes vel scriptiones ipsius Ecclesie incendio latrocinio sive quolibet ingenio alio sublata fuerint. Si advocatus Episcopi cum tribus sacramentalibus quod hac ratione eas amisisset ausus fuerit, affirmare ita illum liceat per hoc nostrum preceptum defendere et querere tamquam si ipsas scriptiones presentaliter haberet. Si quis igitur hujus nostri praecepti temerarius violator extiterit: sciat se compositurum auri optimi libras centum medietatem Camere nostre et medietatem eidem Landulfo venerabili Episcopo suisq. successorib. Et ut ujus nostre auctoritatis preceptum firmiter habeatur veriusque credatur manu propria roborantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domini Chuonradi Augusti — Bruno Magontini Archiepiscopi et Archicancellari recognovi.

radi Serenissimi Imperatoris Cancellarius Advicem Arispiscopi et Archicancellari

Dat. anno Domini Incarnationis Mill. XXX. XV. kal. Aprilis Indict. XIII. Anno vero Chuonradi secundi regnantis VI. Imperium III. ejusdem Imperii filii Henrici Regis an. II. Act. Basilee feliciter.

Ego Girardus Not. hujus exempli autenticum vidi et legi et fideliter exemplavi.

Ego Ramundus Not. hujus exempli autenticum vidi et hoc scripsi et subscripsi.

Ex libro Privileg. Episcopi Cremonen. Pag. 34.

Vide Monum. XVIII. Pag. 62. lin. 20.

MONUMENTVM XIX.

Henricus II. Imperator Cremonensi Ecclesia restituenda decernit eidem ablata a Gerardo nepote Heriberti Archiepiscopi Mediolanensis circiter annum 1046.

In Nomine Domini Dei eterni.

Henricus divina favente clementia Imperator Augustus.

Si Sanctarum Dei Ecclesiarum Pastoribus ea, que digne a nostris fidelibus apud nostram majestatem postulatur, impendimus, id ad eterne remunerationis meritum nobis proficere non dubitamus. Quo circa omnium fidelium Sancte Dei Ecclesie, nostrorumque, presentium scilicet ac futurorum noverit industria, eo quod Hubaldus venerabilis Sancte Cremonensis Ecclesie Episcopus, dilectusque fidelis noster, per Domnum Herimannum reverentissimum Coloniensem Archiepiscopum, et dulcissimum Consobrinum nostrum, nostre Regie humiliter retulit potestati, qualiter suam Ecclesiam pene desolatam, multisque calamitatibus et miseris invenisse attritam. Imperatoris namque dive memorie Chuonradi Imperatoris Augusti genitoris nostri tempore Dominus Laudulfus prenominatus Ecclesie et partiorum Imperii per omnia semper fidelissimus, gravi infirmitate correptus, in ipsa infirmitate longa protraxit vitam. In cujus longa egritudine sua Ecclesia non modicam passa est jacturam, maxime a Girardo Heriberti Mediolanensis Archiepiscopi nepote, qui audacia patris sui, qui omne Regnum Italicum ad suum disponebat nutum, superbe levatus, quicquid sibi placitum erat justum aut injustum, potestative operabatur in Regno. Invasit itaque Cortem et Plebem de Arciaco contra voluntatem, et sine permissione multum diuque egrotantis Episcopi. Qui cum liquisset infirma, et migrasset ad superos, successit ei Hubaldus Episcopus, noster in omnibus fidelissimus. Cui cum necesse esset, ad Episcopalem consecrationem accedere, ab Archiepiscopo ut consecraretur impetrare nequaquam valuit, nisi Plebem et Cortem, quam injuste et potestative invaserat, Nepoti suo concederet. Cumque in longum pro hac intentione ejus protelaretur consecratio, non sponte sed coacte concessit, quod petierat, Consecrationem non aliter consecutus. Quia vero multum moleste ferebat, quod inde fecerat, apud Genitoris nostri excellentiam multociens conquestus est se hoc sponte non fecisse. Cui cum predictam Cortem et Plebem restituere vellet, sepe et sepius per suas litteras illi mandatum est, ut eas ad partem Episcopii habendas relinqueret.

Quod nunquam impetrare valuit, sed diabolico instinctu, cui a cubulis, sicut omnibus tam Italicis quam Teutonicis patet, deservierat, ejus legationem vilipendens, superius dicta detinuit, et alia multo majora ad Genitoris dedecus et vilitatem, invadere non formidavit, scilicet Plebem de Misiano cum omni integritate sua, et Decimam de Castro Aganello ad predictam Plebem de Arciaco pertinentem, et Decimam de Muringo, ad Plebem de Fornovo attinentem, nec non et medietatem de Castro Cortegano, ad Abbatiam Sancti Laurentii pertinentem. Eo autem in Regno veniente cum comperisset, quod Archiepiscopus violata fidelitate, quam illi fecerat, Regnum sibi invasere moliretur Girardo instigante et ei omnino suffragante, omnia predicta, sicut reo Majestatis et proscriptione digno, juste ei abstulit, et Episcopo restituit. Sed Genitore nostro de Regno recedente, iterum omnia invadere non timuit, sprete ejus reverentia et timore. Nos vero Episcopatus diminutioni et miserie condolentes, et paternum dedecus considerantes, hec omnia Episcopo eternaliter habenda concedimus, et insuper per Precepti nostri auctoritatem retinenda instituímus; ea videlicet ratione, ut nullus Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, seu magna parvaque Regni nostri persona, Ecclesiam eandem disvestire audeat. Si quis vero etc.

(✚) Ego Ramundus Notarius hujus exomli exemplar vidi et legi.

*Ex libro Muratoris Antiquitates Italicae Medii Aevi Tom. VI.
pag. 217.*

(✚) Deest subscriptio Imperatoris, et Cancellarii Imperialis: nec non et data anni, mensis et diei, ac aliorum de more.

Vide Monum. XIX. pag. 65. lin. 8.

MONUMENTVM XX.

Decretum Henrici Regis III., quo interdicit Walderico Abbati Monasterii Cremonensis Sancti Laurentii alienationem, et precarias bonorum ipsius Coenobii absque consensu Episcopi Cremonensis, anno 1040.

In nomine Sancte ed individue Trinitatis.

Henricus divina favente misericordia Francorum et Longobardorum Rex. Si Sanctorum Dei Ecclesiarum. etc. Quapropter notum sit omnibus nostris fidelibus tam presentibus quam futuris quod Vir venerabilis Hubaldus Sancte Cremonensis Ecclesie Episcopus, et per

omnia Vir fidelissimus, modestie nostre retulit, quod quedam Abbatia, suo Episcopo subdita et in honore Sancti Laurenti dedicata, et infra Civitatem suam sita, a quodam Abbate, Walderico nomine, diminueretur in beneficium dando, et malas inscriptiones faciendo, scilicet injustas precarias, commutationes, ac libellarias: et hac occasione victualia fratrum subtrahebantur, et famulorum beneficia minuebantur: et sic orationes et helemosine, que pro anima illius, qui eam construxit, et pro animabus omnium Christianorum fieri debebant, diminui videbantur. Cujus rei causa dolore cordis tacti intrinsecus, quod inde fieret, cogitare cepimus. Divina namque gratia inspirante, et dilectissimi nostri consanguinei Herimauni Coloniensis Archiepiscopi, atque Brunonis similiter nostri Karissimi Consobrini Werzeburgensis Episcopi, nec non Kadeloi Episcopi atque Cancellarii nostri, consilio saluberrimo interveniente, nostre Regalis Auctoritatis Preceptum, quod inviolabile perpetualiter teneatur, fieri precepimus. Ea videlicet ratione, ut tam presens Abbas, quam futuri nullam potestatem deinceps habeant de rebus ad predictam Abbatiam pertinentibus diminuere, nec in beneficium dando, nec commutationes seu precarias atque libellarias faciendo, sine licentia predicti Hubaldi Episcopi et successorum ejus, qui pro tempore fuerint. Si quis vero Abbas contra hanc nostram auctoritatem fecerit, irriia et vacta et sine robore permaneant, et Abbas proprio honore et dignitate privetur, et illi, qui investituram aut aliquod scriptum suscipere presumpserit, sciant se composituros auri optimi libras centum, medietatem Camere nostre, et medietatem Abbatie, cui dampnum inferre temptaverit. Quod ut verius credatur etc.

Signum Domni Henrici gloriosissimi et invictissimi Regis.

Kadeolus Episcopus et Cancellarius, vice Domni Herimanni Archiepiscopi et Archicancellarii recognovi.

Datum XVI. kalendas Februarii, Indictione VII. anno MXL. anno vero Domni Henrici Actum Auguste feliciter. Amen.

Ex libro Muratoris Antiquitates Italicae Medii Aevi tom. VI.

pag. 217.

Vide Monum. XX. pag. 66. lin. 15.

MONUMENTUM XXI.

In quo Sermo habetur de Corte et Plebe Arciaca, quam injuste retinebat, Gerardus Archiepiscopi Mediolanensis Nepos, quamque demum Hubaldus recuperavit.

In nomine Dñi Dei eterni. Henricus divina favente Clementia Imperator Augustus. Si Sanctarum Dei Ecclesiarum pastoribus ea que digne a nostris fidelibus: apud nostram majestatem postulantur impendimus, id ad eterne remunerationis meritum nobis proficere non dubitamus. Quo circa omnium fidelium Sancte Dei Ecclesie nostrorumque presentium scilicet ac futurorum noverit industria eo quod Hubaldus ven. Sanctæ Cremonensis Ecclesiæ Episcopus. dilectusque fidelis noster per Domnum Herimannum reverentissimum Coloniensem Archiepiscopum et dulcissimum consobrinum nostrum nostræ regis humiliter retulit potestati qualiter suam Ecclesiam pœne desolatam multisque calamitatibus et miseris invenisset atritam tempore namque dive memorie Chuonradi Imperatoris Augusti genitoris nostri Dominus Landulfus prenominatæ Ecclesiæ et partiromani Imperii per omnia semper fidelissimus gravi infirmitate correptus in ipsa infirmitate longam protraxerit vitam in cujus longa egritudine sua Ecclesia non modica passa est jacturam maxime Agirardo Heriberti Mediolanensis Archiepiscopi nepote qui audacia patris sui qui omne Regnum Italicum ad suam disponebat nutum. Superbe levatus quid quid sibi placitum erat justum aut injustum potestative operabatur in regno. Invasit itaque Cortem et plebem de Arciaco contra voluntatem et sine permissione multum diuque egrotantis Episcopi. Qui cum liquisset infima et migrasset ad superos. Successit ei Hubaldus Episcopus noster in omnibus fidelissimus cui cum necesse esset ad Episcopalem consecrationem accedere ab Archiepiscopo ut consecraretur impetrare nequaquam valuit: nisi plebem et cortem quam injuste et potestative invaserat nepoti suo concederet cumque in longam pro hac intentione ejus protelaretur consecratio non sponte sed coactus concessit, quod petierat consecrationem non aliter consecutus quia vero multum moleste ferrebat quod inde fecerat apud genitoris nostri excellentiam multocius conquestus est se hoc sponte non fecisse. Cui cum prædictam cortem et plebem restituere vellet sæpe et sepius per suas litteras illi mandavit ut eas ad partem Episcopii habendas relinqueret. Quod nunquam impetrare valuit. Sed diabolico instinctu cui acubulis sicut omnibus tam Italicis quam Teutonicis patet deservierat

ejus legationem vilipendens superius dicta detenuit et alia multo majora ad genitoris dedecus et vilitatem invadere non formidavit scilicet plebem de Misiano cum omni integritate sua et decimam de Castro Aganello ad prædictam plebem de Arciaco pertinentem et decimam de Mauringo ad plebem de Fornovo attinentem nec non et medietatem de Castro Cortegano ad Abbatiam Sancti Laurentii pertinentem. Eo autem in regno veniente eum comperisset quod Archiepiscopus violata fidelitate qua illi fecerat regnum sibi invasere moliretur Girardo instigante et ei omnino suffragante omni prædicta sicut reo majestatis et in proscriptione digno juste ei abstulit et Episcopo restituit. Set Genitore nostro de Regno recedente item omnia invadere non timuit spreta ejus reverentia et timore nos vero Episcopatus diminutioni et miserit condolentes et paternum dedecus considerantes hec omnia Episcopo eternaliter habenda concedimus et insuper per precepti, nostri auctoritatem retinenda instituimus ea videlicet ratione ut nullus Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes seu magna parvaque nostri regni persona. Ecclesiam inde disvestire audeat. Si quis vero quod futurum esse minime credimus hujus nostri præcepti temerarius violator extiterit sciat se compositurum auri optimi libras mille medietatem Camere nostre et prædicte Ecclesie Episcopo suisque successoribus medietatem quod ut verius credatur, et diligentius ab omnibus observetur, hanc præcepti nostri paginam illi fieri et manu propria inferius roborantes sigilli nostri impressione illud insigniri jussimus.

Ego Ramundus Notarius hujus exempli exemplar vidi et hoc subscripsi.

Ego Gyrardus Notarius hujus exempli exemplar vidi et legi et fideliter exemplavi.

Ex libro Privileg. Episcopii Cremonens. pag. 40. ubi in fine ad marginem legitur: Datum anno Domini Mill. quadrag. secundo Muratorius tamen Antiquitatum Italicarum Disert. 72. pag. 217. ipsum refert diploma datum ab Henrico anno circit. 1046. Vide Monum. XXI. pag. 67. lin. 15.

MONUMENTVM XXII.

Bulla Alexandri II. pro confirmatione Bonorum Episcopatus. Data anno MLXVI. sub Vbaldo Episcopo.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei charissimo fratri Vbaldo Cremonensi Episcopo, suisque successoribus. Pastoralis sollicitudine erga salutem Dominicarum Ovium, seu reparationem Bonorum Ecclesiarum vigilantibus tanto promptius Apostolice Auctoritatis protectione debemus providere quanto eos, ea que Jesu Christi constat, quam quae sua sunt querere. Vnde charissime frater, quia Religioem tuam eorum magis Pontificum formam, qui laboris sui diligentia pauperes Ecclesias sibi commissas ditare studes per omnia imitari, quam eos qui delitiis et secularibus pompis Ecclesiasticas divitias in miserabilem redigunt paupertatem, juste petitioni tue assensum præbemus, et memores inconcussae fidelitatis tue erga Apostolicam sedem, ea que tue Ecclesiae sunt juste collata, seu in futurum conferenda, queque in precepto charissimi filii nostri Regis Henrici continentur, sub tutela S. Romane Ecclesiae suscipimus, et per ujus nostri privilegii paginam confirmamus tibi, tuisque successoribus. Hic autem jura et bona omnia recensentur per eadem verba, quae reperiuntur in superius citato Diplomate Henrici IV. pag. 68. sub n. 28. Statuentes insuper sub divini Judicii obstestatione ut nullus Imperator, Rex, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, neque ulla magna, parvaque Persona de his omnibus quae supra leguntur praesumat aliquid malo studio auferre, seu te, tuosque successores inquietare. Quod si aliquis temerario ausu contra hujus nostri privilegii auctoritatem agere praesumerit, et post notitiam hujus auctoritatis emendare contempserit, Auctoritate Apostolorum Petri, et Pauli, omniumque Sanctorum sciat se usque ad dignam satisfactionem excommunicatum, et a Regno Dei alienum. At vero qui custos, et observator extiterit a misericordissimo Deo Omnipotente Domino nostro. Jesu xto. vitam consequatur aeternam.

Dat. Laterani tertio kal. Novembris per manus Petri S. Romanae Ecclesiae Subdiaconi ac Bibliotecarii. Anno septimo Pontificatus Dñi. Alexandri Papae II. ab Incarn. Dñi M.mo. sexagesimo sexto Ind. V.

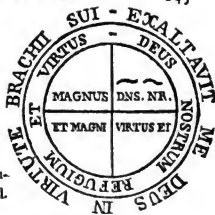
B
NE

Ego Girardus Not. hujus exempli autent. vidi et legi et fideliter exempl.

Ex libro Privileg. Episcopi Cremon. pag. 77.

Vide Monum. XXII. pag. 68. lin. 23.

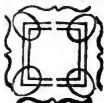
MONUMENTVM XXIII.

In quo Arnulphus Episcopus Cremonensis investivit Wilielmum et Val dum Consobrinos de Districtu et Albergaria loci Ansoninghi, et de Ecclesia Sanctae Mariae inibi constructa, in annexa domo habitantibus, anno 1074.

In nomine Domini Dei eterni.

Die Martis quod est quinto decimo kal. Julii in loco Ansoningo praesentia bonorum hominum quorum nomina subter leguntur perfustem quem in sua manu tenebat Dominus Arnulfus Episcopus Sancte Cremonensis Ecclesiae investivit Wilielmum et Val dum Consobrino de Calugathe de districtis et albergaria hōi. qui est habitatori in eodem loco Ansoningo antepono quos in mea reservo potestate ide est clerici qui ordinati sunt vel fuerunt in plebe Sancte genitricis Dei Marie constructa in eodem loco Ansoningo et qui habitant cum eis Clericis in una domo et si aliquis ex istis Clericis mortuus fuerit et alius clericus in ea domo non fuerit et Wilielmus et Aldus habitat de hinc in antea districtum et Albegariam de ista domo. in qua Clerici defitiunt et si contingerit aliquis ex istis lagicis Clericus factus fuerit et ordinatus in predicta plebe in mea reservo potestate cum omnibus qui secum habitant in ea domo et si contingerit aliquis ex istis Clericis aliquid tulerint a istis Consobrino et offensionem fecerit de hoc quod tenuerit ab illis aut emdet rationabiliter aut demittat hoc quod de istorum Consobrino parte tenuerint sine contradictione Domini Arnulfi Episcopi suorum successorum factum est hoc unde duo brevi in uno tenore facti sunt anni ab incarnatione Domini nostri

jesu Christi Mill. septuagesimo quarto isto die Indict. XII. Enricus Comes Ribaldus de Casalebuttani, Antonius et Albert. de Trigolo, Algis. de Sorecina, Albert. de Catiniano, Asker de Barca, Otto de Tozingo, Ribaldus et Bado atque Garibaldus vicecomes, Osbert. de Zosano, Vngar. et Liprandus de Mastalingo, Bernardus de Serniano, Auric. de Sormzona, Arlinbaldus de Bñethiglo, Redaldus de Fornovo, auprandus de Maxano, Albertus de Grogunzola, Rozo de Crema, Tegizo de Grogunzola, Lanfrancus filius Rozoni, Giselbertus de Martiningo, Albert. de Galmiano, reliquid plures ibi fuere.

Ego Girardus Not. hujus exemplar vidi et hoc scripsi et suscripsi.

Ex libro Privileg. Episcopii Cremonens. pag. 159.

Vide Monum. XXIII. pag. 74. lin. 16.

MONUMENTVM XXIV.

In quo Henricus IV. Ecclesiam de Virada in honorem Sancti Petri constructam sub sua protectione, et Mundiburdio suscipit anno 1116. sub Waltero Episcopo.

Henricus divina favente clementia IV. Roman. Imperator Augustus.

Omnibus Sanctae Dei Ecclesiae, et nostris fidelibus, tam futuris, quam praesentibus notum fieri volumus, qualiter nos interventu nostrae dilectae Contestaldis Matildis Reginae, et Episcoporum religiosorum Bernardi Parmensis Episcopi, Landulfi Astensis Episcopi, Victoris Bononiensis Episcopi, Sigefredi Vercellensis Episcopi, Epponis Novariensis Episcopi, nec non Venerabilis Pontificis Cluniacensis Abbatis, atque Dodouis Monachi fidelis nostri, et pro remedio animae nostrae, nostrorumque parentum, Ecclesiam de Virada in honorem S. Petri constructam, sita in Episcopatu Cremonensi, sub nostra tutela, et Mandiburdio suscepimus, cum omnibus bonis suis adquisitis, vel adquirendis possessionibus mobilibus, et immobilibus, et utriusque sexus familiae, nec non alodij, et praecarij, libellarij, et cum omni utilitate, quae de his exire, vel provenire solent, ea videlicet conditione, ut nullus de hinc Archiepiscopus, Episcopus, Marchio, Comes, Vicecomes, Gastaldio, Scultator, Abbas, seu aliqua magna, vel par-

va persona prædictam Ecclesiam, vel fratres inibi Deo famulantes de suprascriptis bonis audeat, inquietare, molestare, vel disvestire. Si quis vero, quod abiat, aliquo temerario ausu contra hoc ire tentaverit; auri optimi libras centum componat, medietatem Cameræ nostræ, et medietatem supradictæ Ecclesiae, vel fratribus ibidem Deo militantibus. Quod ut verius credatur ab omnibus inviolatum, et inconvulsam permaneat, hanc chartam inde scriptam, et manu propria corroboratam, impressione nostri sigilli insigniri jussimus.

Bucardus Cancellarius, et Episcopus Monasteriensis recognovi 4. kalend. Junij indict. 9. anno Dominicæ incarnationis 1116. regnante Henrico quarto Rege Roman. anno II. Imper. vero illius 6. Actum est Fontanæ in Christo feliciter. Amen.

Ex libro Vghelli Italia Sacra, tom. 4. pag. 599.

Vide monum. XXIV. pag. 79. lin. 5.

MONUMENTUM XXV.

Instrumentum Oberti Episcopi pro Reliquiis S. Gregorii, et ejusdem Ecclesiae sub anno Dominicæ Incarn. 1162.

Dñe Veneris quinto kalendas Maij in Civitate Cremonæ Dñus Obertus Cremonensis Episcopus declaravit Corpus, et Reliquias B. Gregorii Martiris, et Possessiones, et bona ad ipsius Ecclesiam spectantia, itemque Ecclesiam S. Michaelis sitam in Burgo ipsius Civitatis, et bona et possessiones pariter ad ipsam spectantes ad solum Episcopum pertinere. Ordinavit insuper quod Corpus et reliquiae dicti S. Gregorii reponerentur in dictam Ecclesiam S. Michaelis a qua exinde neque per ipsum, neque per quoscumque alibi transferri ullo modo possent. Insuper univit Ecclesiam, et bona S. Michaelis, et S. Gregorii, ibique Canonicam constituit, enjus Praepositum nominavit Othonem Præsbyterum; eundemque simul ac Canonicos praesentes, et futuros suae, et successorum suorum jurisdictioni subjecit; itaut dicte Ecclesiae praeficerentur absque consilio, et interventu Canonicorum majoris S. Ecclesiae Cremonensis, nec aliquis de ipsa majori Ecclesia in ipsa ordinatione sit, nec vocetur; in dicta maledictione Dñi, et anathemate super eos, qui hanc ordinationem infringere, vel violare tentaverint. Hoc autem factum est anno Dominicæ Incarn. 1162. Indict. X. insuper etiam praedictus Dominus Episcopus investivit Dñm Othonem Praesbiterum Ecclesiae S. Michaelis, et S. Gregorii de suprascripto Corpore, et Reliquiis S. Gregorii,

et de bonis, et possessionibus utriusque Ecclesiae S. Michaelis et Gregorii.

Hoc Instrum. alias rogatum a Joanne Alia extractum fuit de Mandato Guillelmi de Goghis Archyepiscoperi Plebis S. Andreae, et Vicarii Venūdi Patris Dñi Aegidii Episcopi Cremonensis Anno Incarn. 1317. Indict. XV. die quinta Maii.

Ex Bonafossae libro monument. in fine pag. 94. et seq. n. 19.

Vide Monum. XXV. pag. 80. lin. 24.

MONVMENTVM XXVI.

In quo Presbyter Episcopus Cremonensis convocato in Curia suorum Vassallorum parlamento, tulit sententiam contra Rugerium negantem se possidere Bona Brixianori, anno MCLXII.

Dominus Presbiter electus Episcopus Cremonensis convocato in sua Curia suorum Vassallorum parlamento Sententiam tulit contra Rogerium de Brixianoro, qui negabat se possidere bona Brixianori titulo Feudi. Cum autem per depositionem testium probatum fuerit ipsam Rogerium a predecessore Oberto Episcopo alias vocatum, et citatum fuisse ad rationem faciendam pro dictorum bonorum possessione, eandemque de facto fecisse, exinde lata sententia fuit, quod se recognoscere deberet in Vassallum ipsius Domini Presbiteri electi Episcopi Cremonensis.

Hoc autem factum est anno Dñicae Incarnū Millesimo Centesimo sexagesimo secundo indict. XI. die dominico, qui fuit tertio decimo kalendas februarj in Palatio Civitatis Cremonae.

Ex Archivio Episcopali in Capsula n. 17. sub. n. 1.

Vide Monum. XXVI. pag. 81. lin. 5.

MONVMENTVM XXVII.

In quo Blandus ed Alchisius renunciant investiturae petiae terrae.

Die undecima Aprilis anni 1163. Blandus et Alchisius fratris filii renunciaverunt investiturae cujusdam poetae terrae in manibus Domini Presbyteri de Medolao, qui dicebatur tunc Episcopus Cremonae.

Ex Archivio Episcopali Capsula n. 69.

Vide Monum. XXVII. pag. 81. lin. 19.

MONUMENTVM XXVIII.

Recens inventum in quo continentur plurimae investiturae concessae ab eodem Episcopo Presbytero anno MCLXIII. atque inter eas, ut diximus supra pag. 81., et seq. hujus libri, peculiariter mentio fit linea 7. de terra juris episcopatus Cremonæ quæ jacet juxta Mosam communis Cremonæ in Valle Coste juris Episcopii Cremonæ quæ est foris Burgi Sancti Michaelis prope Ecclesiam Sancti Sisti juxta viam quæ dicitur cursum equorum de Sancto Michaelæ. Ex quibus habes eo tempore in usu fuisse cursum equorum, et ubi haberetur.

In die Dominico qui fuit septimo intrante mense Julii. In palatio Episcopatus cremonae presentia bonorum hominum quorum nomina supter leguntur. Per lignum quod sua tenebat manu Dñus Presbiter Cremonensis Episcopus investivit speltam de tabulis tribus de terra in pecia una de terra juris episcopatus Cremonae quæ jacet juxta Mosam comunis Cremonæ in valle Coste juris Episcopii Cremonæ quæ est foris burgi Sancti Michaelis prope ecclesiam Sancti Sisti juxta viam quæ dicitur cursum equorum de Sancto Michaelæ. Coheret ipsi peciæ de terra a mane turgius de dolci bona que detinet per feudum a parte ipsius episcopii a meridie predicta mosa, a sero raimundus beniche tenet per feudum a parte Episcopii: a monte via que est designata ad hanc petiam de terra que est data ab ipso dño episcopo pro dicto spelta et aliis personis quarum nomina quedam sunt infrascripta et quedam non. Scilicet ad ortos ibi habendos, et excolendos fitalicio nomine ad modum tenorem infrascriptum. Item que investivit idem d.ñus. Episcopus in ipsa pecia de terra totobellum turrettum de aliis quatuor tabulis de terra et nicolam de bulgare de aliis duobus tabulis de terra et petrum de olineta de aliis duabus tabulis terrae et gerardum porceletam de aliis quatuor tabulis terre et truffoldum sertorem de aliis quatuor tabulis terre et turricum de rustico alberici de aliis quatuor tabulis terre et arnulfum angagnolam de aliis quatuor tabulis terre albertonum ferarium de aliis duabus tabulis de terra et robertum de casanova de aliis duabus tabulis de ipsa terra et rogerium cotarium de tribus tabulis ipsius terre et zanonum lugoze et malcoatum porterianum et albertonum de Caliano de aliis octo tabulis terre pro indiviso, et obizonem sertorem de aliis quatuor tabulis ipsius terre et calcaneum sertorem de aliis quatuor tabulis de ipsa terra et terram de meliore

de aliis duabus tabulis terre et montanum pistorem de aliis duabulis terre, petrum pedemontem de aliis quatuor tabulis terre, et ardcionum de suspiro de aliis quatuor tabulis de ipsa terra et albertum goxiam de aliis quatuor tabulis de ipsa terra, et binagium diviciolum de decem tabulis de ipsa terra et diaconum fabriun de aliis duabus tabulis ipsius terre, et Johannem de larenza et grossellum de taruffo de aliis undecim tabulis de ipsa terra. Sive plus habeant prefate persone, sibi que alie sunt coherentes. Itaque prenominata persone scilicet spelta, totobellus, nicola, petrus, truffoldus, turicus, arnullus, albertonus, robertus, guazo, rainerius, rogerius, zanonus, malcoatus, albertonus de Caliano, obizo, calcaneus, ters, montanus, petrus pedemonte, ardcionus, albertus goxia, binagius, diaconus faber. Johannes de larenza atque crossellus de taruffo et eorum heredes et cui dederint habeant et teneant predictas tabulas terre divisim pro ut supra declaratur et faciant de eis ad modum et tenorem infrascriptum una cum suprascripta via usque in viam publicam et accessionibus et ingressibus et cum superioribus et inferioribus suis quid quid voluerint sine d.ñi. *presbiteri cremonensis episcopi* et ejus successorum contradictione. Et insuper promiserunt annualiter solvendo prenominata persone et earum heredes, et cui dederint fictalicio nomine predicto domino episcopo et ejus successoribus et cui dederint in die S.cti. Siri de mense madii octo diebus ante vel octo diebus retro ex singula tabula quamcumque predictarum personarum inventus fuerit habere pro tempore et eorum heredes et cui dederint tres denarios bonos veteres mediolani datos et consignatos suprascripto domino episcopo et ejus successoribus et cui dederint vel eorum certis missis in suprascripto constituto termino sed si suprascriptum fictum suprascripto modo in suprascripto constituto termino solutum non fuerit debeant a mittere et cadere a jure suo ille vel illi qui suprascripto modo non solverint suprascriptum fictum et in personas eorum hec investitura et datum inefficax et inutile debet esse et libere debet reverti ad episcopum et penæ eorum qui bene non persolverint fictum non debet nec possit nocere bene persolventibus suprascriptum fictum, et insuper promisit suprascriptus d.ñus. episcopus pro se suosque successores prenominate hominibus et eorum heredibus et cui dederint predictas tabulas terre ab omni homine defendere cum ratione. Quod si non defenderint aut si eis exinde aliquid suptralere quesierint praeter infrascriptum fictum tunc promisit eam rem

componere in duplum sicut pro tempore fuerit meliorata, aut valuerit sub extimatione in consimili loco, et accepit praefatus dominus episcopus a prenomatis personis pro hac investitura duos solidos veteris monete mediolani, hoc autem factum est anno dominice incarnationis millesimo centesimo sexagesimo tertio suprascripto die, indicione undecima. Signum suprascripti domini episcopi qui

hoc breve, scribere rogavit ut supra unde duo brevia uno tenore fieri rogata sunt. Ibi fuerunt rogati testes albertus cartellarius et amicus diviciolus et rendevacca de cantore, guilielmus filius albertoni bocca de torculo et johannes scoiotto.

Ego Jovialta Notarius iñtui, et hoc breve investiture jussione praefati domini episcopi scripsi.

Vide Monum. XXVIII. pag. 81. lin. 25.

MONUMENTVM XXIX.

En quo fit Investitura quorundam Bonorum per parabolam Domini Presbyteri Episcopi Cremonensis an. MCLXIII.

Die Dominico qui est primo die mensis Augusti in Civitate Cremona in Palatio ipsius Civitatis praesentia bonorum hominum, quorum nomina subter leguntur. Investiverunt presbyter albertus Ecclesiae Sancti Columbani et Otto ejus clericus per parabolam Domini Presbyteri Episcopi ipsius Civitatis et per consensum et parabolam vicinorum ejusdem Ecclesiae ii sunt Lanfrancus filius Tedaldi et Otto de Olzola, et Albertus Tosamca, et Petrus Ferrarius Quarentinam uxorem Lanfranci Amedei, et ipsa efficit Missum infrascripti viri sui Nominative de pecia una de terra aratoria juris infrascriptae Ecclesiae, et jacet prope jam dictam Ecclesiam in Olzola et esse perticas quinque vel si plus vel minus est cohaerent ei a mane et meridie et monte emptor a sero via si ibique aliae sint coherentes. Itaut infrascriptus Lanfrancus et sui haeredes, aut cui ipsi dederint habeant et teneant infrascriptam terram una cum accessione et ingressu seu cum superioribus et inferioribus suis et faciat quidquid voluerit sine omni contradictione infrascriptorum presbyteri alberti, et ottonis et de suis successoribus persolvendo annualiter in festivitate Sancti Martini vel de mense Novembris denarios quatuor de Cremona, vel unum denarium imperialis pro ficto si fuerit requisitum. Insuper promiserunt infrascripti Presbyter et Clericus per se et suos successores infrascriptae Quaren-

tinæ misso infrascripti viri sui et ejus hæredibus, aut cui ipsi dederint ab omni homine defendere infrascriptam terram quod si defendere non potuerint, tunc obbligaverunt se et suos successores componere infrascripto et ejus hæredibus aut cui ipsi dederint infrascriptam terram in duplum sicut pro tempore meliorata fuerit aut valuerit sub estimatione in consimili loco et propter hanc investituram acceperunt infrascripti presbyter et clericus ab infrascripta quarantina nomine precii solidorum quadraginta et sex denariorum medianensium. Factum est hoc anno ab Incarnatione Dñi nostri Jesu Christi millesimo centesimo sexagesimo tertio infrascripto die Indictione undecima Signum *///* manuum infrascriptorum presbyteri et Clerici qui hanc brevem investit. fieri rogaverunt ut supra Ibi fuerunt Marsili et Bernardus et Albertus de Ferrarina qui fuerunt testes.

Ego Guibertus Not. Sacri palatii interfui et hanc brevem investiture scripsi.

Apud Petrum Cadicem Praefectum Bibliothecæ Gymnasii Cremonensis. Vide Monum. XXIX. pag. 82. lin. 14.

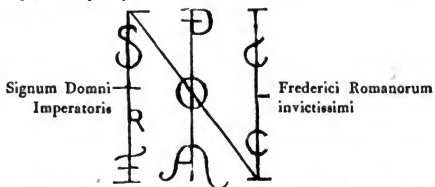
MONUMENTVM XXX. N. I.

In quo a Frederico Imperatore conceditur Presbytero Episcopo Cremonensi Castrum de Maleo cum ejus Curte anno MCLXIV.

Fredericus divina favente Clementia Romanorum Imperator et semper Augustus.

Ad hoc divina providentia totius Romani Imperii Coronam et sceptrum nobis gubernandum commisit, ut honestas nostrorum fidelium preces clementer admittamus et eos quorum sincera fides pura devotio, et preclara servitia circa nos et Imperium laudabiliter enitescunt congruis honoribus, et beneficiis decoremus. Quo circa universitas Imperii nostri fidelibus per ytaliam existentibus, presentibus et futuris, dignum duximus intimandum. Quod nos ex consueta benignitatis nostre gratia. Venerabilem Cremonensem Episcopum nomine presbiterum, et ejus Ecclesiam et omnia bona et possessiones cum earum honoribus; et districtibus, quas in presenti juste habere videtur vel in futuro domino largiente rationabiliter adipisci poterit, sub nostram Imperialem protectionem atque tutelam benigne suscipimus. Quia vero jam dictum fidelem nostrum Episcopum tum pro honestate sua partim pro honore Civitatis Cremonæ diligere et hono-

rare intendimus. Concedimus sibi Castrum de Maleo et ejus Curtem cum suis pertinentiis, cum omni honore atque Districtu, et auctoritate nostra salva Imperiali justitia confirmamus et corroboramus. Ad augmentum quoque gratie nostre statuentes precipimus, ut de cetero prefatum Episcopum et ejus Ecclesia, nullus Episcopus nec Dux vel Marchio, non Comes vel Vicecomes, non Capitaneus vel Castaldio non Potestas vel Civitas Consules vel Rectores, nullaque Persona magna, vel parva in predicto Castro de Maleo et ejus pertinentiis honore et districtu jure successionis vel aliquo alio modo, et in ceteris bonis et possessionibus suis molestare vel inquietare presumat. Si quis vero hanc nostram auctoritatem violaverit, quinquaginta libras auri pro pena se compositurum cognoverit dimidium fisco nostro et dimidium prefato Episcopo et ejus Ecclesie.

Ego xpianus cancellarius vice Domini Rainaldi Coloniensis Archiepiscopi et ytalie Archicancellarius recognovi. Actum quoque est anno Dominice incarnationis Millesimo Centesimo LXIII. Indictione XII. regnante domino frederico romanorum Imperatore Serenissimo anno regni ejus XII. Imperi vero VIII. Data apud S. Salvatorem juxta papiam III. None Aprilis.

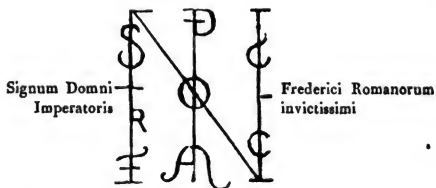
Ego Gyrardus Notarius hujus exempli autenticum vidi et legi et fideliter exemplavi.

*Ex libro privilegiorum Episcopii Cremonensis pag. 51.
Vide Monum. XXX. n. 1. pag. 82. lin. 22.*

MONUMENTVM XXX. N. 2.

*In quo Fredericus Imperator concedit Presbytero Episcopo Cremonensi
Castrum de Platena cum Curte Mota Castri Franchi an. MCLXIV.*

Fredericus divina favente clementia Romanorum Imperator et semper Augustus. Ad hoc divina providentia totius Romani Imperii Coronam et Sceptrum nobis gubernandum commisit ut honestas nostrorum fidelium preces clementer admittamus et eos quorum sincera fides pura devotio et preclara servitia circa nos et Imperium laudabiliter exultescunt congruis honoribus et beneficiis decoremus quo circa universis Imperii nostri fidelibus per Italiam existentibus presentibus et futuris dignum duximus intinandum quod nos ex consueta benignitatis nostre gratia venerabilem Cremonensem Episcopum Presbiterum et ejus Ecclesiam et omnia bona et possessiones cum earum honoribus et districtibus quas in presenti juste habere videtur vel in futuro Domino largente rationabiliter adipisci poterit, sub nostram Imperialem protectionem atque tutelam benigne suscepimus, quia vero jam dictum fidelem nostrum Episcopum tum pro honestate sua partim pro honore Civitatis Cremonae diligere et honorare intendimus concedimus sibi Castrum de Platena et ejus Curte Mota Castri Franchi sive Castrum et ejus Curte Curiam de Lamo cum suis pertinentiis, cum omni honore atque districtu et auctoritate nostra salva Imperiali justitia confirmamus et coroboramus ad augmentum quoque gratie nostre statuantes precipimus ut de cetero prefatum Episcopum et ejus Ecclesiam nullus Episcopus nec Dux vel Marchio nec Comes vel Vicecomes nec Capitaneus vel Castaldio nec potestas vel Civitas Consules vel Rectores nullaque persona magna vel parva in predictis Castris Platine Motte Castri Franchi et Curie Lami et eorum pertinentiis honoribus et districtibus jure successionis vel aliquo alio modo et in cunctis bonis et possessionibus supradictis molestare vel inquietare presumat. Si quis vero hanc nostram auctoritatem violaverit centum libras auri pro pena se compositurum cognoverit dimidium fisco nostro et dimidium prefato Episcopo et ejus Ecclesie.

Ego Xan. Cancel. Vice Dñi Rainaldi Coloniensis Archiepiscopi et Italie Arcicancellarius recognovi.

Actum quod est anno Dcē Incarnationis Mill.º Cent.º LXIII. Indict. XII. regnante Dño Frederico Romanorum Imperatore Serenissimo anno ejus XII. Imperii vero VIII.

Dat. apud S. salvatorem juxta papiam III. Noñ. Aprilis.

Ego Azo Imperatoris Frederici Not. autent. hujus exempli vidi et legi in quo sic continebatur sicut in hoc legitur exemplo etiamque me in hoc subscripsi.

Ego Rubertns Imperatoris Frederici in Cremasca Not. et Officialis autenticum hujus exempli vidi et legi in quo sic continetur sicut in hoc legit. exemplo etiamque me in hoc subscripsi.

Ex libro privilegiorum Episcopii Cremonensis pag. 53.

Vide Monum. XXX. N. 2. pag. 83. lin. 8.

MONUMENTVM XXXI.

Investitura Marchiae Guidonis concessa Henrico Marchioni a Friderico I. Imperatore, anno 1167., cui se quoque subscripsit Presbyter Cremoenensis Episcopus cum aliis pluribus Viris nobilissimis.

In nomine Sanctae et individuae Trinitatis.

Fridericus divina favente clementia Romanorum Imperator et semper Augustus. Ratio suadet et necessarium esse iusticia ipsa demonstrat, ut quicquid aliquo tempore clementia Imperialis de sua largitate fidelibus suis erogat vel distribuit, literarum apicibus pro memoria commendetur, ne per successiones temporum, concessionem vel donationem Regum aut Imperatorum aliqua oblivione depereant, vel ex levi occasione cordibus posterorum dubietatis vulnus infligant etc. Inde est quod nos in memoria et prae oculis habentes, quanta devotione, quanta fidelitate dilectus noster *Marchio Henricus*, ejusque tota progenies nobis et Imperio semper servierit, et in omni necessitate Imperii fidelis et constans perstiterit, dignum duximus praelara servitia sua et suorum, palma dignae retributionis adornare, et accepta opportunitate meritis suis grata vicissitudine respondere. Ea propter cognoscant universi fideles Imperii per Italiam constituti, praesentes et futuri, quod nos juxta nostram Imperialem munificentiam praedictum *Marchionem Henricum* pro ejus fidelis obsequio, ejusque heredes masculos, *de Marchia Guidonis quondam Marchionis* in praesentia Principum curiae nostrae investivimus, simulque de omnibus rebus, de quibus idem *Marchio* a nobis fuit investitus, atque de omnibus his, quae per imperium habuisse et tenuisse dinoscitur, cum omni jure, et honore et utilitate, quae exinde potest provenire; videlicet cum Castris, Burgis Villis, et Locis, et cum omnibus pertinentiis etc. . . . Ad augmentum quoque hujus nostrae gratiae, et ad securitatem praedictae investiturae a nobis factae praedictum fidelem nostrum *Marchionem Henricum* in possessionem Marchiae, et praedictarum rerum liberi per nostrum legatum initi decrevimus. Et si aliquis nostrae majestati vel Nuncio nostro contradicere vel obsistere in hoc facto praesumpserit, quominus praedictus *Marchio* in possessionem mitti possit, omnibus comprovincialibus personis, et Civitatibus sub debito fidelitatis districtae praecipimus, quatinus praedictum *Marchionem Henricum* praedictam Marchiam intrare et possidere acque manutene viriliter adjuvent, omnesque contradicentes banno nostro subjicimus. Praeterea ne quid ad gratiam desit, *Ugolinum Marchio-*

nem fratrem Marchionis Henrici de praedicta Marchia, et de praefatis rebus similiter investivimus, tali tamen conditione, ut si Marchio Henricus sine legitimo Herede masculino decesserit, tunc frater ejus Marchio Ugolinus praedictam Marchiam cum praefatis rebus habeat, teneat, et quiete possideat. Interim vero quicquid de praedictis rebus Marchio Henricus fratri suo Ugolino concedere voluerit, nostrae Majestati per omnia complacebit. Si qua Castella sunt in Marchia praedicti Guidonis Marchionis, et in tota Marchia Henrici et Ugolini Marchionum, et in eorum districtu diruta et destructa, nostra Imperiali auctoritate reaedificari et relevari permittimus, et praecipimus, et eum, quicumque huic nostrae constitutioni vel permissioni contradixerit, volumus Imperiali banno subjacere, centum librarum auri poena mulctatum. Omnes quoque homines districtabiles Marchionis Henrici et Ugolini, qui ad Civitates confugerunt, ne dominis suis servire cogentur a Civitatibus exire, et ad propria domicilia ad serviendum Dominis suis redire jubemus; alioquin personas et res eorum in banno nostro ponimus; et liberam facultatem Dominis eorum damus, ut bona, quae a manu eorum habent, eis auferant, vel super personas et res eorum, quamcumque voluerint, vindictam exercent. Statuentes itaque Imperiali edicto sancimus, et sub debito fidelitatis praecipimus omnibus fidelibus Imperii, ne qua Ecclesiastica secularive persona contra hanc nostram constitutionem etc. Hujus rei testes sunt Heribertus Bisuntinus Archiepiscopus, Hermannus Verdensis Episcopus, Daniel Pragensis Episcopus, Alexander Leodiensis Episcopus, Udo Cicensis Episcopus, Gotefridus Spirensis Episcopus, Rodulfus Argentinensis Episcopus, Ludewicus Argentinensis Episcopus, Presbyter Cremonensis Episcopus, Albericus Laudensis Episcopus, Erleboldus Stabulensis Abbas, Dux Bertholfus de Zeringa, Marchio Theodericus, Dux Tieboldus de Boëmia, Dux Ulricus de Boëmia, Borchardus Castellanus de Magdeburg, Cuonradus Castellanus de Nuremberc, Comes Tieboldus de Lechesgemunde, et frater ejus Henricus, Comes Warnerus de Havekesburg, Conradus de Lewenstein, Marchio Wilhelmus de Monteferrato, Marchio Manfredus de Wasto, Hugo Magnus Marchio, Comes Robertus de Lorotello, Marchio Henricus Wercius, Albertus Marchio de Incisa, Comes Wilhelmus de Blandrata, Bertholfus de Scowenburg, Fridericus de Bilvieta, Henricus Marescalcus, Ulricus Dapifer, Lodewicus Pincerna, Ulricus de Sala, Rudegerus et Rodulfus Camerari, Wido de Saucto Nazario, Comes Malvici-

nus, Petrus Traversarius, Wido Ubertinus, et alii quam plures.

Signum Sigilli Cerei deperditi

Ego Philippus Cancellarius vice Rainaldi Coloniensis Archiepiscopi, et Italiae Archicancellarii recognovi.

Datum in territorio Ariminensi IX. kalende Maij, anno Dominicae incarnationis MCLXVII. Indictione XV. regnante Domino Frederico Romanorum Imperatore gloriosissimo, anno Regni ejus XV. Imperii vero XII.

Actum in Christo feliciter. Amen.

Ex libro Muratorio Antiquitates Italicae Medii Aevi tom. I. pag. 318.

Vide Monum. XXXI. pag. 83. lin. 15.

MONUMENTVM XXXII.

Privilegium de Postino et Pagazano et Ripalta sicca et Monasterio S. Sigismundi etc., quae conceduntur et donantur Ecclesiae Cremonensi dat. an. MCLXVIII.

Alexander Episcopus Servus servorum Dei dilecto filio Offredo Cremonensi electo et aliis in Ecclesia Cremonensi imposterum Canonice instituendis, *I. N. P. P. M.*, devotionis et fidei puritatem quam circa nos et ecclesiam romanam tu et commissa tibi ecclesia multipliciter exhibetis diligentius attendentes. Comnodis et incrementis vestris in quibus cum Deo possumus libenter intendimus et ad hoc studium et operam in quantum honestas permittit efficaciter cupimus impertiri. Hujus si quidem rationis intuitu provocati, et devotionis vestre integritatem nobis et prescripte ecclesiae romanae conservare volentes, vobis et per vos ecclesiae cremonensi duas plebes papiensis episcopatus de postino scilicet et de pagazano cum capellis et aliis pertinentiis suis. Ecclesiam quoque de ripalta sicca cum omnibus capellis et aliis ad eandem spectantibus et monasterium S. sigismundi de communi fratrum nostrorum consilio apostolica auctoritate concedimus et donamus, ita quidem quod eodem plebes venerabili fratri nostro, petro, nunc papiensi episcopo toto vite sue tempore sicut

consueverunt jure parrochiali subiecte existant, et eo defuncto ad vestram spectent jurisdictionem. Preterea prepositus etiam ripealte quamdiu vixerit nobis et Ecclesie Romane solummodo debeat respondere et deinde ad jus et dispositionem vestram ecclesia prescripta pertineat. In monasterio vero prescripto, eandem que nunc ibi est volumus religionem servari. Ita quidem, quod non liceat episcopo cremonensi illos qui ibidem morantur exinde amovere, nisi eque religiosi aut religiosiores ibidem instituantur. Decernibus ergo ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostre concessionis et donationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona hanc nostre concessionis et donationis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi presumptionem suam congrua satisfactione correxerit potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine dei et domini redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtie ultionis subjaceat. Cunctis autem, prescripte cremonensis ecclesie hanc nostram donationem et concessionem servantibus, sit pax domini nostri Jesu Christi. Quatinus et hic fructum bone actionis percipiant et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen amen amen.

Ego Alexander
 Catolice Ecclesie
 Episcopus

- Ego Hubaldus Hostiensis Episcopus
- Ego Bernardus Portuensis Episcopus
- Ego Johannes Presbiter Cardinalis Sanctorum Joannis et Pauli
- Ego Johannes Presbiter Cardinalis Sancte Anastasie
- Ego Boso Presbiter Cardinalis Sancte Pudenciane tituli Pastoris
- Ego Teodinus Presbiter Cardinalis Sancti Vitalis tituli Vestine

Ego Jacintus Diaconus Cardinalis Sancte Marie in Cosmydya

Ego Ardicio Diaconus Cardinalis Sancti Teodori

Ego Cyntius Diaconus Cardinalis Sancti Adriani

Ego Manfredus Diaconus Cardinalis Sancti Georgii ad velum aureum

Ego Ugo Sancti Eustachii juxta templum Agrippe Diaconus Cardinalis

Ego Petrus Sancte Marie in Aquiro Diaconus Cardinalis

Dat. Beneventi per manum gratiani sancte romane ecclesie Subdiac. et Not. IIII. kal. Junii Indictione prima, Incarnationis Dominicæ anno mill. c. L. XVIII. Pontificatus vero Domini Alexandri P. P. III. anno nono.

Ego Girardus Notarius hujus exempli autenticum vidi et legi et exemplavi.

Ex libro privilegiorum Episcopii Cremonensis pag. 86.

Vide Monum. XXXII. pag. 96. lin. 11.

MONUMENTVM XXXIII.

Bulla Canonizationis Innocentii III. pro Sancto Homobono data V Idus Januarii Pont. an. I.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis, universo Clero, et Populo Cremonensi Salutem, et apostolicam benedictionem. Quia pietas promissionem habet vitæ, quæ nunc est et futuræ justus et misericors Dñs fidelis suos quos prædestinavit ad vitam frequenter in hac vita glorificat, et semper in futura coronat, quibus, et per prophetam promittit, dabo vos in laudem gloriam et honorem in cunctis populis et per se pollicetur. Fulgebunt justi sicut sol in regno Patris eorum. Mirabilis enim in se ipsa Dñs, mirabilis in sanctis, mirabilis in cunctis operibus suis. Verum nobis exhibet suæ virtutis indicium, et frigescentem jam in pluribus charitatis igniculum mirabilium suorum signis accendit. Assumptis his in gloriam suam qui certaverunt legitime in hoc mundo ad memorias eorum innovat signa, et mirabilia juxta prophetam immutat, ut qui sanctus est apud ipsum, sanctus etiam ab hominibus habeatur et in hoc præsertim hæreticorum confundatur perversitas cum ad catholicorum tumulos divina viderint prodigia pullulare licet autem juxta testimonium veritatis sola finalis perseverantia exigatur ad

sanctitatem animæ in Ecclesia triumphanti, quoniam qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit: duo tamen virtus videlicet morum et virtus signorum, opera scilicet pietatis in vita et miraculorum signa post mortem, ut quis reputetur sanctus in militanti Ecclesia requiruntur. Nam quia frequenter Angelus Sathanæ se in lucis angelum transfiguratur, et quidam faciunt opera sua bona ut videantur ab hominibus, quidam etiam coruscant miraculis, quorum tamen vita merito reprobatur, sicut de magis legitur Pharaonis, et etiam Antichristo, qui electos etiam si fieri potest inducet suis miraculis in errorem, ad id nec opera sufficiunt sola nec signa sed cum illis præcedentibus ista succedunt, verum nobis præbent indicium sanctitatis, nec immerito nos ad illius venerationem inducunt, quem Dominus suis ostendit miraculis venerandum: hæc autem duo ex verbis evangelistæ, plenius colliguntur, ubi de Apostolis loquens ait: illi autem profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. In eo namque quod ait cooperante, eos operatos esse demonstrans, et in eo quod sequitur sequentibus signis, eos exponens immo Dominum in eis miraculis claruisse. Hoc etiam Dominus usque hodie operatur in sanctis, et potentiam suam signis evidentibus manifestat, dum vivorum curat ægrotudines ad memorias mortuorum, et eos plus posse post mortem, et feliciter vivere mortuos, qui in Domino moriuntur, quam qui vivunt in mundo demonstrat. Sane veniens ad præsentiam nostram Venerabilis frater noster Sicardus Episcopus vester multis viris religiosis et aliis honestis personis comitatus cujusdam beati viri et re et nomine Hominisboni vitam et actus nec non et modum transitus ejus humiliter nobis aperuit, in quibus et sanctæ ipsius degustavimus conversationis odorem, Deumque mirabilem et omnia opera ejus in fide cognovimus, et prædicavimus gloriosa. Idem etenim sanctus tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dat in tempore suo prout eorundem nobis assertio facta tam viva voce quam aliorum plurium honestorum literis patefecit, adeo in lege Domini meditabatur die ac nocte, ut ei serviens in timore, et secundum prophetam media nocte surgens ad confitendum ei matutinis semper laudibus interesset: Missæ quoque officium et alias horas cum summa devotione frequentans ita assiduis orationibus insistebat, ut in certis horis aut incessanter oraret, aut horas ipsas aliquando præveniret nisi forte ipsum sollicitudo quam super pace reformanda

per civitatem tamquam pacificus vir gerebat, aut occasio eleemosynæ pro pauperibus acquirendæ, seu alia justa causa in aliis operibus detineret, qui nimirum ante crucem Dominicam ex assuetudine se prosternens opus quodlibet faciendo stando sedendo jacendo ad orationem labia movere continue videbatur. Inter alia vero pietatis opera, quæ tam circa pauperes, quos secum in propria domo tenebat, curabat, et pariter procurabat, quam circa alios indigentes, quibus viventibus humanitatis obsequium, et mortuis sepulturæ beneficium consueverat devotus impendere, diligentius exercebat, ipse a sæcularium hominum consortio segregatus inter quos virebat quasi liliū inter spinas, hæreticorum, quorum pernicies nimium partes illas infecit, ansterus extitit aspernator. Deducto autem sic vitæ sanctæ curriculo, cum ad matutinale officium prout dictum est in festivitate Sancti Britii surrexisset circa Missæ primordia idem se ante crucem Dominicam more solito in oratione prosternens, dum cantaretur hymnus angelicus, beato sine quievit. Quæ vero quot et quanta miracula fuerint subsecuta, et quot advenientibus ad sepulchrum ejus sanitatis beneficia sint impensa, cum longum sit enumerare per singula unum inter cætera ad assertionem catholicæ fidei duximus expressius adnotandum. Cum enim quædam dæmoniacæ mulier ad sepulchrum ejus deducta fuisset, ne aliqua fraus lateret, eadem primo fuit aqua non benedicta respersa, qua se patienter aspergi permittens aquam secundo respuit benedictam: et ut res evidentiori experimento pateret oblatam non consecratam absque aliqua præscientia sibi recipiens, præsentatam Eucharistiam consecratam subsequenter abhorruit, nec recepit, quæ et meritis ejusdem Sancti liberata recessit. Ut autem virtus morum prout est superius prælibatum licet omnis dubitatio amoveri ex subsecutione signorum per divinum judicium videretur, fide apud nos claresceret pleniori, ne miraculorum etiam virtus aliqua fraude posset vel figmento juvari, veritatem rei sollicitius duximus inquirendam frodem namque quam super conversatione ipsius absque figmento hypocrisis fraudolento divinum judicium ut dictum est manifeste ostendere videbatur, per testimonium dilecti filii Osberti presbyteri Sancti Egidii Cremonensis præsentis cum Episcopo memorato, recepto ab eo firmavimus juramento, sub cujus obtestatione videlicet juramenti ipse, qui patrius ejus existens per viginti annos et amplius confessionem ejus sæpe receperat, quæ de illius sancti conversatione præmissimus cum ipso Episcopo, et aliis supradictis juratis

similiter asseruit esse vera, et de obedientia, quam in orationibus vigiliis, et aliis pœnitentiæ fructibus, in qua sibi imposita erat plus injuncto satisfaciens exhibebat, nos reddidit certiores, ea etiam, quæ de miraculis ipsius fuerant nobis exposita per juramentum omnium prædictorum, qui propter hoc venerant, fide suscepimus pleniori assertionem ipsius Episcopi sub firmo verbo sacerdotis requisito in virtute obedientiæ concurrente, ut sic divinum, et humanum secuti iudicium cum majori procedere securitate possemus. Cum igitur hæc omnia tam de virtute morum, quam virtute signorum ad favorem petitionis, pro qua Episcopus memoratus et alii supradicti ex parte vestra vehementer instabant, concurrere videremus de Fratrum nostrorum consilio post multam deliberationem habitam cum eisdem et Archiepiscopis, et Episcopis quos super hoc ad consilium nostrum admisimus, de divina misericordia, et ejusdem Sancti meritis confidentes ipsum Sanctorum cathalogo duximus adscribendum, statuentes ut in die depositionis ipsius ejusdem Festivitas devote a vobis et aliis Christi fidelibus annis singulis de cætero celebretur. Inde est quod universitatem vestram rogamus in Domino et monemus per apostolica scripta præcipiendo mandantes quatenus ejusdem Sancti memoriam prout dictum est cum celebritate debita venerantes, ejus apud Deum suffragia humiliter imploretis per cujus merita ad gaudia æterna pertingere valeatis.

Datum Laterani **Y** Idus Januarii Pontificatus nostri anno primo.

Ex Archivio Episcopii Cremonens.

Vide Monum. XXXIII. Pag. 99. lin. 6.

MONUMENTVM XXXIV.

Privilegium continens omnium bonorum Ecclesia Cremonensis sub Suardo Episcopo an. MCXXCVII.

Gregorius Episcopus Servus servorum Dei venerabili fratri Suardo Cremonensi Episcopo ejusque successoribus Canonice instituentis *I. N. P. M.* in Apostolice sedis specula disponente Dño constituti fratres nostros Episcopos tam propinquos quam longe positos, paterna tenemur caritate diligere, et Ecclesiis quibus Dño militare noscuntur, suam dignitatem et justitiam conservare. Ea propter venerabilis in xpõ frater Episcopo tuis justis postulationibus clementer annuimus, et prefatam Cremonensem Ecclesiam cni Dño auctore preesse dinosceris ad exemplar felicitis recordationis Alexandri secundi,

Luciique secundi et Adriani predecessorum nostrorum romanorum pontificū. sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus statuentes ut quascunq; possessiones quecumq; bona eadem ecclesia inpresentiarum iuste et canonicè possidet aut in futurum concessione pontificum. Largitione regum vel principum oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante Dño poterit adipisci firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis. Quicquid curatione telonei atque ripatici et portatici de cremonensi civitate ad publicam functionem pertinuit tam de ipsius civitatis comitatu quam de parte curtis, sex pilas nec non ripas et piscarias aulpariolo usque in caput adue cum molendinis et cum uniuscuiusque navis solito censu sicut continetur in privilegiis et innoticiis tuis. Seu cum per solutionem omnium navium circa mercandi cremonam adeuntium tam veneticorum quam ceterorum navium et cum curatura omnium negotiorum que fiunt in predicta ripa. Distractionem civitatis infra et extra per quinque miliariorum spatia. Altare S. Imerii canonicam et de terris ad cremonensem ecclesiam pertinentibus equos tractus operis albergarius et pascua districtus et placita legationes hostes itinera fodrum et cetera que in prefatis privilegiis et notitiis continentur et de abbate et monasterio S. Laurentii sicut iuste continetur in privilegiis tuis et in preceptis imperatorum. ecclesias insuper S. Salvatoris, et S. Martini de morengo, S. Andree de brugnans, S. Marie de rumanis, et ecclesias de farinate, de vailate et ecclesias de cassiano cum populo et pertinentiis suis, et S. Stephani de au-foningo de fontanella de castro cradi, et ecclesias de viligana cum Populo et pertinentiis suis, de S. Bassiano, de S. Petro in curte, de S. Johanne in castro veteri, de S. Syro de questro, de alfiano, de lacu obscuro, de scandolaria, de calvatone, de castro rivariolo, de via cava, de S. Maria de comesagio, de tinatio cum populo et pertinentiis suis, de dusno, de corrigia viridi, de pangoneta, de cigognaria, de cella ultra padum, cum populo et pertinentiis suis, de ecclesia S. Margarite in cità nova salvo statuto censu monasterii S. Petri, in ecclesia S. pauli de cità nova jus episcopale sicut per iudicium ex delegatione bone memorie antecessoris nostri Celestini P. P. statutam est omnes etiam plebes cum capellis et baptismales ecclesias cum earum pertinentiis quas in presenti quiete et canonicè possides. De omnibus ecclesiis que sunt in piscopatu tuo

obedientiam sinodalia et cetera secundum debitam consuetudinem ecclesiarum cremonensis episcopii. Curtem etiam que barianum dicitur et maleum, crottam montodanum, rivaltellam, monterionem, jovisaltam, fornorum, soncinum, platenam, atque motianicam, sexpilas, sextum, durovar, castrum novum, de aspis curtem que dicitur de S. Felice cum castris et villis eorumque pertinentiis, castrum de ruzenengo cum omni sua integritate et parte in curtibus, in casali majori, gabiano, vidolasco, terzolasco, publica intus et extra, seu etiam in azanello, fontanella et quecumque prudentiæ tue studio prenotate ecclesie juste acquisita vel aquirenda sunt presenti apostolice sanctionis nostre pagina corroboramus. Investituras quoque feodorum in tuo episcopatu a presbiteris archipresbiteris seu abbatibus, tuis factas de bonis ecclesiarum absque tuo tuorumque predecessorum consilio vel consensu irritas esse sancimus et ne deinceps hujusmodi investiture fiant omnimodo prohibemus. Concordia vero illam quam inter antecessorem tuum Obertum et majoris ecclesie cremonensis canonicos predecessor noster bone memorie P. P. Callixtus fecit et tam ipse quam predictus antecessor noster lutiis scripto firmavit ratam manere censemus, ut videlicet nullus in majori ecclesia constituatur canonicus preter assensum et voluntatem episcopi qui sicut ecclesie capud est, ita voluntas ejus et ratio debet precedere canonici episcopo obedientiam in manu ejus promittant et teneant ad mensam canonicorum quando cum canonicis comederit. Cum uno clerico et uno serviente vel cum duobus clericis veniat et tamquam episcopus honoretur. De altario S. Imerii omnem oblationem recipiat preter edenda que ad pedem altaris offeruntur et ea ad usum canonicorum reserventur, et preter medietatem cere et incensi que ibi offeruntur, que ad ecclesie servitium reserventur, archidiaconum cantores et alias personas consensu canonicorum constituat. Ecclesia S. Michael in burgo cum possessionibus et pertinentiis suis episcopus perpetuo quiete possideat sicut nunc eam pacifice noscitur possidere. Et quia canonici domum in qua olim abitarant ad ampliandam ecclesiam concesserunt domum in qua modo habitant licet juris episcopi fuerit pro concordia tamen et caritate deinceps ad communis vite usum et cohabitationem retineant et hospites quando voluerint in ea recipiant. Ad exemplar etiam felicitis memorie Eugenii P. P. predecessoris nostri sancimus ut cremenses ecclesie que parochiali jure ad te pertinere nuseuntur et pars cle-

ricorum ecclesie S. Marie que tibi eodem jure debet esse subiecta tibi tuisque successoribus subiecte de cetero et obediens existant et tamquam propriis pastoribus et animarum suarum episcopis debitam reverentiam exhibent prohibentes ut nullus clericus per laicos in eisdem recipiatur ecclesiis nullus prepositus absque consilio et assensu cremonensis episcopi vel ecclesie si episcopus defuerit statuatur. Adicimus quoque ut cremonensis episcopus tamquam proprius pastor in prefatis ecclesiis recipiatur eique a clericis et laicis ejusdem loci debita reverentia et obsequium tam in spiritualibus, quam in temporalibus deferatur. Si autem cremonensis episcopus vel ecclesia ex communicationis aut interdicti sententiam canonicè in aliquem suorum parochianorum protulerit tam ab his qui ad placentinum, quam ab his qui ad cremonensem episcopatum pertineret observetur.

Dcernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam temere perturbare ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis pro futura salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit potestatis honorisque sui careat dignitate reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtè ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi quatinus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum judicem premia æternæ pacis inveniant amen amen.

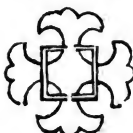

Ego Gregorius catholice
ecclesie Episcopus,

Ego Henricus Albanensis Episcopus.
 Ego Paulus Penestinus Episcopus.
 Ego Teobaldus Hostiensis et Velletrensis Episcopus.
 Ego Petrus de Bonis Pbr. Cãrd. t.t. Scte Susane.
 Ego Laborans Pbr. Cãrd. S. Marie transtiberi t.t. Calixti.
 Ego Melior Pbr. Cãrd. Srúm Johannis et Pauli t.t. Pamachii.
 Ego Adelarthus t.t. Scti Marcelli Pbr. Cãrd.
 Ego Jacobus Scte Marie in Cosmydin Diãc. Cãrd.
 Ego Ottavinus Srum Sergii et Bacchi Diãc. Cãrd.
 Ego Petrus Scti Nicolai in Cãrc. Diãc. Cãrd.
 Ego Radulfus Diãc. Cãrd. Scti Gregorii ad velum aureum.

Dãt. Ferrãr. per manum Oysi Lateranensis Canonici vicem
 agentis Cancell. IIII. Nõn. Novẽmb. Indictione sexta. Incarnationis
 Dñice Aãn. M.o C.o LXXXVII. Pontificatus vero domini Gregori PP.
 VIII. anno primo.

Ego Ghirardus Not. autenticum hujus exempli vidi
 et legi et me subscps.

*Ex libro privilegiorum Episcopii Cremonensis pag. 91.
 Vide Monum. XXXIV. pag. 101. lin. 22. et sequenti.*

MONUMENTVM XXXV.

*Breve Innocentii IV. pro Civitate Cremonae, qua reconciliata pace cum
 Frederico suscipitur sub protectione ejusdem Pontificis Ecclesiam
 Cremonensem administrante Homobono de Maddalbertis.*

Innocentius Epus Servus Servorum Dei dilectis filiis nobilibus
 Chonrado de Cavalcabobus, et Amato de Amatis Salutem et Aposto-
 licam Benedictionem. Cum intellexerit ipsos simul cum familiis de
 Guazzonibus, de Summis, de Comitibus, De Oldovinis, de Casanova,
 de Persicanis, de Oldrovandis, de Manaria, de Piperariis, de Di-
 vitiolis, de Citrolis, de Capellanis, de Bottazziis cum aliquibus de

Burgis zelo fidei, et devotionis accensus statuisse se se pio affectu Sanctae Matri Ecclesiae unire derelicta tyrannide Friderici alias Imperatoris, inimici Dei, et Sanctae Ecclesiae, volensque proinde praedictos eorumdemque asecelas speciali favore prosequi sub Sanctae Sedis Apostolicae protectione suscepit tam ipsos, quam eorumdem bona tam praesentia quam futura, mandans ea omnia integra et quieta sub dictae Sedis protectione permanere. Nemini itaque liceat istis protectionis litteris contravenire, et si quilibet id praesumpserint noverint indignationem Omnipotentis Dei, et Beatorum Apostolorum Petri, et Pauli indignationem incururos.

Datum Lugduni die duodecima Januarii anno Pontificatus nostri quarto.

Ex libro Bonafosse monumentorum MSS. pag. 113. et apud Campi lib. 2. pag. 55.

Vide Monum. XXXV. pag. 105. lin. 13.

MONUMENTVM XXXVI.

Epistola Innocentii IV. ad suum Legatum data pro electione Bernerii in Episcopum Cremonensem anno sui Pontificatus VII., qui respondet anno salutis MCCL.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei.

Dilecto filio Gregorio de Monte-longo electo Tripolitano Apostolicae Sedis legato salutem et apostolicam benedictionem. Et si non nunquam opera studiosa sunt ubilibet adhibenda, quod illi proficiantur vacantibus Ecclesiis in Pastores, quorum solertia Grex Dominicus, et animarum salutem in fide conservanda Catholica et Ecclesiastica libertate tuenda principaliter foveant, in tempore tamen hoc ipso, quod instat super his tanto validioribus est praesidiis insistendum, quanto ipsius malitia temporis requirit, illud magis solito peccatis exigentibus opportunum. Sane tua tamquam super hoc experta diutius discretio non ignorat, qualiter ad praemissa potissimum inter caeteros locum habeant status, atque conditio vacantis Ecclesiae Cremonensis, cui praefici talem convenit in Pastorem, quem tantum onus deceat, et honorem, et Romanae non dubitet Ecclesiae benedictionis inhaerere. Cum itaque ad provisionem eidem faciendam Ecclesiae, de Bernerio ipsius Canonico germano nobilis viri Octholini de Summo ex parte dilectorum filiorum Amadini de Amatis, et aliorum intus Cremonam commorantium, et extra suorum concivium

cohaerentium parti, Sedis Apostolicae devotorum, supplici sit nobis insinuatione suggestum, et expositum ab eisdem, quod cum praefatus Oetholinus grandem in ipsa Civitate obtineat potestatem, ibidem in ipsius parte non modica, quae Città nova vulgariter dicitur, gerens officium potestatis, presentium tibi auctoritate committimus, quatenus, qui per loci vicinitatem, et rerum experientiam, quam diutius habuisti, plenius super his circumstantias verti, et ad hunc scire poteris universas, si ordinationem ujnsmodi de praefato Canonico celebrandam germanum ipsius, et alios de parte ipsorum manifestis indiciiis ad negotium praedictum prospexeris pro futuram, tam praefati Foranei, quam sequaces eorum, intus Civitatem morantes, eandem postulaverint id instanter, super hoc provideas, et disponas quidquid ipse videris negotio expedire. Non obstante ipsius Ecclesiae Archidiacono ipsi dicitur electio attentata, quam cum de jure celebrari nequiverit, nullius denuncies esse momenti; contradictores, si qui fuerint vel rebelles, per censuram ecclesiasticam appellatione posposita compescendo.

Datum Lugduni IV. kal. Aug. Pontificatus nostri anno VII.

Ex Antonio Campi et apud Zachariam lib. sui pag. 135.

Vide Monum. XXXVI. pag. 106. lin. 13.

MONUMENTVM XXXVII.

In quo describuntur Beneficia quam plurima, quae Joannes Ghiroldis Episcopus electus contulit Ecclesiae Cathedrali Cremonensi anno MCCLXII., die quarto mensis Augusti.

De Ghiroldis fuit vir a Deo datus

Hic Johannes Bonus sic est nominatus

Cantor juxte rexit et diaconatum

Archibis electus et Episcopatum.

Debita persolvit Glâ. vivendo.

Cuncta que possedit recte disponendo

Dedit hoc Psalterium integrum Canonice

Pauli et epistolas factas theologice.

Ante Aram lampadem fecit ordinari,

Benedicte Virginis perpetim aptari,

Ut luceret omnibus qui sunt Deo Cari

Et per hec et alia meruit amari.

Hicque Joannis Sancti prebendam reliquid

Are satisfaciens his per que deliquit
 De qua possit vivere Presbiter decenter
 Et ad sacra fieri gratis ac libenter
 Modios frumenti statuit quinquenos,
 Quibus ministrantes relevent egenos
 Non dimittant et paupertate plenos.
 Ut Celorum locos caperet amenos,
 Quilibet Canonicus nummis sex gauderet,
 Et Mansionarius his duos teneret
 In anniversario quisquis horum erit
 Faciens Officium sicut ordo querit
 Majorem Canonice juxta portam fecit
 Fabricari Cameram nec in hoc defecit
 Palatinas condidit novas mansiones
 Atque plures alias habitationes
 Auxit multam etiam et Possessiones
 Ut eternas caperet illustrationes
 Condidit duodecim hic Apostolorum
 Ad honorem Domini Templum ac eorum,
 Ut his atque aliis glā Sanctorum
 Mereretur omnium regna seculorum
 Apud Vallem viridem fecit hospitale
 Quod Peregrinorum est memoriale
 Ut per unam noctem hic ospitarentur
 Simul et Armeni gratis passerentur
 Anni tunc currebant ducenti milleni
 Simul cum duodecim, atque quinquageni
 Inneunte sextili quartus fuit dies.
 Ejus sit remedium sempiterna quies. Amen.

Ex Necrologio Ecclesiae Cathedralis.

Vide Monum. XXXVII. pag. 106. lin. postrema.

MONUMENTVM XXXVIII.

Bulla Alexandri IV. in favorem data Bernerii Episcopi Cremonensis an. MCCLVI.

Alexander Episcopus servus servorum Dei.

Venerabili fratri Episcopo Cremonensi
salutem, et apostolicam benedictionem.

Cum sicut ex parte tua fuit propositum coram nobis, pro devotione quam erga nos, et Apostolicam Sedem geris, per Marchionem Palavicinum inimicum Dei, et Ecclesiae, una cum censu priveris, et familiaribus tuis ejectis per eundem perfidum de Civitate Cremonae exulare extra Sedem propriam fueris coactus, et spoliatus ab ipso bonis Episcopalibus, non habeas alias, unde sustentari. Nos tuis supplicationibus inclinati, contrahendi mutuum super hoc usque ad summam centum marcarum argenti, et te, et successores tuos, ac Episcopatus tui bona dictumque Episcopium propterea creditoribus obligandi, nec non et renunciandi constitutioni de duabus dietis, aedite in Concilio generali, et beneficio restitutionis in integrum, ac etiam conventioni Judicum, si Creditoribus ipsorum nomine Apostolicas literas cujuscumque tenoris imposterum impetrari contigerit, plenam auctoritate praesentium concedimus facultatem; ita tamen quod tu et Successores tui Creditoribus ipsis hujusmodi pecuniam solvere, teneamini, nec non et damna, et expensas, et interesse, si in termino a te statuendo pecuniam non solveris memoratam, et Creditoribus praetextu alicujus constitutionis Canonicae, vel civilis, aut cujuscumque privilegii, vel indulgentiae pecuniam ipsam in utilitatem ipsius Episcopatus versam fore probandi necessitas non incumbat.

Datum etc. Idib. Februarii Pontificatus nostri anno III.

Ex Campio et apud Zachariam lib. sui pag. 136.

Vide Monum. XXXVIII. pag. 108 lin. 24.

MONUMENTVM XXXIX.

Epistola scripta in favorem Prioris, et Fratrum S. Augustini pro facultate ponendae primae petrae in nova ab ipsis extruenda Ecclesia.

Anno Dominicae Incarnationis MCCLXI. Indictione IV. die XII. intrante Februario Cremonae etc. Caeciacoines Dei gratia Episcopus Cremonensis Archipresbytero Cremonensi salutem in Domino. Dilecti nostri Prior et Fratres de conventu Cremonae, Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, qui de nostra licentia, et beneplacito ad honorem

Dei, et Civium utilitatem, de novo intendunt suum locum innire; supplicarunt nobis, quod vobis auctoritate nostra plenius committentes mandaremus, quod in dicto loco suum primarium lapidem poneretis; Quo circa discretioni vestrae per haec scripta mandamus, quatenus quandocumque dicti Prior; et Fratres voluerint in loco, quem de novo aedificare intendunt in contrata S. Jacobi in Brayda per nostram licentiam, et auctoritatem, primarium lapidem ponere debeatis; Illam indulgentiam Populo facientes, quam si essemus praesentes, facere possemus. Datum Viterbi IV. Non. Decemb. Pontificatus D. Urbani IV. an. primo.

Ex Monument. MSS. Bonafossæ, itemque apud Zachariam libri sui pag. 137.

Vide Monum. XXXIX. pag. 109. lin. 23.

M O N V M E N T V M XL.

Actus investiturae per Dominum Caciacomitem Episcopum Cremonae datum, et ejus seduminis juxta portam dictam Episcopi in vicinia S. Michaelis in Magistrum Bonettum Ferrari. Ex Autographo 1288. 27. Martii.

Anno Dominicae Incarnationis mill. ducent. octogesimo octavo, Indictione prima, die quinto exeunte Martio. In domibus Palatii Episcopalis Cremonae, in praesentia Dñi Dalphini de Sabloneta, Canonici majoris Ecclesiae Cremonae, et fratris Flaminghi conversi, et Nicolai de Petro Canevarii, familiarium ipsius Doñi Episcopi, testium ibi rogatorum. Venerabilis Pater Dmñus. Caciacomites Episcopus Cremonae nomine sui Episcopii, locationis nomine investivit Magistrum Bonettum Ferrarium postulantem, et recipientem pro se, et Magistro Raymundo Patre suo, de domo, et sedumine domus jacentis juxta portam, quae appellatur *Porta Episcopi* jacentis in vicinia S. Michaelis usque ad decem novem annos proxime venientes tantum. Cui Domui coleret ab una parte lectulus aquae agricinae, a duabus via, et ab alia Episcopium, sive alius pro Episcopo; ita ut de hinc in antea praedictus investitus, et ejus Pater, et eorum Hæredes tantum ex se descendentes habeant et teneant dictam domum, cum spatio turricellae, quae est retro ipsam domum, usque in ripa dictae Agricinae: et de ea Domo et spatio faciant quid quid velint, cum accessione et regressu, et cum superioribus et inferioribus suis, meliorando semper et non deteriorando dictam Domum et dictum spatium,

sine aliqua contradictione, salvis pactis et conditionibus infrascriptis: videlicet reddendo et solvendo locationis seu ficti nomine de ejusdem domo et spatio, et reddere debeant canevario Episcopii Cremonae annuatim in festo S. Martini tres libras et duos solidos, ad rationem Imperialem, et meliorare ipsam domum et spatium, et non deteriorare; salvo quod non possint aedificare, nec aliquid operis facere in dicto spatio, quod impediatur lectulum sive decursum aquae dictae Agricinsae, in tantum quod noceat Molendinis Episcopii, ad maseandum, quae sunt in dicta aqua: quod quidem si fecerint debeant et teneantur remove ad voluntatem praedicti Dñi Episcopi, vel ejus nutum, et quod non possint ipsi Pater et Filius remove ullum melioramentum quod in ea Domo et spatio duxerint faciendum. Et praedicta omnia et singula promisit praedictus Magister Bonettus investitus pro se et dicto Patre suo praedicto Dño Episcopo stipulanti nomine dicti sui Episcopii attendere et observare sub poena dupli dicti ficti, et dupli damni, et omnium expensarum inde facturarum; ita quod cum effectu peti, et exigi possit et cadat nihilominus ab omni suo jure praesentis investiturae si sic non fuerit attenditum in omnibus ut praecogitur; obligando ipse investitus ipsi Dño Episcopo pro inscriptis omnibus firmiter attendendis pacto recipienti nomine inscripto omnia sua bona pignus, de quo pignore pro eo Dño Episcopo et Episcopo se constituit possidere. Qui Dñus Episcopus posuit ipsum investitum pro se et dicto Patre suo, in suum et dicti Episcopii locum, et fecit eum Procuratorem, ut in rem suam, usque ad terminum inscriptum decem novem annorum, et dedit ei parabolam intrandi tenutam, et de praedicta domo et spatio pro eis se constituit possessorem.

Ego Medalia de Asinellis Not. Sacri Palatii interfui, et hanc certam rogatus scripsi.

Ex Monument. MSS. Bonafossa Pag. 121., itemque apud Zacariam pag. 138.

Vide Monum. XL. pag. 110. lin. 24.

MONUMENTVM XLI.

*In quo continetur electio Ponzii Ponzoni in Episcopum Cremonensem
anni MCCLXXXVIII., ejusque obitus anni MCCXC.*

Altis a natalibus Ponso sic vocatus
Factis fulsit talibus q. condecoratus
Est pontificalibus infulis et datus
Rite Cremonensibus Pastor, et Prelatus

F. II., ID. Eps. Bonizo et Cardinal in xpō.

Sed quia nil stabile rerum in natura
Et omnis ut fragile caro vas casura
Caput ecce nobile tollunt mortis jura
Det Deus ut anime bona permansura

Sero sexta feria
Transit quarto deno
Julli dominica
Datur Mausoleo

Ibant anni domine
Cui cum mileno
Centum bis tunc ordine
Juncto nonageno.

Ex Necrologio Ecclesiae Cremonensis.

Vide Monum. XLI. pag. 112.

MONUMENTVM XLII.

*Investitura Feudorum Oscasalium, anno 1289. ultimo Novembris sub
Episcopo Pontio Ponzo.*

Anno Domīnice Incarnationis millesimo ducesimo octuagesimo nono ind. tertia die mercurii ultimo mensis Novembris super Pallacio Episcopij Cremonēn coram venerabili Pre D. Pontio Dei grā. Cremonēn. Episcopo et comite pñtibus. iñstis paribus Curie ipsius D. Epī et Comitit ex parte sui Episcopij et Comitatus prout ipse D. Epūs et Comes et ipsi pares Curie confessi fuerunt nec non pñtibus inñris testibus ibi rogatis confessi et manifesti fuerunt D. Egidiolus et Majochus fratres de Hoscasalibus pro se et d. d. Nicolino et Roffino fratribūs. suis filiis et heredibus d. Lanfranchini de Hoscasalibus q.dām.

se se Vasallos ipsius d. Ep̄i. et Comitatus ex parte sui Ep̄i. et Comitatus et se tenere et possidere honorifice in feudum et pro feudū per se et antecessores suos et qui habent causam ab eisd. vel ab aliquo seu aliquibus eorumdem ab ipso D.ño Ep̄o. et Comite ex parte sui Ep̄iscopii et Comitatus et ab aliis Ep̄iscopis p. decessoribus suis tanq̄ eorum rectum et honorabile feudum paternum avitum et per avitum et antiquum et antiquissimum omnia queq̄ inferius continent. videlicet totam decimam et decimariam et jus decimationis petendorum et colligendorum fructum occasione decime totius territorii et Curtis Hoscasalis.

Item totam decimam et decimariam et jus decimationis petendorum et colligendorum fructum terrar. et territorii Zanenghi a Farfenghi. Item totum illud quod Cateni habent tenent seu soliti sunt habere et tenere in territorio a predicta curia Hoscasalis. Item generaliter totum et omnem honorem dicte Curie Vescasalis in qua et sub qua Curia continentur terra et territorium Zanenghi et Farfenghi et S. Martini de Casapagana scilicet honorem terrarum aratarum prativarum buscatarum zerbiorum molendinorum vadorum molendinorum piscarionum pascuum malgarum et bestiarum et pecudum venationum et cujuslibet alterius generis honorantie Curie, que quidem omnia p̄tus D. Ep̄us. et Comes nomine sui Ep̄iscopii et Comitatus in infrascriptis Instrumentis et juribus investiture istius feudi factis ab aliis Ep̄iscopis Cremonensibus predecessoribus suis quod de predicto feudo in predecessoribus historum investitorum de Hoscasalibus et auditis confessionibus infrascriptorum parium Curie Ep̄iscopii Cremonen. et ipsius D. Ep̄iscopii et comitis gaurentavit et confessus fuit sine suo sui que Ep̄iscopii pregiudicio et sine pregiudicio alicujus habentis causam ab Ep̄iscopo Cremonen esse veras unde prenomiatus D. Ep̄iscopus et Comes nomine sui Ep̄iscopij et Comitatus cum anulo aureo quem in sua manu tenebat investivit honorifice in feudum et pro feudum predictos D. Egidiolum et Majocum fratres filios et heredes cum infrascriptis fratribus suis D. Lanfranchini q. de hoscasalibus postulantes et recipientes suo nomini et nomine D.ñorum predictorum Nicolini et Ruffini fratrum suorum de predicta tota decima et decimaria et jure decimationis petendorum et colligendorum fructuum occasione decime predicte totius territorij et Curtis Vescasalis detracta quarta Ecclesie et de honore ipsius curie, et de tota decima et decimaria, et jure decimationis petendorum et Colligendorum fructuum occasione decime terrarum et territoriorum Zanenghi et

Farfenghi que continentur in predicta Curia Vescasalis detracta quarta plebis de omni eo et eo toto quod predicti Cateni habent et teneant seu soliti sunt habere et tenere in territorio et Curia Vescasalis et de omni honore et de omni eo et de toto jure et honore quod et quem habet p̄t̄tus D. Ep̄s et Comes nomine sui Episcopii et Comitatus in predictis terris arratoriis pratis zerbis pascuis erbaticis molendinis et vadis molendinorum piscationibus ucellationibus et venationibus et in malgis ponendis et proibendis et generaliter de omnibus aliis et singulis que superius continentur salvo tamen jure Ecclesiarum et omnium personarum habentium causam de predictis ab ipso D. Episcopo vel ejus predecessoribus vel ab Episcopo Cremonens. de aliquo vel aliquibus predictorum tanquam de eorum recto et honorabili feudo paterno avito et pro avito et antiquo et antiquissimo ita ut de hinc in antea predicti investiti et predicti fratres eorum et ipsorum heredes et cui dederint secundum jus et usum feudi habeant et teneant predictum feudum et ea omnia et singula de quibus fit presens investitura feudi, et de eo et eis faciant quidquid voluerint secundum jus et usum feudi sine alicujus contradictione et per hanc investituram feudi predictus D. Episcopus predictis investitis isto nomine et recipientibus dedit nomine isto et cessit omnia jura omnesque actiones et rationes reales et personales civiles et naturales que et quas ipse Episcopus habebat et que ad ipsum D. Episcopum et Episcopium pertinebant in predicto feudo seu in predictis omnibus de quibus fit presens investitura feudi contra quascumque personas et contra tenutores et laboratores terrarum ipsius Curie et contra possessores eorum decimarum et honorum eorum nomine vel occasione in agendo defendendo petendo exigendo in omnibus et per omnia faciendo posuit dictas investituras accipientes nomine isto in suum et dicti Episcopij locum et fecit eos procuratores ut in rem suam vel quasi et dedit eis parabolam intrandi tenutam vel quasi et de ipso feudo seu de aliis omnibus de quibus fit presens investitura feudi pro ipsis investitis recipientibus nomine isto se constituit possessorem, et hoc totum fecit predictus dominus Episcopus et Comes salvo jure Ecclesiarum et omnium personarum et salvis et investitis factis a se et a suis predecessoribus de predictis vel de aliquo vel aliquibus predictorum et salvo quod ipse D. Episcopus nec habentes causam ab Episcopo Cremonensi non teneantur eisdem investitis nec suis fratribus nec eorum heredibus nec habentibus causam ab eisdem ad pro-

stationem alicujus decime de fructibus suarum terrarum et salvo quod ipse D. Episcopus nec episcopium non teneatur de evictione nec ad aliquod interesse eisdem investitis nec pro suo facto nec pro alieno. Ibiq; fuerunt pares. Curie Episcopatus D. Episcopi et Episcopij D. Leonardus de Amatis et Balthasar de Cervis et Fulconius de Ponzonibus sed testes rogati fuerunt ibi ihy videlicet D. Andreolus de Gulferamis et Zanoldus de Sancto Petro et Montinius de Amatis et Gerardus de Guazonibus et Franciscus de Cervis.

Post que quidem statim et incontinenti et in presentia predictorum parium curie supradicte et D. Episcopi et Episcopij prefati D. Egidiolus et Majoccus fratres de Hoscasalibus investiti tactis scripturis sacrosanctis coram predicto D. Episcopo et Comite fecerunt Sacramentum fidelitatis et juraverunt corporaliter ad Sancta Dei Euangelia fidelitatem eidem Domino Episcopo et Comiti contra quascumque personas salva fidelitate Imperatorum et ejus successorum et quod non erunt in consilio neque facto ubi predictus D. Episcopus perdat vitam vel membrum nec suum rectum honorem nec sui Episcopij et quod si sibi commiserint scripto vel ore nulli manifestabit et si sciret qui vidit facem contra ipsum D. Episcopum aliquod predictorum quod se oponet et prohibebit si poterit ne illud fiat et quod si prohibere non posset quod sicut poterit citius eidem D. Episcopo illud manifestabit per se vel per nuntium vel per litteras et si contingerit ipsum D. Episcopum rem aliquam perdere casu fortuito ipsum recuperare juvabit, et eam recuperatam sibi D. Episcopo et Episcopio omni tempore retinere.

Ego Medalia de Asinellis Not. sacri Palatii interfui et hanc cartam rogatus scripsi.

Ex libro monument. MSS. Bonafossa prope finem sub n. 4.

Vide Monum. XLII. pag. 113. lin. 22.

MONUMENTVM XLIII.

Sub Reinero de Casulis Episcopo. Actus unionis Præbendarum Simplicium primo vacaturarum Præbendis Sacerdotalibus Ecclesie SS. Egidii et Homoboni per Franciscum, et Emanuelem Vicarios Generales.

In nomine Dm̄i. Amen. Mill. tercentesimo septimo Indict. quinta die 25. Maii in Ecclesia Majori Cremonæ. Præsentibus Dño Egidiolo De Boneris, Dño Maximino de Ponzonibus, præ Nicola Rectore S. Donati, Præ Gullielmo Præposito dictarum Ecclesiarum.

Constitutis in praesentia R. R.dorum Virorum Dño fratre Joanne, et Manuello Vicariis Episcopi Cremonae, discretis Viris: Dominis præ Gullielmo de Bernardis Praeposito præ Montino de Carubio, vel Marubio, Egidio et Gotalengo de Madalbertis, præ Federico de Favagrossis, et Jacobo de Sanxillo, fratribus, et Canonicis dictarum Ecclesiarum SS. Egidii et Homoboni de Cremona, propter hoc specialiter congregatis, et eisdem Dñis Vicariis exponentibus, quod propter tenuitatem reddituum Praebendarum Sacerdotalium, et communis, in ipsis Ecclesiis, non poterat, ut decebat, et ab olim fuerat observatum, divinum Officium celebrari, cum Sacerdotales praebendae adeo sint exiles, quod propter assumptae nolant in jam dictas Ecclesias residere, ut pote non valentes ultra septem libras Imperiales, et reditus etiam communis adeo vilis, quod servitores, et obseuales necessarii ad Divinum Officium, et servitium Dñi nequeunt inveniri, vel ipsis inventis, non potest salarium competens assignari: Et petentibus, ut super hoc, iidem Dñi Vicarii, una cum ipsis Praeposito et Canonicis deberent utiliter providere. Tandem post tractatum et deliberationem habitos, considerantes iidem Dñi Vicarii, Praepositus, et Canonici, quod de Praebendis simplicibus Clericorum, qui ex quodam abusu fructus Praebendarum recipiunt, nullumque impendunt Ecclesiis famulatum, poterant auctoritate predicta utile remedium, deliberaverunt constitutionem facere infrascriptam. Ad honorem Dei, et ipsius Cultus Augmentum, nec non dictorum SS. Egidii et Homoboni. Statuerunt namque praedicti Dñi Praep. et Canonici de consensu, auctoritate, et beneplacito dictorum Dñrum Vicariorum, et ipsi Dñi Canonici cum ipsis Praeposito et Canonicis, quod iste Praebendae simplices Clericorum primitus vacaturae, perpetuo sint annexae Praebendis Sacerdotalibus, et communi dictarum Ecclesiarum, et quod ad ipsas nullus possit, vel debeat eligi, cum vacuerint. Ita quod de coetero, hic sit numerus in jam dictis Ecclesiis, ut videlicet, unus sit Praepositus, duo Sacerdotes, et duo simplices Canonici, annexa prima una de duabus praedictis Praebendis vacaturis aequaliter duabus Praebendis Sacerdotalibus, et reliqua communi praedicto, ut et Sacerdotes, et obseuales melius de coetero valeant inveniri, pro divinis celebrandis, et aliis servitiis faciendis.

Ex libro Monument. MSS. Bonafossae pag. 123.

Vide Monum. XLIII. pag. 121. lin. 16.

MONUMENTVM XLIIII.

Actus Mandati translationis Monialium Sanctae Mariae de Buschetto in Monasterium de Pippia.

In nomine Dm̄i amen 28. Maii 1312. ex authografo in archivio S. Monicæ. Cum ad Nos Raynerium Dei gratia Episcopum Cremonensem pervenerit qd. Monasterium Monialium S. Mariæ de Buschetto Cremouensis Diocesis sit adeo taliter dissolutum, qd. Abbatissa ipsius Monasterii vadit vagando, et mereticando per mundum, et qd una sola Soror, sive Monialis remansit ibidem, nec per ipsam dictum Monasterium possit commode gubernari, nec congruum sit, atq. digñu. ipsum Monasterium S. Mariæ sine aliqua gubernatione taliter remanere, et nobis ad petitionem Sororis seu Monialis Monasterii prælibati fuit instantissime supplicatum quod ipsum Monasterium S. Mariæ de Buschetto cum omnibus juribus et pertinentiis suis unire et incorporare deberemus Monasterio Monialium de Pippia de Cremona, ut ipsa Soror, et aliae quæ venire possent, imposterum possent sine ignominia Dei deducere vitam suam, et Nos ad præsens ipsi unioni, et incorporationi, siue ordinatione non possumus personaliter interesse, nec velimus, quia propter nostram absentiam bonum et utilitas, quod et quæ potest ex unione hujusmodi provenire loco utique impediatur; Religioso, ac discreto viro fratri Joanni de S. Geminiano Vicario nostra auctoritate præsentium committimus vices nostras dantes sibi plenariam potestatem, qd. ipse possit vice et auctoritate nostra prædictam Sororem seu Monialem, et dictum Monasterium Monialium S. Mariæ de Buschetto cum omnibus juribus suis unire et incorporare cum Monasterio Monialium S. Joñis de Pippia secundum formam juris de Consilio Sapientum, salvo semper, et servato omni jure, qd. Episcopatus Cremonensis haberet in dicto Monasterio S. Mariæ de Buschetto, dantes etiam eidem F. Joanni plenariam potestatem faciendi, et exercendi omnia, et singula, quæ in hoc negotio requiruntur, et quæ nos facere possemus, si præsentem essemus. In quorum omnium testimonium præsentem Commissionem per Guidonem Notarium infrascriptum publicum fieri mandavimus, nostriq. sigilli jussimus apprehensione muniri, sub anno ab Incarn. Dom̄i 1312. Indict. X. die 28. Maii. Lata fuit dicta Commissio in Casa de Casalis Vulturensis Diocesis in Viridario dicti Dm̄i Cremonensis Episcopi præsentibus Fr. Beringerio Rectore Hospitalis S. Spiritus de Casalis Duccio qm̄ Dm̄i Bernardini de Monterealdo, et Lapa Nicolacci de Monte

Castello testibus, ad haec specialiter vocatis et rogatis. Ego Guido Raducci de Chiuris Imperiali auctoritate Notarius, et nunc praedicti Dm̄ni Episcopi scriba praedictis omnibus interfui, et de Mandato dicti Dm̄ni rogatus scripsi et publicavi.

Ex libro Monument. MSS. Bonafossa pag. 125.

Vide Monum. XLIV. pag. 125. lin. 26.

MONUMENTVM XLV.

Sub Episcopo Egidio de Madalbertis, et Egidio de Bonseriis. Actus electionis Dm̄ni Egidii de Bonseriis in Episcopum Cremonensem.

In Christi nomine amen MCCCXII. Ind. XI. die Jovis quintadecima Feb. super Choro Majoris Ecclesiae Cremonae, Missa S. Spiritus cantata, praesentibus prā Gullielmo de Sartio Praeposito Ecclesiarum SS. Egidii, et Homoboni Cremonae, Presbitero Zanetto de Sedhazariis, Beneficiato Ecclesiae seu Plebis Casalis Majoris, et Stephano de Cucchinis Maxionario Ecclesiae Cremonensis, testibus ibi rogatis. Bonae memoriae Dm̄o Rajnerio Epis. Cremonensi anno Dm̄ni millo quad. mo Ind. e undecima, in Provincia Tusciae apud Casullum ubi morabatur universae carnis ingresso, ipsius corpore tradito Ecclesiasticae sepulturae in vigilia nativitatís proximae praeterita, ut publico fertur, in terra de Casullis in Tnschia, discreti viri Dm̄nus Maximinus de Ponzonibus Archipresb. Egidiolus de Bonseris, Cinellus de Summo, Otto de Amatis, Jacobus de la Casa de Castro Arquato, Oldrovandus de Oldrovandis, et Raffainus de Bonseriis Can. Cremon. tunc praesentes, diem istam Jovis quintam decimam mensis Feb. cum continuatione duorum sequentium praefixerunt ad electionem seu postulacionem futuri Episcopi celebrandam, facientes absentes omnes ad terminum hujusmodi evocari, prout de his constare dicitur per quaedam publica Instrumenta. Convenientibus itaque in termino hujusmodi in Choro Cremonensis Ecclesiae omnibus, qui debuerunt, voluerunt, et potuerunt commode intervenire, quorum omnium nomina inferius continentur. Dm̄nus Egidius de Madalbertis Cantor et Canonicus praedictae Ecclesiae vice sua, ac omnium, et singulorum de ipso Capitulo mandato ab eis specialiter ipsi facto, monuit omnes excommunicatos, suspensos, et etiam interdictos, nec non et quoscumque alios, si qui essent forsitan inter eos, qui de jure aut de consuetudine interesse in ipso electionis negotio non deberent, qd recederent de Capitulo, alios eligere libere permittentes. Protestans

quod non erat sua vel aliorum intentio tales admittere tamquam jus in electione habentes, aut procedere seu eligere cum eisdem. Immo volebat quod voces talium, si qui reperirentur interfuisse post modum, nulli prestant suffragium, nec afferrent alicui nocumentum et pro sua pro non receptis, seu pro non habitis haberentur. His peractis et deliberatione habita per quam formam esset in electionis negotio procedendum, tandem placuit omnibus et singulis per viam scrutinii eidem Ecclesiae providere. Unde assumpti fuerunt tres contradictores, videlicet Dm̄us Egidius Cantator, Egidiolus de Bonseris, et Jacobus de Cassa de ipso Collegio fide digni, quibus ab omnibus et singulis potestas data extitit, ut secreto, et sigillatim vota omnium, primo tamen sua, et postmodum aliorum inquirerent diligenter, et ipsis in scriptis redactis, mox in Ecclesia eadem publicarent. Scrutatores autem ipsi potestatem ipsis traditam acceptantes juxta altare majus se traxerunt, et adjuncto me Notario ad scrutinium processerunt. Scrutando primo ad invicem vota sua juxta formam ipsis traditam in hunc modum; Duo enim ex hujusmodi, videlicet Dm̄us Egidiolus de Bonseris, et Jacobus de Cassa, tertium videlicet Dm̄um Egidium Cantorem praedictum, per patrem, et filium, et Spiritum Sanctum, et in animae suae periculum adjuravit, ut secundum Deum, et secundum conscientiam, suam mentem in illum dirigeret votum suum, quem Cremonensis Ecclesiae magis idoneum reputarent. Ipse autem taliter adjuratus consensus in fratrem Joannem de Parma Ordinis Praedicatorum, Basalaureum Parisiensem in Theologia in hunc modum, Ego Egidius de Madalbertis Cantor, et Canonicus Ecclesiae Cremonensis consentio in fratrem Joannem de Parma Ordinis Praedicatorum Basalaureum Parisiensem in Theologia ipsumq. nomino eligendum in Episcopum et Pastorem Ecclesiae Cremonensis. Et inde Dm̄us Egidiolus de Bonseris a suis consociatus scilicet Dm̄us Egidio Cantore, et Jacobo praedictis forma simili adjuratus consensus in Dm̄um Jacobum de Ponzonibus Archipresb. Plebis S. Mauritiï Dioëc. Cremonensis in hunc modum. Ego Egidiolus de Bonseris Can. cus Cremonensis consentio in Dm̄um Jacobum de Ponzonibus Archipresb. Plebis S. Mauritiï Dioëc. Cremonensis, ipsumq. nomino et eligo in Episcopum et Pastorem Ecclesiae Cremonensis. Consequenter tertius scilicet Dm̄us Jacobus a duobus aliis consociis, ut praemittitur adjuratus, suo nomine et vice Dm̄i Henrici de Ghiroldis Canonici Cremonen., cujus Procurator erat in hac parte consentis in praedictum

Dm̄num Egidium de Bonseris in hunc modum. Ego Jacobus de Cassa de Castro Arquato, Dioecesis Placentiae Canonicus Cremonens., nomine mei, et nomine Dm̄i Henrici de Ghiroldis Canonicus Cremonens., consentio in Dm̄num Egidium de Bonseris Canonicum Cremonens. ipsumq. nomino et eligo in Pastorem et Episcopum Cremonensem.

Postea vero absq. alio intervallo iidem scrutatores processerunt ad scrutinium aliorum secreto, et sigillatim votum cujuslibet exquirentes. Et in primis Dm̄us Maximinus de Ponzonibus Archipresb. praedictus tamquam qui dicitur habere in Capitulo primam vocem, votatus ab iisdem Scrutatoribus, et juxta formam praemissam etiam adjuratus, consentit in Dm̄um Egidium de Bonseris praedictum in hunc modum. Ego Maximinus de Ponzonibus Archipresb. Cremonens. consentio in Dm̄n. Egidium de Bonseris Canonicum Cremonensem, ipsumq. nomino et eligo in Pastorem et Episcopum Cremonensem. Demum Dm̄us Cinellus de Summo, Canonicus Cremonens. adjuratus modo simili, sui nomine, et nomine Dm̄i Bonaventurae filii Dm̄i Alberti Marzoleni de Bononia Canonici Cremonens. cujus Procurator est in hac parte, consensit in dictum Dm̄num Egidium de Madalbertis Cantorem, et Can. Cremonens. in hunc modum. Ego Cinellus de Summo Can. Crem. mei nomine, et Dm̄i Alberti Marzoleni de Bononia Can. Cremonens. cujus Procurator sum, nomino Dm̄num Egidium de Madalbertis Can. et Cantorem Ecclesiae Crem., in ipsiq. consentio, postulando in Episcopum et Pastorem Ecclesiae Cremonens. Dm̄us Otto de Amatis Can. Cremonens. modo simili adjuratus consentit in Dm̄num Egidium de Bonseris in hunc modum. Ego Otto de Amatis Can. Cremonensis consentio in Dm̄num Egidium de Bonseris Can. Cremonens. ipsumq. nomino, et eligo in Pastorem et Episcopum Cremonens. Subsequenter Dm̄us Raffinus de Bonseris Can. Cremonens. modo simili adjuratus, sui nomine et nomine Dm̄i Ghirardi Tertii de Cornazano de Parma Can. Cremonens., cujus Procurator est in hac parte, consentit in Dm̄num Egidium de Bonseris Can. Cremonens. predictum in hunc modum ego Raffinus de Bonseris Can. Crem. nomine mei, et Dm̄i Ghirardi Tertii de Cornazano Can. Cremonens. nomino Dm̄um Egidium de Bonseris ipsumq. consentio et eligo in Pastorem et Episcopum Cremonens. Postea Dm̄us Oldrovandinus de Oldrovando Canonicus Cremonens modo simili adjuratus, consentit in Dm̄um Egidium de Madalbertis Cantorem et

Can. Cremonens. in hunc modum. Ego Oldrovandinus de Oldrovandis Can. Cremonens. nomino Dm̄um Egidium de Madalbertis Can. et Cantorem Ecclesiae Cremonens., in ipsūmq. consentio postulandum in Pastorem et Episcopum Ecclesiae Cremonens. Subsequenter Dm̄us Zannios de Madalbottis Can. Cremonens. Civis Placentiae modo simili adjuratus dominavit et consentit in Dm̄um Egidium de Madalbertis Can. et Cantorem Ecclesiae Cremonens. in hunc modum. Ego Zaoninus de Madalbottis Can. Cremonens. nomino Dm̄um Egidium de Madalbertis Cantorem et Can. Cremonens., in ipsūmq. consentio postulandum in Pastorem et Episcopum Ecclesiae Cremonens. Inquisitis itaque sigillatim et secreto voluntatibus singulorum, et per me infrascriptum Tabellionem, in scriptis redactis, sicuti superius continetur, ipsi scrutatores de loco, ubi scrutinium fecerant, recedentes ad alios redierunt, et mox in Ecclesia vota eadem publicaverunt; quibus taliter publicatis cum apereret vota omnium in duas partes esse divisa, et Dm̄us Cinellus de Summo et Jacobus de Cassa, quibus erat commissa collatio, non concordaverunt in ea facienda, Dm̄us Jacobus de Cassa praedictus, de voluntate eorum, qui in dictum Dm̄um Egidium de Bonseris praedictam consenserant collationem fecit numeri ad numerum, et zeli ad zelum, et meriti ad meritum sub hac forma. Constat Dm̄o, quod nos sumus, vocibus illorum, qui computatis, qui debuerunt, et potuerunt commode convocari, numero duodecim, de quibus sex in Dm̄um Egidium de Bonseris praedictum et quatuor in Dm̄um Egidium de Madalbertis praefatum: at ipse Dm̄us Egidius tantum in Fratrem Joannem de Parma praedictum, et Dm̄us Egidius de Booseris in Jacobum Archipresb. praedictum, aua discordia direxerunt, sicut patet per scripturam, vota seu consensus votorum omnium continentem. Sic ergo constat, quod major pars totius capituli consensit in Dm̄um Egidium de Booseris supra dictum et ita videtur ratione numeri alii praefendus et ratione zeli est similiter praefendus: oam illi, qui nominarunt eundem sunt antiquiores tempore, meritis praestantiores, et in majoribus dignitatibus constituti, quam alii. Item ratione meriti est dictus Dm̄us Egidius similiter praefendus. Nam ipse est in coconversatione honestus, moribus ornatus, in spiritualibus et temporalibus quam plurimum circumspectus, aetate legitima et de legitimo matrimonio procreatus, et in sacris Ordinibus et Sacerdotio constitutus, et convenientis scientiae, et cui multa merita suffragantur. Praedictus vero Dm̄us Egidius

de Madalbertis non est in sacris ordinibus constitutus, propter quod non est aliquatenus eligendus. Non est ad haec sufficiens, pensatis omnibus, ut est praedictus Dm̄us Egidius de Bonseris. Et ita videtur quod ratione numeri zeli, et meriti est ipse Egidiolus praefereendus, et canonicè eligendus. Ex adverso autem Dm̄us Cinellus de Summo praedictus, nomine sui, et mandato illorum, qui consenserunt in Dm̄um Egidium de Madalbertis Cantorem praedictum dixit, ipsum Dm̄um Egidium potius, praefereendum, et Canonice postulandum, asserens, quod et si dictus Dm̄us Egidiolus de Bonseris majorem numerum haberet partium computatione, non tamen perveniat ad majorem partem totius capituli, nec etiam saniozem, quam requirit Concilium Generale, sanior autem erat pars sua, cum Dm̄us Egidius de Bonseris esset insufficientis scientiae, et non commendabilis vitae, prout requirit Cañon. Lateranensis Concilii. Quod si fieret de ipso electio esset irrita ipso jure. Et sui electores eligendi canonica potestate privati etiam essent, et aliis suis seguacibus totum jus capituli resideret. Dicti autem Fr. Joannes de Parma, et Jacobus Archipresbiter sunt singulariter vocati. Zelum etiam asseruit se, et partem suam habuisse meliorem. Nam aliqui ex his qui nominaverunt dictum Dm̄um Egidiolum de Bonseris potius carnalitatìs et consanguinitatis affectum secuti fuerunt, quam judicium rationis. Ipse vero, et illi, qui consenserunt in Dm̄um Egidium de Madalbertis praedictum ex affectu carnalitatìs et consanguinitatis moti non fuerunt. Sed potius ex ipsius meritis probitatis, ex quo meliorem zelum eos habuisse constabat. Ratione insuper meriti esse eundem Dm̄um Egidium de Madalbertis praefereendum. Ipse namq. Decretorum est Doctor, et longo tempore in pluribus publicisq. famosis studiis plurimos in Canonibus erudit, et licet nunc sit in Crem. Ecclesia pro expeditione hujus electionis; actu tamen nunc legit Decretum Ordinarie in Civitate Bononiae ubi fuit multis annis ad Salarium Communis ejusdem. Est etiam conversatione honestus, et moribus ornatus in spiritualibus et temporalibus, plurimum circumspectus, aetatis legitimae, et de legitimo matrimonio procreatus, licet in minoribus constitutus; praedictus vero Dm̄us Egidiolus de Bonseris nec litteraturam habet sufficientem, nec vitae est commendabilis prout requiritur in promovendo ad Episcopalem honorem. Sicq. patet quod communis sanioris partis, melioris zeli, et melioris meriti, ipse Dm̄us Egidius de Madalbertis est praedicto Dm̄o Egidio de Bonseris, et aliis

etiam praefendus: et pars quae consentit in eum debet sanior et melior reputari, quidquid adserat pars adversa. Collatione igitur facta taliter hinc et inde, quidam dictum Dñm Egidium de Bonseris nominaverunt volentibus aliis aquiescere, vel etiam dicentibus suam partem esse altera saniozem, et suis volentibus instituire nomiatis tandem dictus Dñus Jacobus de Cassa, de mandato eorum, qui in Dñm Egidium de Bonseris direxerunt vota sua, et eligit eum vice sua et illorum, videlicet in hunc modum. In nomine Patris et Filii et S. S. amen. Cum vacante Ecclesia Cremonensi per mortem Dñi Rainerii Epis. Crem. vocatis, qui fuerant vocandi, et praesentibus die praefixa omnibus, qui debuerunt, voluerunt, et potuerunt commode interesse placuit omnibus per formam scrutinii vacanti Eccl. providere, factoque scrutinio juxta formam Concilii Generalis, ac eo publicato, et colatione habita diligenti, repertum fuit majorem et saniozem partem totius Capituli direxisse in Dñm Egidium de Bonseris Canonica dictae Ecclesiae vota sua; virum utique providum et discretum, litterarum scientia, et moribus, et virtuosis actibus mire commendatum, in sacris ordinibus, et aetate legitima constitutum, ac de legitimo matrimonio procreatum in spiritualibus et temporalibus quam plurimum circumspectum. Id circo ego Jacobus de Cassa de Castro Arquato Canon. Crem. vice mea, ac omnium adhaerentium in ipsa electione jus habentium, ex potestate mihi ab illis, qui vota sua direxerunt in dictum Dñm Egidium de Bonseris tributa, tradita, et concessa dictum Dñm Egidium de Bonseris, invocata Spiritus S. gratia, eligo in Episcopum et Pastorem, Ecclesiae Crem. Electio autem hujusmodi celebrata est a praedicti, qui in dictum Dñm de Bonseris, consenserant approbata cantando Te Deum laudamus, &c. et sic predicta electio fuit per dictum Dñm Jacobum coram Clerum et Populum publicata.

Post quae statim et in continenti, praesentibus Dñi Jacobo et sequacibus et *Te Deum* cantantibus Dñus Zanninus de Malabottis de Placentia Canon. Crem. de Mandato eorum qui in praedictum Dñm Egidium de Madalbertis consenserant, et apud quos remanserat, ut dicebat, capituli tota potestas ex delicto per alios in electione commisso vice sua, et ipsorum sub hac forma Dñm Egidium de Madalbertis postulandum in Episcopum et Pastorem. In nomine Patris et Filii et S. S. amen. Cum vacante Ecclesia Crem. per morte Dñi Raynerii Episcopi, vocatis qui fuerant vocandi, et praesentibus die

praefixa omnibus, qui debuerunt, voluerunt, et potuerunt commode interesse placuerit omnibus pro forma scrutiniū, vacanti Ecclesiae providere, factoq. scrutinio juxta formam Concilii Generalis, ac eo publicato, et electione habita diligenti repertum fuerit seniore[m] partem totius Capituli direxisse in Dm̄um Egidium de Madalbertis, Cantorem et Canonicum praedictum vota sua, virum utiq. providum et discretum de legitimo matrimonio procreatum, in spiritualibus et temporalibus plurimum circumspectum; Idcirco ego Zanninus de Malabottis de Placentia Can. Crem. vice mea, et illorum, qui in ipsum Dm̄um Egidium consenserunt, et apud quos remansit jus et potestas capituli, ex delicto per aliam partem in praedicti Dm̄i Egidii de Bonseris elect. commisso, ex potestate per eos mihi tradita et concessa dictum Dm̄um Egidium de Madalbertis Cān et Cantorem in Minoribus constitutum pro necessitate et utilitate ipsius Ecclesiae Crem., quae longo tempore secundum rem fuit Pastoralis.

Ex libro Monument. MSS. Bonafossae pag. 127. in quo plura desunt. Vide Monum. XLV. pag. 127. lin. 20.

MONUMENTVM XLVI.

Quo continetur exemplum a Balbone Notario scriptum, subscriptumque anno 1317. jussu D. Oberti Episcopi Cremonensis, qui eo anno decretum fecit, disposuitque de corpore, et reliquijs Beati Gregorii Martyris, itemque de Ecclesia Sancti Michaelis, ejusque bonis et possessionibus, quod ad ipsum solum Episcopum pertineant. Decretum autem istud scriptum, subscriptumque fuit anno Dominicae Incarn. millesimo centesimo trigesimo secundo, depromptum ab altero anni 1317. cum esset Episcopus Cremonae D. Aegidius de Madalbertis. Constituitur etiam ibidem, quod Ecclesia S. Michaelis, et bona tam ipsius Ecclesiae, quam S. Gregorii de caetero sint communia. Decernitur demum, quod ibi fiat Praepositus cum Canonicis, et presbyteris Octo, qui ad ipsum solum praepositum nomine Octonem pertineant. Et in fine subscribitur Obertus Cremonensis Episcopus.

In nomine Domini Amen. Anno Dominicae Incarnationis millesimo trecentesimo septimo decimo Indictione quinta decima die quinto mensis Maj. Cremonae super sala episcopalis palatii presentibus religiosis et reverendis Viris dominiis Abbramino abbate monasterio Scti Laurentii Cremonae Guillo abbate monasterii Sancti Thomaxii Fratre Alberto praeposito Sancti Cathaldi Fratre Thomaxio prelato

Domus Sancti Habundj Guillo Preposito Sanctorum Egidij et Homoboni domino Johanne Preposito Sanctorum cosme et damiani cremonense testibus presentibus et rogatis hoc exemplum per me subscriptum Balbonem not. subscriptum ex autentico mân. Jovisalte not. suscripto Domino Guillo de Ghoghis Archipresbitero Plebis Sancti Andree ultra padum Diocesis Cremonensis ac Vicario Venerab. Pat. Domûi Egidij Dei gratia in Episcopum Cremonensem electi et confirmati insinuatum fuit et in ejus presentia per me ipsum Balbonem et alios subscriptos Not. diligent. cum autentico absentatum, et cum dictus Dominus Guillus Vicarius viderit ipsum cum ipso autentico concordatum ut adhibeatur eidem exemplo de cetero plena fides suam auctoritatem interposuit, et decretum. Tenor autem Instrumenti talis est. Die Veneris qui fuit quinto kalendas Maii in Civitate Cremona in domo Domini Oberti Cremonens. Epi. que erat desuper Capella S. Stephani sita in pslatio ipsius Domini Epi. presentia bonorum hominum quorum nomina subter leguntur Dominus Obertus Cremonen Epûs hujusmodi ordinationem et institutionem et dispositionem fecit de Corpore et reliquiis beati Gregorii Martiris que ad ipsum solum Episcopum pertinent et de possessionibus et bonis ipsius S. Gregorii. Itemque de Ecclesia S. Michaelis sita in burgo ipsius Civitatis qui dicitur Burgus S. Michaelis et de ejusdem Ecclesie S. Michaelis possessionibus et bonis que similiter ad jam dictum solum Episcopum pertinent. Dicens ego Obertus Cremonen. Epûs constituo et ordino ut Corpus ac Reliquie S. Gregorii Martiris que ad me solum pertinent amodo condiantur ac celebrentur in jam dicta Ecclesia S. Michaelis et perpetuo ibi sint et permaneant. Ita ut nec mihi nec meo successori nec alicui alii persone amodo liceat jamdictum corpus et reliquias S. Gregorii inde tollere et auferre vel alibi transferre. Insuper constituo et ordino ut omnes possessiones ac bona ipsius Ecclesie S. Michaelis, et S. Gregorii de cetero sint communia et unita eademque sit Ecclesia S. Michaelis et S. Gregorii et una, itemque constitno et ordino ut de incepto sit ibi canonica et Prepositus et Canonici et Presbiteri Octo, sit ibi Prepositus quem jam ibi feci Prepositum. Ita ut ipsa Canonica Ecclesia et Prepositus et Canonici ad me solummodo et ad meos successores pertineant et nemini alii subjaceant et successores ipsius. Prepositi Octonis et facturi Canonici per me meosque successores in ipsa Canonica et Ecclesia ordinentur absque consilio et interventu Canonicorum majoris S. Cremonensis Ecclesie

nec aliquis de ipsa majori Ecclesia in ipsa ordinatione sit nec vocetur. Canonicos vero qui fuerint jam ordinati in ipsa Ecclesia et Canonica S. Michaelis ordinavi et ibi constitui. Si quis vero quod absit hoc meum decretum, et ordinationem et constitutionem infringere vel violare temptaverit maledictio Domini sit super eum et anatema sit. Custodientibus vero et observantibus benedictio Domini sit super eos. Hoc autem factum est anno Dominice Incarnationis Mille cent. sexagesimo secundo suprascripta die Iudictione decima. Ibi fuerunt rogati testes Albricus Sacchellus et Ardicionus de Stratha et Scazzola de Stratha et Pipinus ejus filius et Pozo, et Mussus de Vacchareza et reliqui plures. Insuper etiam predictus Dominus Episcopus investivit ibidem in presentiam predictum Octonem Prepositum ipsius Ecclesie S. Michaelis et S. Gregorii nomine ipsius Ecclesie de S. Corpore et reliquis S. Gregorii et ejus Possessionibus et bonis et de ipsa Ecclesia S. Michaelis et possessionibus et bonis ipsius Ecclesie ut ita sint et permaneant ut supra declaratum et dispositum est. Ego Obertus Cremonen. Episcopus scripsi. Ego Jovisalta Notarius interfui et hoc breve constitutionis et ordinationis jussione ipsius Domini Episcopi scripsi.

Ex libro privilegiorum Episcopii Cremonensis pag. 189.

Vide Monum. XLVI. pag. 135. lin. postrema.

MONUMENTVM XLVII.

Aegidius permissione divina electus Cremonensis dilectis in Xto Abbatissae, et Monialibus Monasterii dicti de Cistello Cremona salutem in Domino sempiternam anno MCCCXIX.

Dum omnium Status lugubris, et horrendus Civitatis, et Diocesis Cremonensis se nostrae mentis oculis representat, praecordiali dolore nimium preminur, sed tunc vere concutimur, et tacti dolore cordis intrinsecus in voce graviter dolentis erumpimus, cum audivimus, quod propter prostrationem Civitatis praedictae, quae olim erat plena populis et domina gentium, multis ornata monilibus, Moniales et Deo dicatae Virgines ab oculis hominum alienae, et viventes solitariae sicut passeret, coactae sunt, et coguntur sua Claustra juxta Civitatem posita exire, seque in domibus saecularium intra Civitatis muros conferre, et spoliatae bonis propriis, non valentes possessionibus, et redditibus suis uti propter guerrarum discrimina, et paupertatem nimiam, mendicare eas oportet, et quod summe do-

lendum est, per vicos forsan discurrere et plateas.... Sane inter alia Monasteria monialium depauperata, et in quibus habitare nec licet, nec licuit, jam est diu propter malignorum incursum.... Monasterium S. Bernardi positum juxta Cremonam, in quo cum non possint nec potuerint diu habitare honeste et tute ipsius Monasterii Moniales.... cogimur ex officii debito de earum statu prout est possibile secundum malitiam temporis providere. Attendentes itaque quod hoc melius fieri nequit quam si dictum Monasterium alteri Monasterio uniatur, et incorporetur cumque ad hoc nullum sit Monasterium aptius, quam Monasterium vestrum.... ex nostra ordinaria potestate dictum Monasterium S. Bernardi, ipsiusque Moniales vestro Monasterio incorporandas et unendas perpetui duximus per praesentes cum omnibus possessionibus bonis, et juribus ad illud spectantibus.

Actum Cremonae in domo habitationis nostrae anno Dñi M. CCC. XIX. Indic. II. die VI. Octobris Pontificatus SS. Patris Dñi nostri Joannis Papae XXII. anno IV. praesentibus.... Andrea de Lanzonibus Can. Ecclesiarum SS. Egidii, et Homoboni.

Ex libro Monument. MSS. Bonafossæ pag. 118.

Vide Monum. XLVII. pag. 136. lin. 8.

MONUMENTVM XLVIII.

In quo Aegidius de Madalbertis Episcopus commendat Religioso viro Thomae de S.cto Abundio Fabricam Ecclesiae Majoris Cremonensis anno MCCCXIX.

Egidius permissione divina electus Cremonen. Religioso viro Fratri Thome de Domo S.cti Abundii de Cremona ordinis humilior. salutem in Dño Inter alia quae nobis incumbunt non minimum est quod opus laborerij seu fabricae majoris Ecclesiae Cremonen. bene et laudabiliter fiat et quae deputata sunt fabricae queq. propter ipsam Ecclesiae offeruntur custodiantur fideliter, et provide expendantur hinc est quod de fidelitate, et discretionem vestra quamplurimum confidentes curam, et administrationem laborerij, et fabricae supradictae vobis soli commitimus usq. ad nostrae beneplacitum voluntatis dantes vobis plenam et liberam facultatem agendi, petendi in judicio et extra exigendi, et recipiendi, et omnia, et singula faciendi per vos et alios quae ad prefatam fabricam pertinent, et pro ipso laborerio fuerint opportuna, firmiter sperantes quod Deo primo postmodum nobis bonam et fidem reddatis de omnibus rationem. Volumus autem quod Religiosus

Vir Frater Andreas Prior Sanctae Pelagiae de Cremona Vicarius noster per se vel alium vos in possessionem domorum dicti laborerij ceppi seu fabricae praedictae inducat, et defendat inductum, et hoc sibi tenore praesentium duximus specialiter committendum, in cuius rei testimonium presentes nostras litteras fieri, et publicari fecimus per Notarium infrascriptum, et sigilli nostri appensione muniri. Act. et Dat. Avinioni apud Hospitium nostrae habitationis die quarto Augusti anno Dñi millesimo trecentesimo decimo nono Indictione II, Pontificatus S.mi Patrie et Dñi Dñi Joannis P. P. 22. anno tertio presentibus honorabilib., et discretis viris Dño Martino de Madalbertis de Cremona legum Doctore, Magio Cabrino de Gotalengo Dño Andrea Canonico Ecclesiae Sanctorum Egidij et Homoboni, et Bartolomeo de Bozolo de Cremona testibus ad premissa vocatis, et rogatis.

Et ego Nicolaus Frederici de Macerata publicus Ap.lica et Imp.li auctoritate Notarius qui una cum dictis testibus commissioni hujusmodi, et omnibus supradictis interfui presentes litteras exinde factas de mandato dicti Dñi electi scripsi, et in hanc publicam formam redegi solito signo meo et nomine roborando.

Ex libro Monument. MSS. Bonafossae. Ultima pag. sub n. 5. et anno 1319.

Vide Monum. XLVIII. pag. 136. lin. 12.

MONUMENTVM XLIX.

Monument. quod extat in Ecclesia S. Dominici in pariete chori literis, quas gothicas appellant.

SEPVLCRVM . Q . DAM
 D . FR . HVGOLINI . D . S . o
 MARCO . DE . PARMA
 EP̄I . CREMONEN . ORD̄IS . P̄DI
 CATOR . QVI . OBIIT . M
 CCCLXII
 QVI . ROGAT . VT . OMNES
 ORENT . PRO . EO

Alterum ibid.

FR . VGOLINVS . DE . S . MARCO DE . PARMA
 ORD . PRAEDICAT . EP . CREMONAE . HIC . JACET
 OBIIT . DIE . XVII . MENSIS . APR . AN . D . MCCCLXII
Vide Monum. XLIX. pag. 137. lin. 6.

M O N V M E N T V M L.

BERNARDO . RVBEO . EPISCOPO . NOVARIENSI
 PETRVS . MARIA . RVBEVS
 BERCETI . ET . MVLTORVM . AGRI . PARMENSIS
 COMES . INCLVTVS . AC . DOMINVS
 FILIO . IMMATVRA . MORTE . SVBLATO . FACIVNDVM
 MANDAVIT
 VIXIT . ANN . XXX . MENSES IIII . DIES . XXI
 MCCCC . LXVIII

*Ex Epigrafe Sepulcrali atque ex Fastis Novariensis Ecclesiae .
 Vide Monum. L. pag. 148. lin. 11.*

M O N V M E N T V M LI.

Epistola Joān Galeatii Sfortiae de electione Joannis Stephani Butichiellae ad Episcopatum Cremonensem. Anni MCCCCLXVII.

Gio. Galeazzo Sforza Visconte Duca di Milano.

Dilectiss. Nostri, la Santità di Nostro Signore, come dovete haver inteso, hà dato con nostra bona voluntate al Ven. D. Gio. Stefano Butichiella nostro carissimo el Vescovado di questa nostra Città di Cremona, del quale così havvemo havuto singularissimo piacere, e contento, e voi per rispetto dell' invitissima prudenza, et infinite virtuti di sua Signoria accadendo venire doverli al detto Monsign. Volemo li facciate quella racolienza, et honore, quale merita, e se conviene a così degno prelato, et in pigliar la possessione di quel Vescovato sive per lui, sive per qualche suo messo, et Procuratore gli prestate ogni ajuto, et favore, et li facciate ogni altra cosa spettante a quella Mensa Episcopale, e contro a ciascun suo debitore le facciate sommaria giustizia, mentre così è nostra mente. Dat. Papiae die XXII. Februarii 1467. Subscripta Galeaz. etc.

In Calce Galasius Amidanus Secret.

A tergo Spectabilib. et Egr. Milit., ac Nob. Viris Dominis Comiss. Potestati, Referendario, et Decurionibus Civitatis Cremonae dilectis nostris.

Ex libro Arisii Cremona literata tom. 1. pag. 299.

Vide Monum. LI. pag. 148. lin. 22.

MONVMENTVM LII.

HOC . MONVMENTVM . IO . FRANCISCVS . DE . LA . TORRE
 COMES . PALATINVS . AC . DVCALIS . QVAESTOR
 REVERENDISS . IN . CHR . PATRI . D . JACOBO . ANT . DE . LA . TORRE
 EPISCOPO . CREMONENSI
 DVCALI . SENATORI . PATRI . AC . BENEFACTORI . OPTIMO
 LEZADRAE . VXORI . SVAE . CARISSIMAE
 SIBI . LIBERISQVE . SVIS . AC . POSTERIS . P
 ANNO . SALVTIS . MCCCCLXXXIII

Ex gentilitio monumento, quod extat Mediolani.

Vide Monum. LII. pag. 150. lin. 10.

MONVMENTVM LIII.

*Quo continetur Epistola gratulatoria scripta ab Urbe Cremonensi pro
 electione facta Ascanii Sfortiae in Episcopum Cremonensem. Anno
 MCCCCXXCVI.*

Reverendissime in Christo P., et Illustrissime D. Noster
 Observantissime, Praesul Optime.

Summa animi jucunditate his proximis actis diebus audivimus,
 te per S. P. Divina accedente gratia, et Illustrissimi Principis nostri
 consensu Nobis Episcopali sede vacante, ipsius nostrae Ecclesiae perpetuum
 Administratorem fuisse designatum; Quamobrem ineffabile
 dictu est, quam singulari laetitia, et jubilatione omnis hic Populus,
 nosque omnes repleti fuerimus, praesertim dum mente revolvimus
 quanta dilectione habeamur ab illis quond. fel. record. Divis Principi-
 bus Parentibus tuis, quorum memoriam, dum vita nobis comes
 erit, semper tenebimus, posteritati quae nostrae in aeternum relin-
 quemus; quoniam ab ipsis dilecti et veluti oculi pupilla assidue
 conservati fuimus, et sic nobis persuadendum, immo certum tenemus
 Te tamquam ramum fructuosum ex tam dulci, et amena arbore deri-
 vatum, nobis in amore minime dissimilem futurum, et non minori
 sapore coresponsurum; Digna tamen res est, et in corpore juris
 reperitur, filium paternae haereditatis dominum, deficiente patre,
 haereditatem jure merito possidere, et profecto ad haec S. P., ac
 Illustrissimus D. noster Dux recte considerantes te Pastorem, ac Pa-
 triae tuae Governatorem, ac animarum nostrarum, et ujus Ecclesiae
 administratorem justa sententia pronunciarunt. Nullus quippe aderat,
 ad quem haec omnia jura praeter te legitime pertinerent, et a quo

nos diligentius custodiri, rectius gubernari, sanctiusque ac nobis Coelesti rore depasci possemus. Accedunt etiam ad nostrae consolationis argumentum inenarrabiles virtutes tuæ, maximeque animi tui dotes, quibus insignitus es, ut Rectores Romanæ Ecclesiæ principales (pace ipsorum loquamur.) antecellas, quos si recensere singulariter voluerimus, unde exordium sumere necesse sit ignoramus. Et quia ipsarum bonus odor, ac splendor, nequum per Curiam Romanam, verum etiam per omnes Italiae partes redolet, et corruscet, non laboriosum nobis duximus eas declarare, ne aliquando minori elegantia, minusque apto, quam deceret eloquio ex nostra imbecillitate eas recitare contingeret, sed cum tales sint, ex quibus nobis plane persuadere possumus a praelibata Rev.ma, et Illustr.ma Dominatione tua nihil nisi honestum, et æquum accepturos, Ecclesiam quoque nostram praelibatæ dominationis tuæ ductu optimum regimen, maximumque incrementum suscepturam, et indefessum propugnatorum, ut opus fuerit, habituram speramus, quod vel hoc unico praelibata Rev.ma, et Illustr.ma dominatio tua comprobavit argumento, scilicet magno teneri desiderio res hujus. suæ Ecclesiæ ovesque sibi commissas per semitas Domini. dirigi, etiam nobis omnibus, universoque huic populo morem gerendo Sponsæ suæ optimum Gubernatorem designaverit venerabilem scilicet, et eximium J. V. Interpretem D. Johannem de Stabilibus, quem in Vicarium Generalem confirmavit, et denuo constituit, cujus viri vita, integritas, morum excellentia, doctrina, ac modestia apud nos approbatæ sunt, et in hoc præfatæ Dominationi tuæ infinitas gratias agimus. Hoc unum etiam te non lateat, quod nos. præfatæ, Rev.me, et Illustr.me Dominationi. tuæ filios observantissimos habebis, et cognosces, quos tua in loquendo modestia, in ignoscendo clementia, et judicando sapientia poterit quo voluerit impellere, atque deducere. Aliud est, quod omnem hanc Civitatem summa, et incredibili consolatione replet, et si fas esset, maxima cum instantia expeteremus, scilicet. ut si huc veniendi facultas se offerret, quam citissime venires, tuamque Ecclesiam, et Civitatem inclytam videres, et corda omnia mutuo gaudio coram te perfrui. Reliquum est, quod efficacissime a te deprecemur, ut apud summum Pontificem impetrare coneris, ut de Sacrosancto Romanæ Ecclesiæ Thesaurio opera tua participes efficiamur, videlicet quod quibuscumque vere poenitentibus, ac confessis, et corde contritis, hujusmodi tuam Ecclesiam singulis annis visitantibus, manusque ad-

jutrices porrigentibus, a primis vespers festi Assumptionis B. M. V. usque ad alias secundas vespers immediate sequentes, omnium peccatorum suorum plenariam indulgentiam perpetuis temporibus duraturam, de benignitate Apostolica largiatur. Faciet enim in hoc præfata Rev.mæ, et Illustr.mæ D. tua rem nobis, et toti populo Cremonensi gratissimam nunquam de nostra, posteritatisque nostrae memoria excessuram, ac Omnipotenti Deo in primis laudabilem, et acceptissimam, quem enixe rogamus, et obsecramus, ut prælibatæ Dominationi tuæ longos dies; sælicesque successus præstare, nosque omnes in gratia præfatae tuæ D. conservare dignetur. Vale Sydus Italiæ, et totius Rom. Eccl. ornamentum, et decus, Cremonensesque tuos benigno favore prosequere. Dat. Cremonæ die 22. Septembris 1486. Rev.mæ, et Illustr.mæ D. tuæ filii Obsequentissimi Canonici, et Capitulum Majoris Ecclesiæ Cremonæ, nec non præsides negotiis dictæ Civitatis, totusque populus Cremonensis.

A tergo Rev.mo in Christo Patri, et Ill.mo D. D. Ascanio Mariae Vicecomiti tituli S. Viti Diacono Cardinali, ac Bononiensi legato, nec non Ecclesiæ Cremonensis Administratori perpetuo D. N. Obs.mo

Ex libro Arisii Cremona literata tom. 1. pag. 335.

Vide Monum. LIII. pag. 151. lin. 14.

MONUMENTVM LIV.

In quo continetur Bulla Innocentii III. data anno MCCCCXXCVIII. Nonis Aprilis in favorem Ascanii Sfortiæ contra detentores Bonorum Episcopatus Cremonensis.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei Venerabili fratri Episcopo Placent. et dilectis filiis Abbati Monasterii Sancte Marie Magdalene de Cava Cremonen. Diocesis ac Preposito Ecclesiæ Sancte Agate Cremonæ.

Salutem et Apostolicam ben. ad regendum universalis Ecclesiæ firmamentum fratres nostri Romane Ecclesiæ Cardinales assistendo nobis submissis humeris operosa sedulitate laborant cum tam ipsius Ecclesiæ quam orbis incumbentia onera indefessis nobiscum sollicitudinibus partiantur quare decens et debitum esse conspicimus ut ipsi quos Dominus tamquam precipuas sublimes Ecclesiæ predicte columnas prerogative sublimavit honore quique in Ecclesiarum defensione ac conservatione libertatum ac iurium earundem indesinenter studia et labores impendant apud nos prerogativam favoris inveniant

et gratiarum plenitudinem in suis oportunitatibus consequantur et praesertim ut jura et bona eorum preserverentur a conatibus perversorum, protectionis nostre munimine circumfusa nuper si quidem ex conquestione dilecti filii nostri Ascanii Marie Sfortie Sancti Viti in Macello Diaconi. Cardinalis ac Ecclesie Cremonen. perpetui administratoris per Sedem Apostolicam specialiter deputati percepimus quod non nulli Archiepiscopi Episcopi alique Ecclesiarum prelati et Clerici ac Ecclesiastice Personae tam religiose quam seculares nec non Duces, Marchiones Comites Barones Nobiles Milites et laici comunia Civitatum universitates Opidorum Castrorum Villarum et aliorum locorum ac alie singulares persone Civitatum et Dioecesis et aliarum partium diversarum occuparunt et occupari fecerunt Castra Villas et alia loca terras domos possessiones jura et jurisdictiones necnon fructus Censuum redditus et proventus Mensae Episcopalis Cremonensis et non nulla alia bona mobilia et imobilia spiritualia et temporalia ad ipsum Cardinalem et Mensam predictam spectantia et ea detinent indebite occupata seu ea detinentibus prestant auxilium consilium vel favorem non nulli etiam Civitatum et Dioecesis ac partium predictarum qui nomen Domini invacuum recipere non formidant eidem Cardinali super dictis Castris et Villis ac locis aliis terris domibus possessionibus juribus et jurisdictionibus fructibus censibus redditibus et proventibus eorundem et quibuscumque aliis bonis mobilibus et immobilibus spiritualibus et temporalibus et aliis rebus ad ipsum Cardinalem et Mensam predictam spectantibus multiplices, molestias et injurias inferunt ac jacturas. Quare ipse Cardinalis nobis humiliter supplicavit providere super hoc paterna diligenta curaremus. Nos igitur adversus occupatores detentores et injuriatores hujusmodi illo volentes eidem Cardinali remedio subvenire per quod ipsorum compescatur temeritas et aliis aditus committendi similia precludatur discretionis vestre per apostolica scripta mandamus quatinus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios etiam si sint extra loca in quibus deputati estis Conservatores et Judices prefato Cardinali efficacis defensionis presidio assistentes non permittatis eum super iis et quibuslibet aliis bonis et juribus ad ipsum Cardinalem et Mensam predictam spectantibus ab eisdem vel quibusvis aliis indebite molestari aut gravamina seu damna vel injurias irrogari facturi eidem Cardinali cum ab eo vel procuratoribus suis aut eorum aliquo fueritis requisiti de predictis et aliis personis quibuslibet super restitutione

hujusmodi castrorum villarum terrarum et aliorum locorum jurisdictionum jurium et bonorum mobilium et imobiliarum reddituum quoque et proventuum ac aliorum quorumcumque bonorum nec non de quibuslibet molestis injuriis atque damnis presentibus et futuris in illis videlicet que judicialem requirunt indaginem summarie et de plano sine strepitu et figura judicii in aliis vero pro ut qualitas eorum exegerit justitie complementum occupatores seu detentores presuntores molestatores et injuriatores hujusmodi nec non contradictores quoslibet et rebelles cujuscumque dignitatis status gradus ordinis vel conditionis extiterint quandocumque et quotiescumque expedierit auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo invocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachis secularis. Non obstantibus tam felicitis recordationis Bonifatij P. P. VIII. predecessoris nostri quibus cavetur ne aliquis extra suam Civitatem et Diocesim nisi in certis exceptis casibus et in illis ultra unam dietam a fine sue Dioces. ad judicium evocetur. Seu ne Judices et conservatores a Sede deputati predicta extra Civitatem et Dioces. in quibus deputati fuerint contra quoscumque procedere seu alii vel aliis vices suas comittere aut aliquos ultra duam dictam a fine Diocesim eorundem trahere presumant dummodo ultra duas dictas aliquis auctoritate presentium non trahatur seu quod de aliis quam de manifestis injuriis et violentiis et aliis que judicialem requirunt indaginem penis in eos si secus egerint et in id procurantes adjectis Conservatores se nullatenus intromittant quam aliis quibus cumque constitutionibus a predecessoribus nostris Romanis Pontificibus tam de iudicibus delegatis et conservatoribus quam personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis aut aliis editis que venire possent in hac parte jurisdictioni aut potestati ejusque libero exercitio quomodolibet obviare. Seu si aliquibus communiter vel divisim a predicta sit sede indultum quod excommunicari suspendi vel interdicti seu extra vel ultra certa loca ad judicium evocari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi et eorum personis locis ordinibus et nominibus propriis mentionem et qualibet alia indulgentia dicte Sedis generali vel specialis cujuscumque tenoris existat per quam presentibus non expressam vel totaliter non insertam vestre jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri et de quacujusque toto tenore de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio spe-

tialis ceterum volumus et Apostolica auctoritate decernimus quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum etiam per alium inchoatum quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento canonico prepeditus quid quid a data presentium sit vobis et unicuique vestrum impremissis omnibus et eorum singulis ceptis et non ceptis presentibus et futuris perpetuata potestas et iurisdictio attributa ut eo vigore eaque firmitate possitis impremissis omnibus ceptis et non ceptis presentibus et futuris et pro predictis procedere ac si predicta omnia et singula coram vobis cepta fuissent et iurisdictio vestra et cuiuslibet vestrum in predictis omnibus et singulis per citationem vel modum alium perpetuata legitime extitisset. Constitutione predicta super Conservatoribus et alia qualibet, in contrarium edita non obstantibus presentibus quamdiu dictus Cardinalis ejusdem Ecclesie administrator extiterit seu alias illi prefuerit dumtaxat valituris. Dat. Rome apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominice millesimo quadringentesimo octuagesimo octavo non. aprilis pontificatus nostri anno quarto.

Sott. Visa Bonatus

Sott. Jo. Pet. Arrivabenus

Ex libro Privileg. Episcopi Cremonensis pag. 225.

Vide Monum. LIV. pag. 151. lin. 25.

MONUMENTVM LV.

Monum., quod extat Romæ in Ecclesia S. Mariæ de Populo, auctore Julio II. Summo Pontifice ad honorandam memoriam Cardinalis Ascanii Mariæ Sfortiæ.

D. O. M.

ASCANIO . MARIAE . SFORTIAE
 VICCOMITI . FRANCISCI . SFORTIAE
 INSVBR . DVCIS . F. CARD . S . R . E. VICECANCELLARIO
 IN . SECVNDIS . REBVS . MODERATO
 IN . ADVERSIS . SVMMO . VIRO
 VIXIT . ANN . L . MENS . II . D . XXV .
 JVLIVS . II . PONT . MAX . VIRTVTVM . MEMOR
 HONESTISSIMARVM . CONTENTIONVM . OBLITVS
 SACELLO . A . FVNDAMENT . ERECTO
 POSVIT
 M . D . V .

Vide Monum. LV. pag. 152. lin. 6.

M O N U M E N T U M L V I .

Epistola scripta Venerabili fratri Hier. Vidae Alben. Episcopo nomine Summi Pontif. Pauli III., ut ad Concilium Tridenti hadendum se conferret. Anno MDXLIII.

Foris: Venerabili Fratri Jer. Vidae Alben.

Intus vero: Ven. Fr. sal. = licet generaliter te cum Prælati monuerimus, ut ad universale Concilium Tridenti indictum te conferres, tamen idipsum specialiter ob probitatem, et doctrinam tuam tecum agendum existimantes hortamur tibi que præcipimus, ut ad dictum Concilium quam primum te conferas.

Datum Placentiæ XIV. Aprilis MDXLIII. ann. IX. BLOS.

Ex Archivio Vaticano apud Vairanum Monumenta Cremonensia. Vide Monum. LXI. pag. 157. lin. 14.

M O N U M E N T U M L V I I .

Monumentum, quod extat Cremonæ in Templo Majoris Ecclesiæ prope Sacellum SS. Sacramenti erectum in honorem Francisci Sfondrati, qui obiit an. MDL.

FRANCISCVS SFONDRATVS HIC QVIESCIT, BAPTISTAE ILLIVS F. QVI ET SENATOR ET CONSILIARIVS LVDOVICI SFORTIAE VALDE FVIT CLARVS OB MVLTAS NOBILES LEGATIONES, QVAS MISSV IPSIVS OBIIT AD OMNES ET REGES ET ILLVSTRES RESPVBLICAS. HIC COMES LITORIS LARII AD ORIENTEM VERGENTIS. BAROQVE ASINAE VALLIS OB EGREGIAM FIDEM PRVDENTIAMQVE IN REPVBLICA ADMINISTRANDA, ET OB ADMIRABLEM INTELLIGENTIAM IVRIS, A CAROLO ALLOBROCVM DVCE SENATOR CREATVS EST, POSTEAQVE A FRANCISCO II. INSVBRIVM DVCE IN ORDINEM SENATORIVM MEDIOLANI ADSRIPTVS, IN EA DIGNITATE A CAROLO V. IMPERAT., CVM IN IPSIVS DITIONEM CIVITAS REDIISET, RETENTVS FVIT, AVTVSQVE CONSILIARI GRADV. MORTVAQVE VXORE ANNA VICECOMITE LECTISSIMA FOEMINA, AB EODEM SVMMA CVM POTESTATE SENAS MISSVS EST VT EORVM REMPVB. DISCORDIIS VEXAM CONSILIO SVO REGERET, A QVIBVS OB EGREGIA IPSIVS MERITA, ET CIVITATE DONATVS EST. PATER PATRIAE APPELLATVS, POSTEA ROMAM A PAVLO III. PONT. MAX. EVOCATVS, IN GERMANIAM PAVLO POST MISSVS

FVIT, AB EODEMQVE IN AMPLISSIMVM CARDINALIVM ORDINEM COOPTATVS, AD CAROLVM V. IMP. MAGNIS DE REBVS LEGATVS EST ORNATVS DEMVM A SAPIENTISSIMO ACERRIMIQVE IVDICII SENE OMNIBVS HONORIBVS, QVIBVS SVMMI ANTISTITIS PERSONA DECORARI POTEST, MORTEM OBIIT ANN. M. D. L. CREMONAE PATRIAE EPISCOPVS. NICOLAVS, ET PAVLVS EXIMIA PIAETATE PRAEDITI FILII HOC MONVMENTVM P. P. VIXIT ANNOS LVI. MENS. IX. ET DIES VII.

Vide Monum. LVII. pag. 160. lin. 18.

MONVMENTVM LVIII.

FEDERICO . CAESIO S. R. E. CARDINALI . PORTVENSII
 QVI . HOC . SACELLVM . ET . ALTERVM . IN . AEDE . D . MARIAE . PACIS . ET . TEMPLVM . D . CATHARINAE . VIRGINVM . MISERABILIVM . ANGELVS . CAESIVS
 PATRVO . OPTIME . MERENTI . POSVIT
 VIXIT . ANNOS . LXIV . MENSES . VI . DIES . XXVII
 OBIIT . QVINTO . KAL . FEBRVARII . MDLXV .

Extat Romae apud S. tam Mariam Majorem.

Vide Monum. LVIII. pag. 161. lin. 18.

MONVMENTVM LIX.

In arca erecta a S. P. Q. R. in ipsis Pontificatus auspiciis Gregorii XIV. duplex hac inscriptio legebatur

OPT . PRINCIPI . GREGORIO . XIV . P . M
 AB . INEVNTE . AETATE
 PER . GRADVS . VERAЕ . SAPIENTIAE
 PIETATIS . BENEFICENTIAE
 GAETERARVMQVE . VIRTVTVM
 AD . APOSTOLICI . FASTIGII . GLORIAM . ET
 MAIESTATEM . EVECTO
 OB . FAVSTA . SACRI
 AVGVSTIQVE . PRINCIPATVS . INITIA
 ET . NON . DVBIAM . SPEM
 RERV . MAXIMARVM
 REIPVBLICAE . CHRISTIANAE . OBLATAM
 S . P . Q . R .

FORNICEM . TRIUNPHALEM
 PRO . TEMPORE . EXCITAVIT
 M D X C.

GREGORIO . XIV . PONT . MAX.
 OB . EGREGIA . ET . FELICIA . PONTIFICATVS . AVSPICIA
 PRISTINA . MVNERA . ET . BENEFICIA . CAPITOLIO
 RESTITVTA . CIVITATEM . EGESTATE . ATQVE . ANNONA
 LABORANTEM . LIBERALITATE . SVBLEVATAM
 INSIGNIBVS . EJVS . VIRTVTIBVS
 S . P . Q . R.

Vide Monum. LIX. pag. 163. lin. 19.

MONVMENTVM LX.

Quod extat Cremonae in Cathedrali Ecclesia ad Altare S. Petri ex nigro marmore.

CAESARI SPECIANO EPISCOPO CREMON. VIGILANTISSIMO
 NOBILITATE, DOCTRINA, REBVS GESTIS CLARISSIMO, QVI
 A. B. CAROLO CARD. S. PRAXEDIS PRO CAUSA PVBLICA
 MISSVS, CVM MINOR HONORES ANTE MERITVS ESSET. ET
 ADEPTVS, EPISCOPVS NOVARIAE A GREGORIO XIII. PONTI-
 FICE MAX. CREATVS EST: MOX NVNTIVS AD PHILIPPVM II.
 HISPANIARVM REGEM A SIXTO V. LEGATVS TVM A GRE-
 GORIO XIV. SIBI HOC EPISCOPATV SVFFECTVS. NVNTIVM
 ITEM CLEMENTIS VIII. IVSSV APVD RODVLPHVM II. IMP.
 EGIT. QVIBVS MVNERIBVS SVMMA FIDE, PRVDENTIA, CON-
 STANTIAQVE PERFVNCTVS; CVM SE SVAMQVE INDVSTRIAM
 PONTIFICIBVS MAX. AC PRINCIPIBVS; TVM RELIGIOSIS
 LIBERALITATEM, VIRTVTESQVE OMNES OMNIBVS PROBA-
 VIT. DE VTRAQVE ECCLESIA BENEMERITVS, EPISCOPIIS
 AMPLIFICATIS, TEMPLIS ARGENTO, PRETIOSAQVE SVPPE-
 LECTILI EXORNATIS. DE CREMONENSI PRETEREA SACRA-
 RIO FVNDIS DONATO, SEMINARIO AEDIFICATO, NOVIS RE-
 LIGIOSORVM VIRORVM, AC FOEMINARVM ORDINIBVS IN
 VRBEM INDVCTIS; QVI DENIQVE COLLEGIVM SOCIETATI
 JESV IN AVITA DOMO REDEMPTA, ALIISQVE CIRCVMJA-
 CENTIBVS COLLOCATVM, VT INCHOATVM TEMPLVM PER-
 FICERETVR, INSTITVIT HEREDEM; ET AMPLIORIBVS DI-

GNVS, AC PROXIMVS HONORIBVS, MAJORA MEDITANS IN
 COMMVNE BONVM, ANNIS LXVIII. GRAVIS, DEFLETVS AB
 OMNIBVS CESSIT E VITA XII. KAL. SEPT. MDCVII. IDEM
 COLLEGIVM HERES, GRATA MEMORIA PARENTIS OPTIMI
 BENEVOLENTIAM, ET FVNDATORIS MERITA PROSEQVENS,
 AD PERENNITATEM POSVIT.

Ad Tumulum vero hoc Epitaphium positum

CAESARI . SPECIANO . EPISCOPO . CREMONAE . PAREN-
 TI . OPTIMO . ET . FVNDATORI . COLLEGIVM . SOCIETATIS
 JESV . HERES . POS. OB. XII. KAL. SEPT. MDCVII.

Vide Monum. LX. pag. 164 lin. 25.

MONVMENTVM LXI.

*Quo continetur elogium Pauli Cardinalis Sfondrati eidem erectum Romae
 ab Executoribus testamentariis in templo S. Caeciliae Virginis et
 Martyris.*

PAVLO . SFONDRATO . CARDINAL . EPISC . ALBAN .
 GREGORII . XIV . FR . FIL . BONON . LEGATO
 SIGNATVRE . IYSTITIAE . PRAEFECTO
 CREMONEN . PRAESVLI . PIETATE . IN . DEVM
 DIVOSQVE . ANIMARVM . STVDIO
 CHARITATE . IN . PAVPERES . PLANE . MEMORANDO
 QVOD . S . CAECILIAE . CORPVS
 INSIGNI . SEPVLGRO . LVMINIBVS . AD . CENTVM
 PERPETVO . COLLVCENTIBVS . TERRESTRI . PROPE . COELO
 DECORAVIT
 TEMPLVM . EXORNATVM . SACERDOTIBVS
 MINISTRIS . PRETIOSIS . VASIS . ET . RELIQVHS . AVCTVM
 HEREDEM . EX . ASSE . RELIQVIT
 QVODQVE . OMNEM . EIVSMODI . RERV . MEMORIAM
 VIVENS . REPVLT
 DEMORTVO . ANNO . AETATIS . LVII .
 ODOARDVS . CARD . FARNESIVS . AVGVSTINVS
 PANICELLVS . SENEN .
 TESTAMENTARII . EXECVTORES

P . P .

Vide Monum. LXI. pag. 166. lin. 25.

MONUMENTVM LXII.

Quo continetur Series rerum gestarum Pauli Cardinalis Sfondrati in inventione ab eo facta Romae Sacri Corporis S. Caeciliae Virginis et Martyris.

N. 1.

In loculo de foris in Lydio Lapide, qui oram ejus inferiorem attingit ejusmodi legitur Epigraphæ:

PAVLVS T. T. S. CAECILIAE. EN TIBI SANCTISSIMAE VIRGINIS CAECILIAE IMAGINEM QVAM IPSE INTEGRAM IN SEPVLCHRO JACENTEM VIDI EANDEM TIBI PREORSVS SITV HOC MARMORE EXPRESSI.

N. 2.

In Arca argentea magni pretii ad corpus Virgineum Divae Caeciliae collocatum CLEMENS VIII. ROMANVS PONTIFEX hæc verba incidi praecepit:

CORPVS S. CAECILIAE VIRGINIS ET MARTYRIS. A CLEMENTE. VIII. PONT. MAX. INCLVSVM ANNO MDIC. PONT. VIII.

N. 3.

In eadem Arca argentea in lamina rei gestae series his verbis expressa est:

HIC REQUIESCIT CORPVS CAECILIAE VIRGINIS ET MARTYRIS A PASCALI I. PONT. MAX. IPSA REVELANTE REPERTVM ET IN HANC ECCLESIAM TRANSLATVM, ET SVB ALTARI VNA CVM CORPORIBVS S. S. MARTYRVVM LYCII, ET VRBANI PONTIFICVM, NEC NON VALERIANI TIBVRTII, ET MAXIMI RECONDITVM, ITERVM POST ANNOS FERE OCTINGENTOS CLEMENTE VIII. PONTIF. MAX. CVM IIDEM S. MARTYRIBVS LYCEM ASPEXIT DIE XX. OCTOBRIS ANNO DOMINICAE INCARNATIONIS M.D.CXIX., CVIJS S. VIRGINIS CORPVS PRAEDICTVM D. N. PAPA CLEMENS VETERE LIGNEA CAPSA, IN QVA JACEBAT ARGENTEA INCLVSA INTACTVM, IMMVTATVMQVE HOC EODEM LOCO, IN QVO FVERAT COLLOCATVM POST PERACTA MISSARVM SOLEMNIA MAXIMA CVM DEVOTIONE, ET LACRYMIS TOTO SPECTANTE POPVLO REPOSVIT XXII. NOVEMBRIS, IPSO FESTO VIRGINIS, ANNO MDXCIX. AD CVIJS LATVS IN ALIA SEORSVM CAPSA PRAEDICTI TRES

MARTYRES VALERIANVS, TIBVRTIVS, ET MAXIMVS RE-
QUIESCUNT NEC NON SVB IPSO VIRGINIS CORPORE IN
ALIA SIMILITER ARCA PRAEDICTI MARTYRES AC PONTI-
FICES LVCIVS, ET VRBANVS, PRO VT A PASCHALI I. P. P.
OMNES IN IIS CONDITI SVNT.

EGO PAVLVS TIT. S. CÆCILIE S. R. E. PRESBYTER
CARDINALIS SFONDRATVS, CUI LICET MISERRIMO PEC-
CATORI PRAEDICTA CORPORA, QVAE DIVTIVNITATE
TEMPORIS FERE IN TENEBRIS JACEBANT, INVENIRE,
ET VIDERE, ET VENERARI A DEO OPT. MAX. DATVM
EST MEMORIAM HANC LITERIS CONSIGNAVI.

Vide Monum. LXII. pag. 167. lin. 16.

MONUMENTVM LXIII.

Recognitio facta a Joanne Baptista Brivio Episcopo Cremonen. Sacri
Corporis Sancti Homoboni, quod in Ecclesia Cathedrali asservatur.

SANCTI HOMOBONI CORPVS ASSERVATVM IN ECCLESIA
CATHEDRALI CVM ESSET SOLEMNITER TRANSFERENDVM
DILIGENTER INSPECTVM FVIT ET CVM NON EXIGVAM
PARTEM OSSIVM DEESSE COMPERTVM FVERIT EGO JOAN-
NES BAPTISTA BRIVIVS EPISCOPVS PROBABILITER CRE-
DENS EA RECONDITA ESSE IN HAC VRNA MARMOREA
ILLAM HVMLITER APERVI OSSA INVENTA RECOGNOVI
RECOGNITA MAGIS HONORIFICE REPONI JVSSI ACCEDEN-
TIBVS ENIXIS PRECIBVS ILLVSTRIVM AC PIORVM VIRO-
RVM HIERONYMI TROMBONI PRÆPOSITI CLAVDII CROTTI
RAPHAELIS SCHITII PAVLI MADII ET JACOBI ANTONII
ALII CONSORTIVM REGENTIVM QVORVM HONESTO AC PIO
DESIDERIO SATISFACERE CONGRVVM DVXI AN 1614. DIE II.
MENS. NOVEMBRIS PAVLO V. PONT. MAX. MATTIA I. IM-
PERATORE PHILIPPO III. HISP. REGE.

Ex libro Fairani Inscriptiones Cremonenses pag. CCCXVIII.

Vide Monum. LXIII. pag. 169. lin. 6.

M O N U M E N T U M L X I V .

Recognitio facta a Joanne Baptista Brivio Episcopo Cremonensi Sacri Corporis Sancti Imerii Civitatis Patroni Episcopi et Confessoris .

Anno Domini M. DC. XIV. die septima junii Corpus Saucti Himerii Episcopi , et Confessoris , ac Civitatis Patroni solemnī apparatu in hac Arcula conditum est per Illustrissimum , et Reverendissimum D. Joannem Baptistam Brivium Cremonae Episcopum .

Ex libro Merulæ Sanctuarii Cremonæ pag. 282.

Vide Monum. LXIV. pag. 169. lin. 12.

M O N U M E N T U M L X V .

Extat in Ecclesia Cathedrali ad Cornu Evangelii Altaris S. Petri , e regione Sēpulcri Caesaris Speciani .

PRIMOGENITO MORTVORVM DEO HIC IN REGENERATIONE
VIVIFICANDVS

REQVIESCIT PETRVS CARDINALIS CAMPOREVS

EPISCOPVS CREMONENSIS

SIDVS PACIS CAESARI SVO TVMVLO

VT ANIMO PROXIMO SPECVLVM POSTERIS HERED.

Ejusdem Camporae Elogium

R. R. D.

INSPICE QVAM BREVI LOCULO CLAVDITVR

AMPLISSIMVM DECVS

ALVMNO FELICITATIS SEMPER MAXIMO

PETRO CARDINALI CAMPOREO HIC LAPIS

INSCRIBITVR

QVI CAESARI SPECIANO APOSTOLICAE SEDIS NVNTIO

AD PHILIP. II. HISPANIARVM REGEM PRIMVM

TVNC AD RODVLPHVM CAESAREM

ARCANORVM SECRETARIVS

TALEM SE PREBVIIT EVM VT REX PRVDENTISSIMVS

SVAE VOCIS PRAECONIO LAVDATVM

AC REGIA PENSIONE AVCTVM DISCESSERIT

CAESAR NOBILITATIS PRIVILEGIO

ET AQVILAE SIT PARTICIPATIONE DIGNATVS

PAVLVS V. PONT. MAX.

SVAE SVORVMQVE DOMVI PRAEFECIT
 SANCTI SPIRITVS COMMENDATARIVM DIXIT
 SACRA DEMVM PURPVRA DECORAVIT
 IN CVJVS LOCVM OMNIVM PENE VOCE SVFFECTVS
 AC SOLIVM TENENS ERECTIOR
 ET SVBLIMIOR APPARVIT QVIA NON SEDIT
 ANIMI MAGNITVDINE
 MODERATIONE AC TRANQVILLITATE ADMIRABILI
 A GREGORIO XV.
 ECCLESIAE CREMONENSIS EPISCOPVS DATVS
 TAMQVAM SIDVS PACIS ILLVXIT SINE OCCASV PERVIGIL
 POST VICENARIAM CVSTODIAM MITISSIMVS
 OMNIVM PASTOR
 QVI VIRTVTI SVAE SVPPEDANEAM FORTVNAM FECERVNT
 ISTIC SIBI SI RESPICIS SVPPEDANEVM SE PRAEBET
 NE JACENTEM PVTARES QVI NVMMAM JACVIT
 SED QVASI MORTE DEVICTA
 TRIVMPHV M CORONATVS TVLIT
 VNIVERSA PARENTANTE CREMONA
 ABIIT VNDE NONAGENARIVS PRID. NON. FEB.
 ANNO MDCXLIII.
 PATRVO OPTIMO AC MERITISSIMO
 POSVERVNT HEREDES .

Vide Monum. LXX. pag. 170. lin. 9.

M O N U M E N T V M L X V I .

Ex Monum., quod extat Cremonae in Cathedrali Ecclesia .

PETRO
 ISIMBARDO
 AVIS . ET . MERITIS . PARI
 E . SACRO . CARMELO
 AD . CREMONENSEM . ECCLESIAM
 EDVCTO
 ZELI . FLAMMIS . QVAS . AB . ELIA . SVO
 ACCENDIT
 IN . TRIVMPHALEM . CVRSVM . SIBI

FORMATIS

V . KAL . OCTOB . MDCLXXV . COELOS

INVECTO

MARCHIO . D . PETRVS . ISIMBARDVS . DOLENS . NEPOS

PEREN . AMO . MON .

Vide Monum. LXVI. pag. 171. lin. 7.

MONUMENTVM LXVII.

Monum. quod extat Cremonae in Cathedrali Ecclesia.

D . AVGVSTINVS . ISIMBARDVS

EX . ABBATE . CASSINENSI

EPISCOPVS . CREMONENSIS

SEDE . DIGNISSIMO . FRATRE . VACVA

PARIBVS . MERITIS . IMPLETA

GENERIS . ET . ORDINIS . NOBVS . PHOENIX

CINERIBVS . IN . HAC . VMBRA . RELICTIS

IN . OCCIDVVM . VOLAVIT . AD . SOLEM

IV . NONAS . JVN . MDCLXXI.

Vide Monum. LXVII. pag. 171. lin. 16.

MONUMENTVM LXVIII.

Ex Monum. quod extat in Sacello SS. Sacramenti Cathedr. Eccles. Cremonae.

D . O . M

ALEXANDER . CRVCEIVS . MARCHIO

MLNI . NOBILITATEM . VETVSTISSIMAM

LEGVM . LAVREAM

SVPREMAE . CANONICAE . PRIMATVM

HABVIT

ROMAE . SVM . PONT . PRAELAT . DOMESTICVS

ADVIT

CREMONAE . ANNIS . VII . EPISCOPVS . PRAEIVIT

LABORE . INVICTVS . MORBO . DEVICTVS

ANNO . AB . ORTV . DNI . MDCCIV . A . SVO . LII

DIE . XXIII . SEP .

VITA . DECESSIT . NE . DECEDAT . MEMORIA

ABBAS . D . JACOBVS . C . R . L . ET . EDVARDVS

VRB . MIL . DVX . FRATRES . MOESTISS.

P .

Vide Monum. LXVIII. pag. 172. lin. 17.

MONUMENTVM LXIX.

Monument., quod extat in atrio superiori Episcopii Cremonensis.

CAROLVS . OCTAVIANVS . GVASCVS

PATRICIVS . ALEXANDRINVS

AB . INFVLA

REGIO . IMPERIALIS . PRAEPOSITVRAE . SCALENSIS

AD . PATRIVM . EPISCOPATVM . AB . INNOC . XII . DEINDE

AD . CREMONENSEM . CLEM . XI . DIGNE . PROMOTVS

VIR . INTEGERRIMVS . PASTOR . VERE . EVANGELICVS

VT . DEO . ET . GREGI . SVO . PERPETVO . VIGILARET .

BONA . SVA . VIVENS . ET . MORIENS

DIVINO . CVLTVI . ET . VIRTVTIBVS . FOVENDIS . DICAVIT

DYAS . QVOTIDIE . MISSAS . SEMINARIO . ALEXANDRINO

VNAM . ECCLESIAE . MONIALIVM . S . MONICAE

HVJVS . CIVITATIS

ALTERAM . SACELLO . DOMVS

PRO . EXERCITIIS . SPIRITVALIBVS . AEDIFICANDAE

ARGENTEOS . MILLE . CATHEDRALI . ALEXANDRINAE

TOTIDEM . DEIPARAE . PROPE . CARAVAGIVM

TRECENTOS . SVPER . MILLE

PONTIFICALEMQVE . SVPELECTILEM

SACRARIO . HVJVS . CATHEDRALIS

DYCATORVM . VICINTI . MILLIA

AD . EXERCITIORVM . DOMVM . PERFICIENDAM

ORNANDAM . REPARANDAM

AD . MISSAM . ET . EXERCITIA . SPIRITVALIA . PROMOENDA

ARGENTEA . VASA . IN . MISSAS . ET . ELEEMOSINAS

CONVERTENDA

PECVNIAS . PLVRIMAS . PIIS . AEDIBVS . RELIGIOSIS . FAMILIIS

CONDVCTORVM . ET . MASSARIORVM . COLONICA . SVBSIDIA

A . I . C . JOSEPH . M . BRESCIANO . DESCRIPTA

DIE . X . SEPT . MDCCVIII .

EPISCOPALI . MENSAE

LEGAVIT . MANDAVIT . RELIQVIT

OB . XI . KAL . DECEMBR . MDCCVII . AETAT . SVAE . LXVIII .

Vide Monum. LXIX. pag. 173. lin. 2.

MONVMENTVM LXX. N. 1.

In quo continentur Synodales constitutiones a Venerab. F. Ant. Maria Archiepiscopo Naupactensi promulgatae juxta sacrorum Canonum instituta, ac Tridentini Concilii mandata.

Benedictus Papa XIII.

Venerabilis Frater salutem, et Apostolicam Benedictionem. Synodales Constitutiones a Fraternitate tua promulgatas, et Typis editas libenti quoque animo accepimus tuo nomine Nobis oblatas a Venerab. Fratre Antonio Maria Archiepisc. Naupactensi, benignitati monstræ insignibus meritis commendato; fuitque Nobis jucundissimum, quod sacrorum Canonum institutis, ac Tridentini Mandatis alacri studio obsecutus, salutarem Synodorum operam, aliquandiu istic intermissam, revocaveris, atque ad Ecclesiæ tibi creditæ firmandam, augendamque disciplinam pastoralis zelo, sapientiaque contuleris. Laudes igitur Fraternitati tuæ pro saluberrimo, tuæque vigilantia digno consilio meritas reddimus, Pastorum Principem obsecrantes, ut ad colendam vineam istam, curandamque animarum salutem nova tibi tribuat incrementa virtutis, et solitudini tuæ parem mercedem largiatur. Dum autem propensæ voluntatis tibi rebus ipsis declarandæ occasionem evenire cupimus, Fraternitati tuæ Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Dat. Romæ apud S. Petrum sub Anulo Piscatoris die XXX. Septemb. 1728. Pontificatus Nostri anno quinto.

In calce = C. Archiepiscopus Emissenus.

A tergo = Ven. Fratr. Alexandro Mariz Episc. Cremonen.

MONVMENTVM LXX. N. 2.

Quod extat Cremonae in pariete Ecclesie Cathedralis B. V. Mariae a Populo cum ejus protome ex marmore.

ALEXANDER . LITTA . PATRITIVS . MEDIOLANENSIS
 TER . DENOS . VLTRA . ANNOS
 CREMONAE . EPISCOPVS
 IN . OMNIBVS . PAR . SIBI . IN . ABDICANDO . MAJOR . SE . IPSO
 DELECTO . EX . CREMONAE . PATRICIIS . SVCCESORE
 ARCHIEPISCOPVS . NAVPACTI . ELECTVS
 EMERITVS . SENEX . AETERNA . COGITANS
 EXIMIIVS . DEIPARAE . CVLTOR . CREMONENSIVM . AMATOR
 QVOD . SVI . RELIQVVM . ERAT

HIC . DEPONENDVM . IYSSIT
 VIXIT . ANNOS . III . SVpra . LXXX.
 OBIT . IV . NONAS . MARTII
 MDCCLIV.

Humi vero

DILECTVS . DEO . ET . HOMINIBVS
 ALEXANDER . LITTA
 ARCHIEPISCOPIVS . NAVPACTI.

Vide Monum. LXX. pag. 173. lin. 25.

MONVMENTVM LXXI.

*Monument. quod extat in Sacello B. M. V. de Populo nuncupatae in
 Templo Majori Cremonae.*

D . O . M .

ET . MEMORIAE . AETERNAE
 IGNATHI . MARIAE . FRAGANESCHI
 PATRICII . ET . EPISCOPI . CREMONENSIS
 ANNOS QVATERDENOS
 DIOECESI . PIE . SANCTEQVE . ADMINISTRATA
 DEIPARAE . CVLTORIS . EXIMII
 PATRIS . PAVPERVM . SACRORVM . VINDICIS
 DE . ECCLESIASTICIS : DE . CIVIBVS . OPTIME . MERITI
 MARCH . JOANNES . BAPT . FRAGANESCVS . D . FRATER
 QVI . CVM . EO . FVIT . VNO . ANIMO . AMORE . PERPETVO
 MOESTISSIMVS . HOC . SIGNVM . CVM . TITVLO

INFIXIT

OBIT . XVII . KAL . SEPT . AN . MDCCXC . AET . LXXX .

Vide Monum. LXXI. pag. 174. lin. 22.

	E R R O R E S	C O R R E C T I O N E S
Pag. 22 lin. 18	980. - - - - -	986.
» 25 » 25	DCCGXXCI. - - - -	DCCCXXCII.
» 59 » 24	anno MIV. - - - -	anno MVII.
» 63 » 3	que - - - - -	quæ
» 73 » 18	habendæ - - - -	habeas
» 80 » 21, et 25	Presbiteri - - - -	Presbyteri
» 112 » 14	omissa fuit citatio	Monum. XLI.
» 130 » 4	Rayneri - - - - -	Raynerii
» 146 » 19	Pastore, esset - - - -	Pastore esset,
» 154 » 2	celebr. - - - - -	celebri
» 169 » 26	egregio - - - - -	egregie
» 170 » 9	Monum. LXII. - - - -	Monum. LXV.
» 197 » 36	maerentibus - - - -	moerentibus
» 256 » 12	<i>Muratorio</i> - - - -	<i>Muratorii</i>
» 262 » 19	operis albergarius - - - -	operas albergarias
» 263 » 14	consiglio - - - - -	consilio
» 264 » 5	consiglio - - - - -	consilio

Notandum autem ultimo loco quoad errores typographicos, qui in hac serie irrepserunt, me nihil immutasse, sed eosdem pro ut jacent in originali retinuisse, quod fidei faciendæ causa dictum sit.

Liber iste salvis legibus in lucem emissus fuit.

KONSERVIERT DURCH
ÖSTERREICHISCHE FLORENZILFFE
WIEN

005645 615

